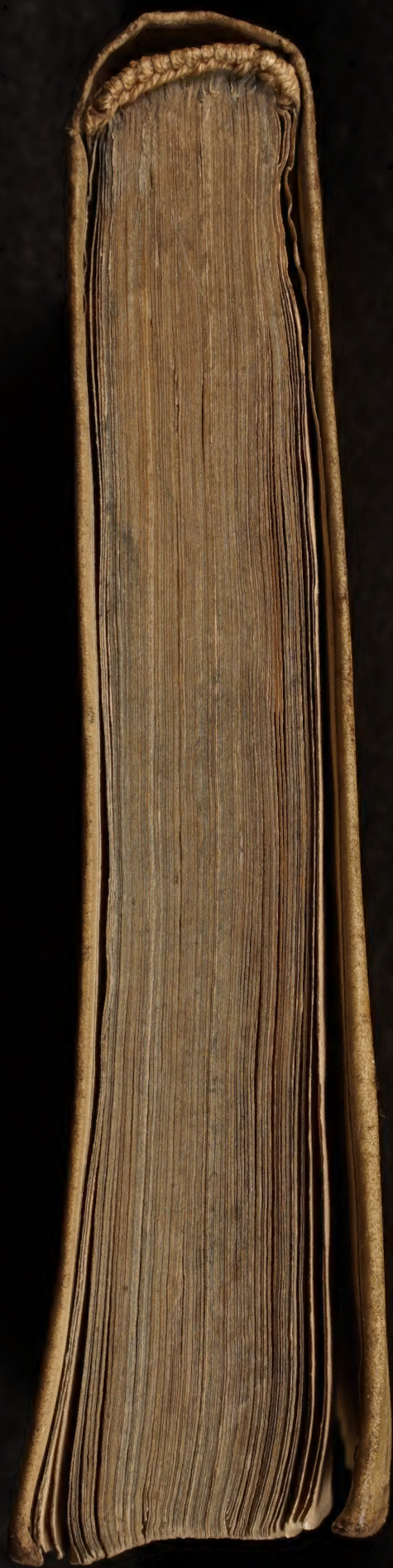

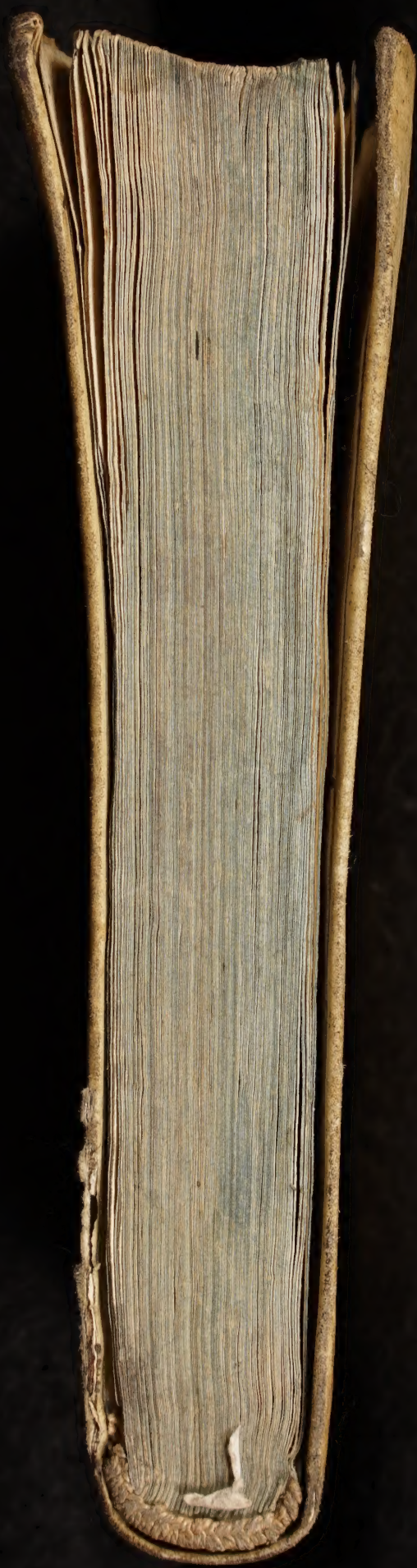

Optica
Christi
ana

229

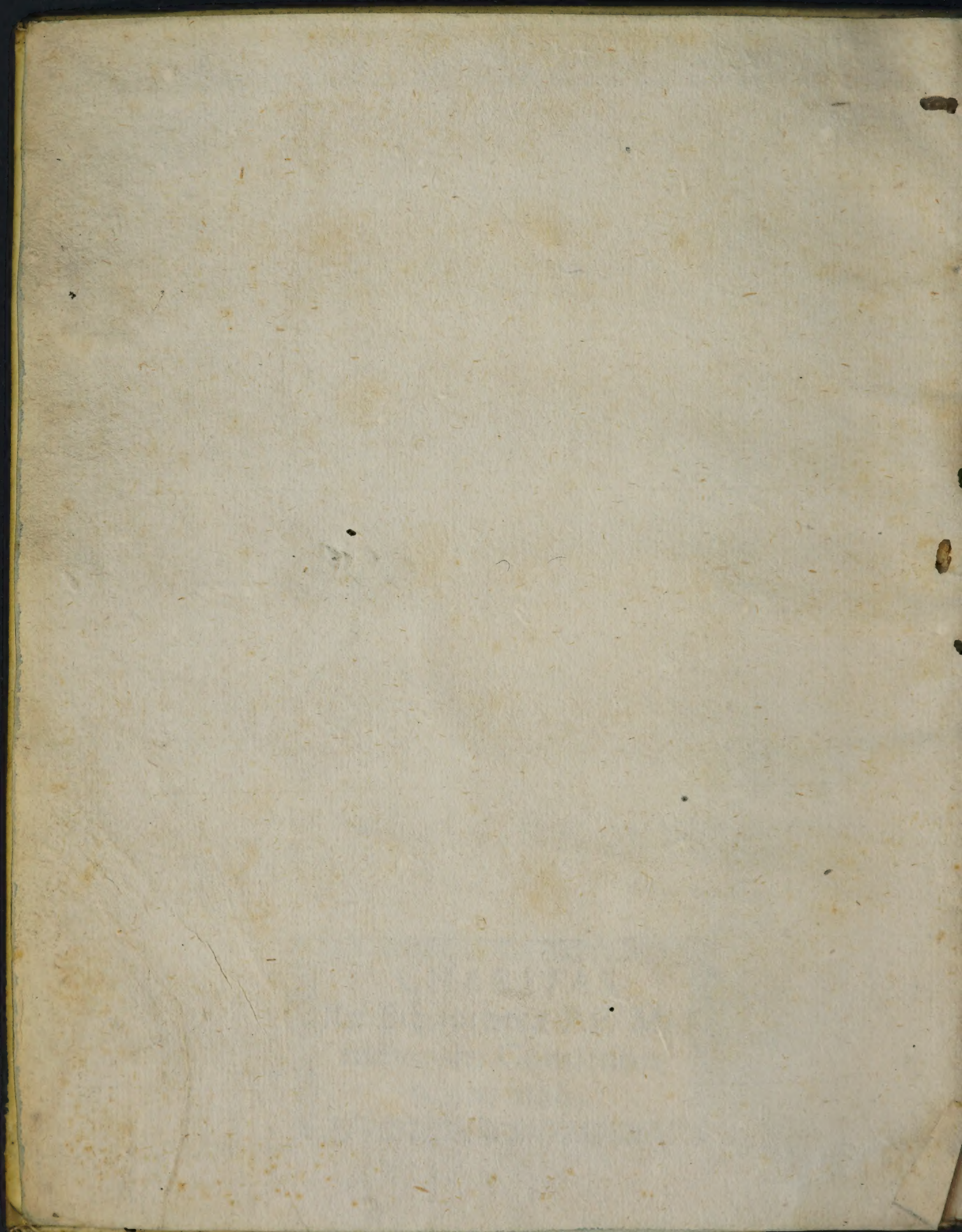
232
R815
R.B. 17
1646

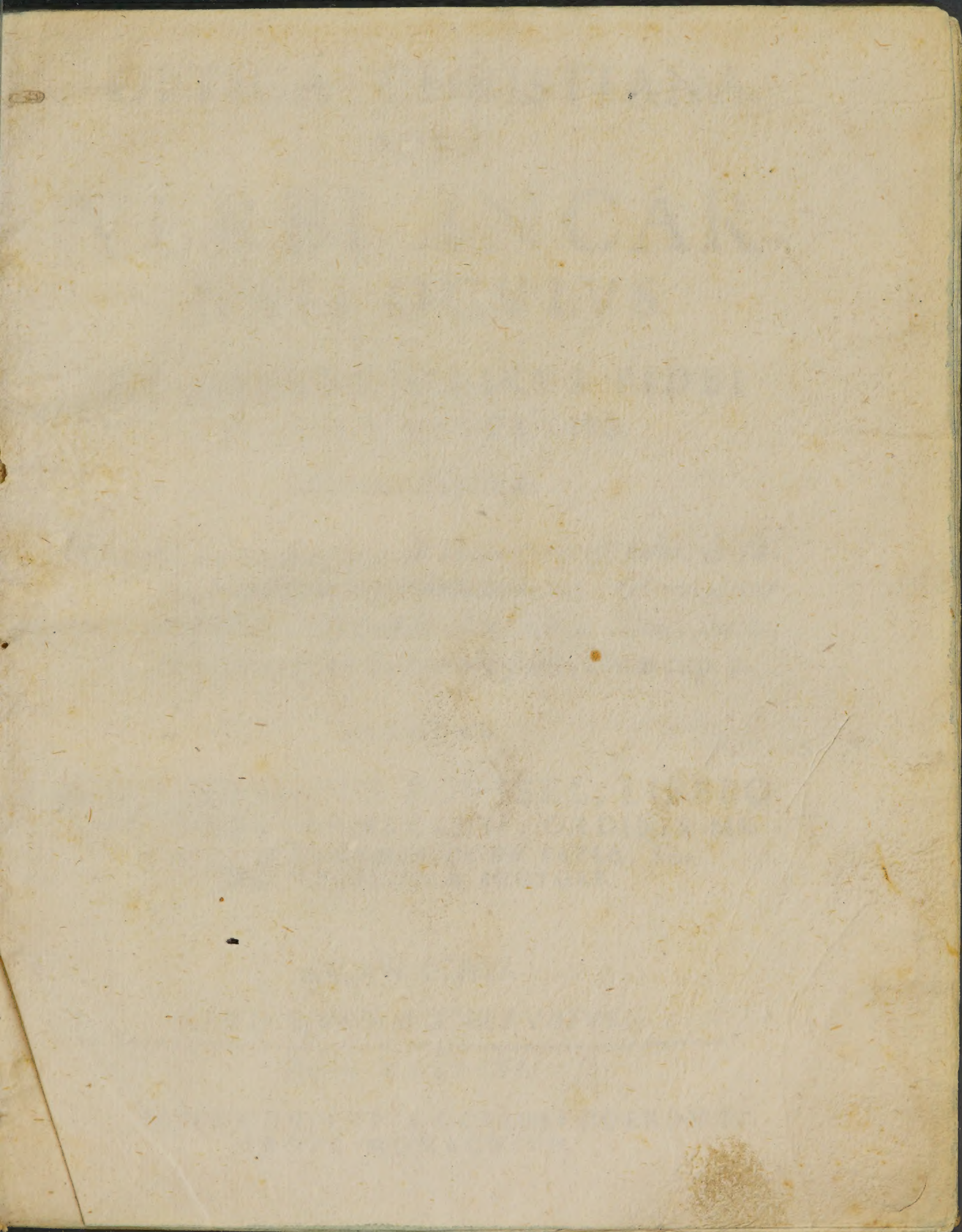
M

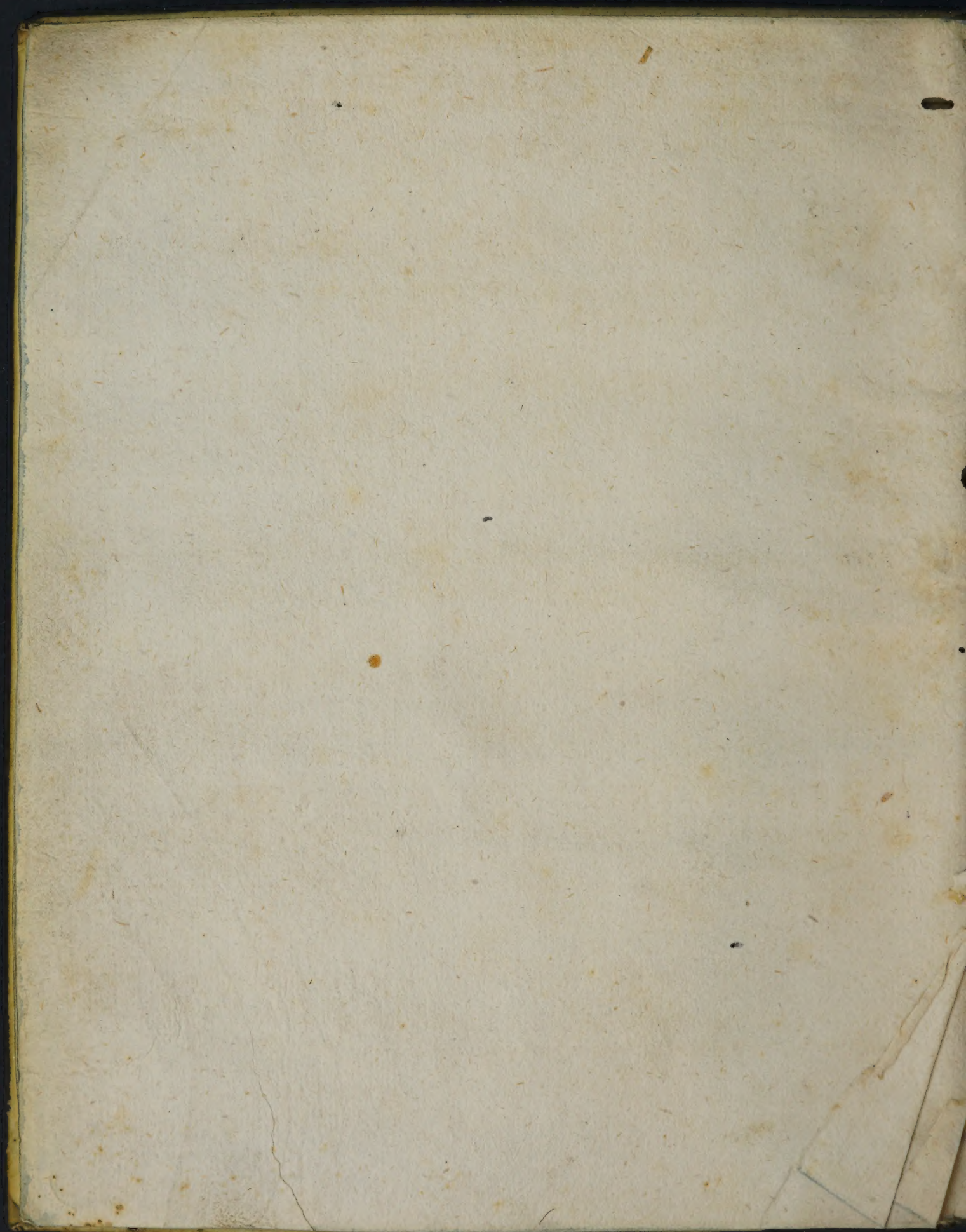

CHARITAS
Ex Bibliotheca P.P. Mi-
nimorum Conuentus
Monacensis.

15x

OPTICA CHRISTIANA.
SIVE
VERBI INCAR-
NATI OCVLVS.

IN OBSCVRIORIBVS FIDEI
DIVINÆ MYSTERIIS.

AD HÆC VERBA:

*Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis, & fa-
ctus Principatus super humerum eius: & vocabitur
nomen eius, Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis,
Pater futuri sæculi, Princeps pacis, Isaïæ cap. 9.*

AVTHORE

R. P. F. ADRIANO ROVSSEL, LIBERO
BURGVNDO, ORNAČENSI, ORDINIS MI-
NIMORVM S. FRANCISCI DE PAVLA, SA-
CRÆ THEOLOGIÆ LECTORE.

MONACHII.

APVD LVCAM STRAVBIVM,

ANNO MDCXLVI.

SVMP TIBVS CONVENTVS S. CAROLI BORROMÆI
PROPE MONACHIVM.

REVERENDISSIMO, ET ILLVSTRISSIMO
DOMINO, DOMINO

JOANNI HENRICO,
L. BARONI DE ET IN ROHRBACH,
DOMINO IN SANDELZHAVSEN,

SERENISSIMI ELECTORIS BAVARIÆ
CONSILIARIO,

ET CONSILII ECCLESIASTICI PRÆSIDI,
CATHEDRALIS ECCLESIAE PASSAVIENSIS CANONICO,
NEC NON

TRIVM ECCLESiarVM COLLEGIATARVM
MONACHII, LANDISHVTI, ET HABACI

PRÆPOSITO,

AC STATVVM INFERIORIS BAVARIÆ
DEPVATO, &c.

E T

NOBILISS: PERILLVSTRIBVS DOMINIS,
R. D. DECANO, ET DD: CANONICIS
ECCLESIAE COLLEGIATÆ B. VIR-
GINIS MONACENSIS.

NATVRA rerum opifex, ILLVSTRIS-
SIME PRÆSVL, quā nihil esse potest callidi-
us in operando, cæteris in rebus, quasi de-
licijs ludens innocenter, sepe luxum pul-
cherrimæ cuiusdam ostentationis affectat: in ocu-
lo verò, cuius natura tota ætherea est, & pars è pu-
rioris luminis fonte delibata, nihil omninò temerè
adstruxit, sed omnia ad illius nobilitatem, & secu-
ritatem singulari prorsus solertiâ. Ille enim vigil re-

E P I S T O L A

rum nuncius in sublimi capitis arce excubans, licet tenuissimis, & quasi ex aëre textili elaboratis membranulis vestiatur; ea tamen habet adeò firma sepimenta, siue in palpebris pilorum vallo munitis, siue in superciliorum obicibus sudorem è fronte defluentem repellentibus, siue in illo suo recessu, in quo molliter & securè viuit, & quiescit, vt ab iniurijs extrinsecus irruentibus nihil ipsi timendum occurrat. Liber iste oculus est, siue materia, ex qua componitur, spectetur, siue artificium. Quidni enim rectè componam tres eius partes cum tribus oculi humoribus, Lotionem pedum Apostolorum cum humore aqueo, Eucharistiam cum humore cristallino, Dominicam Passionem cum humore vitreo? Quidni præclare referant septem oculi membranulæ septem Dominicæ Passionis circumstantias? quidni Consolidatiua oculum cingens, Christi Principatum: vuea, in qua Iris admirationis filia efflorescit, Christum admirabilem: Choroides instar speculi læuis & tersa, eum Consiliarium: Arachnois cristallini humoris custos, eum Deum: Cornea summâ duritie & pelluciditate nobilis, eum fortem: Sclerodes, quæ ducitur à processibus ciliarijs, quæ sunt communia omnium tunicarum vincula, eum Patrem futuri sæculi: & denique Retina in qua visio celebratur velut pax & omnium humorum & tunica-

DEDICATORIA.

nicarum quies, eum Principem pacis rectè repræsentet? At verò, VIGILANTISSIME PRÆSVL, Oculus habet sedem in capite, tuum meus iste quæsiuit, vt in eo velut in arce tutissima sibi securitatem pararet & pareret splendorem: & meritò, licet enim totus oculus sis, & sicut olim Persarum reges suos habuere Consiliarios, quorum alij cor, alij manus, alij oculi Regis vocarentur, ita sis Principis, è mille quos habet, oculus, nec tantùm Principis, sed & omnium: maximè tamen INCARNATI VERBI OCULO delectaris PISSIME PRÆSVL. Nul- lum siquidem habes aliud cum terris commercium, nisi vt tuo purissimi nitoris lumine à prima luminis incarnati scaturigine deriuato errantes regas, & quos attingis, tuis radijs tingas, & in tui suauiquâdam necessitate adducas similitudinem, tam præsens omnibus, etsi cœlo semper fixus inhæreas, quàm Sol mundi oculus vniuersis. Plura non addo, superiora enim sicut non habent ventos, ita nec coronas: quid enim conferunt Soli Meteora? quid cœlestibus animis terrenæ laudes? Magnæ tamen fœlicitatis esse dicam, multorum Auorum contestatam, perennemq; virtutem nascendo possidere, & in ipso vitæ limine intrare atria nobilitata æternis rerum monumentis. Ideo dicerem libenter de amplissima Generis tui Claritate, & facilè producerem Maiorum tuorum se-

EPISTOLA

riem longâ Nobilitatis lineâ decurrentem, splendidasque illorum imagines, quæ ex ipso fumo, quo infuscantur splendorem, ex puluere, quo sparguntur, nitorem, ex rubigine, quâ exeduntur pretium, ex carie, quâ soluuntur lucem & dignitatem, hoc est ex ipsa vetustate, quæ omnia dederit & comminuit venerationem suam trahunt. Sed cuius virtutis est, quam omnes in te venerantur, ita Maiorum ceras intueri, vt non erubescas: ita viuidam, vegetamque præ te ferre virtutem, vt imaginem quoque tuam, NOBILISSIME PRÆSVL, eorum imaginibus cum splendidissima honoris accessione, & additamento inferas. Sic itaque tuam nobilitatem colo, vt quâ par est religione virtutem tibi propriam, & pietatem mirer, quam ideò, vt adamantem nitidissimum, natali nobilissimæ familiæ auro voluit Deus optimus includere, vt splendido humanæ dignitatis radio, tanquam subiectâ gemmæ tincturâ, accenderetur, & mutuo humanæ lucis & diuinæ percussu, dignitatis ille splendor emicaret, qui in bonorum animis ingeneraret venerationem & omnium oculos mentesque perstringeret. Sed quid ago? det mihi hoc tua in omnibus indomita humilitas virtutum omnium Regina & moderatrix, vel saltem hoc concede meo & omnium in te amor. Tam illustri & tam excelso positæ sunt theatro laudes tuæ,

DEDICATORIA.

tuæ, vt eas mirandi omnibus tua virtus dederit, eas verò laudandi omnibus ademerit potestatem. Et quid mihi MINIMO? Id accidit fugæ honoris, tanquam recessui, & vmbre, sicut docet OPTICA CHRISTIANA, vt virtutum colores inde splendidius illuminati magis extent in oculis omnium, & emineant. A maximo illo nominis tui lumine mihi temperandum puto: id enim habet oculus, vt à nimia luce patiatur non parum, ideoque factum est Diuinâ quâdam naturæ solertiâ, vt Vuae explicatione & complicatione oculi pupilla aperiat, & claudatur, pro minori, vel maiori lucis accessu, ne, si nimiam admitteret, ad alia obiecta videnda impediretur.

Ad vos igitur me confero VIRI PERILLVSTRES, Ad^m R. D. Decane & RR. DD. Canonici. Licet Ecclesia vestra sit MVlier AMICTA SOLE, in qua nulla sit vicissitudinis obumbratio, sed omnia Illustria, omnia laude digna, vnde mihi locupletissima peterem argumenta dicendi in amplissimo gloriæ campo, illa tamen mihi eadem dicere videtur, quæ BEATISSIMA VIRGO, cui sacrata est. Nolite me considerare quòd fusca sim quia decolorauit me Sol. Familiare est coloribus cunctis, siue in gemmis vel vnionibus spirent & viuant, siue in floribus rideant, vt emoriente Sole in casu illi cum dubia diei luce consenescant & extingu

E P I S T O L A

tingui videantur, aut saltem sic tegantur, vt in vni-
 uersi luctu & languore eorum fulgor nolit appa-
 rere. Sic ego sæpe apud vos tacitus expertus sum.
 Viget & floret suis ipsa ornata coloribus Ecclesia
 Monacensis, quos à multis retro sæculis vegetos
 retinuit, & floridos, & propriâ commendatione
 in dies enitescentes tenet. Sed etsi illustri nobilium
 stemmatum delectu. Insigni Canonorum ho-
 nore, & flore pijsimorum virorum delibato au-
 gustiora efficiat sua sacra, omnem tamen illa ve-
 strum splendorem ita tegit, vt ad Christi Domini
 in cruce occumbentis aspectum nullis velit huma-
 nis fulgere coloribus, & rectè quidem. Sed finite
 vnum dicam. Sole occidente, & tandem infra
 Horizontem posito, statim sidereæ faces in cœlo
 accenduntur, & suauissimi luminis nitore oculis
 blandiuntur: Ita è Christi Domini Solis iustitiæ in
 cruce occasu multa intueor virtutum lumina in
 vobis accendi, omnibus illis, quos mundus mira-
 tur velatis honoribus. Hinc emicat recta illa in
 Deum Religio, singulare amplificandæ pietatis
 studium, æmula Diuinæ bonitatis benignitas, pia
 in sacris ritibus & pfallendo grauitas, in subleuan-
 da tenuiorum pauperie munificentia, in retinendis
 Maiorum institutis laudata constantia. Si Eccle-
 sia Monacensis suo Prælato tanquam Sole amicta
 sit, vos estis astra duodecim primæ magnitudinis,
 quibus

DEDICATORIA.

quibus illa foeliciter & splendide coronatur. Terræ facies continuo à Sole deferitur, stellæ nunquam: ita nec vos à Christo fiderum Principe, ideoque hunc vobis etiam librum de ipsius oculo humiliter offero, in quo si quid dignum laude occurrerit, ipsi bonarum cogitationum auctori & honestorum operum coronæ tribuite, mihi nihil opto in humanis foelicius, nisi me & nostrum ordinem, & maxime Conuentum S. Caroli in oculis feratis, huncq; VERBI INCARNATI OCVLVM vestro pastoritio lituo, virgæ scilicet vigilantæ affigatis obseruantie erga vos meæ munus & monimentum. Monachij 27. April. Anno 1646.

Humillimus Seruus

F. Adrianus Roussel
MINIMVS.

FACULTAS R^{mi} PATRIS
GENERALIS.

NOS FRATER LAURENTIUS A SPEZZANO TOTIVS ORDINIS MINIMORVM CORRECTOR

*Generalis, dilecto nobis in Christo Venerabili Patri, Fratri Adriano Roussel
Ordinis nostri Sacerdoti, Pradicatori, & Sacra Theologia
Lectori, salutem.*

DIVIDIMVS, te plura Opera Mathematica perfecisse, ex quibus educis animæ humanæ regressum ad Deum scientiarum fontem, eaque velle utilitati publicæ consecrare, quod vt ritè faceres, exposulasti à nobis licentiam ea typis mandare, quam libenter tenore præsentium tibi concedimus, dummodo illa probata fuerint à R. P. Prouinciali Prouinciæ nostræ Germanicæ, duobusque Theologis nostris ab ipso deputandis. In quorum fidem præsententes dedimus in Conuentu nostro SS. Trinitatis de Vrbe, hac die 21. Maij, 1643. easque minori officij nostri sigillo munimus.

Fr. Laurentius à Spezzano Corrector Generalis.

THEOLOGORVM ORDINIS APPROBATIO.

EX commissione & mandato Reuerendi admodum Patris Ioannis Guillard, per Germaniam, Bohemiam, & Morauiam Prouincialis, librum, R. P. Fratris Adriani Roussel Ordinis nostri, sic inscriptum: OPTICA CHRISTIANA, siue INCARNATI VERBI OCVLVS, diligenter inspeximus, in eoque non vidimus, nisi purioris eruditionis & elegantia lumina, & splendores non tantum è pulchrioribus scientiarum Mathematicarum thesauris petitos, sed ex sublimioribus rerum Theologicarum arcanis euocatos, sic feliciter vt quicquid nouitatis in eo ex Mathefi inductum est, sit ita conditum Theologicâ vetustate, vt suauitatis artifex sit Mathefis, & Theologia, qua in hoc Opere omnia habet Diuina veritati conformia, sit plena admirationis. Cum igitur Optica maximè luce delectetur, hæc publicam accipiat, & cum hic Oculus omnia videat, ab omnibus ille etiam videatur. Datum Monachij 27. April. Anno 1646.

Fr. Claudius Clemens, Philosophiæ ac Theologiæ Lector.

Fr. Ioannes Hagen, Collega Prouincialis, ac Theol. Lector.

LICENTIA,

LICENTIA ET APPROBATIO
REVERENDI ADMODVM P. PROVINCIALIS.

NOS FRATER IOANNES GUILLARD ORDINIS

Minimorum S. Francisci de Paula, per Germaniam, Bohemiam, & Moraviam Prouincialis.

Cum diligenter OPTICAM CHRISTIANAM R. P. Fratris Adriani Roussel, Ordinis nostri, diligenter inspexerimus, & duo Theologi è nostris, quibus id commisimus, eam recognouerint, ac in lucem posse edi probauerint: facultatem concedimus, vt lucem illa accipiat, cuius gratia omnis lux condita est. Datum in nostro Conuentu S. Caroli, Monachij 27. April. Anno 1646.

Fr. Ioannes Guillard Prouincialis.

ILLVSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI
DOMINI, D. PRÆPOSITI
IUDICIUM ET APPROBATIO.

Mysticus iste, ac Symbolicus Tractatus de OPTICA CHRISTIANA, siue VERBI INCARNATI OCULO, continet profunda, & arcana Saluatoris nostri mysteria subtiliter, & eruditè ex Scripturis, & SS. Patribus explicata, vt omnino in lucem edi possit, quamuis à paucis, iisque non nisi subtiliorum scientiarum gnaris intelligetur, propter reconditas similitudines, & allegorias non tantum ex profundioribus Theologiae mysterijs, sed etiam ex alijs diuersis scientijs, præsertim Optica, & aliarum Mathematicarum (qua paucis cognita sunt) petitas. Datum Monachij, 27. April. Anno 1646.

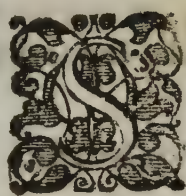
IOANNES HENRICVS PRÆPOSITVS,

NOBILIS

NOBILIS ET EXCELLENTISSIMI
DOMINI JOANNIS SCHEIFLER,
Philosophiæ & Medicinæ Doctoris, Statuum pro-
uincialium Boicorum, nec non urbis Monacensis Phy-
fici ordinarij, in gratiam Auctoris,

ANAGRAMMA.

ADRIANVS ROVSSEL.
SOLVS RARA VIDENS.

OLVS RARA VIDENS oculo tantum vteris vno,
Mille petunt oculos qui tua scripta vident.
Centum sunt oculis Galeno iudice morbi:
Vnica tot morbis est medicina tuus.

EPIGRAMMA.

VNDVS, vt auulso caligans lumine Cyclops,
Sidereo nullos cernit in Orbe dies.
Optica Diuini tua pandat lumina verbi,
In nostro nullus tempore cœcus erit.

Fr. Ioan. Germanus Tardy, Minimus.

I
OPTICA CHRISTIANA.
CAPVT PRIMVM.
VISIO THEANDRICA,
QVADRVPLICI LVMINIS PYRAMIDE,
P E R
VERBVM INCARNATVM,
IN LOTIONE DISCIPVLORVM,
EXRESSA.

Paruulus natus est nobis, *Isaia 9.*

Vod Sol, & Luna in cœlo, hoc sunt oculi in homine, *Verbi incarnati in oculo similitudo.* inquit sanctus Ambrosius *L. 6. Hexam c. 9.* Et ego, quod sunt oculi in homine, hoc ipsum est Verbum incarnatum in Ecclesia. Vocet Damascius, in vita Isidori, oculos accurata mentis simula-
cra: dicam ego, eos esse terribilissimum Verbi Incarnati speculum, splendidam æterni Solis speciem, increatæ mentis Imaginem. Vt hac de re constet omnibus iudicium, libens prætermitto, quod notat noster R. P. Mer-
sennus, vir omnium scientiarum par Imperio, oculos inter alios sensus sceptro *R. P. Mer- sennus com- ment. in en. qu. 1. art. 2. rat. 33.* insidere. Non dicam illos maiorem rerum varietatem animo obijcere, mo- dum agendi habere nobiliorem, præstantius obiectum, firmiorem actionis certitudinem. Non referam eos magnam habere cum intellectu nostro affi-
nitatem: sicut enim hic rerum Ideis ab omni materia expurgatis excitatur, viuit, & splendet, ita illis speciebus visilibus veluti quibusdam formis sine ma-
teria hilarescunt, & satiantur, simulque diuersa contraria comprehendunt, verum à falso secernunt: adeò vt ex vnius coloris perceptione non impedian-
tur à perfecta cognitione alterius. Non moror in hoc, quòd ipsis insit quæ-
dam libertatis adumbratio, cuius ne minimum quidem extat in sensibus alijs *Libertatis adumbratio in oculo.* vestigium: illi enim duo rerum nuncij, partes hominis æthereæ, microcosmi Soles pro libito claudunt, & aperiunt pupillam, vt tantum luminis capiant, quantum sufficit ad excipiendas rerum imagines, ita lubrici, & mobiles, vt ci-
tò declinent, si quid noceat, & aspectum, quò volunt, facile conuertant: præ-
tereà virtutes, & vitia cognoscunt, propitium, iratum, lætantem, dolentem, fortem, ignauum, audacem, timidum, fiunt misericordiæ, & lenitatis, iustitiæ, vltionis indices: In audacia emicant, in reuerentia subsident, in odio efferan-
tur,

tur, in amore blandiuntur, animo lætante subrident, moerente languescunt, eoque altâ cogitatione defixo quiescunt: ad summum ad omnes animi motus, ab opifice rerum natura, ita sunt compositi, ut alter animus esse videatur. Hæc, inquam, & plura alia omitto, & tantum modum, quo fit visio, rem ut delitijs omnibus, ita & multis difficultatum nodis implicatam ad ascensum in Visionem Theandricam propono.

*Quomodo
fiat Visio?*

*Varia expe-
rientia sine
Optica co-
gnitu diffi-
ciles.*

*Quid sit ho-
roptæ?*

*Visio fit per
quatuor py-
ramides.*

Scio inoleuisse nonnullorum mentibus iniquam fortasse multis, sed quæ à Philosophis non vulgariter eruditis pertinaciter defenditur opinio, quam quidem amplector, Visionem, quâ oculi colores lucis spiculo excitatos percipiunt, potius speciebus veluti tenuibus colorum exuijs, & volucris corporum idolis, & formis sine materia effluentibus, lucis vehiculo ad potentiam delatis, & intra eam incorporeas rerum imagines nullo penicilli ingenio, sed suâ furaci innocenter indole fabricantibus totam efflorescere, quam radijs emissijs, & ab organo ad obiecta decurrentibus contineri. At si illi hîc hæreant naturæ interpretes, vix erit, quod fiat satis multis experiencijs, quæ licet familiariter oculis occurrant, intellectui tamen non item. Quæro enim, quâ fiat, ut clauso vno oculo, eoque in conuiuentium palpebrarum inuolucro quiescente à sua actione, totum illud obiectum conspiciam, quod apertis, & excitatis duobus videbatur? cur oculus in cæco conclauis, si per digitalis rotunditatis foramen transpiciat, & globulus opacus in medio illo foramine inter pupillam, & quatuor, aut quinque lucida corpora suspendatur, animaduerrat globulum tot insidere lucidis corporibus, quot quasi ad globulum non attendens intuetur? Cur fixo in vnicum obiectum oculo, alio interim dimoto obiectum multiplex appareat, & ultra citràque horoptæ, quæ est recta linea per axium opticorum concursum ducta, parallela lineæ centra oculorum connectenti, omnia duplicia appareant? adeo ut si in lineolæ centra oculorum coniungenti alteri perpendicularis punctum aliquod medium acies inciderit, iam non vna sed duæ lineæ in Burgundicæ crucis formam decussatæ, & sese in vno puncto, in quod Visus incidit, interfecantes appareant? Mitto alia naturæ humanum ingenium in Opticis thesauris exercens, & prouocantis mysteria. Ut ergo se ab his euoluant, consulunt Opticæ Magistros, à quibus edocentur colorum luce asperorum imagines quatuor ad oculos ferri radiois, & solidis pyramidibus, quarum duæ ab obiecto tanquam à basi communi egrediuntur, & inde sese ab inuicem diuellentes suos apices ad vtriusque oculi pupillam ferunt, è qua, facta prius in foramine Vuxæ decussatione, difformi vniformitate intumescens, duas alias bases duabus interioribus pyramidibus in retina substernunt, quarum axes alijs duabus exterioribus communes, & semper, naturâ suâ sponte operante, in vnico

vnico plano iacentes, ad vnicum punctum obiecti concurrunt, per quod transit visiva horopter. Quo stante, obiectum vnicum apparet: at si vltra horopterem excurrat, vel citra contrahatur, ille axium concursus, obiectum iam non vnum, sed multiplex, & confusum cernitur: vnde ipsi ad perfectam visionem quatuor pyramides requiri asserunt, vt etiam videre est in nostra Optica naturali, vnde regressum animæ humanæ ad primum luminis fontem meditamur.

Cur obiectis duobus vnicum appareat.

Nunc ergo inuisibilia Dei per ea, quæ sunt in naturali visione ascendamus. Quis Deo oculos neget? de quo Apostolus Hebræorum c.4. v. 12. *Non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius.* Nunquid Ægyptij Deum pingebant quasi oculum sceptro insistentem? oculo significantes ipsius cognitionem, sceptro regiam maiestatem. Cæterum, inquit Tertullianus, vel secundum quosdam Nouatianus lib. de Trinitate: *Ipse totus oculus, quia totus videt: & totus auris, quia totus audit: & totus manus, quia totus operatur: & totus pes, quia totus ubique est. Non enim habet diuersitatem sui, quicquid est simplex.* Angelus videt, sed per aliquid à se distinctum, ita & homo: at Deus est suus oculus, & suus videndi actus: *Non enim habet diuersitatem sui, quicquid est simplex.* Inde Deum commendans Sinesius hymn. 3. de Deo ait, *οὐρα σκαυτῆς, Oculi tui ipsius:* Et sicut Diuinum Ens est origo omnis Entis, & Diuina perfectio fons omnium perfectionum, ita oculus Dei est omnium oculorum, siue naturæ Angelicæ, siue humanæ scaturigo, iuxta illud Zachariæ c.7. v. 13. *Domini est oculus hominis, & omnium Tribuum Israël.* Deus est totus oculus, & actiuus, & passiuus, actiuus, quia totus videt; passiuus, quia totus videtur: adeo vt, quod oculus est homini multò magis illud sit Ecclesiæ Diuinum Verbum.

Regressus anima ad Deum per Opticam.

Deus est oculus suus ipsius.

Ascendamus altius, & inquiramus, quomodo fiat Diuina visio, & primò scripturæ arcana ingrediamur. *Aperti sunt celi, & vidi visiones Dei,* ait Ezechiel cap. 1. Et ecce apparuit currus stupendæ structuræ, ad quatuor Mundi partes conuersus. Hic adumbratur Diuina cognitio, quâ Deus est præsens omnibus rebus. Currus sparsus erat innumeris oculis, licet enim Diuina cognitio sit simplicissimæ perfectionis; tamen, si ordo spectetur, alio oculo fertur in Diuinam essentiam, & Diuinas personas; alio in omnes res possibiles, & in omnia opera rerum possibilium; alio in omnia futura ex hypothesi: alio in omnia futura absolutè, vnus tamen & idem oculus. Vnde ipse subdit: *Apparuit rota vna super terram iuxta animalia habens quatuor facies.* Rota est Diuinæ cognitionis symbolum: cum enim Ægyptij, vt notat Clemens Alexandrinus l. 5. Stromatum, rotas in templis pingerent, diuinam sapientiam adumbraturi, Democritus ex eorum placitis Deum definiit, *Mentem in igne orbiculatam.*

Quomodo fiat Diuina visio.

Rota cognitionis Diuinæ symbolum.

ri: Et Parmenides: *Coronam continentem ardore lucis Orbem, qui cingit cœlum.* Ratio est, quia in circulo omnes lineæ ad circumferentiam ductæ sunt æquales; & increata Dei cognitio licet sit eminenter multiplex, est tamen sibi semper æqualis. Circulus inter Isoperimetros est summæ capacitatis, in se continens omnes omnium figurarum angulos sine ullo angulo: Est Diuinæ Sapientię infinita perfectio, quæ omnia complexu tenet, & tanquam circulus, & tanquam centrum, in quo sunt omnes rerum origines, & quæ, velut centrum, omnes lineas respicit, videt omnia, & quæ adsunt, & quæ præterierunt, & quæ futura sunt, & simul vnico intuitu omnia. Centrum circuli, licet sit in medio, tamen est vbique, quatenus vim suam in omnes radios, & in totam circumferentiam diffundit, sic est Diuinæ cognitionis immensitas, quæ tota in se, & tota in omnibus rebus splendet. Circulus licet vniformis videtur tamen constitui ex contrarijs, ex commoto, & commouente, nam vnus simplicissimæ lineæ circumuolutione perficitur, cuius alterum extremum fixum manet, alterum verò circumagitur. Est Diuina cognitionis immutabilitas, quæ immota in se omnia mouet extra se: *Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia, Sap. 7. Et cum sit vna, omnia potest: & in se permanens omnia innouat, & per nationes in animas sanctas se transfert, v. 27.* Circulus fine caret, & principio. Et illud est: Diuinæ cognitionis æternitas. Vt enim ait Richardus de sancto Victore l. 2. de Trinitate cap. 4. *Quid aliud est æternitas, quàm diuturnitas sine initio, & fine, & carens omni mutabilitate?* Et ne quidingas in illa cognitione, quæ est Candor lucis æternæ, Sap. 1. compositionis, sicut circulus est totus in centro, & totum centrum in tota circumferentia, ita ipsa est summè simplex vna in omnibus perfectior. Quo maior fit circulus, magis accedit ad lineam rectam, vt patet in globo terræ aqueo, cuius superficies, propter maximum ambitum, plana apparet; in circulo ergo infinito coïncidit curuitas rectitudini; & ex hoc Diuinæ cognitionis agnosco perfectionem, circularem quidem, vt omnia ambiat, rectam vt sit omnis æquitatis mensura. Cætera mitto, plura de Deo dicturus ex Statica, Sîstatica, & Centrobarica, vt tanquam centro Diuinæ cognitioni verè intelligentis naturæ quieti hæreamus.

Circulus infinitus est linea recta.

Visio Christiana fit per quatuor pyramides.

Rota habebat quatuor facies, ita enim ab altera ad quatuor angulos secabatur, vt inde quatuor solidæ pyramides orirentur. Non solum, quia Adrianus Imperator Dei perspicacitatem significaturus, vt narrat Guilielmus Coriel quatuor vultibus Dei imaginem sculpi mandauit, vt pari intuitu quatuor mundi partes conspiceret: quot etiam iam antè Augustus Cæsar nummo inscripserat exstanti opere, vbi facies vna cœlum, altera terram, tertia mare, quarta inferos intuebatur: sed quia Diuini Verbi cognitio nobis per quatuor lucidas pyramides, quarum omnium basis est charitas, apex humilitas iuxta duplex

duplex nostri ordinis stemna aperitur. Pyramis prima est Scientia, secunda Sapientia, tertia Prouidentia, quarta Prudentia. Quæ omnia attulit secum paruulus natus nobis, paruulus in humilitate natus nobis in charitate.

Primam pyramidem contemplatur Euangelij Aquila cap. 13. *Ante diem festum Paschæ, sciens IESVS, quia venit hora eius, ut transeat ex hoc Mundo ad Patrem: Cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos.* Quod ut explicetur, præmitto insigne Christophori Scheineri, libro de oculo siue fundamento Optico, Emblema, in quo lumen in cœcum conclaue transit per tenue foramen sibi aperto itinere, à quo vltius illapsum & sensim suæ compressionis damna compensans latius diffunditur, lucidam interius efformans pyramidem hoc appposito lemmate, *POST ANGVSTIAS DILATOR.* Ante diem festum Paschæ ibat lumen illud æternum Christus Dominus ad Patrem, sed prius videt sibi necessarium transire per angustissimum Mortis foramen, & ita videt, ut iam vicinæ mortis horam sciat adesse. Fuit semper Summorum Principum idem intelligere, ac nouissima providere. Componite duo scripturæ loca, vnum Iosue cap. 1. alterum Ioan. 11. Statim atque Dux Iosue inauguratur imperio, ait ei Deus, *Moyse seruuus meus mortuus est, surge.* Sed aliter loquitur discipulis, dicens: *Lazarus amicus noster dormit, cur vocat Moysem mortuum, Lazarum verò dormientem; cum vterque mortuus esset; nimirum quia de Lazaro sermonem habebat ad pauperes, de Moyse verò ad Imperatorem, cui nihil est ad gloriam vtilius quam mortem habere in oculis.* Componite iterum duo scripturæ loca, 1. Regum 28. Apparuit Samuel Sauli, & ait illi: *Crastu, & filij tui eritis mecum,* & 4. Regum 20. ait Isaias ad Ezechiam, & ait: *Hec dicit Dominus Deus, præcipe domui tuæ, morieris enim tu, & non viues.* Ad Saulem fit sermo de morte, sed subobscurè, ad Ezechiam apertè, & cur ita? Quia Saul tanquam reprobis è regni solio excutiebat, cuius salutis nulla spes supererat, at Isaias consulebat vitæ & incolumitati Ezechiae, ideò clarè ipsi mortem proponit: mortis enim gladius tegitur ad necem, nudatur ad splendorem. Quo spectat illud Ezechielis cap. 21. *Dedi conturbationem gladij acuti, & limati ad fulgendum, amicti necem.* Gladius acutus & limatus, iuxta septuaginta interpretes, est gladius instar fulguris transiens, & est gladius mortis clarè proposita, quæ terret, & splendet: sed mors occultè proposita, ut quasi gladius carnificis absconditus ad necem. Vnde meritò monet Iobus cap. 18. *Fugite ergo à facie gladij, vbi Sept fugite ab integumento.* Et ob hanc causam id semper fuit consuleum Maximis Principibus sibi ante oculos horam mortis proponere: Illorum vnus nunquam iter constituebat, nisi sibi præeunte feretro, is est Maximilianus I. Alius Mediolanum proficiscens facta contra Gallos expeditione vehibat secum sui sepulchri apparatus.

Prima pyramis scientia.

Principum propria scientia est mortis meditatio.

is est Carolus V. Alius sibi de suis morbis gratulabatur, à quibus id officij acciperet, quod Philippus Macedo ab Aulico, à quo manè illud audiret: Philippe, scias te esse moriturum, est ipse Philippus II. paternæ pietatis ex asse hæres. Si lapsa retrò sæcula placeret repetere: darem sanctum Basilium Episcopum Cæsariensem, qui in maioribus anni celebritatibus mandabat sibi dici: *Pater tuum sepulchrum nondum est perfectum*. Proponerem Agatoclem vasis fictilibus in mensa videntem. Proferrem Tartarorum reges, & Ægyptiorum sapientes, quorum conuiuia instituta de Morte lectio instruebat. Adducerem Orientis, & Occidentis Imperatores: Istis in primis Imperij libationibus offerebantur marmora, è quibus eligerent, quæ sibi magis placerent ad sepulchri structuram: illis, vt notat Tertullianus, in Apologet. c. 33. dum per euer- si Orbis ruinas superbifico curru laureati incederent in triumpho, à tergo suggerebatur, à vili Morione. *Respicite post vos, agnoscite vos esse homines*. Ad- derem fuisse populos, quorum meminit Abrahamus Ortelius, in fine theatri Mundi, qui nulla alia moneta quàm mortuorum ossibus vterentur. Ratio horum omnium vnica hæc est, quia vel solam mortis horam scire, est nihil omnino ignorare. Scientia christiana est Ægyptiaca pyramis Bibliotheca si- mul, & regum sepulchrum: vt enim sapienter ait S. Augustinus, tom. 10. l. 50. homiliar. homil. 13. *Latet ultimus dies, vt obseruentur omnes dies*. Et sicut dies iudicat de die, ita ultimus de omnibus. Et ideo eò spectant omnes scientiæ: si enim à Theologia incipiam, illa est vel positiua, vel scholastica, vel moralis; prima iacit intelligentiæ fundamentum, secunda ædificat, tertia complet. Prima mentem figit, secunda illustrat, tertia perficit. Quid Positiua docet? primam, quam homo à Deo accepit scientiam, etiam in statu innocentiae, fuisse mortis meditationem. *De ligno autem scientia boni & mali ne comedas, in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris*, Genes. 2. Post lapsum, eandem repetijt Deus lectionem; vt quia homo, ob eius contemptum, ceci- derat, per eius auxilium, erigeretur. *Pulvis es, & in puluerem reuerteris*, Ge- nes. 3. Postea eum vestiuit tunicâ pelliceâ, tanquam mortis indumento, ait Epiphanius, & eiecit ab arbore vitæ, ne fortè fructum eius apprehendens vi- ueret in æternum. Ab Adam fiat descensus ad secundum legis naturalis an- tistitem. Noë in vna Arca totum Orbem recolligens secum sibi, & suæ fami- liæ tulit Philosophiam, ossa Adami. Veniamus ad Moysem; nulla castra mo- nebat Dux sapientissimus, nisi præirent itineri ossa Ioseph, eandem sequens viarum inflexiones, quas secuti fuerant filij Iacob patris cadaver per desertum ad locum sepulchri efferentes; illi enim Diuino & occulto Dei consilio cum possent, per magnum viæ compendium, ire ad locum sepulchri, maluerunt per vastissimam eremum circumire, quâ postea ab Ægypto liberati in terram pro- missionis

Pyramis a-
pud Ægy-
ptios biblio-
theca & se-
pulchrum
regum.

Scientia om-
nes mortis
mensura.

missionis erant redituri; ne qui ad libertatem properabant, vlli loco pedem fingerent, vbi non extarent paterni funeris vestigia: quippe. *Venerunt ad Ariam Atad, quæ sita est trans Iordanem*, Gen. 50. Quæ longè dissita est à sepulchro Ægypto viciniori; cuius rei causam do, ex Augustino quæst. 121. in Genes. *Per Eremum*, inquit, *venerunt cum corpore, quæ via etiam Populus Israël ductus est per Moysen ab Ægypto liberatus*. Scholastica deinde docet, bonum quidem esse loqui de Deo, sed multò melius operari circa Deum, vitâ in Deo cum Christo absconditâ, & conspuitâ. Vnde Nicetas Theologos vocat Theologos, eos enim tanquam victimas iugulat Sophia, inquit Tertullianus lib. contra Gnosticos, vt viuant vitâ Philosophicâ, quæ mors viua est, & vita mortua. Neque enim vnquam quis ad Deum accedit, nisi cum Moyse deponat calceamenta, & sciat peregrinationi suæ finem adesse, cum Deo sit vicinus. Deus quidem apparuit Moyse, & Eliæ, sed in concauâ rupe, loco sepulchris destinato. Iesus manifestauit suæ gloriæ splendorem in rupe Tabor, sed discipulis in faciem ad terram procumbentibus. Iam Moralis proponit vnicam Principibus benè regendi regulam, Iosif exemplum; hic contriuit statuas, & lucos, repleuitque loca eorum ossibus mortuorum, 4 Reg. 23. Iurisprudencia nullam legum custodiam agnoscit, præter mortis terrorem. Hinc ad verba calidi serpentis Genes. 3. *Nequaquam moriemini*, ait Basilii Seleus. orat. 3. *Furtim demit mortis terrorem, vt legis munimenta deprædetur*. Quid Gregorius Nazianzenus? ipse fatetur se à patre didicisse Iurisprudenciam vnico verbo, quod est mors rerum omnium decisio. Bochyri summo apud Ægyptios Iudici causas publicè audienti è laqueari imminebat Basiliscus mortis symbolum; vt omitam Socratem, qui suis iudicibus dixisse fertur. Vos me morti adiudicatis iam vos natura. Medicina nullum habet nobilius effatum isto:

Contra vim Mortis non est Medicamen in hortis.

Medicis deest arbor vitæ humidi primigenij cultos; at arbor vitæ est cor hominis mortis memoria reuirescens ad æternitatis immarcescibilem Amaranthum. In tota Metaphysica non est vniuersalius principium isto: Statutum est omnibus semel mori. Physica docet hominem esse instar arenæ in clepsidrà defluentis: Logica eum esse breue Enthymema, cuius autecedens sit ortus, consequens verò interitus. Quid si ad Mathematicas accedamus? ab Arithmetica discemus hominem esse O. è principio ad finem, notam nihili, nisi ipsi vnitas præfigatur; à Geometria nos punctis viuere, quæ dum adiunt, auolant, & totam vitæ lineam componi ex punctis, quibus punctim ferimur ad vltimum interitum, donec Mors Geometrisans circuli quadraturam reperiat, confringendo rotam supra cisternam, eamque in sua quatuor elementa resoluat:

resoluat: Mira sanè est vitæ humanæ linea, quæ quo productior, eo minor est. Multi secundùm lineam refractam ambulant, plures in circuitu, pauci recto tramite in neutrum extremorum declinantes, vt linea perpendicularis, donec veniat Mors vltima linea rerum. Mors est vera Musica, quæ omnes animi motus componit, temperat, & regit. Est Astrologia docens, ideò astra volui, vt nos secùm trahant ad occasum. Quid aliud loquitur Sol in Gnomonica? istud sanè posuit terminos meos, qui præteriri non poterunt. Quid sunt Horologia? *Humana retia vita?* quid eorum fronti aptius inscribes? nisi hoc lemma: *Ut sciam, quid desit mihi.* Vel istud:

*Prætereunt tacito pede tempus, & annus, & ætas:
Viuatur ingenio, cætera mortis erunt.*

Mors scientiarum moderatrix in Christo.

Mors velut mirabilis Optica res à nobis longè dissitas, vt sunt æternæ, sub maiori angulo; præsentis, vt sunt temporariæ, sub minori intuetur, & alta à longè cognoscit. In catoptrica se exercet, dum iustos ad cælum reflectit, impios in puncto ad inferna cogit descendere. Dioptricam nec ignorat, hæc enim obliquos incidentes radios infrigit, rectos irrefractus ad Deum transmittit. Nec est Staticæ inscia, dato enim quolibet etiam minuto humani corporis puluere, quod libet etiam maximum omnium regnorum pondus attollit, librat, & ad libitum mouet; adeò vt leue & momentaneum afflictionis pondus, æternum gloriæ pondus operetur. Cætera mitto, vt constet mortis meditationem esse pyramidem sepulchrum simul, & Bibliothecam, & omnium scientiarum perfectionem, & hæc fuit summa in Christo: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo*, ait Apostolus ad Philip. cap. 2. Ecce lumen scientiæ infinitæ: sed semetipsum exinaniuit, siue vt legit Tertullianus, *exhausit*, quasi ad minimum pyramidis apicem redactus, non tantùm naturæ humanæ subiens angustias, sed per tenue mortis foramen transiens: *Humiliauit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis*: in quo notatur lucis transitus in tenebrosam locum, per radiorum in formam crucis decussationem: sicut enim decussatis radijs lux transit, hisque compressis in exigua rima quasi emoritur, ita Christus compressis radijs per mortis tormenta, ingressus est sepulchri tenebras, vt deinde excreceret eius gloria in infinitam pulchritudinem omnibus beatis conspiciendam, ait enim Apostolus, propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Sicut enim lucis decussatio, est in exiguo transitu, ita & mors crucis, adeò vt non tam mors vocetur, quàm libatio mortis. Quod spectat illud Apostoli Hebr. 2. vbi ait: *Eum autem, qui modico quàm Angeli minoratus est, videmus JESUM propter passionem Mortis gloriâ, & ho-*

nore

nore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem. Vbi Chrysostomus reputat breuem admodum, & quasi subitaneum passionum Christi transitum: Et illo argutior S. Anselmus ait, *Dico, quia minoratus est, & hoc ideò ut gustaret mortem, id est horariam, & non longam, quasi aliquid gustando transfiret pro omnibus.* Sed vnde tam leuis & paratus transitus? quia fit ad infinitam gloriæ basim, quia fert ad patrem, & ad finem dilectionis, & ad dilectionem in finem: ut sicut scientificæ pyramidis apex assurgit in humilitate, ita basis fundetur in charitate. Et hinc soluitur difficilis illa quæstio Iobo olim à Deo proposita cap. 38. *Perquam viam spargitur lux, diuiditur æstus super terram?* Lux enim Diuinæ scientiæ spargitur per humilitatem, & per charitatem, quâ Christus dilexit nos, æstus diuiditur.

Altius volat Euangelica Aquila, & Christianæ visionis contemplatur pyramidem. *Sciens, inquit, quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit.* Vbi nobis proponit Sapientiam. Bona cupiebat videre David, & ad videnda, & habenda bona vnum sibi datum lumen recordabatur, Psal. 4. *Quis ostendit nobis bona? signatum est super nos lumen vultus tui, Domine.* Bona nobis ostendit Christus, sic enim dicebat, Ioan. cap. 10. v. 32. *Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo, & ipse signauit super nos lumen suæ sapientiæ, quæ est lumen vultus Patris, à quo omnia accepit in manus, & à quo exiuit, & ad quem vadit.* *Quis autem lumen Patris,* ait S. Ambrosius lib. 3. epist. 11. *nisi splendor, & imago inuisibilis Dei? ipse est ergo Dominus IESVS summum bonum: hoc bonum veniat in anima nostra, quod propitius dat petentibus se; hic est thesaurus noster, hic est vita nostra, hic est sapientia nostra.* Quid pulchrius? At sapientia vbi inuenitur, audiatur Baruch. cap. 3. *Quis inuenit locum eius? Et quis intravit thesauros eius? Non est audita in terra Chanaan, neque visa est in Theman, id est non in Tecua antiquissimo illo Chananæ Gymnasio, non in Theman celeberrimâ Idumææ Academiâ.* *Quis ascendit in cælum, & accepit eam, & eduxit eam è nubibus? Quis transfretauit mare, & inuenit illam super aurum electum? Non est, qui possit scire vias eius: sed qui scit vniuersa, nouit eam, & adinuenit eam Prudentia sua: qui preparauit terram in æterno tempore, & repleuit eam pecudibus, & quadrupedibus, qui emittit lumen, & vadit: & vocauit illud, & obedit illi in tremore.* *Hic est Deus noster, & non estimabitur alius aduersus eum.* *Hic adinuenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo.* *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est, vel ex Græco, visa est, scilicet Sapientia Diuina, sed quâ ratione visa? ea prorsus, qua lux.*

Lux non videtur, nisi mediij colore tingatur, & visili colorum specie variatur: Sapientia verò Diuina in terris, non cadit sub aspectum, nisi huma-

Pyramis secundæ visionis, scilicet Sapientia Christiana.

Sapientia Verbi Diuini luci comparata.

nitatis nostræ vestiatur indumentis. Per lumen creatum ad increatum ascendamus. Lux ita est intima lucido corpori, vt nihil ipsi coniunctius esse possit: Diuina Sapiencia ita coniuncta est naturæ humanæ, vt ex substantiali vnione Deus sit homo, & homo Deus. Lux vbi subiectum afficit, illud suo splendore aspergit, & quaecumque ipsius partem attingit, suâ pulchritudine tingit, & ad sui adducit similitudinem: Diuina Sapiencia ita naturam assumptam exornat, vt eam vocet ad suæ consortium venustatis. Lux corpus, cui insidet, ita polit, vt iam non solum sibi, sed alijs splendeat: Diuina Sapiencia hominem, quem suis radijs illustrauit, & lucem Mundi effecit, eum dedit ducem, & præceptorem gentibus, nec tantum hominum, sed & Angelorum Magistrum, supercœlestis Hierusalem lucernam. Lux lucido corpori vim calefaciendi præbet: Diuina Sapiencia Christo vim mittendi ignem in terram. Lux se ipsam sine sui vlla diminutione communicat: ita & Diuina Sapiencia, sic enim Verbum caro factum est, vt salua manserit vtriusque naturæ substantia. Lux omnes medijs partes excitat, & veluti animat ad splendorem: Diuina Sapiencia totum, quod est in naturâ assumptâ. Lux in subiecto recepta colores, eorumque discrimina enubilat: Sapiencia Diuina in Christo omnes detegit perfectiones. Lux rerum magnitudinem, figuram, numerum motum, quietem, asperitatem, læuitatem, æqualitatem, inæqualitatem, similitudinem, dissimilitudinem maiorem, minoremque extensionem, propinquitatem, distantiam, situm, diuisionem, vnitatem, pulchritudinem, turpitudinem, opacitatem, diaphaneitatem, ostendit: Christi verò Sapiencia omnia, & magnitudinem Diuinæ Essentiæ, & figuram substantiæ Patris, & numerum Diuinarum Personarum, & supercœlestem motum earum Circularem, siue circumincessionem, aut immeationem, & earum in summâ concordia quietem, & æqualitatem, quam habet cum Patre, vt Deus, & inæqualitatem cum eo vt homo, (quia, inquit, Pater maior me est) & asperitatem suorum tormentorum, & lenitatem suarum viarum, & similitudinem, & dissimilitudinem graduum gloriæ Beatorum, maiorem, minoremque laucolarum extensionem, propinquitatem, quam habet cum Electis; distantiam, quam habet à reprobis, situm, quem tenet ad dexteram Patris sedens, diuisionem eorum, qui suæ doctrinæ aduersantur, suæ Ecclesiæ vnitatem, suarum perfectionum pulchritudinem, vitiorum ijs oppositorum turpitudinem: denique opacitatem terrestrium bonorum, & cœlestis paupertatis diaphaneitatem. Hæc est lux, quæ in hoc Mundo tanquam in loco obscurissimo, *In tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.* Ioan. cap. 1. Adeò vt verè dicat, & nox illuminatio mea in delitijs meis. Illa verò lux veniens in Mundum venit situ prorsus euerso, quod explicare placet alio Emblemate apud eundem Schneirum, in quo lux colorum speciebus

Diuina Sapiencia inuersorū ordine Mundum ingressa.

Speciebus conuicta in locum obscurissimum per rimulam filatim aspirans, per tersissimæ cristalli Orbem in modum splendidæ pyramidis traiecitur, delatis lucis vehiculo rerum simulacris, euerso situ, quæ deinde appositâ secundâ crystallo ad debitam distantiam, eriguntur, adscripto hoc Lemmate. POST EVERSIONEM ERIGOR. O mirabilem Diuinæ Sapientiæ, dum in exiguo terræ foramine apparet, euerfionem! sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Nam, inquit Apostolus 1. Cor. 1. quia in Dei Sapientia non cognouit Mundus per Sapientiam Deum: placuit Deo per stultitiam Prædicationis saluos facere credentes. Ideò antiqui Philosophi existimabant totam Christi Sapientiam esse contradictionum scientiam. Quis enim existimet viam ad diuitias esse paupertatem? humilitatem ad splendores, crucem ad imperia, mortem ipsam ad immortalitatem. Vnde Tertullianus lib. de carne Christi, ait: Apud sapientiam secularem facilius creditur Iuppiter Taurus factus, aut Cignus, quàm verè homo Christus. Nunquid Christus stultam fecit sapientiam istius sæculi? quia in eo, inquit S. Bernardus homil. 2. super Missus: Agnoscitur longitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. Ibi agnoscitur lux non lucens, Verbum infans, aqua sitiens, panis esuriens: videas, si attendas potentiam regi, sapientiam instrui, virtutem sustentari; denique lactentem, sed Angelos reficientem, vagientem, sed miseros consolantem: videas, si attendas tristari latitiam, pauere fiduciam, salutem pati, vitam mori, fortitudinem infirmari. Sed, quod non minus mirandum est, ibi cernitur tristitia latificans, paupor confortans, passio saluans, mors viuificans, infirmitas roborans. Porro Deum decebat huiusmodi natiuitas, quâ non nisi de Virgine nasceretur. Talis congruebat & Virginis partus, ut non pareret, nisi Deum. Hæc sunt noua mira, quæ præiuderat, ut notat S. Cyprianus serm. 3. de Natiuitate. Nouum fecit Dominus super terram; Mulier circumdabit virum. Eâ scilicet ratione, quâ purissimus cristalli Orbis lucidam pyramidem efformat, circumdat, & in clausum cubiculum emittit. Sæpe miratus sum Andream Hierosolymitanum, in serm. de Annunciatione, qui, inter cetera B. Virginis elogia, eam vocat Dioptram Perspectinam: Salue, inquit, domine & perspectiua. Scio quidem Ferdinandum Quirinum de Salazar, in cap. 8 Prouerb. n. 198. existimare, Dioptram in Astrolabio esse transversam, & mobilem diametrum, è cuius extremis assurgunt duo perforata pinnacidia, per quæ fit prospectus in corpora coelestia à Perspectiuis, cum horum corporum magnitudinem, eleuationem, item horas, & alia metiuntur. Vnde infert primò Prophetas à videndo appellatos, per purissimam Virginem, tanquam per dioptram, futurarum, & longè positarum rerum fuisse adeptos prænotiones, earumque quantitatem, & modum omnem, & etiam redemptionis nostræ horam, eiusque qualitates, & momenta fuisse emensos, quatenus scilicet id om-

Beata Virgo
est dioptra
perspectina.

Quid sit
dioptra?

Lumen Di-
uini Verbi.
per B. Virgi-
nem emissū
euerſo situ.
in lumine
gloria, ut in
alia ompha-
loptra ere-
ctum.

Voluntariē
Christus
mortuus.

Diuina fili-
ationis cha-
racter, amor
in homines.

nia, quæ de Christo illi prænouerant, & prædixerant de salute Mundi aditum Maria erat reſeratura. Infert ſecundò Deum, per Mariam, omnes Sanctos, eorūque magnitudinem, & celſitudinem meriti, & ſanctitatis gradus ſpeculari, & metiri. Verū, eſt hic nominis abuſio: dioptra enim propriè eſt Orbis criſtalli puriſſimus vnde quaque integer, quo, inter cæteros vſus, lux vnà cum ſpecie viſili ad ſplendidiffimam rerum repræſentationem tranſmittitur, formatur, & temperatur, ne vlla ſit in repræſentatione confuſio, nulla colorum ſibi incubantium permixtio, ſed ſummus rerum licet ob reſractionem euerſarum ſplendor. Virgo itaque eſt ille Orbis criſtallinus, qui lumen æternū illæſā integritate ſuſcipiens, & in Mundum hunc tenebris plenum emittens, reſractis Diuinitatis radijs, ſitu euerſo, in rotunda lucis pyramide exhibuit omnibus conſpicuum, permutato rerum ordine, qui poſteà per alteram luminis gloriæ dioptram in clara Dei viſione erigeretur. Huius ſtupendæ pyramidis ſi apicem quis deſideret, eſt humilitas, ſi baſim, charitas: quod colligitur ex ſubtiliſſimo Euangelicæ Aquilæ obtutu. Idè enim commendatur charitas Chriſti. *Quia à Deo exiuit.* Eò enim ſpectabat ſummus ille Amor, ut nos diligeret ad totam proprii ſanguinis effuſionem: ſanguinem non erat conſeſſum effundere, niſi horā à Patre conſtitutā: vnde ipſe aiebat, Ioan. 14. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio.* Videns ergo omnia ſibi à Patre data, nimirum etiam facultatem moriendi, an mori cunctabitur? an tantummodò Patris Imperio ad mortem impelletur? abſit. Ego, inquit, pono animam meam, ut iterum ſumam eam. Nemo tollit eam à me: ſed ego pono eam à me ipſo, & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam: hoc mandatum accepi à Patre meo, Ioan. 10. Quid ergo? Illæ Diuinæ ſuæ originis dignitatem recognoſcens, & ſciens, quia à Deo exiuit, ad mortem voluntariē properat, quò probet, ſe Diuinam habere à Patre originem. Nulla enim maior eſt nota Diuinæ filiationis, quàm in homines Amor. Vnde ingenioſè ad mutuam charitatem nos ſic hortatur S. Zeno ſerm. de Spe, Fide, & Charitate: *Nōne Pater vnus eſt omnium veſtrum? quiſquis igitur nobilitatis ſuæ conſcientiam retinet, diligat fratrem, neque aliud audire ſpectet ex lege, ne admonitione pietati aliquid derogetur.* Qui amat, non tantum ſpectet præceptum, ſed, ut voluntariē amet, ad ſuæ originis ſplendorem attendat. Sic ipſe Chriſtus nos ad amorem compellens non tam præcepto, quàm propoſitā Diuinā filiatione nos inuitat: *Diligite, inquit, inimicos veſtros, ut ſitis filij Patris veſtri, qui in cælis eſt, qui ſolem ſuum facit oriri ſuper bonos, & malos,* Matth. 5. Nunc verò ſi humilitatem, pyramidis Chriſtianæ apicem, ſpectemus, quid ſublimius quàm Chriſtum Dominum, infinitæ Maieſtatis Regem, æterni Imperij Hæredem, Vnigenitum Dei Filium, ab infinitis humilitatis operibus non dignitate, quā fulget, non Maieſtate, quā ſplendet,

det, non dominio, quo omnibus præest, non potestate, quâ cuncta supergre-
ditur, posse reuocari: Imò verò hæc omnia illum deiicere ad pedes Discipu-
lorum, vt meritò dicat Rupertus: *Sciens quia à Deo exiit, idcirco ponit vesti-
menta sua, quia omnia dedit ei Pater in manus, idcirco pedes Discipulorum lauit*
Amictus lumine sicut vestimento deponit lumen, omnium bonorum hæres
fit minister, tantò humilior, quantò maior. *Non magnum est in abiectiōe esse
humilem. Magna prorsus, & rara virtus humilitas honorata*, inquit S. Bernardus
homil. 4. super Missus. Eâdem semper basi remanente, quò versus apicem ma-
gis pyramis imminuitur, eò fit sublimior, idem assero de Christo. Lux rerum
speciebus vestita eò splendidior apparet, quo locus, in quo splendet, est obscu-
rior. idem de Diuina Sapientia pronuntio: Hanc in nostro Ordine Sanctus
Franciscus de Paula, Pater noster, crexit pyramidem, in cuius basi illud pro
Epigraphe, quod ait S. Bernardus, Apol. VNVM ORDINEM OPERE TENEO,
CÆTEROS CHARITATE. Et in fastigio: VNVM ORDINEM TENEO, CÆTE-
ROS HUMILITATE. In medio verò: NOX ILLUMINATIO MEA IN DELICIIS
MEIS, *Psalm. 138.* quibus tota Sapientia Christiana continetur.

*Ideò Christus
pedes Disci-
pulis lauit:
quia est Dei
filius.*

*Diuina sa-
pientia py-
ramis erecta
in S. Ordine
S. Francisci
de Paula.*

Tertia pyramis est Diuina Prouidentia, cuius vt proponam imaginem,
alio Emblemate apud eundem Scheinerum, visilium specierum expressâ py-
ramide in tenebris splendida, cum inscriptione: QVO OBSCURIOR EO ILLV-
STRIOR, vtat. Obscuræ simul, & splendidissimæ naturæ est Diuina Prouiden-
tia, quod explicatur singulari quodam mysterio, Genes. 1. *Vidit Deus lucem,*
quod esset bona: & diuisit lucem à tenebris. Appellauitque lucem diem, & tenebras
noctem: factumque est vespere, & manè dies vnus. Quæ verba, vt Diuinæ Proui-
dentia applicentur; intelligendum est, duo in rebus esse spectanda, quorum
primum sunt res ipsæ, secundum suam essentiam: alterum ordo, quem ha-
bent singulæ ad finem tum proprium, tum communem, qui in Diuinarum
perfectionum manifestatione consistit. Vtriusque notio propriè est in Deo:
notio rerum quatenus sunt talis formæ vocatur Idea, at earum notio quate-
nus ad finem ordinantur, vocatur Prouidentia, quæ cum sit perfecta, & non
solùm externâ dispositione, sed intimâ ordinatione res ad suos fines promo-
ueat, eis natiuas proprietates, innatas vires, & organa conuenientia confe-
rendo: necesse est, vt essentiarum Ideas in suo fonte contineat; cum præcipuò
nihil possit velle, nihilque operari, nisi propter finem. Sicut verò notiones in
Deo non dicuntur Ideæ, nisi applicentur à Diuina voluntate ad rerum produ-
ctionem: ita notio ordinis rerum non dicitur Prouidentia, nisi à Diuina vo-
luntate applicetur ad executionem. Vnde Prouidentia in suo conceptu, non
solùm actum intellectûs, sed etiam actum voluntatis includit. Ideò Boëtius
lib 4. de Consol. prof. 6, attendens ad primum actum sic Prouidentiam definit:

*Tertia Chrē-
stiana Visio-
nis pyramis
prouidentia
Diuina.*

*Duo spectan-
da, ad intel-
liendum.
Quid sit
prouidentia.*

*Quid sit Di-
uina Proui-
dentia?*

Acta de
Diuina Pro-
uidentia na-
tura.

Ex vesperti-
no, & matu-
tino. unicus
diuina pro-
uidentia a-
ctus.

Prouidentia est Diuina ratio in summo omnium Principe, quæ cuncta disponit. Et S. Damascenus lib. 2. de Fide orthodox. cap. 29. ad actum alterum respiciens, ait: Prouidentiam esse voluntatem Dei, per quam omnia, quæ sunt, conuenientem gubernationem accipiunt. Quibus positis iam lucis aliquid accipit mysterium, quod premo, Vidit Deus lucem, quod esset bona. Est actus Diuinæ Prouidentia ex parte intellectus. Et diuisit lucem à tenebris. Est Diuinæ Prouidentia ex parte voluntatis. Appellauitque lucem diem, & tenebras noctem. Est intrinseca rerum dispositio, quæ unicuique suam naturam, facultates, & vires distribuit: ad quod ipsa etiam spectat creatio, vt ingeniosè notat Theophilus Antiochenus lib. 2. ad Autholium: Lucem, inquit, Deus vocauit diem, tenebras noctem: nullus enim mortalium potuisset luci, aut tenebris, vt par erat nomina imponere. Alij alijs nomina indiderunt: at illa à solo Deo nomina sua acceperunt, vt quæ ea creasset. Factumque est vespere, & mane dies vnus. Vt vnitas Diuinæ Prouidentia constet ex duplici actu, matutino spectante ad intellectum, vespertino ad voluntatem pertinente, ex eisque integretur. Idcirco verò his verbis vespertinum tempus præcedit matutinum, licet hoc videatur esse præter temporis rationem; quia licet Diuinum decretum exequendi rationem ordinis rerum in finem, ipsam conceptionem ordinis rerum in Diuina mente præsupponat, vt manè vesperum antecedit; illud tamen decretum est præcipuum, quod in Prouidentia spectatur, sine quo Sapientia veriùs diceretur, quàm Prouidentia.

Nunc vlteriùs progrediamur, & præeunte S. Augustino lib. 1. de gen. ad litt. cap. 12. Inquiramus totum, quod latet in proposito mysterio, & videamus inde, cur Apostolorum pedes debuerint lauari. Vbi Deus diem à nocte diuisit, immediatè per seipsum voluit, vt iterum nox, & dies diuiderentur. Ait enim Scriptura Gen. 1. *Dixit autem Deus: fiant luminaria in firmamento cæli, & diuidant diem, ac noctem.* Primo die iam lux erat diuisa à tenebris ab ipso Mundi Opifice, cur ergo elapsis tribus diebus quartâ die Soli, Lunæ, & Astris committitur diei, & noctis diuisio? Id miratur S. Augustinus loco cit. *Nónne, ait, Deus diuiserat inter lucem, & tenebras: & vocauerat lucem diem, & tenebras noctem? Quid sibi vult nunc, quod de luminaribus dicit: & diuidant inter diem, & noctem?* Vt respondeatur huic quæstioni, huc reuocandum est, quod antè præmissi, duplicem esse rerum dispositionem ad finem, internam scilicet, & externam. Interna fit à solo Deo Mundi rectore: in externa ipse vtitur creaturarum ministerio. *Fecitque Deus duo luminaria magna, luminare maius vt præesset diei, luminare minus vt præesset nocti.* Luminare maius est Ecclesiastica potestas, & hæc præest diei; luminare minus est Imperatoria, & Regia Maiestas, & sæculo tanquam nocti præest. Et illi Diuinæ Prouidentia ministri, quamuis sint naturæ

naturæ igneæ, ut sidera, ignisque proprium sit sursum ferri: tamen radios deorsum effundunt, quasi suæ æthereæ indolis obliti, ut supremo rerum Moderatori obsequantur, instar siderum, de quorum naturâ sic loquitur Theodoretus serm. 1. de Provident: *Hic quoque Dei Providentiam inspicere, qui Soli, & Luna, & Stellis insistit, & has ceu voce quâdam hominibus faces præferre videtur.* Ut ergo Sol, & Luna diem à nocte diuidunt, ita Prælati Ecclesiæ veritatem ab errore, Imperatores virtutes à vitijs. Sed recurrit S. Augustini admiratio; cur cum Deus iam idem præstet, velit illud idem ab alijs præstari? Et tandem ipse sublimis Doctor respondet. *An ita nunc sit ista diuisio per luminaria, ut hominibus notafit, etiam solis carnalibus oculis ad rerum istarum contemplationem utentibus.* Ita verò Deus iam fecit ante circuitum luminarium, ut videri, nisi à paucis, sano spiritu, & serenâ ratione non possit. Hoc est, ideò voluit Deus uti creaturarum ministerio, ad diuidendam lucem à nocte, ut Providentia, quæ latebat apud Deum manifestaretur: Illa enim, ut est in Deo, est valde abscondita, nec nisi à puro, & sereno spiritu videri potest. Iam teneo mysterium. Deus vocabat Petrum, & Apostolos ad cognitionem internæ, & latentis in Deo Providentiæ, quæ non tantum res naturales ad finem naturalem disponit, sed quæ rebus confert esse quoddam Diuinum, easque factas Diuinæ naturæ consortes transfert ad finem supra ordinem naturæ constitutum: & ita vocabat, ut essent ipsi adeò sublimis Providentiæ administri, quod nullis nisi solis Sacerdotibus erat concessum. Quanta ergo in ipsis puritas requirebatur? quàm expurgatus mentis oculus? unde Christus lauat pedes Petro, ei que reuerti, & tanti arcani inscio, ait: *Si non lauero tibi pedes, non habebis partem mecum.* Longè illa augustior pars est, quæ obuenit Summis Ecclesiæ Pontificibus, quàm quæ Synagogæ sacrificulis. In Diuinæ Providentiæ regimine Pontifex Hebræus accepit præcepta non bona, iustificationes pessimas, in quibus non tam viueret, quàm puniretur; populus tractabat vacua, & egena elementa, tanquam inanes umbras, quæ nihil sanctificantis gratiæ continerent. At verò noster Pontifex legem accepit, quæ ex sua natura hominem transfert ad vitam, ipse plena Diuinis rebus operatur Sacramenta, per quæ totum corpus animatur, conseruatur, regitur, & sanctificatur, adeò ut fiat Diuinæ potestatis particeps ad sanctificationem, quo nihil potest esse augustius, siue statum, unde nos euehit, siue statum, ad quem nos transfert, siue bonum, quod inde expectamus, siue medium, quo id præstat, consideremus.

*Sacerdos
sublimioris
providentiæ
minister.*

*Sacramen-
torum Eccle-
siæ Majesta-
tas, & effica-
cia.*

Nos excitat è statu, in quo eramus Dei inimici, omnibus bonis spoliati, æternis pœnis addicti: Nos euehit non ad naturæ Angelicæ perfectionem, sed ad Diuinæ naturæ consortium; ex quo tantam gloriam expectamus, quantam

nec

nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec cor hominis cogitando assequi potest; sed quo medio? medio omninò mirabili, quo partem accipit cum Christo in supernaturali, & inuisibili Diuinæ Prouidentiae regimine; Christi enim minister effectus, ipse attingit immediatè effectus supernaturales, dum vel miserrum catenas dissoluit, inferorum vectes, & repagula diffringit, & veterem draconem humani cruoris siti rabidum conterit, & putei furialis os obturat, cœlique fores pandit, vel Diuinum iustitiæ Solem in Eucharistiæ Sacramento sistit. *Obediente Deo voci hominis*, Iosue cap 10 efficitque, vt eodem spiritu viuamus, quo Deus ipse, & quo Christus Dei Filius viuit: Ipsemet enim Diuinus Spiritus, qui est in Deo per idenditatem, in Patre quidem immediatâ, & simplici necessitate: & per æternam generationem in Filio, & spirationem in Spiritu sancto: in humanitate verò Christi per hypostaticam vnionem; nobis vi verborum ipsius Sacerdotis communicatur supernaturaliter per quandam extensionem, quâ, mediante iustificantis gratiæ dono incipit esse noster spiritus, nostra vita, noster motor, noster gubernator. Ad hanc interioris Prouidentiae rationem, quæ non videtur, nisi purissimis oculis, vt ait Augustinus, & quæ nulli Angelorum commissa est, vocabatur Petrus, ideòque ad illius contemplationem non mirum, si lotionem ipsius egeret animus vltiori. Quale enim erat in Petro crimen abluendum, vt lotionem egeret? nullum enim omninò scio; cur ergo ei dicit Christus? si non lauero tibi pedes, non habebis partem mecum? an quia ille non habet partem cum Christo, in Eucharistia, qui non lotus accedit? ita Toletus: at Petrus erat ab omni macula expurgatus: an quia lauacro regenerationis debebat aspergi, ad expurgationem culpæ originalis: Ita Iustinianus lib. de triumphante Christi agone, cap. 3. At iam erat aquâ lustrali tinctus: an quia in Petro erat Ecclesia, quæ aquæ & sanguinis è Christi latere fluentis lauacro egebat? Id ita admittimus, vt maiora cum S. Augustino meditemur, iuncto etiam S. Gregorio Nysseno ad eundem scopum spectante. Ecclesia, cuius oculi sunt ipsi Sacerdotes Diuinæ Prouidentiae ministri, etsi sit tota lota, tota immaculata, eget tamen continuâ & vltiori ablutione, vt officium sibi commissum meditetur. Id declarant duo illi Ecclesiæ Doctores ex Cant 5. vbi illa sic ait: *Ego dormio, & cor meum vigilat*, vt ostendat Pastorum vigilantiam. Deinde ait: *Vox dilecti mei pulsantis: aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea*. Quid illa? *Exspoliaui me tunica mea, quomodo induar illa? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos?* Vltima verba premit S. Augustinus tract. 57. in Ioan. Et miratur, cur Dei amatrix eundo ad Deum timeat lotos pedes inquinare, & tandem exclamat: *O admirabile Sacramentum! ô grande mysterium! ergone timet inquinare pedes veniendo ad eum, qui discipulorum pedes lauit? timet certè, quia per terram venit.*

Cur pedes
Apostolis
lauandi.

venit, Diuinæ Prouidentiae ministro semper timendum est, quamdiu in terra est, etiam dum Christi sit particeps, ne affectus, quibus incedit, inquinentur. Miratur deinde S Gregorius Nyssenus homil. 12. in Cant. vix sponsam dixisse: *Exspoliaui me tunicâ meâ, & statim addidisse, Inuenerunt me custodes, qui circumueunt Ciuitatem; percusserunt, & vulnerauerunt me: tulerunt pallium meum mihi.* Omnia ad tunicam dimiserat Dei amatrix, vt appareret pura, & lota Diuinis oculis, vnde iam illi pallium? Eleganter respondet Nyssenus: *Quomodo ergo nudata vestimentis omnibus pallium adhuc habet, quem & nunc custodes Ciuitatis adimunt? Ea, quæ iam antea tunicam veterem exuerat. & ab omni pallio immunis erat, vsque adeo seipsa fit purior, vt ad priora comparatâ hâc recenti puritate, non exuisse antehac videatur, sed rursus inuenisse, quod deponat.* Sic ascensus ad sublimitatem illam Diuinam, semper aliquid ostendit rei crassæ, præter id, quod quouis tempore deprehenditur. Esto purus sit Sacerdos, sit nudus in oculis Dei, si ad Angelos Ecclesiæ custodes, qui in tanta puritate Deo ministrant, respiciat, cum sit in maiori officij gradu: videbit semper aliquid superesse, quod auferatur, ab ipsa Angelica puritate percussus, & vulneratus, vt summam, quam potest, cum Christo partem accipiat. Hæc est Diuinæ Prouidentiae pyramis, cuius corpus circulare notatur his verbis: *Cœpit lauare pedes discipulorum, & lotionem vsque ad finem perduxit, illa enim Attingit à fine ad finem fortiter*, Sap. 8. Apex eius est summa Christi Humilitas, quâ pedes lauat, & lotis oscula infigit, vt notat Iustinianus lib. de triumph. agon. cap. 3. Basis est ampla Charitas, quæ nec Proditorem exclusit.

Superest quarta Christianæ Visionis pyramis, cuius cuspis in se omnes vitæ complicat actiones, & basis easdem explicat, secundum locorum, temporum, & personarum circumstantias: & hoc scire, est omnia tenere; in hoc enim sita est Prudentiæ ratio, cuius proprium est inuenire, & præscribere medium virtutibus moralibus, vt notat Lessius lib. de Prudentia cap. 1. dub. 3. Quis autem illud melius præscribat, nisi qui omnem rationem Prudentiæ adinuenit Puer nobis natus, Consiliarius, fortis? Nihil magis familiare Sanctis Patribus, quàm per Cherubinum Christum adumbrare cum vel in solo Cherubini nomine ipsi omnes, cum magno Dionysio de coelesti Hierarchia, plenitudinem Prudentiæ recognoscant, ex cap. 7. Et vltius aduertit Alcazar ad cap 4 Apocal. v. 7. annot. 7. § 5. Cherub dicatur, *quasi puer*, vel ex Biblijs Vaticanis, *quasi magister, vel ex Regijs, quasi pugnans.* Christus itaque est puer, dum humiliatur sub discipulorum pedibus, est magister, ipse enim ait, *Vocatis me magister, & Domine, & benè dicitis, sum etenim.* Est & pugnans, dum puer simul, & magister, puer & Consiliarius, fortis, omnes Prudentiæ antiquorum Philosophorum vias euertit, vt nouas astringat: at quâ ratione? ea quæ his ver-

Summa Sacerdotum puritas Angelica non cedens.

Pyramis Diuinæ Prouidentiae in lotione Apostolorum, & nostro Ordine.

Quarta pyramis visionis Christianæ Prudentia in qua consistat.

Christus omnis prudentia artifex.

bis continetur. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Scribit Cornelius Tacitus lib. 15. Annalium de Seneca morti vicino, ipsum petiisse testamenti tabulas, easque denegante Centurione, eum ad amicos conuersum dixisse. *Quando meritis vestris gratiam referre prohibeor, vobis imaginem vitæ meæ relinquo.* Ita & Christus morti vicinus tanquam certam prudentiæ regulam nobis vitæ suæ reliquit imaginem. *Facere rectè Cives suos Princeps Optimus faciendo docet, cumque sit Imperio maximus, exemplo maior est.* Inquit Velleius Paterculus, in historia Romana. Facere nos docuit faciendo ipse totius Christianæ Prudentiæ Magister. Malo exemplo humanæ naturæ hostis omnem euertebat benè viuendi rationem, ut notat Iulius Firmicus, vir summæ ingenij lib. de errore profanarum Religionum. *Adulterio, inquit, delectatur aliquis, Ionem respicit, & inde cupiditatis suæ fomenta conquirir: probat, imitatur, & laudat, quod Deus suus in Cygno fallit, in Tauro rapit, ludit in Satyro.* Christus, ut benè viuendi rationem erigeret, suum vnicum proponit exemplum. *Secreta enim, & tota praxis assecurandæ salutis est Deum sequi, eumque imitari. Estote perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est, Matth. 5.* Vnde dicebat David, *Dominus regit me, & nihil mihi deerit, Psal. 22.* Et S. Gregorius Nyssenus lib. de vita Moylis, rectè asserit hanc Dei imitationem esse omnis prouidentia caput, *Κεφάλαιον τῆς ἀνθρώπων σοφίας.* Quis autem ad sinum Patris luminum euolasset, ut inde summæ sanctitatis educeret imaginem? nullus omnino. Quid ergo? Deus summè sapiens, & infinitè amans suas omnes perfectiones proprio Filio Incarnato, vero suæ substantiæ characteri radijs igneis impressit, sicut in cera virgine aurei sigilli vestigia relinquuntur: adeò ut dixerit Origenes, lib. 2. *Ἐκ. α. β. γ.* ipsam sanctissimam Christi humanitatem Diuinitatè in omnibus, sicut Soli horæ in horologio respondent, respondisse. *Indeclinabiliter eosdem motus suscipiebat.* En ergo omnibus propositum exemplar vnicum. Sed quis omnes Christi perfectiones imitetur? eas ergo ad breue compendium redegit. Quærebat David toties vias Domini, & vitæ semitas multiplices, has omnes ad vnam Christus redegit, dicente Apostolo, Hebræor. 10. *Habemus fiduciam, fratres, in introitu Sanctorum, in sanguine Christi, quem initiavit nobis viam nouam, & viuentem.* Dum sit via noua, sit semper breuissima relictis veterum viarum erroribus, talis est Christianæ perfectionis via, ut meritò dicat S. Augustinus lib. 9. de Ciuit. cap. 15. *Beatus, & beatificus Deus participes humilitatis nostræ compendium præbuit participanda Diuinitatis suæ.* Quanta erat, quam varia antiquorum Sapientum expositio? At, ut ait S. Irenæus lib. 3. cap. 10. *Quando incarnatus, & homo factus longam hominum expositionem in se ipso recapitulauit in compendium nobis salutem præstans.* Ipse omnia vasa, quæ erant in templo Salomonis, & vastum illud, & immane ærei maris lauacrum, cui

Mirabile ad
acquirendā
prudentiam
compendiū.

cui ferendo duodecim tauri ceruices supponebant, in exiguam peluim collegit. *Quia*, inquit Tertullianus lib 4. contra Marcionem, *unius lauacri vis, & plenitudo Christo soli dicabatur. facturo in terris, sicut sermonem compendiatum, ita & lauacrum.* Compendiatus ille sermo est præceptum dilectionis, & humilitatis nec tam præceptum, quàm exemplum. Vnde erigitur solida Christianæ Prudentiæ pyramis vt angusta, ita & lata, cum hoc Lemmate, **E PVNCTO PYRAMIS INGENS**, cuius apex per humilitatem nos ad vnitatem Dei transfert, & basis per charitatem in summo perfectionum cumulo consolidat. Sic vno verbulo humili Publicanus viam Prudentiæ terens cœlum consequitur. Et mulieri peccatrici salus datur, quia dilexit.

In quo consistat Optica prudentiæ pyramis.

Hæ sunt ergo quatuor pyramides, quibus fit ipsa Visio Christiana, Scientia, Sapientia, Prouidentia, & Prudentia. Quarum axes in vnicum Deum conueniunt; vltra, & citra quem omnia deformi quâdam multitudine disperguntur, sicut vltra propriam horopterem. O mirabilem Opticam! quæ æterna à nobis ita distantia sub tam lato angulo visorio, temporaria & vicina sub tam exiguo contuetur. O nos felices! si hâc Opticâ regamur: tunc enim nec maior luminis copia oculorum aciem retundet; nec minor, nè obiecta ad actum reducantur, impedit, nec visioni ob rerum distantiam confusio, nec ob vicinitatem dissipatio, nec ob situm variatio, nec ob oppositionem immutatio, nec ob breuitatem magnitudo, nec ob magnitudinem breuitas, nec ob perspicuitatem obscuritas, nec ob opacitatem diuersitas, nec ob organi intemperiem vlla ludificatio accidet: sed omnia in debita lucis proportionem, in distantia sua, situ, oppositione, magnitudine, perspicuitate, opacitate, & perfectione cernentur: præsertim cum ad illam supercœlestem Hierusalem habentem claritatem Dei, quæ non eget Sole, neque Lunâ, vt luceant in ea (nam lucerna eius est Agnus, & à Dei claritate illuminatur) transferemur. Vbi, & Scientia, & Sapientia, & Prouidentia, & Prudentia sunt vnica Visio omnium visionum scaturigo, visio simul, & oculus, & videns, videns totus oculus, quia totus videt, sicut & totus manus, quia totus operatur: totus oculus in manu, totus manus in oculo: operans videndo, videns operando: totus, qui est: circulus in centro, centrum in circulo, cuspis in basi, basis in cuspide: vnus Deus vnus, & omnia: Intellectio actualis simpliciter infinita, quæ vt ait S. Ber-

nardus serm. 8 in Cant. *In se manens, quod habet est, & quod est, semper, & vno modo est. Ipsi honor in sæcula,*

CAPVT SECVNDVM.

OPTICA

AVGVSTISSIMÆ TRINITATIS,

PER

SEPTEMPlicem VERBI INCARNATI

OCV LV M

IN EVCHARISTIA

DETECTIO.

Et Filius datus est nobis. *Isa. 9.**Optica scientiarum oculus Diuino Verbo affinis.**Optica obiectum.**Optica Imperium in res omnes quantitati subiectas.* *Applicatio ad Verbum Diuinum.**Tres radij à Verbo Diuino ut ab Optica.*

Scientiæ naturales sunt quidem omnes splendida quædam cœli semina, & ab æterni luminis fonte delibati radij, quibus mens humana propius cœlo accedit: At verò Optica cæterarum lumen, & quasi oculus cum Verbo Diuino, cuius tota natura lumen est inexhausti splendoris, maiorem semper mihi visa est habere affinitatem. Opticę obiectum non aliud est, quàm totus Mundus quantus quantus est, sub ratione visibilis; omne enim, quod colore tingitur, & luce aspergitur, ita suo circuit intuitu, vt in illud proprio suo iure omnibus alijs scientijs occludat aditum: ita tamen, vt extra suos limites pro suo arbitrio excurrans, in illarum Imperia sibi viam aperiat, & ea omnia quæ, vel à figura venustatem sumunt, vel æqualis sunt quantitatis, aut inæqualis, vel loco tenentur, vel distantia diuelluntur, vel situ discriminantur, vel continuitate iunguntur, vel discretionem separantur, vel mouentur, vel quiescunt, vt sibi propria, vel saltem vt communia, ad suum oculum transferat. Diuini Verbi obiectum est illud omne, quod, vel in primi luminis origine simplex, & purum est, vel quod ab ea continuo, & multiplici effluio, per naturam Angelicam, & humanam, ad hæc vsque vltima inferioris Mundi corpora dilapsum, in mille distinctas specie, & numero rerum pulchritudines suauissime efflorescit.

In Optica tres considerantur radij, rectus, quem ipsamet considerat, reflexus, à quo Catoptrica nunquam deflectit, refractus, circa quem Dioptrica detinetur: & à Verbo Diuino tres egrediuntur radij, directus quidem, quo Beati Deum in cœlo vident, reflexus, quo fideles eum in fidei speculo contemplantur, refractus, quo eundem Gentiles per ea, quæ facta sunt tanquam per diuersa media conspexerunt.

Optica

Optica cœlum propius nostris oculis admouit, in eoque inuentis à sæculo nunquam auditis noua sidera detexit, vt sunt stellulæ Solares, siue Boniæ, quatuor Iouis Comites, siue Astra Medicæ, duos exiguos Saturni satellites, in Mercurio, & Venere lucem fulgoris lunaris in constanti inconstantiæ æmulam, & multa alia Mundo congenita, quæ nullus eorum, à quibus ferè omnes hausimus scientias, mente, nè dicam oculis vnquam attigerat. Sed quam hæc Opticæ inuentio ad Verbi Diuini inuentiones, ad quas euoluendas atque euulgandas nos inuitat regia tuba, 1. Par. 16. *Confitemini Domino, & inuocate nomen eius: notas facite in populis adinuentiones eius.* Quæ cum prope modum sint infinitæ, ne fusior sim, quod odi plurimum, Opticas tantùm in Eucharistia cum Isaia contemplemur. *Dicite iusto, inquit cap. 3. quoniam benè, quoniam fructum adinuentionum suarum comedit.* Iustus ille est Christus, in Eucharistia, ad quam his mellifluis verbis ipse eum inuitabat cap. 45. *Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum: aperiatur terra, & germinet Saluatorem.* Norunt docti viri, apud Ægyptios Sacerdotes, per oculi patentis hieroglyphicum virum iustum significari, ex Pierio Val. lib. 33. cap. 1. In Eucharistiæ verò Christus totus oculus est. Primò ipse venit in hoc stupendum mysterium è cœlis desuper, ad eius enim confectionem tota concurrat Personarum Trinitas. Sed cur instar roris? Vt figuræ respondeat figuratum. Manna enim cum rore cadebat Exodi 16. *Manè quoque ros iacuit per circuitum castrorum.* Vbi ex Hebræo legit Caietanus: *Et in manè fuit lectisternium roris in circuitu castrorum.* Cur autem nubes pluunt iustum? quia venit ille coopertus specierum sacramentalium velis: aperitur verò terra ad triticum, & vinum proferendum, vnde Corpus Christi, eiusque Sanguis conficiatur. *Dicite ergo iusto, quoniam benè: & cur? quoniam fructum adinuentionum suarum comedit.* Quod fit in lege gratiæ, dum iustus Dominus in hoc stupendo Sacramento omnium suarum inuentionum perfectionem complexus, earum fructum cum discipulis comedit.

Has Dauid adinuentiones contemplatus nihil aliud sibi cogitandum proponebat. *Et meditabor, inquit, in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor.* Psal. 76 v. 13. idque clarius v. 12. exprimitur. *Memor fui operum Domini: quia memor ero ab initio operum tuorum.* Vbi loco futuri Interpretes posuit præteritum, vt notat hîc Lorinus, ex Hieronymo sic legente. *Recordabor cogitationum Domini: quia recordabor, &c.* At hæc propositio primo aspectu apparet identica, & proinde inanis: contendo tamen eam non esse identicam: hæc enim illius est vis. Memor ero operum Domini, quia memor ero operum tuorum, non quocunque modo, sed ab initio. Vele Hieronymo, *Quia reminiscar antiqua mirabilia tua.* Ita enim Dauid considerat

Optica inuenta.

Maiora Verbi Incarnati inuenta, in Eucharistia.

opera Dei in Eucharistia, ut in illis mirabilia Dei, quæ latebant in æternitate, intueatur.

Possunt videri omnia mysteria fidei in Eucharistia.

Incarnatio in Eucharistia. Splendens.

Potuisset quidem omnia Dei miracula, quæ facta sunt in tempore, Vates contemplari in sublimi illo mysterio instaurata. Primò enim occurrisset mirabile Incarnati Verbi mysterium: sicut enim accedente Verbo æterno ad humanitatem, Verbum caro factum est; ita accedente Verbo temporali ad panis, & vini elementa, fit illud Sacramentum. In vno, ex personali Diuini Verbi coniunctione cum humanitate, fit ut Deus sit homo, & homo Deus; in altero, ex sacramentali Christi vnione cum panis, & vini exuijs, fit ut Deus sit animæ eibus, & cibus, quo alimur, sit Deus. In vno diuinitas inuisibilis vnitur humanitati visibili: in altero, caro Christi inuisibilis vnitur visibili speciei. In vno, ex vnione, vnus efficitur Christus: in altero, ex vnione, vnicum efficitur corporis, & sanguinis Christi Sacramentum. In vno Verbum increatum vnitur singulis naturæ humanæ partibus: In altero Verbum incarnatum singulis specierum partibus. In vno læsâ & patiente humanitate Diuinitas manet illæsa, & impassibilis: In altero læsis & patientibus speciebus Christus illesus, & impassibilis existit. Sicut tamen ob primam illam personalem vnionem Deus dicitur pati, crucifigi, & mori: ita ob hanc secundam sacramentalem vnionem dicitur fractis, & sumptis speciebus, Corpus Christi integrum frangi, & sumi, per quamdam idiomatum communionem. In primo Christi humanitas caret suo modo naturali subsistendi, & sustentatur à Verbo: In secundo species non habent suum modum naturalem existendi, sed extra suum naturale subiectum Diuinâ virtute sustentantur. In primo nulla vis creata potest soluere Verbi, & humanitatis nexum: In secundo, saluis speciebus, nulla virtus creata potest vnionem Christi cum illis speciebus abrumper. In primo Christus in Bethleem, quæ est domus panis, nascitur: in secundo quadammodo renascitur sub speciebus ad noui hospitis accessum, pane, & vino fugientibus, & funditus extinctis. Secundò Regio Prophetæ occurreret imago Circumcisionis, ut enim in illa circumcisa est Christi Caro: ita hîc circumciditur panis, & vinum, speciebus tantum, quæ has substantiâs cingebant, relictis. Tertiò occurrebat Transfiguratio, in Transfiguratione Christus figuram naturalem non amisit: in Transubstantiatione non amittitur externa panis, & vini facies. In Transfiguratione Moyses, & Elias loquentes de Christi Passione, dicebant *excessum eius*, Luc. 9. In Transubstantiatione Christi mors annuntiatur, Vnde quartò occurrebat & Dominicæ Passionis mysterium, ut iam olim Ieremiæ iuxta illud cap. 11. *Mittamus panem in lignum eius*. Occurrebat item Resurrectio, & in cælum Ascensio.

Circumcisio in Eucharistia.

Item Transfiguratio.

Item Passio Domini. Resurrectio. &c.

Sed his omnibus prætermisiss; Dauid ob longè sublimiora, & magis recondita

condita conscendens inquit ea omnia mysteria, quæ in tota æternitate latebant, quæ tamen Optica Christiana oculis conspicienda in Eucharistia proponit hæc ratione sequenti.

Et primò quidem præmittendum est, Christo Domino, non tres tantum, ut olim Ioui Corynthio ex Pausania, in Corinthiacis, sed septem inesse oculos, ut colligitur ex Scriptura sacra. Ut enim omittam Christum Dominum, eum esse lapidem, in quo vidit oculos septem Zacharias cap. 3. & propius ad Eucharistiam accedamus, quis ignoret S. Ioannem vidisse cap. 5. Apoc. *In medio throni, & quatuor animalium, in medio seniorum Agnum stantem tanquam occisum habentem oculos septem.* Christus in Eucharistia est in throno regni sui inter Angelos, inter Sacerdotes. Stat quidem, quia est in ara sicut in cælo, ibi tamen est quasi occisus, ut enim doctè ait S. Gregor. Nyssenus orat. 1. de Christi Resurrectione. *Cum Corpus suum discipulis congregatis edendum, & sanguinem bibendum præbuit: tunc aperte declaravit Agni sacrificium iam esse perfectum.* Et rationem affert. *Quia, inquit, victima corpus non est idoneum, si animatum sit, quare cum corpus edendum, & sanguinem bibendum dedit, iam victima arcano, & inuisibili modo erat immolata.* Vnde in B. Iacobi Liturgia Lector admonerat. *Taceant mortales, & stent cum metu, & tremore, nihil terrenum cogitantes. Rex enim regum Christus Deus noster existit, ut mactetur, & detur in cibum fidelibus.* Septem oculi Agni ij sunt, quibus nostra Optica Christiana septè in Eucharistia detegit arcana SS. Trinitatis, quæ luce inaccessibili Æternitatis latebant clausa.

Primum Æternitatis arcanum aperit S. Ioannes, illudque intuetur cap. 1. alis Virginitatis in sublime euectus. *In principio, inquit, erat Verbum, cap. 1. & quid hoc est? S. Augustinum audiamus lib. de Trinitate cap. 6. Quod dictum est in principio erat Verbum, in Patre erat Verbum, intelligitur. In personis Diuinis duplex est ratio principij, altera respectu creaturarum, altera respectu ipsarum personarum: respectu creaturarum, Tres sunt unum principium creaturarum, propter identitatem nature, ait S. Augustinus lib. 4. de Trinitate. respectu verò personarum, principium est Pater, & Filius; non autem Spiritus sanctus. Pater est principium Filij; Pater, & Filius sunt vnicum Spiritus sancti principium; Spiritus sanctus ex arcana quadam, & nostris mentibus imperuia sterilitate, non habet rationem principij, sed manet sicut Benjamin adolescentulus in mentis excessu Patris, & Filij. Filius quidem est principium, sed principium de principio, & lumen de lumine, at Pater est principium sine principio, ideòque à magno Dionysio lib. de Diuinis Nominibus cap. 2. Primordialis & fontana Deitas, & à S. Augustino lib. 4. de Trinitate cap. 20. Principium totius Diuinitatis, & in Canticis cap. 4. Fons hortorum appellatur, & à S. Ioanne hæc dicitur absolutè principium, Et sic est lux infundens, & non infusa*

Septemplex
Christi oculi.

Christus in
Eucharistia
Agnus stans
tanquam oc-
cisus.

Detegitur
primu Tri-
nitatis my-
sterium per
Opticam Euc-
haristiam.

Pater Diui-
narum Per-
sonarum prin-
cipium. fons
hortorum.

infusa in Patre; est lux infusa, & infundens in Filio, est lux infusa, & non infundens in Spiritu sancto; in Patre sicut in Sole; in Filio sicut in Luna; in Spiritu sancto sicut in aëre. Cum ergo Pater sit primum in Trinitate principium, nihil est aliud dicere, *In principio erat Verbum*, quàm dicere, Verbum, siue Filius erat in Patre.

Illud est primum aternitatis arcanum, & ita arcanum, vt meritò de S. Ioanne dixerit S. Hieronymus in cap. 6. *Isaia. Ioannes in secreta Diuina se Naturiuitatis immergens ausus est dicere, quod cuncta secula nesciebant.* Erat igitur, quòd Verbum Incarnatum id non tantum reuelaret Ioanni, sed Opticam Christianam institueret, quàm per Eucharistiam velut dioptram perspectiuam, & primum suum oculum nobis datum, id detegeret: & ecce id fit in pane Eucharistico. *Hunc enim Pater signauit Deus*, Ioan. 6. Hoc est, insigniuit diuinitatis caractere: quo ostendatur in principio esse Verbum. Nam inquirò à Theologis, quomodo fiat illa Corporis, & Sanguinis Christi sub panis, & vini speciebus positio, & constitutio? Christo Domino tam realiter in Altari, quàm in cœlo existente. Scio nonnullos respondere, id fieri actione adductiuâ tantum, quàm Christus corpori suo in cœlo esistenti, in eoque semper manenti iuxta illud Actor. 3. *Oportet illum cœlum suscipere usque ad tempus re-stitutionis omnium* Et VBI cœleste retinenti, conferat nouum VBI in Altari, ratione cuius dicatur corpus illud huc adductum, sine illa actione substantiali productiua illius.

Quomodo
Christus po-
natur sub
panis, & vi-
ni spolijs.

Ponitur cor-
pus Christi
sub specie
panis non per
adductionem,
sed per re-
productionem.

Sed parum placet Sanioris iudicij Theologis hæc sententia; vt enim omittam, eam multas inuoluere contradictiones, & vix posse mente concipi, quomodo illud VBI, possit conferri corpori Christi sub speciebus panis, nisi hoc corpus prius naturâ huc adducatur, cum prius sit corpus esse indistans loco, quàm ipsum accipere positium respectum ad locum. Nullus autem dixerit, Christum accedere per motum localem, cum ex illo loco Actor. 3. cœlum nunquam deserat. Afferunt ergo alij Theologi, & quidem doctè, & sapienter Corpus Christi poni sub panis speciebus per actionem productiuam, quam replicationem, vel reproductionem eiusdem esse substantialis appellamus, per quam idem esse, quod Christus habet in cœlo, siue extra Sacramentum, reproducitur in Sacramento. Quis enim hoc fieri posse Diuinæ Christi potentiae denegabit, cui nihil est arduum, nisi quod est naturæ contrarium? Fatemur Deum posse reproducere, quod perijt, cur non posset reproducere, quod mansit. Quis dicat illam omnipotentiam esse exhaustam, ex eo quod res iam existat? cum fateamur Deum ex vno homine integrum posse conflare exercitum: sicut enim in Diuina Sapientia, Bonitate, & Omnipotentia infinita sunt indiuidua diuersa numero cuiuslibet speciei: ita in eisdem perfectionibus

tionibus latet infinities quodlibet indiuiduum, potest que Deus cuiuslibet indiuidui infinitas proferre replicationes, vt rectè discurret Ægidius Coninck, in opere illo doctissimo de Sacramentis quæst. 75. art. 4. dub. 3. Ex quibus dixerunt SS. Pates communi voce, Corpus Christi in hoc stupendo mysterio fieri, confici, creari: illa enim actio verè substantialiter productiua est, & ita efficax, vt si Corpus Christi non existeret secundum esse suum naturale, hoc stante mysterio, producendum foret per illam ex nihilo, vt docet Gabriel in Canon. lect. 40 & fauet Scotus in 4. distinct. 10. quæst. 4. Cùm asserat hoc Sacramentum potuisse diuinitus institui, etiam ante Christi Incarnationem. Quâ positâ sententiâ necesse est, fateantur Theologi, Christum in Eucharistia sese reproducentem esse quodammodo Patrem sui ipsius. Iam mysterium de-
 rego. S. Thomas 3. p. quæst. 81. art. 1. notat, Christum seipsūmet cibasse, ipsūque fuisse cibum, iuxta illud S. Hieronymi, epist. 115. *Ipsē conuiua, & conuiuium, ipse comedens, & qui comeditur.* Et illud, quod cantat Ecclesia, *Se nascens dedit socium, conuescens in edulium, vt & ipsemet fatetur Cant. 4 dicens, Comedi fauum cum melle meo. Cuius figura fuit Samson, qui cap. 14. ludicum, Declinavit, vt videret cadauer leonis, & ecce examen apum in ore leonis, & fauus mellis, quem cū sumpsisset in manibus, comedebat in via.* Cū ergo ipse sit Pater sui ipsius, & seipso seipsum cibauerit, verè erat Filius in Patre, atque adeo in principio erat Verbum.

Christus quādam ratione Pater suus in Eucharistia.

Christus sui cibus.

Et hæc est prima primi Christi oculi inuentio. Ex qua licet etiam detegere æternam illam Diuinarum personarum circumincessionem, quam S. Damascenus lib. 1. de Fide, cap. 11. vocat *Ἐκχώρησιν*: vt enim ipsius fundamentum est Diuina essentia, quæ in tribus personis, & vna, & eadem est: ita fundamentum, cur Christus sit in seipso, est vna, & eadem ipsius natura, & in cœlo, & in omnibus hostijs consecratis. Et sicut in Trinitate, vt ait S. Augustinus lib. 6. de Trinitate, cap. vlt. *Singula sunt in singulis, & omnia in singulis, & singula in omnibus, & omnia in omnibus, & vnum omnia*: Ita in hoc Diuino Sacramento, per summam connexionem, & intimam coniunctionem, corpus est cum sanguine, sanguis cum corpore, corpus & sanguis cum anima, anima cum corpore & sanguine, & cum his omnibus Diuinitas, & hæc omnia cum Diuinitate, & Christus omnia, vnus intra Sacramentum, sed non inclusus, vnus extra Sacramentum, sed non exclusus, interior complicatus, exterior explicatus, non aliâ parte interior, aliâ exterior: sed vnus, & idem totus, & in cœlo, & in terra, vtrobiq; dominans, & omnia Infanti, & Pater, & Mater, & Pædagogus, & Alitor, & omnia in omnibus, vnum & omnia. Et vt canimus in hymno ad Laudes feriæ secundæ, *In Patre totus Filius, & totus in Verbo Pater.* Ita & Christus totus in Altari, qui est in cœlo, & totus in cœlo, qui est in Altari, opere antea inaudito,

Circumincessionis mysteria detegit Optica Eucharistia.

D

Hinc

Regressus a-
nima ad pri-
mum prin-
cipium per
Opticā Eu-
charisticam.

Eucharistia
impellit ad
primū prin-
cipium.

Nihil sapit,
nisi suauitas
in primo re-
rum fonte
de gustata.

Ecclesia è
cratere Eu-
charistico
cupit transi-
re ad primū
gloria cra-
terem, sine
quo non sit
quiesca.

Hinc discamus, Dei carne & sanguine enutriti ad ordinem Diuinum vs-
que ad nostrum principium transire: ad hoc enim institutum est hoc Sacra-
mentum Ioan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me
manet, & ego in eo.* Vt hominum rideret facilitatem antiquus illusor cibum
proponebat sub acquirendæ Diuinitatis spe, dicens, *Eritis sicut Di*, Gen. 3.
At quod fictitium putauit sceleratus Petaurista, id verum cibo cœlesti Chri-
stus effecit. Vt enim doctè ait Rupertus l. 6. in Ioan. *Hic perspicuè Diuinitatem
pollicetur carnem suam manducantibus: & illusionem nequissimi nebulonis, qui di-
xit, comedite, & eritis sicut Di, non sine magno cruciatu eiusdem serio loquens in
verum effectum conuertit.* Est regij cibi nos ad primum rerum principium im-
pellere. Erat quidem aliqua Diuinitatis prægustatio in antiquis Sacramentis,
quid verò egit Christus Sacramentorum auctor? idem omninò quod rex Da-
uid, inquit S. August. in Ps. 33. *Dauid in Aula regis Achis, i. Reg. 21. Immutauit
os suum coram eis.* Vbi septuaginta posuerunt, *Immutauit vultum suum,* & hoc
in Eucharistia, vt ibi docet ipse S. Augustinus; Lectio verò Caietani, ex He-
bræo, est hæc, *Mutauit saporem suum.* Sapiebant quidem panes Melchisedec:
sapiebant & panes Aaronici, sed eorum saporem immutauit S. Sacramenti au-
ctor, & adhuc Eucharistici panes saporem tamdiu immutat, donec solùm no-
bis sapiat, supremum rerum omnium principium, in eoque quiescamus affixi
penitus voluptati in primo fonte degustatæ. Neque enim solùm Eucharistiæ
mensæ accumbendum est homini: sed inde vitæ immutatio quærenda, & ad
altius non tantum gratiæ, sed & gloriæ principium festinandum: vt sicut Fi-
lius est in Patre, & Pater in Filio: ita maneamus in Christo, & ille in nobis. Ita
discipulus ille, quem diligebat Iesus, non quiescebat, nisi in principio, ac-
cumberebat quidem cum cæteris mensæ Domini: sed hoc non sufficiebat A-
manti, nisi recumbat in sinu Domini, non quiescit; à mensæ Eucharisticæ dis-
cubitu, transit ad Diuini pectoris discubitu: quod de ferculo hausit, tentat
haurire de corde, è riuo fontem quærens. Vt enim ait D. Ennodius epist. 144.
*Ille audissimus Epulator Ioannes, cui non sufficiebat ipsa mensa Domini, nisi discum-
beret super pectus Domini, & de arcano eius biberet Diuina secreta, eructauit, in
principium erat Verbum.* Sic est etiam de Christi sponsa, *Sub umbra illius,* in-
quit Cant. 2. *quem desideraueram, sedi: & fructus eius dulcis gutturi meo. Intro-
duxit me in cellam vinariam.* Ecclesia pascitur viuifici fructus dulcedine, sub
umbra arboris vitæ sedens suauissimos gratiarum fructus decerpit, his oble-
ctatur, his vescitur; sed cur ad cellam vinariam ducitur, & introducitur? quasi
non sufficiat habere vnum, exprimere racemum, tenere vinum in Diuino cra-
tere, cur his non quiescit, donec introducatur in cellam vinariam? & non
quidem ab homine, non ab Angelo, sed à Rege & hominum, & Angelorum:
cupit

cupit nimirum transire ad plenitudinis fontem, & primum omnis suauitatis principium. Vt enim eleganter ait D. Nicænus, homil. 4. in Cant. *Vsque adeò autem augetur sitis, ut è Sapientia cratere non hauriat: neque ad sedandam sitim satis esse putet, sit totum craterem in os infundat: sed rogat, ut deducatur ad ipsam cellam vinariam, & ipsis torcularibus os subiiciat, & dulce vinum scatens aspiciat botrumque, qui exprimitur in torcularibus, & vitem illam, quæ hunc botrum alit, & vera illius vitis agricolam, qui adeò optimum, & suauem efficit botrum, scilicet principium, in quo est Verbum. Quid pulchrius est? Ecclesia est Abigail, quæ dum offert munera regi. 1. Reg. c. 25. fit regis coniux, est ouicula illa paruula, quæ de pane Domini comedens, & de calice bibens, & in sinu illius dormiens, est illi sicut filia, 2. Reg. 12. Est illa sponsa, quæ non quiescit, donec inueniat locum, vbi sponsus cubat in meridie. Vbi Verbum est in principio, in splendidissimo illo lumine, in quo nulla est immutatio, nec vicissitudinis obumbratio.*

Secundum æternitatis mysterium exprimit Ioannes his verbis. *Et Verbum erat apud Deum*, cap. 1. Ignorabat olim Iob, apud quem maneret Diuina Sapientia, & aiebat cap. 28. *Vnde ergo Sapientia venit, & quis est locus intelligentia?* Et S. Augustinus in illud Psalm. 122. *Qui habitat*. Curiosè inquirat. *Antequam faceret Deus Sanctos, ubi habitabat?* Et respondet, *In se habitabat Deus, apud se habitabat, apud se est Deus.* Et ipse Tertullianus contra Praxeam cap. 5. *Ante omnia, inquit, erat Deus, solus ipse sibi, & mundus, & locus, & omnia.* Quibus addo S. Bernardum, lib. 5. de Considerat. *Non est, inquit, quod queras ultra, ubi erat, præter ipsum nihil erat, ergo in seipso erat.* Iam accedo ad Theologos. Ex his SS. Patribus, Deus est sibi locus, & Mundus, Deus non habitat, nisi in se, & nihil est præter Deum. At Deus erat Verbum, ergo Verbum manet in se, cur ergo ait Euangelista, *Et Verbum erat apud Deum?* Subtilis est SS. Patrum responsio, eaque duplex Prima, vt ostendatur Verbi à Patre distinctio: vt enim ait S. Ambrosius lib. 1. de Fide c. 5. *Quod erat apud Deum non commixtione confunditur, sed manentis Verbi apud Patrem solida perfectione distinguitur.* Secunda, vt Verbi à Patre processio demonstraretur, vt aduertit Tertullianus lib. contra Praxeam, his verbis, *Sermo apud Patrem, non Pater apud sermonem esse dicitur, nam etsi Deus sermo, sed apud Deum, quia ex Deo Deus.*

Illud erat à sæculo absconditum mysterium. Verbum erat in Patre, cum non distinguatur ab ipso in essentia, vt mox dicam: sed erat idem apud Patrem, cum distinguatur ab ipso, hypostasi, & ab ipso procedat, vt persona. Nulla erat hæc inuentio data, quæ id exemplo probaret: id verò videmus in Eucharistia per secundum Agni oculum nobis datum; nam corpus idem, quod est in cælo, est in Altari, ergo illud est in seipso: sed tamen corpus, quod est

Fervor animæ sitientis.

Secundum mysteriū ab æterno latēs in Trinitate Eucharistica Optica detegit.

Distinctio Verbi Diuini à Patre.

Novū Optica Eucharistica inuentum ad videndam filij à Patre distinctionem.

*Acuta de
Corpore Chri-
sti in Eucha-
ristia.*

est in Altari, est apud corpus, quod est in cœlo: hæc enim licet sint idem in natura, distinguuntur tamen secundum modos essendi: sicut Filius est idem cum Patre in essentia, est tamen distinctus à Patre in persona. Corpus Christi extra Sacramentum habet partes non solum distantes secundum distantiam intrinsecam, & quantitativam, seu extensionem in ordine ad se, sed etiam in ordine ad locum: at in ipso Sacramento partes illius corporis sunt quidem distantes secundum distantiam intrinsecam, & extensionem in ordine ad se, at sunt indistantes, & simul in ordine ad distantiam extrinsecam. Extra Sacramentum illud respondet, pluribus loci spatijs in Sacramento colligitur ad punctum, adeò ut in vno sit circumscriptivè in alio incircumscriptivè. Extra Sacramentum nudatur mysticis speciebus: in Sacramento ita illis vnitur, ut hoc stante mysterio, non possit ea accidentia non sustentare in genere causæ efficientis, quæ sustentabantur à substantia panis in genere causæ materialis. Extra Sacramentum potuit verberibus cædi, sputis aspergi, clavis affigi: in Sacramento si alicubi fuisset, nec poterat lædi verberibus, nec corpus crucifigi, & tamen passum fuisset eos dolores in Sacramento, quos extra Sacramentum passum fuisset in flagellatione, & crucifixione. Extra Sacramentum Christi movetur corpus, & non movetur in Sacramento, & in Sacramento movetur, dum non movetur extra Sacramentum. In Sacramento quidem movetur per accidens ad motum specierum: extra Sacramentum verò per se. Corpus illud, extra Sacramentum, potest agere in seipsum, & in aliud: at prout est in Sacramento, non potest agere in aliud corpus actione transeunti, nec pars ipsius in aliam sui partem, nec in species sacramentales. Extra Sacramentum videt seipsum Christus, & videtur ab alijs: at prout est in Sacramento naturaliter fieri non potest, ut seipsum videat, aut circumstantes, & per potentiam Dei absolutam fieri non potest, ut à circumstantibus videatur, licet fateamur eum ibi esse figuratum, & coloratum, & lucidum, quæ sunt objecta visûs. Extra Sacramentum aut stat, aut sedet ad dexteram Dei Patris; at in Sacramento nec stat, nec sedet, sed caret omni sitûs positione. Cùm ergo Christi corpus & in cœlo, & in Altari sit omninò idem in natura, & distinguatur secundum essendi modum, dum se cibavit seipso, non tantùm erat in se, sed etiam apud se. Et hoc adumbrat distinctionem Filij à Patre, Patri tamen consubstantialis.

*Optica Eu-
charistica
detegit Filij
à Patre pro-
cessionem.*

Nunc eiusdem processio à Patre detegatur à nostra Optica Christiana. Inquirunt Theologi, an præsentia sacramentalis Christi procedat à præsentia naturali eiusdem in cœlo; & doctè respondet Caietanus 3. p. quæst. 75. art. 20. Impossibile esse, ut Christus existat in Sacramento non existente modo naturali, quem habet Sacramentum, illud enim Sacramentum est institutum per hæc verba, *Hoc est Corpus meum*; quæ quidem in aliquo priori præsupponunt corpus

corpus Christi præexistens extra Sacramentum. Ita proportionaliter Verbum sic à Patre procedit, vt in aliquo priori originis concipiendus sit Pater in esse Patris constitutus, vt Verbum generetur; vnde sicut Christus est in Altari ex vi ipsius loquentis extra Sacramentum: ita Verbum est à Patre ex vi notionalis actus dicendi, adeò vt non loquente Patre, impossibile esset Verbum produci: ita tacente Christo impossibile esset ipsum reproduci; ita vt Christus, & in productione sua æterna, & in suâ reproductione temporali verè dicat: *Ego ex ore Altissimi prodii.* Eccefi. 24.

Vide, quomodo in hoc Scorus intelligendus apud Albertinum 1. coroll. ex prad quāt. dub. 14.

Discamus ex hac secunda Opticæ Christianæ inuentione, nos quidem distingui à Christo, cùm ab ipso procedamus, vt à Creatore, & Saluatore; ita tamen vt in hoc Diuino Sacramento, quod S. Irenæus vocat *Semen vitæ æternæ*, lib. 4. contra Hæreses, nos Dei Filius ad propriam vitæ suæ trahat communionem, nostris non tantum corporibus immortalitatis dona largiendo, sed etiam suum Spiritum in nos transfundendo. Et hic est primarius huius Sacramenti scopus, vt declarat eleganter S. Cyprianus lib. de Cœna Domini, his verbis. *Sacramento visibili ineffabiliter Diuina se infudit essentia, vt esset Religioni circa Sacramenta deuotio, & ad veritatem, cuius Corpus, & Sanguis Sacramenta sunt, sincerior pateret accessus: vtque ad participationem Spiritus non vsque ad consubstantialitatem Christi, sed vsque ad societatem germanissimam hac unitas perueniret.* Vt sicut Christus manet apud Deum propter æternam immanationem, ita apud ipsum semper maneamus: neque enim alio fine nobis datur, nisi ad ipsum verum Patrem nostrum, veramque patriam transeamus Diuinæ facti consortes naturæ, & ipsi consanguinei, & concorporei. Idque indicatur singulari mysterio, Ioan. 7. *In nouissimo autem die magno festiuitatis, stabat Iesus, & clamabat, dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Iesus offert poculum, sed non primo festiuitatis die, sed nec in medio, at in nouissimo, vt bibentes iam non cogitarent de die sequenti, sed de suo in patriam regressu; vt quasi iam è Mundo egressi maneant apud Deum, vt notat Cyrillus Alexandrinus lib. 5. in Ioan. cap. 10 his verbis. *Medij dies festi voluptatibus, & Mundi negotijs potius quàm Dei cultui adhibebantur: nouissimus autem dies delitijs finem imposuerat, cùm iam de reditu esset cogitandum: itaque eo die tanquam ceteris commodiore, ipse fons vitæ exuperantissimus, omnes veram Dei cognitionem habere desiderantes dulciter inuitat, vt ad se veniant, & bibant illum potum salutarem.* Vbi valde premenda sunt hæc verba, *Cùm iam de reditu cogitarent, cùm enim ad Diuinum poculum accedimus, semper nobis cogitandum est de regressu ad Deum, vt possimus esse apud Christum, sicut Verbum erat apud Deum.* Huic mysterio aliud annectamus. Bis excitatur Elias, bis comedit: sed in primo cibo nihil proficit, iterum apud se manet, in somnum se componit. *Respexit, & ecce ad caput suum subcinericius panis, & vas aquæ: comedit ergo, & bibit, & rur-*

Anima ad Deū regressus per secundum Opticæ Eucharistica inuentionem.

Nobilior S. Eucharistica scopus.

Eucharistica efficit, vt maneamus apud Deum.

sus obdormiuit. At secundo cibo roboratur, & à se discedit, & locum sublimior rem quærit. Quia nimirum in primo cibo nihil audit de alio loco quærendo, sed in secundo audit Angelum sibi dicentem, Surge, comede, grandis enim tibi restat via. Et tandem confurgens Elias ubi comedit, & bibit, Ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Oreb, 3. Reg. 19.

Tertium Trinitatis mysterium in æternitate latens ab Optica Eucharistica detestatur.

Diuinum Verbum est definitio, & oculus Patris eiusdem cum ipso natura.

Stipenda Optica Eucharistica arcana in Diuinis.

Tertium æternitatis mysterium ex eo deducitur, quod non dicat Euangelista, Et Filius erat apud Deum, sed, *Et Verbum erat apud Deum*, cap. 1. Cuius rei nobiles sunt in SS. Patribus rationes; prima est S. Basilij, in principium Ioan. Quia, inquit, Filius iuxta naturæ ordinem ex duplici oritur principio. Patre, scilicet & Matre: Ne ergo rudiores Philosophi Filium Dei hoc modo esse genitum augurarentur, omisso Filij nomine Verbum appellatur, quod in cota intelligente naturâ vnicum habet principium, intellectum scilicet specie intelligibili splendentem. Secunda est Chrysostomi homil. 1. in Ioan. asserentis, nè passibilem quispiam naturam suspicaretur in Dei Filio, præoccupatâ Verbi appellatione, omnem ab Euangelista ablatam esse suspicionem. Cui aliam addit, Filium Dei ideò dici Verbum, quia Patrem nobis annuntiaturus erat, tanquam splendor, & figura substantiæ eius. Omnium verò præstantissima est, quia Ioannes Græcè Euangelium scripsit, & Dei Filium voce græcâ λόγον appellauit; vnde versio Latina secuta est Græcam originem. Λόγος verò ex Gregorio Nazianzeno, significat definitionem, vnde ipse orat. 4. de Theologia docet, Dei Filium dici posse definitionem Patris; non solum propter summam coniunctionem ipsius cum Patre, vimque ipsius enuntiatricem, sed quia se habet ad Patrem, vt definitio ad definitum, quæ est eiusdem naturæ cum definito. Vnde qui videt Filium, videt & Patrem, Ioan. 14. Vnde meritò Filius oculus Patris dicitur, iuxta illud Ezech. 5. *Non parces oculus meus*, hoc est ex Lectione Chaldaea, *Non misericordiam habebit Verbum meum*. Oculus verò Patris non est aliud à Patre, licet sit alius ab ipso: sunt ergo Filius, & Pater vnum, & idem in essentia, vt meritò addat Euangelista, *Et Deus erat Verbum*. Illud nunquam Mundo innotuerat mysterium. Quis enim vnquam Philosophorum docuerat, duos esse vnicam rem simplicissimam? At occurrit Optica Christiana, & per tertium Christi Eucharisticum oculum, illud mysterium æternitatis intuetur. Pater quidem non est Filius, & tamen eadem res, scilicet Deus, est Pater, & est Filius: sic corpus Christi non habet eandem essendi modum in cœlo, quem habet in Eucharistia; & tamen res eadem, scilicet corpus Christi, quod est in cœlo, est illud idem, quod est in Altari. Deus tam magnus est in Filio, quàm est magnus in Patre; & Christi corpus tam magnum est in terra, quàm magnum est in cœlo. Pater est Deus.

Deus, Filius est Deus, non tamen sunt duo dii, sed vnus Deus : & corpus, quod est in cœlo, est corpus Christi, & corpus, quod est in S. Eucharistiæ Sacramento, est corpus Christi, non tamen sunt duo Christi corpora, sed vnum Christi corpus. Vnde illud, quod in historia Regum scribitur l. i. c. 21. de Dauid, *Collabebatur inter manus eorum*, vertit S. Augustinus, *Ferebatur manibus suis*. Ingeniosè, vt solet, in psal. 33. Ille transfert ad Christum, qui cum consecratum suum corpus propriâ manu discipulis distribueret, suis manibus ferebatur. Ita enim erat in duobus locis, vt esset idem, & vnum corpus. Communicatur à Patre Diuina natura Filio, & non minuitur in Patre : communicatur corpus Christi non vni, nec duobus tantum, sed mille, & mille hominibus, nec vnquam imminuitur, sumit vnus, sumunt mille; quantum isti, tantum ille, nec sumptus consumitur.

Hinc colligamus nos nunquam debere ab vnitatem recedere, sicut Filius nunquam ab vnitatem, quam habet cum Patre. *Quoniam vnus panis vnum corpus multi sumus*, omnes qui de vno pane participamus, 1. Cor. 10. Obstupui diu, & non sine iudicio ad rem omninò mirabilem, quam insinuat Prudentius in Hamartiginia. Dicitur Genes. 9 *Venerunt duo Angeli Sodomam*. Prudentissimus ille Vates non existimat illos Angelos fuisse duos essentialiter, sed vnum sub duabus formis apparentem. Sic enim ait:

*Angelus hanc hospes legem præscripserat illis,
Emissus virtute Dei sub imagine dupla,
Omnis vt è portis iret domus, utque in apertum
Dirigeret constans oculos.*

Cum autem vnus sufficiebat Angelus ad euertendam Sodomam, cur necesse fuit, vt appareret sub duabus speciebus, & figuris? *Omnis, vt è portis*, inquit, *iret domus*: Eò adducenda erat tota familia Loth, vt vnanimiter relictâ voluptatum sede ad salutem festinaret, ideòq; vt vnio arctior hanc domum amplecteretur, præmittebatur concordia, quæ cum non possit esse, nisi inter plures, in vno Angelo sub figura duorum exprimebatur: nunquam enim perfectior, nec vtilior est vnitas, quàm quæ è duobus, aut pluribus consistit. Vnde Sidonius Apollinaris in Paneg. Anthemij duobus factis Romæ Consulibus aiebat,

*———— melius Respublica vestra
Nunc erit vna magis, quæ sic est facta duorum.*

Vnus enim facit singularitatem, quæ sæpe regnis est fatalis. De vastatione enim Ecclesiæ loquens David Psal 79. ait, *Exterminauit eam aper de silua, & singularis ferus depastus est eam*: id est, Nabuchodonosor, Salmanasar, Sennacherib, aut alij. Vnus quidem est Deus, sed in Deo sunt tres personæ, vt ex
trium

*Anima ad
Deū regres-
sus per terciâ
Optica Eu-
charistica
inuentum.*

*Concordia
non est nisi
inter plures
simplici v-
nitatem longè
angustior.*

Unitatis cō-
mendatio.

Omnes fide-
les ut plures
pueri affixi
Christi ube-
ribus sūt in
Eucharistia
unicus puer.

Quartum
Trinitatis
mysterium
Optica En-
charistica ra-
dij detectū.

trium concordia summa Vnitas constet. Vnus est quidem Christus, sed quasi duo essent, est in cœlo, & in Sacramento, & in eo sub duabus panis, & vini speciebus. Ut relicta multiplici, & tumultuosâ voluptatum turbâ, vnitas è plurium concordium imagine, concorditer ad salutem totam Ecclesiæ domum traheret. Utque in apertum dirigeret constans oculos. Visio firmior, & splendidior est è duobus oculis, sed dum in vnâ conueniunt horopterem, ultra quam omnia apparent confusa; ita maior est Christianorum videndi perfectio ex vno omnium in Christum per vnicam fidem intuitu. De Adamo primâ Christi imagine dicitur, Gen. 2. *Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi.* Rex erat creatus vniuersi, cur non erat bonum esse solum? quia in primo Orbis principe non amabatur singularitas, sed vnitas, perfectior ex plurium consensu. Ut enim ait Tertullianus lib. 2. contra Marcion. *Non est, inquit, bonum hominem esse solum: sciebat illis sexum Mariæ, & deinceps Ecclesiæ profuturum.* Succurritur Christi singularitati primò per sexum Mariæ, & deinceps per vnitatem Ecclesiæ: at quæ est Ecclesiæ vnitas? dicitur Luc. 18. *Amen dico vobis, quicumque non acceperit regnum Dei sicut puer, non intrabit in illud.* At quid est illud, sicut puer? Dicitur enim Matth. 18. *Nisi efficiamini sicut paruuli.* Cur in Matthæo dicitur, sicut paruuli, & in Luca, sicut puer? Quia ad salutem requiritur, vt non tantum simus pueri affixi Christi vberibus in Eucharistia, sed per eam omnes sint vnus, sicut ille, vt ex plurium concordia fiat maxima vnitas. Ideò ait S. Ambrosius, serm. 53. *Nisi efficiamini sicut puer iste; non dicit sicut pueri isti, sed sicut puer, vnâ eligi, vnum proponit.* Non hunc de publico esse arbitror, sed de cœlo, ipse est enim de cœlo puer, de quo dicit Isaias: *Puer natus est nobis.* Et hoc maxime fit in sanctissimo Sacramento; vt enim ait S. Cyrillus Hierosolymit. Catechesi 4. *In sacra Communionem sumus non tantum christiferi, sed & concorporei, & consanguinei Christi, quia de vno pane participamus.*

Transeò ad quartum æternitatis mysterium cum S. Ioanne ea eructante, quæ pleno ore è Diuino calice in sinu Domini ad Eucharisticam mensam recumbens ebiberat; & aduerto ipsum, & Moysen ab eadem voce duxisse feribendi initium, illum, dum Verbi Diuini à Patre processionem, hunc, dum Mundi per Verbum creationem, enarrat. *In principio erat Verbum.* Hæc Ioannes. *In principio creauit Deus cœlum, & terram.* Hæc Moyses. Ratio est, quia Pater omnia per Verbum creauit. *Omnia per ipsum facta sunt,* Ioan. 1. Non dixit verò Euangelista, *Omnia ab ipso facta sunt,* sed *per ipsum,* vt indicaret Verbum esse principium de principio, per quod Pater, qui est primum in Trinitate principium, omnia operatur. Ideò toties Moyses inducit Patrem dicentem, *Dixitque Deus: Fiat lux, & facta est lux: Dixit quoque Deus, fiat firmamentum,*

mentum, &c. Vnde sicut Pater sine vlllo labore producit Verbum, ita summâ cum facilitate Orbem creauit: Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt. Quis vnquam simile audiuerat? Statim, vt dixit Deus, fiat firmamentum, ecce repentè iam luce adultâ resplendens opus suum agnouit artificem; & tanta tam splendida, & tam speciosa naturæ domus tot lucentium signorum, velut picturis vermiculata, tot collustrata facibus, tot miraculis referta in se cœpit consistere. Iam non solùm vnum, aut alterum, sed omnes Reges, & Imperatores, & supremos Orbis Rectores, virtute singulari conspicuos, arte quam maximâ, & omnibus scientijs instructos appello, & quæro, an iunctis viribus possint vel minimum arboris folium creare? Dicat quis primis exercituum præfectis, vt verbo conflent integrum exercitum vel vnicum militem: consulat pictores etiam Opticæ peritissimos, & inquirent, an aliquam imaginem, non quidem penicillo audaci, sed solo sermone possint exprimere. Solius Dei est Verbo sua in lucem educere opera; at quâ facilitate? Audiamus Deum de se loquentem Psal. 44 *Lingua mea calamus scribae velociter scribentis.* Lingua Patris est Verbum Patris: Dicitur verò calamus, quia est illud discrimen inter Diuinam linguam, & nostram, quæ verba linguâ formantur humanâ, statim ac formantur pereunt: at quod loquitur Pater, est Verbum subsistens, & manens in æternum, illud Verbum consistit sicut character calamo expressus; est enim figura substantiæ Patris. Deinde cùm Pater loquitur per Verbum suum, ea quæ vi dictionis ipsius procedunt, in se subsistunt, & fiunt à Scriba velociter scribente, dicit enim, & fiunt, mandat, & creantur. Hoc mysterium detexit Optica Christiana, per quartum Agni oculum, nam statim atque Sacerdos sacrosancta verba supra mystica elementa pronunciauit, statim panis, & vini quasi ad nihilum fugiunt substantiæ, relictis tantùm suis exuvijs, ad rationem Sacramenti, & continuò fit corpus, & sanguis Christi: quâ in re duo latent, quæ omnem longè superant admirationem miracula: quorum vnum est suprema illa potestas non vni tantùm, sed mille, & mille hominibus concessa, quæ nec augetur ex ministri sanctitate, nec imminuitur ex flagitiorum ipsius immanitate, sed semper sibi æqualis semper eadem perseuerat: quâ in re Deus suæ quodammodo dignitatis oblitus ex nostræ salutis intuitu curam sui honoris neglexisse videtur: alterum est summa operandi facilitas, quæ tantùm quatuor his verbis continetur, *Hoc est corpus meum.* Hoc sanè est longè maius, quàm in ipsa Mundi creatione miraculum.

Esto enim, mirentur Philosophi ad vnicum Verbum iacta fuisse terræ fundamenta, libratos colles, diffusas camporum immensitates, prætexta instar elegantissimorum monilium terris maria, tot insularum quasi margaritis lucentia, æternas fontium è montium vberibus fluentium perennitates, ipsam-

*Per Verbum
omnium re-
rum creatio.*

*Verbum est
lingua Pa-
tris.*

*Optica Eu-
charistica
detexit crea-
tionē per Ver-
bum factā.*

*Miranda sa-
cerdotū po-
testas sibi
semper æ-
qualis mā-
ximā facilitā-
te operans.*

Longè maiora miracula in Sacerdotii operibus, quàm in ipsa creatione.

Maiores admittit ratio, quod corpus Christi sit totum in toto, & totum in qualibet parte, quàm quod natura humana, & Angelica.

que spirabilem aëris naturam terris intentam, intermicantium etiam astrorum choros, & insuper mirabiles elementorum ex discordia concordie compactos nexus, perpetuos transmutationum circulos, fixas stationes, & denique totum vniuersi ordinem, sine quo nec ipsa natura staret, & quo confuso omnia essent interitura. At longè maiora in Eucharistia meditamur, vox enim Sacerdotis non tantum corpus Christi sub panis speciebus constituit, non singulis ipsius partibus nexum, & ordinem assignat: sed totum illud quantum quantum est, cum tota sua mole, suis partibus, suis qualitatibus supra conditionem corporalem eleuat, ei modum confert spiritalem; illud velut in punctum contrahit, & simul per totam speciem ita diffundit, ut instar spiritualis substantiae, sit totum sub tota specie, & totum sub singulis partibus speciei, per miraculum ita stupendum, ut nunquam alias factum sit, nec vnquam extra hoc mysterium fieri possit. Anima quidem humana est tota in toto corpore, & tota in singulis corporis partibus: Natura Angelica est quidem tota in totius spatij complexu, & tota in singulis spatij partibus: at anima, & Angelus sunt substantiae spirituales; hic verò substantiam corpoream cum modo spirituali essendi veneramur. Nec tantum hic constituitur corpus illud, sed etiam per concomitantiam Christi sanguis, anima, sanctitas, visio beata, amor beatificus, vnio hypostatica, Verbum Diuinum, & ratione ipsius identitatis, vel connexionis essentialis cum Verbo ipsa Diuinitas, & Pater, & Spiritus sanctus, & omnia.

Hoc cecinit Dauid Psal. 71. *Et erit, ait, firmamentum in terra in summis montium.* Quod cum non intelligatur ad litteram (neque enim vnquam coelum fidereum descendit ad terram) hoc completum intuentur SS. Patres in Eucharistia: ex versione enim S. Hieronymi legimus, *Et erit memorabile triticum in terra, in capite montium.* Et ex Chaldaea paraphrasi. *Et erit placentula tritici in terra, in capitibus Sacerdotum.* Quod totum cernitur in hoc mysterio: in eo firmamentum est in terra, id est Diuinitas cum humanitate, sub speciebus triticeae placentulae, supra capita Sacerdotum in hostiae eleuatione, firmamentum, inquam, cum omnibus suis sideribus Patre, Filio, & Spiritu sancto.

Hoc etiam intuitus est Ezechiel c. 1. videbat currum stupendae structurae, est Eucharistia; ut enim ait Abbas Guarricus serm. 1. de Resurrectione, *Caro Christi est viaticum: spiritus vehiculum. Ipse est cibus, ipse currus Israël, & auriga eius.* Quatuor immanes in curru rotae sunt quatuor verba consecrationis, *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus.* Voces scilicet circulares ad suum principium Christum Dominum, unde procedunt, recurrentes, voces summè volubiles ob facilitatem conficiendi Sacramentum, voces immanes, quia sunt Fidei nostrae defensio, & haereticorum terror. Et rota erat in medio rotarum, propter illarum coniunctionem, sine qua nihil conficitur, Rotas arcana quaedam vis coelestis

coelestis spiritus animat, & Christus, cuius verba spiritus & vita sunt, has voces. Currui impendet splendida firmamenti imago, & firmamento thronus ex Sapphiris pretiosissimè concinnatus, in quo sedet princeps ampla, quâ est præditus, maiestate: in firmamento agnosco Diuinitatem, in throno humanitatem, in Principe Christum Dominum. Currum stipant quatuor iuvenes omninò similes igneo, & fulgureo vultu, humanâ cæteroqui, eâque præclarissimâ facie conspicui, nisi quòd & pectora Leonum iubis cernuntur obsita, & ad utrumque latus pernices Aquilarum alæ iam volatui proludentes, & pedes ad Vituli plantam speciosissimum corpus mysticâ deformitate terminantes. Quæ omnia sunt Christi in hoc mysterio emblemata, & typicæ imagines. In quibus forma Hominis exhibet ipse naturam humanam, Aquilæ Diuinam, Leonis regiam maiestatem, Vituli sacerdotium: Ipsi sunt quatuor numero, quia replicatur Christus in quatuor Orbis partibus: sunt omninò similes, quia ipsemet Christus, qui est in vno Altari, est illemet, qui est in alio: sunt alati, ut ostendatur, quâ celeritate conuolet ad nostra Altaria. Ante regem est arula, siue focus, ut sacrificium denotetur, & ut Sacramentum, omnia specierum nube teguntur. Iris tricolor sunt tres in S. Trinitate personæ; hæc omnia iunguntur in eodem curru, quia hæc omnia sunt in augustissimo Sacramento.

Hæc sunt miracula Diuini Verbi omnia operantis. Ex quibus discamus omnia per verba operari, sicut per Verbum omnia operatur Pater, *Fœlix*, inquit S. Bernardus serm. fer. 4 hebdomadæ pœnosæ, cuius cogitatio, hoc est, *Verbum*, omnes cogitationes ad iustitiam dirigit, ut & intentio sana sit & operatio recta. Et lib. 3. de Consideratione, *Spiritalis homo*, inquit, omne opus suum terminâ consideratione praueniens, prius an liceat deinde an deceat postremo an expediat. Si ita consideratè omnia faciamus, id pro nostro modulo assequemur, quod de primo rerum principio memoriæ proditum est, Genes. 1. vbi omnia Deus fecit per Verbum, *Vidit cuncta quæ fecerat, & erant valde bona*. Omnia per Verbum operemur, singula etiam minutissima opera nostra ad suam ideam, examen, & iudicium reuocando, & hæc erunt valde bona.

Deinde sicut lingua Sacerdotis regitur à lingua Christi, & ei fit conformis, aliàs nihil fieret in Sacramento: ita nostra lingua semper à spiritu igneo regatur, sit illa ut calamus in manu Christi velociter scribentis; ut enim calamus mouetur, & regitur à manu scribentis, ita nostra lingua à manu Christi. Sic antiqui Sapientes, ex Pierio Valeriano libro 13. hoc subodorantes, dum sapientiam hominis exprimebant, pingebant manum è coelo hominis linguam apprehendentem. Sic Megareses Mercurio eloquentiæ Deo in Sacrificio linguas offerebant, quasi sibi dari coelestes ab ipso precarentur.

Regressus anima ad Deum, per quartum Optica Eucharistica inueniuntur.

Quintum in
Trinitate
mysterium.

Ascendo ad quintum Æternitatis mysterium, & relictâ coelesti Euange-
listarum Aquilâ, cuius volatum hætenus secuti sumus, sequor Apostolum
raptum ad tertium cœlum. Ille contemplatus aliud æternitatis mysterium,
ait, *Deus noster ignis consumens est*, Hebræor. 12. Est mysterium processione
Spiritus sancti, quam sic exprimit Daniel cap. 7. *Antiquus dierum sedit: vesti-
mentum eius candidum quasi nix*. Antiquus ille dierum, vt notat S. Dionysius,
cap. 10. de Diuinis nom. Est Pater æternus, non quod sit antiquior Filio, sed
quia est prior origine, quâ Filius est Deus, & prior processione, quâ Spiritus
sanctus ab ipso, Filioque procedit. Sedet verò, quia cum à nulla persona pro-
cedat, non potest mitti: vestimenta verò candida habet: candor enim inter cæ-

Processio S.
Spiritus.

teros colores maximè refert lumen, & non tantum ipse, vt dicitur Ps. 103. *Est
amictus lumine sicut vestimento*, sed lumen æternum est, lumen de nullo lumine.
Addit Propheta, *Fluuus igneus, rapidusque egrediebatur à facie eius*. Quæ ver-
ba interpretatur S. Augustinus de processione sancti Spiritus à Patre, & Filio.
Nam facies Patris est Filius, dicitur enim *splendor gloria, & figura substantia eius*,
Hebræor. 1. Splendor, inquam, gloriæ; est enim naturaliter à Patre, vt lumen
de lumine, sine vlla immutatione; figura verò substantiæ eius. Et ex Græco,
ἡ ἀεικλίνη ὑποστάσις, id est non imago inanis, & euanida, sed expressa, in-
sculpta, constans, & æterna figura hypostasis ipsius. Hic enim euertitur hæ-
resis Photini docentis Filium per se non subsistere. Ideo Apostolus vocat Fi-
lium splendorem subsistentem vt hypostasim, & personam similem hypostasi,
& personæ Patris, & eius faciem. Ille igneus fluuius egrediens à facie Patris est
Spiritus sanctus, quia à Patre Filioque procedit: vnde aiebat Christus Luc. 11.
Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur. Quis audiuerat
vnquam Deum esse ignem? esse ardorem æternum, amorem personalem.

Discrimen
inter Amo-
rem Diuinū,
& Amorem
creatum.

Primò, Amor in omnibus rebus creatis, vt ait magnus Dionysius lib. 4.
de Diuinis nom. Est lapsus quidam, & veri amoris idolum. Secundò, sapien-
tissimus Plato, in conuiuio, nostro amori matrem assignat Peniam, id est ino-
piam; at amor in Deo est amoris hypostasis ab omni diuitiarum, & pulchritu-
dinum flore nullam supponens egestatem: quo nihil ad maiestatem dignius,
nihil augustius. Tertiò, amor in nobis est amor accidentalis, est autem in Deo
substantia; Deus enim est suum amare. Hoc in se non experiuntur Angeli,
quorum amor non est ipsum esse Angelicum. Quartò, amor creatus limitatæ
est naturæ, sequens sui principij naturam, quæ nunquam operatur, nisi in
quantum est: at Diuinus est infiniti incendium ardoris. Quintò, amor crea-
tus de se perpetuò fluctuat, & è pulchritudine suauiter quidem, sed leuiter per-
stringente, atque inuitante aspectum, egreditur, & sæpe in sui egressus flore
conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet. At

amor

amor in Deo semper est sibi constans, obiectum enim ipsius est infinitæ, im-
mensæ, immutabilis, & æternæ venustatis: imò ipsemet sibi suum est obie-
ctum, suus fomes, sua dignitas, semper in se manens, à se exiens, nunquam
à se recedens, semper in se quietus, sine. & principio carens, tanquam æternus
circulus, propter bonum, ex bono, & ad bonum, & in bono indeclinabili con-
uersione circumiens, in eodem, & circum idem, & procedens semper, & ma-
nens, & remeans, vt fusè docet Magnus Dionysius, de Diuinis nom. cap. 4.

Hoc mysterium oculis nostris eripiebat Æternitas, at quintus Christi in
Eucharistia oculus illud detexit. Vbiq; oculi Christi sunt ignei, *Oculi eius*
tanquam flamma ignis, Apocal. cap. 1. At vbi magis ignei quàm in sacramento
amoris? & qualis in eo amor? Primò non oritur ex inopia, sed *sciens Iesus*
quia omnia dedit Pater in manus, Ioan. 13. nobis in Diuino cratere suum pro-
pinat amorem. Sed quem? omninò amoris substantiam: nam secundò licet per
aureos aliorum sacramentorum canales gratia effundatur, in isto ipsamet
Christi diffunditur substantia, & corpus, & sanguis, & anima, & diuinitas, &
Tres sanctæ Trinitatis personæ longè latèque restagnant. Vnde tertio, amor
ille non est finitæ naturæ, sed infinita est Dei substantia. Quapropter quarto,
nunquam imminuitur, sed ad vltimam, quam possumus, habere perfectionem,
nos adducit. Flamma ignis, instar pyramidis latior est in principio, in fine te-
nuior: at flamma amoris Christi latior, maiórque in fine, quàm in initio ap-
paret. Motus naturalis, vt tradit Aristoteles lib. de cœlo cap. 7. in fine velo-
cior est, contra violentus tardior: Christi amor omnino naturalis nullo mo-
do violentus vires acquirit eundo, *Cùm dilexisset suos, qui erant in Mundo, in*
finem dilexit eos, Ioan. 13. In finem, id est, in seipsum, inquit Augustinus; in fi-
nem, id est semper, ait Chrysostomus, in finem, id est, vsque ad assecutionem
finis, inquit Caietanus: vel vsque ad victoriam interpretatione ex Hebræo pe-
titâ, nam Hebraica Nefach significat finem, & victoriam. S. Gregorius Nis-
senus miratus virtutes, quæ in fine vitæ Moyfis resplendebant, aiebat. *Vt peri-*
tissimus Statuarius tota vitæ suæ diligenter conficta statua, non finem in extremo fi-
elionis termino, sed verticem imposuit. Ita Christus nos diligens in finem non
finem suo amor, sed ipsi omnium rerum Victori coronam imposuit.

Dicitur Prouerb. 30 *Tria sunt, quæ benè gradiuntur. & quartum, quod fœ-*
liciter incedit. Illud quartum ex Lyrano, & Iansenio, *Est rex, cui resisti non po-*
test. Benè quidem gradiebantur tres Diuinæ personæ ante Christi aduentum
in Mundi creatione, conseruatione, & gubernatione, sed difficile homines ad
suum finem ex defectu humanæ voluntatis progrediebantur. Debuerunt er-
go, æterno igne accendi, non tantum in Incarnationis, sed in Eucharistiæ Sa-
cramento: & ecce rex iam fœliciter incedit, cui resisti non potest, quò minus

Æternū in
Deo amorem
detegit. Opti-
ca Eucharis-
tica.

Victor om-
nium rerum
regius Christi
amor.

nos ad se ducat tanquam sibi concorporeos, consanguineos, & propriæ naturæ consortes. Opponebat se primò victori ipsius amor panis, & vini substantia, & subitò ad præsentiam regis, cui resisti non potest, illa perit, & ita funditus, Deo influxus sui substantifici radios retrahente, vt nihil omnino ipsius remaneat, non forma, non materia, non existentia, non gradus aliquis, & si præcisè res spectetur, omninò annihilatur: si enim aliud succedat, id non fit ex vi illius definitionis, hæc enim per se tendit ad nihilum, sed vi alterius actionis coniunctæ, quâ ponitur corpus, & sanguis Christi. Reclamabat secundò ipsa corporis quantitas, quæ naturali impulsu suarum partium euolutionem petit, & tamen ita vincitur, vt totum Christi corpus tam magnum, & tam perfectum, quàm fuit in cruce, & nunc est in cœlo, sub hostiæ parte minima, & minima minore contineatur. Tertiò indignabantur species attonitæ, quid suis qualitatibus fieret, quid figuræ, quid colori, quid odori, quid sapor, quid ponderi. Naturæ illarum est inniti; quomodo ergo consistent sine fulcro? Amor ille victor dat eis vel nouum esse, quod multis placet: vel idem esse, quod antea habuerant, nouo modo, veluti per quandam replicationem, restituit, quod nonnullis: vel, quod mihi magis, continuat illum intimum influxum, quo entitatem illarum conseruabat, ita vt abeunte subiecto, & modo inexistentiæ deperdito, stent, & conseruentur cum illo modo vnionis, quod antea qualitatum entitas cum subiecto conseruabatur. Quartò occurrebat Relatio, quæ respicit habitudinem maioris ad minus, & minoris ad maius, & ecce vox vnica respicit infinitas hostias, quarum si centum colligas, easque ad auream mensuram Gomor metiaris, non plus te collegisse aduerteres, quàm si vnica collegisses. Quintò opponebat se prædicamentum Actionis, quomodo fiet, aiebat, illa in homine nutritio sine panis, & vini substantia? Amor vult vtriusque elementi deperditi species habere virtutem vtriusque substantiæ. At quâ ratione calefcent species? quomodo frigescent? nimirum quia dabit vt vis, quæ est sibi sufficiens ad formam producendam in subiecto, sit etiam sufficiens ad eam producendam extra subiectum vtroque suum offerendo concursus; iam, si sextò loquamur de passione, quid accidet, si frangantur species? Christus non secus ac adamas è fracta cristallo repente profiliens non fractus non diuisus, at semper integer remanebit. Has omnes naturæ reluctantis effringit rex, cui resisti non potest machinas. Accedit septimò ad prædicamentum Vbi, & non relicto Vbi, quod habet in cœlo, mille Vbi accipit in nostris altaribus. Octauò accedit ad prædicamentum Quando, & manet apud nos vsque ad consummationem sæculi. Nonò accedit ad prædicamentum Situs, eumque, licet in cœlo retineat, in altari amittit. Decimò accedit ad

ad prædicamentum Habitus, & per modum substantiæ. Ille manet omnino nudus amor. *Ala eius ale ignis atque flammæ*, Cant. 8. iuxta septuaginta Interpretes. *Aqua multæ*, scilicet decem illa supremorum generum flumina, non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina (alia) obruent eam. Amor ille Christi in nos Rex est, cui resisti non potest: non illi, de quibus dicitur Ps. 77. *Malè locuti sunt de Deo, dixerunt: nunquid poterit Deus parare mensam in deserto.* Non ipsi sacramentarij Capharnaitæ sic murmurantes. *Quomodo hic potest carnem suam dare nobis ad manducandum*, Ioan. 6. Non Iudæ furor cæcus, non insana Iudæorum perfidia, cùm illud Sacramentum Christus instituerit, *In qua nocte tradebatur*, 1. Corinth. 11. Non præuisus gentilium furor: quin imò sanctus ille Christi Spiritus sic interdum suos hostes accendebat, vt laniæ relictis instrumentis eos ad martyrium impelleret. *Ille ignis dilectionis*, inquit sanctus Prosper lib. 2. de vocatione gentium, cap. 15. *Quem in cordibus fidelium Spiritus sanctus accenderat, nullo modo ab opprimendis poterat extinguere, cùm & qui cruciabantur, vehementius inardescerent, & qui saniebat, eandem, quam persequerentur, flammam sape conciperent.*

Hinc discamus reciproco amore accendi. Spiritus sanctus in Deo non esset, nisi esset amor mutuus: vt enim canit Vida hymno de Spiritu sancto, ipse igneus Deus

Regressus anima ad Deum per quintum Optica Eucharistica inuentum.

*Profluit ecce Patris, Natique è numine eodem,
Numen idem, calor omnipotens, diffusilis aura
Perpetuò itq̃, reditq̃ reciproca, mutuus ardor,
Amborum communis Amor.*

Sic nullus est amor in amoris Diuini Sacramento, nisi sit inter Christum, & nos mutuus. Sanctus Spiritus clarificat Filium, quia, inquit Filius, de meo accipit: noster amor omnia habet à Christo, ideò petit à nobis splendorem. Sponsa Christum quærens ait, Cant. 2. *Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie.* Quod pulchrè elucidans D. Gregorius Nissenus homil. 2. ait, *Nomen ergo tuum, quo tua cognoscitur bonitas, est anima mea erga te beneuolentia. Quomodo enim te non diligam, qui me sic dilexisti, etiam si adeò nigra essem, vt animam tuam posueris pro ouibus, quas tu pascis.* Non vocat sponsum illa omnipotentem, non iustum, non sapientem, non dominatorem, sed solùm dilectum, quia hoc solo nomine commendatur. *Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia*, Cant. 2. Ecce amorem recipro-

Nullus amor verus nisi mutuus.

cum,

cum, ecce amoris candorem. Sed qualis est hic Dilectus? *Qualis est Dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierum? Dilectus meus candidus, & rubicundus,* Cant. 5. Candidus sub speciebus panis, & rubicundus sub speciebus vini. Sponsa sponsum ex dilectione agnoscit, & vicissim sponsum sponsam. *Sexaginta sunt regina, & octoginta concubina, & adolescentularum non est numerus. Vna est columba mea,* Cant. 6. vna Dilecta.

Sextum Trinitatis mysterium ab Optica Christiana detectum.

Latebat adhuc sextum in æternitate mysterium, scilicet personarum Trinitas in essentiæ vnitatem. Egebamus ergo sexto Christi oculo, ut illud clare videremus. *Requiris à me,* inquit S. Augustinus serm. 191. de Tempore, *quomodo uno nomine tres appellentur? nescio, & libenter me nescire profiteor: Quod Christus voluit indicare, hoc solum scio, & in hoc Christianus sum, quia unum Deum in Trinitate confiteor.* Illud mysterium aperuit Christus multis modis, sed præcipue in Eucharistia: Ut enim ait Innocentius III. apud S. Thomam opusc. 58. cap. 13. disposuit altitudo consilij, ut sicut tres personæ sunt in vnitatem essentiæ, scilicet Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, ita tres essent substantiæ in vnitatem personæ, scilicet Diuinitas Christi, corpus, & anima. Et hoc fit in hoc Sacramento. Deinde sicut Filius ex ore Patris procedit, & Spiritus sanctus ab utroque: ita Christo loquente ipse in Altari reproducit, & à Christo reproducente, & reproducto egreditur infinitum amoris incendium. Vnde merito Eucharistia est illud Triclinium, quod sibi ædificauit Sapientia cap. 9. Prouerbior. In qua omnia fieri per ternarium fuse probat Doctor Angelicus opusc. citato.

Regressus animæ ad Deum per Opticam Eucharisticam.

Discamus hinc secundum mentem S. Athanasij, orat. contra Arianos, animam nostram debere esse S. Trinitatis domum tribus lectis ad discumbendum instructam, propter vnius animæ tres potentias, Intellectum, Voluntatem, & memoriam, in quibus tres conuiuæ satiantur, cum ad Eucharistiam accedimus, in Intellectu Fides, in Voluntate Caritas, in Memoria accepti beneficij Recordatio: vel melius in Memoria Pater, in Intellectu Filius, in Voluntate Spiritus sanctus. Si enim illæ tres personæ Pater est Memoria, Filius ab Intellectu, Spiritus sanctus à voluntate, quasi demigrantes aliam Memoriam, alium Intellectum, aliam Voluntatem extra se quærent, quid suauius, aut augustius eis occurreret? quam Memoria, Intellectus, & Voluntas dignè communicantis. Nam cum Patris Memoria tota spectet ad Filium, Filius enim à foecunda Patris Memoriam procedit, hæc Patri Memoria sanè placebit, quæ tota in Eucharistia affixa est Dei Filio. Deinde cum Filij intellectus totus Patrem respiciat, & ipse præcipue intellectu latetur, non erit ipsi extra se aptior Intellectus, quam qui à Patre luminum illustratur, & ei captiuatur in obsequium Fidei, eo pane enutritus, quem Pater proprio obsignauit caractere.

Ultimò

Extra Deum nihil suauius est tribus Diuinis personis quam tres animæ nostra facultates in sacra communicatione.

Vltimò cur Spiritus sanctus non amaret eam voluntatem, quæ amore Eucharistico inardescit? cum ipse ex sua proprietate personali sit amor à voluntate conformi Patris, & Filij procedens.

Supereft septimum æternitatis mysterium, scilicet in Diuinis duas esse processiones inter se distinctas, vnam, quâ Filius procedit à Patre, alteram, quâ Spiritus sanctus procedit ab vtroque. Hic appello adhuc Theologos, & contendendo duas etiam in Eucharistia processiones ab vltimo Christi oculo videri. Inquiro enim, cum Sacerdos sacrosancta verba pronunciauit, & continuò fit corpus Christi sub panis specie, loquendo Theologicè, an ibi vi verborum ponatur sanguis Christi? ibi non reperiri ex virtute verborum docent omnes Theologi: ergo videmus duas processiones in hoc Sacramento, vnam, quâ ponitur corpus Christi seorsim, & alteram, quâ seorsim ponitur Christi sanguis. Iuxta has duas processiones peragitur Missæ sacrificium, non gladio materiali, vt vetera sacrificia, sed gladio Verbi Dei; vnde corpus Christi, quod nunc est in cælo viuum, est instar hostiæ viuæ, & immolandæ: & corpus positum sub specie panis, & sanguis sub specie vini se habent vt corpus, & sanguis Agni immolati. Nec obstat, quòd non fiat reipsa separatio sanguinis à carne, quia id est quasi per accidens, propter concomitantiam partium: Quantum est enim ex vi verborum, fit vera separatio, & sub specie panis solùm ponitur corpus, non sanguis, per hæc verba, *Hoc est Corpus meum*: & sub specie vini, solus sanguis, non corpus per hæc verba, *Hic est Sanguis meus*.

Instituēbat sacrificium Iudex Israël Gedeon, Iudic 6. vt populum à Madianitis liberaret, & in signum victoriæ, de nocte, vellus bis constituit in area expectans, vt à Deo rore aspergeretur; vnâ vice fuit in vellere siccitas, alterâ verò apparuit vellus aspersum rore. Gedeon interpretatur conterens & diuidens, vnde est figura Christi suum corpus sub speciebus panis comprimētis, illudque à sanguine diuidentis, nam primò est in eo siccitas, cum vi verborum ponitur sine sanguine, & secundò in eo fit asperio, cum ponitur sanguis, & id fit de nocte, institutum est enim hoc sacrificium à Christo Domino, in qua nocte tradebatur.

Hinc discamus duas esse processiones in his, qui ad hoc Sacramentum accedunt, altera est sicca, altera madida; sicca est eorum, qui nunquam peccauerunt, & accedunt toti ignei, toti Diuinâ charitate ardentes. Talis erat S Catharina Senensis, quæ virtute Eucharistiæ Angelica Virgo effecta est, & quasi omnium sæculorum portentum: nam familiarissimè cum IESU agebat, preces horarias cum ipso legebat, annulum ab ipso accipiebat, & cum semel orasset, dicens: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis*: da ergo mihi, Domine, cor nouum, da cor tuum, Christus ei aperto latere

Septimū Trinitatis mysterium detectum ab Optica Eucharistica.

In quo consistat vera ratio sacrificij Missæ.

Acuta sacrificij Missæ figura.

Regressus animæ ad Deum per septimū Trinitatis mysterium ab Optica Eucharistica detectum.

Stupendus Eucharistia in S Catharina Senensi effectus.

cor ipsi exemit, ita vt per triduum vixerit sine corde, & post triduum Iesus cor aliud dedit. *Accipe, inquit, filia cor meum, vt deinceps non tibi, sed mihi viuas.* Nec tantum illa cor Christi accepit, sed vi Eucharistiæ, quâ solâ vesceretur, quasi in Christi corpus mutata est, impressis sacro eius corpori sacris quinque corporis Christi vulneribus, donec amore sponsi emoriens in cœlum euolauit. Madida est eorum processio, qui dolent de suis peccatis, & miscent panem suum cum fletu; illi enim accedunt ad Eucharistiam, quam vocat sanctus Ignatius martyr epist. ad Ephes. in fine. *Pharmacum immortalitatis, mortis antidotum, vitam in Deo concilians per Iesum Christum, medicamentum purgans vitia, & omnia pellens mala.* Vt Magdalena, illa quærebat corpus Iesv, & cum lacrymis quærebat, ei apparent Angeli, & inquirunt Ioan. 20. *Mulier quid ploras?* quibus verbis non minuunt lacrymas, sed maiores eliciunt, dum earum causam ei in memoriam reducunt; ita vt ibi dicat Aymon, *Interrogabant Angeli, non solum causas, sed etiam inquisitionem, non vt querendi desiderium minuerent, sed vt augerent.* Adeo necessariae sunt lacrimæ animæ panem Angelorum quærenti. Hostia his lacrymis impinguatur. Vnde D. Gregorius Papa homil. 20. in Ezech. alludens ad illud Psalm. 19. *Memor sit omnis sacrificij tui, & holocaustum tuum pingue fiat,* ait, *Holocaustum quippe siccum est bonum opus, quod orationis lacrymæ non infundunt. Holocaustum verò pingue est, quando hoc, quod benè agitur, per lacrymas irrigatur.*

Hæ sunt nostræ Opticæ Christianæ adinuationes, vt meritò dixerit Dauid. *Memor ero operum Domini, quia memor ero operum tuorum ab initio.*

Divina gloria agnitio, laus, & triumphus.

Post illas septem Eucharisticæ Opticæ adinuationes, quid tandem superest, nisi vt viginti quatuor illos seniores imitemur? de quibus loquitur S. Ioannes cap 4. Apocal. *Ecce sedes posita erat in cœlo, & supra sedem sedens. Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor, & super thronos viginti quatuor seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, & in capitibus eorum corona aurea. Qui sedet in throno, is est Deus Optimus Maximus, Vnus & Trinus: licet enim Pater sit Dominus, Filius Dominus, Spiritus sanctus Dominus, non tamen sunt tres Domini, sed vnus est Dominus: vnde & mystica animalia, quæ intus plena sunt oculis cantabant, dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est. Sanctus Pater, sanctus Filius, sanctus Spiritus sanctus: Deus Vnus Omnipotens, ecce Deum Trinum in personis, Vnum in Omnipotentia. Qui est, qui erat, & qui venturus est, ecce æternitatem. Deinde & ipsi viginti quatuor seniores agnoscebant Mundi creationem, Dignus es, Domine Deus noster, accipere gloriam, & honorem, & virtutem: quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt.* Sed & cap. 5. In medio throni, & quatuor animalium, & in medio seniorum

niorum Agnus stabat tanquam occisus, habens oculos septem: Et multum flebat S. Ioannes. *Quoniam nemo dignus inuentus est aperire librum, nec videre eum.* Et dixit vnus de senioribus: *Ne fleueris: ecce vicit Leo de tribu Iuda, radix David, aperire librum, & soluere septem signacula eius.* Et cum Leo. Agnus aperuisset librum, & septem oculis inspexisset, eum solutis septem signaculis eius illi ad pedes Agni proiecerunt, quas ferebant in capite coronas: sic & nos, Agno stanti, & occiso subiiciamus duas animæ nostræ potentias coronatas, intellectum dominantem, sed captiuum, voluntatem imperantem, sed regis feruituti mancipatam in obsequium fidei. Cantemus vt viginti quatuor seniores. *Dignus es, Domine, qui occisus es accipere virtutem, & Diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.* Dignus es ostendere tuam virtutem, quā es in Patre; Diuinitatem, quā ita es in illo, vt etiam sis apud ipsum: sapientiam, quā es idem cum illo: fortitudinem, quā Mundum creasti: honorem, quem in nos tuus effudit amor: gloriam, quæ est communis tribus personis: & benedictionem, quā & Angeli, & homines, & omnes creaturæ irrigantur. Dignus es, quia septemplici oculo in Eucharistica Optica hæc omnia detexisti, hæc omnia solutis sigillis septem in libro illo mystico legenda proposuisti. Dignus es, quia non tantum nos tuo sanguine redemisti, sed fecisti nos, Domine, Deo nostro regnum, & Sacerdotes, quibus tuos septem oculos impressisti, tibi laus, virtus, potestas, & imperium in æternum. Eras in Patre Verbum in principio: nos transferas ad Patrem, vt carac-
Oratio per
totius capituli
recapitulatio-
nem.
terem ad sigillum, vt radium ad Solem, vt riuium ad fontem. Verbum eras apud Deum, fac vt maneamus semper apud te. Deus erat Verbum, fac vt Diuinæ effecti consortes naturæ à te nunquam diuidamur: omnia per Verbum facta sunt, nihil vnquam operemur, nisi per Verbi tui radios, nisi per rectam rationis regulam tui vultus splendorem, vt nostra opera sint bona, & valde bona. Inijce tui amoris flammam in corda nostra, immitte vel vnicam scintillam ex æterno illo incendio, cuius ardore vritur, quicquid est purioris ardoris. Memoria nostra tota adhæreat Diuino Patri, intellectus radijs tuæ sapientiæ irradietur, & voluntas tota igne Spiritus sancti comburatur, exeamus à nobis eâ processione irriguâ, quâ peccata defleamus: eâ processione igneâ, quâ toto corde amoris Diuini flammis accenso non viuamus iam nos, sed tu in nobis.

CAPVT TERTIVM.
OPTICA
DOMINICÆ PASSIONIS
CONTEMPLATIO.

SIVE
INCARNATI VERBI SEPTEMPLEX LVMEN,
IN
SEPTEMPlici NOCTE POTESTATIS
TENEBRARVM CONSPICVVM.

Et factus est Principatus eius super humerum eius,
& vocabitur nomen eius Admirabilis, Consi-
liarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Prin-
ceps pacis. *Isaia 9.*

*Tota Passio-
nis Domini-
ca Idea ex
Zacharia.*

NVllus est Prophetarum, qui Christi Domini Passionem perspicaci mentis oculo non fuerit contemplatus: Primus tamen omnium Zacharias illum in nostra salute procuranda invidiæ flammâ circumuentum, pro nobis ictum, & fumantem, & faces in nostrum exitum paratas suo cruore restinguentem intuitus, altius scrutatus est lumina, quæ in atra reconditissimi illius mysterij caligine splendent. Alij quasi diuisi inter se, communi quidem, & arcano conatu, at partito opere formæ, quæ animo occurrebat, partem exhibuerunt: at ille vel vnico in cap. 3. totam ad vnguem elaborauit imaginem. *Et ostendit, inquit, mihi Dominus IESVM, Sacerdotem magnum stantem coram Angelo Domini, cap. 3.* Vidisti, ô Prophetæ, IESVM, ergo in cruce, hoc enim fulsit in cruce nomen. *IESVS Nazarenus.* Vidisti eum *Sacerdotem magnum.* ergo in Caluaria rupe, vbi fuit Sacerdos, & victima, & Altare, & sacrificium omnium sacrificiorum finis, & corona. Vidisti stantem; Diuinæ Maiestatis est sedere, Daniel 7. At ideò stat IESVS, quia reus constituitur ante Sedem Pontificiam Annæ, & Caiphæ, ante Solium Herodis, ante Tribunal Pilati. *Et IESVS erat indutus vestibus sordidis.* Primò, vt inquit S. Gregorius lib. 20 moral. cap. 18. *Sordidis vestibus indutus erat IESVS, quia quamuis alienus ab omni peccato, tamen in similitudinem venit peccati.* Secundò, quia in Passione sordidatus fuit tum peccatis nostris, tum liuore, sanguine, sputis, vulneribus.

*Cur Iesus di-
catur indu-
tus vestibus
sordidis.*

Optica Christiana septemplex lumen in Passione Dom. 45

neribus. Vnde S. Hieronymus ait, *JESVS indutus erat vestibus sordidis: quia cum non fecisset peccatum, pro nobis factus est peccatum, & ipse infirmitates nostras portat, & pro nobis dolet, & nos reputauimus eum esse in dolore (imò leprosum, vt ait Isaias cap. 33.) & in plaga, & in angustia. Ipse verò vulneratus est propter iniquitates nostras, & infirmatus est propter peccata nostra. Tertiò, quia veste albâ illusus est ab Herode, & purpureâ à Pilato. Vnde dicitur Apoc. 19. Et amictus erat veste aspersâ sanguine, & vocabatur nomen eius Verbum Dei. Addit verò Propheta. Et stabat ante faciem Angeli. Christo enim oranti apparuit Angelus de cœlo confortans eum; & licet oraret flexis genibus, & pronus ad terram, dicitur tamen stare, vt ostendatur, quid in agonia pateretur. Vt enim docet Mercurialis de arte Gymnastica, Nullo labore magis mouetur homo, quàm stando, omnes enim partes corporis grauitant, & molem, & laborem patiuntur. Et ait Angelus, Auferte vestimenta sordida ab eo. Christus enim totum suæ Ecclesiæ corpus suo sanguine emundauit. Et dixit ad eum: Ecce abstuli à te iniquitatem tuam, & indui te mutatorijs. Vbi septuaginta vertunt, Induite eum podere, id est tunicâ Pontificiâ vsque ad pedes defluente; vt sciamus quàm atnpla, & longa è Christi sacrificio effluerit misericordia, quæ ad omnes etiam vsque ad pedes porrigitur: vel ideò Christum Dominum debuisse pati, vt acciperet Sacerdotium sempiternum, & gloriâ, & honore coronatus iudex omnium constitueretur, vt placet Origeni homil. 14. in Lucam. Hic enim Christus vocatur Oriens. v. 8. Ecce enim ego adducam seruum meum Orientem, vbi pro voce, Orientem, Hebr. est Tsemach, id est germen; ipse est enim *Germen Solare*, siue Sol germinans, primò in Paradiso cœlesti, secundò in terrestri, habet duas generationes, Diuinam, & humanam, Diuinam iuxta quam est germen æterni, & quasi flos mentium, vt ait Proclus ex Chaldaicis mysterijs: humanam, iuxta quam est germen Immaculatæ Virginis, germen David Ierem. 33. & flos de radice Iesse, Isa. 11. & sic Christus Sacerdos quasi alter Melchisedec in cœlo est ἀμύτωρ, in terra est ἀπάρτωρ. Hæc arbor Solaris germinans in cœlo, & fuctus gloriæ, & immortalitatis ferens, è cœlo in terram transplantata per incarnationem, quasi elanguit, ideò Isaiæ cap. 53. dicitur, ascendet sicut virgultum coram eo: & sicut radix de terra sitienti: non est species ei, neque decor: & vidimus eum, & non erat aspectus, quæ maximè completa sunt in Passione, vt meritò dicat S. Bernardus serm. 28. in Cant. Speciosus forma præ filiis hominum, pro filiis hominum illuminandis obscuretur in Passione (nimirum vt arbor Solaris) turpetur in cruce, palleat in morte, ex toto non sit species, neque decor, vt sibi speciosam, atque decoram acquirat sponsam Ecclesiam sine macula, & sine ruga. Deinde sicut post hyemem arbor emortua reuirescit, & nouis folijs vestitur. Sólque è noctis sepulchro pulchrior exoritur, ita & Christus finitis Pas-*

*Christus est
Germen So-
lare, & flos
mentium.*

sionis tormentis, iuxta illud Isaia cap. 4. *In illa die erit germen Domini in magnificentia, & gloria, & fructus terrae sublimis.* Quod sic explicat S Bernardus serm. 2. de Pentecoste, *Illud germen, quod de virga Iesse virore virgineo pullulavit, in magnificentia fuit, cum resurrexisset à mortuis: quia tunc, Domine Deus meus, magnificatus es vehementer confessionem, & decorem induens, amictus lumine, sicut vestimento.*

*Reliqua Domini-
nica Passio-
nis partes
ex Zacharia.*

Hæc dum Zacharias contemplatur, præ moerore, & à visionis stupenda imagine quasi à sensibus alienus, & in soporem delapsus, vt ad sublimiora, & maiora arcana & mysteria mentem eleuet, ab Angelo excitatur. *Quid tu vides? Et dixi, inquit, vidi, & ecce candelabrum aureum totum, & lampas eius super caput ipsius, & septem lucerna eius super illud.* Quibus verbis reliquæ Passionis partes, & omnes circumstantiæ explicantur. Quod vt intelligatur, & non tantum fundamentum, sed & tota structura eorum, quæ in sequentibus capitibus dicturi sumus, clarè ante oculos ponatur.

*Ignis & lu-
men Diuina
essentia sym-
bolum.*

Præmittendum est nihil magis vtitatum esse in scriptura sacra, nihil magis etiam Profanis familiare, quàm igne Diuinam Naturam adumbrare. Si enim legamus Exodum cap. 3. Deus non aliâ re suam Moyse testatur præsentiam, quàm delapso cœlesti igne, quo rubus ardebat, & non comburebatur: si eundem librum cap. 13. dicitur ibi. *Deus autem præcedebat eos per noctem in columna ignis.* Si epistolam ad Hebræos cap. 12. Etenim, ait Apostolus, *Deus noster ignis consumens est.* Si consulere placeat Profanos, Do primò inter eos Monarchas, qui Dij videri voluerunt, ipsos Assyrios, & Chaldæos, qui ignem sibi præferri voluerunt etiam de die; vnde, vt interpretatur Sanchez, ideò *Ollam succensam* se vidisse, ait Ieremias cap. 1. vt Iudæis imminere Chaldæos nuntiaret, maximè regem Nabuchodonosor, alludens ad ignem, qui ipsis in olla nè extingueretur, præferebatur: Do Persarum reges, ad quos, euerso Chaldæorum Imperio, eadem consuetudo transmissa est, vt docet Xenophon lib. 8. Cyropædiæ, & Cælius Rodiginus lib. 8. Læctionum antiquarum cap. 2. qui cum ignem, siue Solem pro Deo colerent, ipsius imaginem ex auro nitenti cristallo inclusam regij tabernaculi supremo apici affigi iubebant; nec hōc contentus Cyrus sui immemor, & semper Diuinorum honorum in propriam laudem auidus Sol voluit appellari, Cyrus enim Persicè Solem significat, vt notat Herodotus, vnde meritò Balthasar, vltimus Chaldæorum rex, *Lucifer* appellatur, Isaia cap. 14. Sicut enim ad Solis accessum omnis Luciferi splendor elanguescit, & emoritur, ita & omnis gloria Balthasari ad exortum Cyri extincta est: Do Romanos Imperatores, & inter alios Iulium Cæsarem, qui teste Suetonio in eius vita cap. 37. ascendit Capitolium ad lumina, quadraginta Elephantis dextrâ, atque sinistrâ lychnos gestantibus: cui addo Magnum
Constan-

Constantinum, quo Romæ Christi fidem, & legem publico edicto sanciente, & reuertente ad palatium omnis Ciuitas cereis, lampadibusque repleta coronata est. Et vt cætera omittam, sic Zoroastres, & Platonici Deum describebant. *Deus est ignis primus vitifer, siue vitam cunctis asserens, ex quo ignes sideri, id est stellæ, & astra, aliæque sunt genita.*

Ratio cur ignis sit Diuina Natura Symbola.

Ratio huius rei est hæc. In visibilibus ignis maximè nobis exhibet Dei similitudinem; Ignis enim nunquam dicit, sufficit, Prouerb. 30. sed vltius progreditur, & de suo itinere efficit prædam, ex incrementis semper ad maiora ascēdens: ita Deus eā viget sapientiā, bonitate, & omnipotentia, vt nullis eius actio limitibus circumscribatur. Esto enim plures iam creet Mundos, in infinitum longè plures pulchriores, & pulchriores creare potest. Secundo, ignis summè est inuisibilis, & summè visibilis; constituatur enim in sua sphaera elementari, in Veterum opinione, nullā directā visione attingi potest, nullā refractione detegi: Spargatur deinde, secundum nouos Cosmographos, per omnes Mundi partes, in omnibus Mundi membris inclusus latet, nec vllum sui splendoris emittit radium, quamuis ille Elementorum rex omnibus regni proprii partibus præsit. Nihil est tamen magis visibile, percusso enim vel minimo filice, subito è filicis venis exilit, & emicat. Ideò Libera Burgundia sibi filicem pro Gentilitia tessera assumit, cum lemmate. *QVI ME PERCVSSERIT, ELICIET FLAMMAM.* Ignis item corporum, quibus insidet, induit colores; plumbeo squallore rabescit in Saturno, nitenti splendore hilarescit in Ioue, rubet sanguineo in Marte, aureus est in Sole, efflorescit in Venere, vernat in Mercurio, pallet in Luna, & vbi aliquam corripit materiam, ibi aureis radijs secatur tenebras, & sui profert imaginem, & imperium.

Ignis operando infinitus, ita & Deus. Ignis visibilis, & inuisibilis.

Gentilia tessera Liberi Comitatus Burgundia.

Ita Deus est summè inuisibilis, & summè visibilis. Vt enim ait Magnus Dionysius, *Caligo Diuina est inaccessibleis, in qua habitare dicitur Deus, propter eximiam claritatem, & inaccessibleis, propter immensam luminis gloriam*, epist. 5. ad Dorotheum. Vnde colligunt sacri Theologi nec esse, nec esse posse, aliquam creaturam, cui connaturale sit videre Deum, ac proinde cui connaturale sit lumen gloriæ. Talis enim deberet esse ordinis Diuini, nec tantum infinita, sed actus purus, ac proinde Deus. Deum quidem Beati vident, at non oculo corporeo, non vi intellectus, sed per indulgentiam, & condescensum superioris luminis; ita tamen, vt Deus sic omnem creatum intellectum transcendat, vt quantus quantus est à nullo adiri possit. Ideò de inuisibili Dei natura, ait S. Cyprianus lib. de Idolorum vanitate, *Nec videri potest, visu clarior est, nec comprehendendi tactu purior est, neque aestimari, sensu maior est; ideò sic tunc dignè aestimamus, cum inestimabilem dicimus.* Vos hîc appello purissimi Angelorum exercitus, qui beatas illas sedes æternis siderum pyropis illuminatas incolitis, non minus

Deus summè inuisibilis & visibilis.

Cur Deus sit inuisibilis?

minus in æternitate felices, quàm in felicitate æterni : Quoties iu supremam illam Essentiam oculos defigitis, toties conuiuetis, splendore lucis obruti, & pennas ori prætenditis, vt radios veluti per nubem emissos suauius excipiat, quorum aliter fulgorem pati non potestis. Quid igitur nos vilissimos homunciones facere oportebit ? quoties de hoc supercœlesti infinitæ mentis lumine cogitabimus ? latebras semper suæ gloriæ densissimas tenebras offandit, quas cùm animus perrumpere conatur, opprimitur magis, quàm lucet : Deus enim ignis est, cuius splendore mentem quidem illuminat, & mentis celeritatem præteruolat, calor verò ita pectus accendit, vt nec pectoris angustijs capiatur, & sic semper cum percipitur, surripitur, suâque fugâ cruciat quidem, sed illecat amatores.

Cur Deus sit
visibilis?

Summè tamen est visibilis: vnumquodque enim in tantum est cognoscibile, in quantum est actu; Deus igitur, cuius esse est infinitè actu, & veriùs suus actus simpliciter infinitus, infinitè est cognoscibilis. *Idem ipsum latet, & patet*, ait S. Bonauentura 1. d. 3. a. 1. q. 1. a. 4. *patet quidem ad intuendum, sed latet ad comprehendendum, & totus Deus est intra, & totus extra intellectum.* Et vt docet nobilis Theologus Alensis 1. p. q. 2. memb. 1. a. 1. ad 1. *Sibi soli Deus patet naturâ, nobis latet naturâ, patet verò voluntate*: ad creaturas enim è sublimi suæ maiestatis solio delapsus, vt ignis è sua sphaera ita splendet, vt vel in minima creatura possit eius præsentia agnosci, vt docet Tertullianus sic insurgens in Marcionem lib. cap. 13. *Vnus opinor de sepibus flosculus, non dico de pratis, vna cuiuslibet maris conchula, non dico de rubro, vna Tetractonis pennula, taceo de pauo, sordidum artificem pronuntiabit tibi creatorem?* Vnde in Apologet. cap. 17. hæc emittit fulmina. *Et hæc est summa delicti nolentium recognoscere, quem ignorare non possunt.* Ad Dei notitiam, vel ipsæ sufficiunt naturæ, lectiones, quas ipsa explicat in paginis Elementorum, in voluminibus temporum: adeò vt idem loco citato exclamet. *O testimonium anime naturaliter Christiana!* licet enim fiant non nascantur Christiani, naturali tamen cognitione anima Deum intuetur. Ignis enim ille æternus se per vniuersi membra immittit, & in omnibus scientijs radios emittit.

Qualibet
creatura Di-
uina præsen-
tia testis.

Omnes scien-
tia Diuina
essentia in-
dices.

Metaphysica

Physica.

Enimuerò, quis ad Metaphysicam humanarum scientiarum Reginam nomine Sapientiæ dignam dignè accedat, quin omnia transcendat, omniumq; rerum adeat principium? quandoquidem Ens entium *μονάδων μονάς τελευτή*, id est ex Synesio hymno 3. de Deo. Vnitatum vnitas prima, veritas veritatum, bonitas bonitatum, Deus Deorum, suprema causarum causa sit præfixus scopus tantæ scientiarum Moderatrici. Sed cùm ab illo luminis naturalis apice, ad Physicam rerum parentem me confero, non aliter Deum aspicio, quàm velut principium quoddam immotum, sed omnia mouentem, naturam natu-
rantem,

rantem, apud quam non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, causam extra omnia, sed non exclusam, intra omnia, sed non inclusam, superiorem per potentiam, inferiorem per sustentationem, sursum regentem, deorsum continentem, omnia cingentem, non aliâ parte superiorem, aliâ inferiorem, sed vnam & eandem, totam ubique, præsidendo sustententem, & sustentendo præsidentem, circumdando penetrantem, & penetrando circumdantem. Si deinde è Physica ad Logicam rationis directricem accedam, intuebor *Logica* Deum omnes rerum præteruolare series. *Deus enim*, inquit S. Augustinus lib. de cognitione veræ vitæ cap. 3. *nullis verbis propriè exprimi, nullâ potest cogitatione comprehendere: quomodo immensus, & incomprehensibilis predicaretur, si humanâ locutione, vel meditatione includeretur? nunc autem patet, quàm sit admirabilis, cum omnibus linguis sit indicibilis, omnibus cordibus sit incogitabilis. Dialectica namque differendi potens, potentèrque dubia definiens, cunctas scripturas euibrans, & euiscerans, cunctam humanam sapientiam annihilans, cum in Diuinitatem intendit, tantæ maiestatis lucere percussa, pavidum caput tremefacta reflectit, atque in abdita mundana sapientiæ fugiens delitescit, dissolutisq; syllogismorum nexibus stulta obmutescit. Quæris Logicè, quid sit Deus? tua discute prædicamenta, & audi eundem S. Augustinum eodem loco dicentem in fine capituli tertij, His decem prædicamentis cuncta humana conditio includitur & ab his omnibus proprietatibus summæ Essentiæ euidenti ratione penitus excluditur. Qualem, ô homule, tibi mente, & cogitatione Deum depingis? substantiam aliquam, opinor, in communi substantiarum ordine constitutam? At, inquit Boëtius lib. 1. de Trinitate cap. 6 substantia in illo non est verè substantia, sed ultra substantiam. Et paulò post: Cum dicimus, Deus, substantiam quidem significare videmur, sed eam, quæ sit ultra substantiam. In eo pones relationes? at quas? eas scilicet, quibus trahatur ad prædicamentum? at tales sunt accidentia, at illæ sunt substantiæ, actus purissimus, identificatus cum omni perfectione absoluta. Deum dices corpus excellenti partium venustate, & compositione consurgens: At non ex compositis Deus, qui vita est: neque qui virtus est, ex infirmis continetur: neque qui lux est ex obscuris, coaptatur, ait S. Hilarius 7. de Trinitate, pedes illi dabis? quos? & quales? igneos: quorsum? vt incredibili celeritate hæc, & illa loca collustret: at implet omnia præsentem potentiâ, non absente naturâ. Manus illi tribues? quas? amplissimas? cur ita? vt accipiat, & donet quàm largissimè? sed à nemine accipit, qui omnium bonorum delitijs affluit: donat verò non manu, sed munificentia, quâ Mundum tam splendido rerum apparatu nobilitauit. Oculos illi assignabis? quos? celeres, flammeos, volubiles, latè spectantes omnia, & obscura quæque tenebrarum acerrimâ visus acie penetrantes? at ipse totus oculus est. Cætera mitto, quibus Logica fate-*

Deus omnia prædicamenta præteruolat.

Dei essentia
Arithmeti-
ca indaga-
trix.

Geometria.

Musica.

tur, Deum non posse adstringi, vt ad alias scientias non minùs nobiles ascen-
damus. In ipsa Arithmetica, Deus splendet vt Vnitas, cùm ex eius sinu tan-
quam ex infinito thesauro omnia emergant, & in eum refundantur. Hæc est
Monadum Monas, vnum, & omnia, vnum omnium, vnum ante omnia, vnum
supra omnia, vnum in seipso, vnum à seipso, radix præsentium, centrum præ-
teritorum, fons futurorum, indiuisibile sibi semper existens, sibi sua radix,
suum quadratum, suus cubus, sibi solus Deus, & omnia. In Geometria, circu-
lus est seipso contentus, principio, & fine carens, cuius centrum est vbique,
circumferentia nullibi, punctum sine extensione immensum, sine imminu-
tione partibus carens, immobile, æternum, omnis quantitatis principium, &
finis, & tamen omni carens quantitate, summè perfectum. In Musica agno-
scitur velut omnis concentus, omnis harmoniæ origo: siue hæc Musica hu-
mana sit, & corporis, & animæ proportionem respiciat, ipse enim est ipsi ani-
mæ, quod anima corpori, intendit enim, & remittit omnes animæ neruos, siue
illa sit cœlestis, & cœlestium corporum proportionem, accessus, & recessus, op-
positiones, coniunctiones, & discordem concordiam, cuius sonos Pythagoras
numerabat, contempletur: Deus enim ea omnia mouet, & moderatur: siue
illa sit artificialis, & sonorum consonantiam, & duodecim tonorum differen-
tias, variâque modulationes speculetur; hæc enim mentem eleuat ad super-
cœlestem, & Diuinam harmoniam, in qua perpetuum diapason, vel trisdiapa-
son. Patris, & Filij, & Spiritûs sancti, vel potiùs vnisonum, siue æquisonum
resonat, dùm per illam ineffabilem immanitatem, siue circumincessionem triû
Diuiinarum hypostaseon, tres inter se distincti sunt vnus Deus, & vnicam ha-
bent communem tamen, voluntatis, & intellectûs operationem, quæ est pu-
rissimus actus, & ipse Deus, quo nihil magis indiuisum: vt neque diesis, neque
schisma, neque commata ei possint comparari. Quam Musicam etiam exer-
cet in Elementis, vt enim ait Scriptura Sap. cap. vlt. *In se Elementa dum conuer-
tuntur, sicut in organo qualitatis sonus immutatur.* Quasi dicat, cùm ex aqua fit
aër. mutatur modus musicus ex inferioribus, & grauioribus, ad superiores, &
acutiores consonantias, velut è Dorio in Phrygium intentis fidibus in illo ele-
mentari tetrachordo: Et hoc fieri à Deo Mathematicæ Musicæ peritissimus
Boëtius lib. 3. metro 9. de Consolatione docet, his verbis.

*Tu numeris Elementa ligas, vt frigora flammis,
Arida conueniant liquidis: ne purior ignis
Euolet, aut mersas deducant pondera terras.*

Optica.

Deus in Optica est totus oculus, & omnis naturæ creatæ intelligentis ho-
ropter & totius Christianæ visionis fundamentum: vt fusè ostendi capite pri-
mo.

mo. In Catoptrica est speculum sine macula, è cuius reflectione substantialis imago illa Patris nascitur, & radiorum vnione infiniti amoris ignis accenditur. In Dioptrica appositâ luminis gloriæ cristallo sic ille auget beatorum spirituum visionem, vt Diuinam illam essentiam, & tres in Diuina essentia personas, nullâ specie interpositâ, sed tantum lumine gloriæ se tenente ex parte potentia ita videant, vt tantum non comprehendant. In Centrobarrica est *κατὰ τὸν ὄψιν*, ex Synesio hymno 3. de Deo. Centrum entium, & mentium quies. Statica illum considerat tribus digitis molem terræ appendentem, & ponentem, non tantum montes, sed totum vniuersum in statera, omniâque disponentem in numero, pondere, & mensura. Hydraultica eundem librantem fontes aquarum, & velut hipomoclium omnium, quæ in hoc Mundi liquido innatant, cuncta suâ omnipotentia sustententem. Pyrica velut ignem considerat vniuersi Motorem, & Mundi fornacibus præidentem: at Pneumatica veluti spiritum ambulantiem super aquas, & instar aurei halitus, & auræ viuificæ & diffusilis omnia demulcentem. Hydraulica item non aliter, nisi vt fontem aquæ salientis ad vitam æternam. Nautica vt potentiam è suis thesauris ventos educentem. Ipse est omnium facultatum facultas motrix prima, quæ dato quolibet pondere quodlibet pondus attollit, quæ sic pondera etiam grauissima imminuit, vt dicat, iugum meum suauis est, & onus meum leue. Ita ergo latet ille, vt non possit non lucere.

Catoptrica.
Dioptrica.
Centrobarrica.
Statica.
Hydraultica.
Pyrica.
Pneumatica.
Hydraulica.
Nautica.

Quid si vltra Solis metas, & temporum cursus ad increatum lumen ascendamus? audiemus S. Augustinum epist. 111. ad Paulinam de videndo Deo cap. 7. magni illud facientem Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Eleganter quidem S. Cyrillus Hierosolymitanus cath. 9 initio dixit, *Deum velum propria Deitatis cælum extendisse*, at in cælo velum illud reducit, vt Deus Beatis appareat, dum in Seraphim amat vt Charitas, in Cherubim nouit vt Veritas, in Thronis sedet vt Æquitas, in Dominationibus dominatur vt Maiestas, in Principatibus regit vt Moderator, in Potestatibus tuetur vt Salus, in Virtutibus operatur vt Fortitudo, in Archangelis reuelat vt Lux, in Angelis inspirat vt Nuntius, vnus in omnibus, & omnia vnus. Si etiam vltèriùs ascendamus, contemplantur Christum Dominum humanæ Naturæ aureum caput, non tantum Deum videntem, sed & ipsum comprehendentem. Quod vix ita audacter assererem, nisi præiret Isidorus in Exod. c. 41. *Sola enim, inquit, sibi integrè nota est Trinitas, & humanitati suscepta, quæ tertia est in Trinitate persona.* Neque enim vrget humanitati Christi non posse concedi Dei comprehensionem, quæ cuilibet intellectui creato, & creabili repugnat, vt docet S. Thomas 1. p. q. 12 a 7 eam siquidem concedit Isidorus humanitati Christi, non per se, & vt actum creatum intellectui animæ Christi inhæ-

Deus nō tantum videtur per speculum creaturarū. Et in enigmate omnium scientiarū, sed etiam in seipso.

In quo sensu dicatur humanitatem Christi Diuinam naturam videre, etiā per adequatam comprehensionem.

rentem, sed ex communicatione idiomatum, clarè enim limitat, dicens, *quæ tertia est in Trinitate persona*, loquitur ergo de illa sublimi visione, quæ conuenit humanitati assumptæ, siue Christo secundùm quod est persona Trinitatis; vt explicat Antoninus 4. p. tit. 15. cap. 17. §. 1. circa finem: hanc autem personam vocat Isidorus tertiam, non ratione Origenis, sic enim est secunda, sed ratione numeri simpliciter; quia vna est e tribus, quæ alijs duabus adiuncta, & annumerata efficit tertiam in Trinitate personam. Et hæc quoad inuisibilitatem, & visibilitatem illius supercœlestis, & Diuini ignis, & luminis infiniti.

Ignis est causa pulchritudinis rerum, & Deus fons omnis pulchritudinis, imò ipsa pulchritudo essentialis.

Iam verò, quis non videat, quàm mirificè ignis Elementaris Mundum exornet, & omnia trahat ad sui similitudinem, & pulchritudinem? vt patet, dùm e sua sphaera ad nos delabitur; nam simul atque ligno arido, aut fœcis cespitibus adhæserit, magnâ vi colligit, & quasi suggendo attrahit ad se ærem, eumque correptum expurgat, purum, nitidum, & lucentem efficit, sibi que penitus assimilat, tanquam omnium vita, virtus, & pulchritudo; vt docet Athanasius Kircherius lib. 3. cathenæ magneticæ, parte 2. de Magnetismo Elementorum cap. 1. Quid affinius Deo? Audiatur tantùm Maximus Tyrius orat. de Deo. *Pulchrum Deum dices, inquit, & pulchrorum omnium pulcherrimum. Haud quidem pulchrum corpus, sed unde pulchritudo emanat in corpora: neque enim pulchrum pratum, sed unde & prata & amnes, & mare, cœlum ipsum, cœlestes Dii pulchritudinem decerpunt. Eius enim pulchritudo omnis tanquam ex perenni purissimòque fonte, ad nos vsque delabitur, tantùmque aut fortitudinis, aut firmitatis, aut salutis, rebus in singulis inest, quantum ab eo resperguntur. Ex quo si nihilum hauriant, continuo turpes, dissolutæ corruptæq; tabescunt.*

Ignis per sui communicationem nihil patitur detrimenti, ita Diuina essentia in communicatione siue interna, siue externa.

Deinde ignis dùm alium ignem accendit, nullum suæ substantiæ patitur detrimentum, nihil ipsi de lumine, nihil de calore, nihil de pulchritudine, nihil de perfectione decedit; sed ipse sibi semper æqualis, semper sibi præsens resplendet: ita & Deus, ab æterno enim Pater generat Filium, Lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; à Patre, & Filio emicat, & accenditur, è comuni igne, æternus ignis tertia in Trinitate persona, & à tribus personis, vt ab vnico igneo principio, Angelica, & Humana natura, infiniti incendij purissima quædam scintilla, tantus, & in tot ordines distinctus exercitus, & totus hic Orbis per creationem accensus inardescit, & perpetuum splendorem accipit: nulla tamen in Deo fit Maiestatis imminutio, sed vt ait S. Augustinus lib. 1. conf. c. 6. *Apud illum rerum omnium instabilium stant causæ: & rerum omnium mutabilium immutabiles manent origines. & omnium irrationabilium, & temporalium sempiternæ viuunt rationes. Ipse enim semper in se rediens, imò nunquam à se exiens, in se, & in cunctis totus, efformat omnia, ex quo omnia, per quem omnia, ad quem omnia, in quo omnia, exemplata vt in exemplari, effecta*

fecta ut in efficiente, elementata ut in elementari, connexa ut in connectente, finita ut in finali, terminata ut in termino, sicut character in sigillo, imago in prototypo, radius in Sole, riuus in fonte, omnia in vnitate, cui si mille numeros addideris, nihil addidisti, si mille detraxeris, nihil detraxisti.

His adde in igne duas reperiri actiones, vnam luminis, alteram caloris, & in Deo duas processiones, alteram, quæ est via luminis, alteram via caloris: Prima est ab intellectu, secunda à voluntate; prima est æterna Verbi generatio à Patre: secunda æterna Spiritûs sancti processio ab utroque, ut calor ab igne, & à lumine; & sic ignis non tantum ad Diuinam essentiam, eiusque perfectiones, sed etiam ad illam lucidissimam sanctissimæ Triadis caliginem nos euehit. Intuemur enim Patrem rerum omnium Optimum Maximum, qui dum acerrimo præstantissimæ mentis oculo se intelligit, & quasi in flagrantissimi nitosis speculo suam faciem contemplatur, Filium vnigenitum, viscerum ingentem partum, atque adeò imaginem non luce tremulâ, aut tenuibus expressam lineamentis, sed æterno Diuinitatis caractere signatam, & lumen de lumine, & Patri per omnia æqualem, Deum & figuram substantiæ suæ generat, ab utroque deinde spiratur sempiterna illa amoris flamma, cuius facibus quicquid est purissimi ardoris & in cœlo, & sub cœlo, & supra cœlum, accenditur, & inardescit. O ignem summè potentem, summè patentem, summè latentem, ad omnia accedentem, & omnia accendentem, & sibi semper æqualem, vitam, vires, motum, pulchritudinem omnibus inspirantem omnia in se transmutantem, vnum, & Trinum Deum!

Nunc panditur aditus ad mysterium, quod hætenus inquirimus. Diuina quidem essentia, & Diuinæ personæ nobis per ignem repræsentantur, solius tamen Filij imago est in lampade, quia in Christo est ignis, ut Deus, est lumen ut Verbum, est vas fictile, quia *Verbum caro factum est*. Ioan. 1. Audiatur Isaias c. 62. *Propter Sion non tacebo, & propter Ierusalem non quiescam: donec egrediatur ut splendor iustus eius. & Saluator eius ut lampas accendatur..* Quid clarius? hoc verò explicatur ab eodem Propheta cap. 9. singulari allusione, quasi rationem reddat, cur Christus ut lampas accendatur. *Iugum enim oneris eius, inquit, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius superasti. sicut in die Madiam.* Vbi S. Cyrillus & iugum, & virgam, & sceptrum exactoris doctè explicat de imperio dæmonis à Christo superato sicut in die Madiam, id est sicut à Gedeone deleti sunt Madianitæ, dies enim idem est ibi, ac victoria: sic Gallicè vulgò dicimus, *la journée de Northlingue*, id est celeberrima illa victoria, quam ad Northlingam suprenus ille Diuini Numinis armiger ales virtutum paternarum ex asse hæres Imperator Augusti: Ferdinandus III. & inclytæ Domus Hispaniæ, & Burgundiæ magnum incrementum alter Ferdinandus auiti

*In igne sunt
duæ actiones
Diuiinarum
processionum
umbra.*

*Ignis quidem
omnium Di-
uinarum per-
sonarum est
representa-
tio, at lam-
pas, accensa
solius Verbi
Incarnati.*

*Fides ad
Northlingā
a Principi-
bus Austria-
e servata.*

sanguinis non immemor, duo belli fulmina, attritis Protestantium viribus, cœlo per Austriaca arma hæresim profligante, Ecclesiæ Catholicæ securitati pepererunt: sicut etiam vocantur *Vespera Sicula*, quibus Galli, & *Parisienses Matutina S. Bartholomæi*, quibus Huguenotti trucidati sunt. At quid Gedeon ad Christum? Gedeon Hebraicè significat eum, qui effringit, conterit, & comminuit, non solum quia ipse destruxit aram Baal, & lucum succidit, & altare Deo viuenti extruxit, sicut Christus Dominus Synagogam subuertit, idola destruxit, Ecclesiam ædificauit, & altare Deo erexit: sed præcipuè, quia militibus contra Madianitas certaturis ardentes lampades vasis testaceis inclusas dedit, quibus confractis, minaci luce protinus prorumpente è densissimis tenebris, quasi Sole è nube emissio, tanto splendore hostes perstricti se in fugam egerunt, & mutuâ internecione delerunt, Iudic. cap. 7. Victoriâ tali Christi victoriæ præludente, quam de suis hostibus in suæ Passionis nocte retulit: ipse enim verus Emmanuel testam Diuinitatem occultarat in carne mortali, velut in vase fictili, quo ad crucis arborem alliso, & confracto, Sole obscurato, & factis tenebris per vniuersam terram, Diuinitas repente exiliens, & fulgureis cincta splendoribus tantum terroris suis hostibus immisit, vt non tantum Madian, id est, vt legimus ex Hebræo, litigantem, siue iurgatorem dæmonem ad tartara compulerit, sed & Iudæos non tam Romanorum armis delendos, quam suâ propriâ discordiâ, & seditione destructos abegerit, frementibus inferis, & cœlo tanto victori plaudente, & idololatriâ Diuinum lampadis lumen, etiam dum confringeretur, expauescente.

*Lampas in
candelabro
signum vitæ
& mortis
Christi.*

*Candelabrū
aureū sym-
bolum cha-
ritatis in
Christo.*

*Lampas erat
supra cande-
labrum, id
explicatur
Theologicè.*

Lampas autem erat in candelabro. Scio quidem Pierium docere hierogl. 46. candelabrum fuisse symbolum vitæ Diuinæ; sed addo ex Apocal. c. 2. etiam illud esse signum mortis. *Angelo Ephesi hæc scribe: age pœnitentiam, & prima opera fac: sin autem venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo.* Vt sciamus Christum ita fuisse passum vsque ad mortem, vt nobis Diuinam vitam infunderet. Candelabrum verò erat aureum totum, quia Domini Passio tota ex purissimo charitatis auro conflatur. Lampas sustinebatur candelabro, vt sciamus tanta, & in tanto numero fuisse Passionis tormenta, vt nisi Diuino amore, & virtute prorsus singulari sustentata fuisset, penitus concidisset, antequam in Caluarium deferretur. Nec solum lampas innitebatur candelabro, sed ipsi desuper incumbibat: ad quod illustrandum ad Theologos accedamus. Proponitur in Theologia quæstio non vulgaris in duobus Christi verbis fundata, quorum primum protulit in horto, dicens: *Tristis est anima mea vsque ad mortem*, Matth. 26. & secundum in cruce: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me*, Matth. 27. Anima Christi Diuinam essentiam clarè intuebatur, & è tali visione, in qua Beatitudo omnis sita est, in omnes animæ facul-

tates

tates effluit lætitia, quam nemo videt, nisi qui experitur: quis ergo mœstitiæ, aut dolori locus in tanto gaudio relinquebatur? cùm videamus nullum tenebris locum in meridie relinqui. Scio nonnullos asserere, Christum gaudium, quod ex conspectu Diuinæ essentiæ dimanabat, ita singulari miraculo continuisse in superiori animæ parte, vt in inferiorem non diffunderet. Sicut enim in Orbe Cosmographi duo distinguunt hemisphæria, ita Theologi duas partes in anima Christi. Sole vnum hemisphærium illustrante, alterum solares radios non admittit. Ita ex duabus illis animæ partibus, superiori summâ gaudij luce irradiatâ, inferior immani mœstitiæ caligine tegebatur. Et sic Christus vt apparuit Ioanni Apocal. cap. 10. velut magni consilij Angelus habebat caput in iride, quâ parte lætabatur, & habebat pedes in igne, quâ parte patiebatur; & vno pede premebat terram fœlicitatis, & altero mare tormentorum; tam sublimis montis verticem summa pax tenebat, ad latera verò eius mugiebant tonitrua, fremebant venti, sæuiebant procellæ, nix, pluuia, & grando effundebantur. At Canus lib. 12. de locis Theologicis c. 13. Maldonatus in Matth. 26. & Salmeron tom. 10. tract. 14. Insignioris notæ Theologi vltèrius existimant, Diuinâ dispensatione factum, vt cùm Christus beatus esset, tristitiam etiam in superiorem animæ partem admiserit, sicut enim beatitudinem suam inhibere potuit, nè in corpus dimanaret, ita eandem premere, & quasi occultare, vt ad tempus etiam in tota anima cederet tristitiæ, vt totus pateretur, nec solùm ipsi parti inferiori, sed & superiori lampadis lux Diuina emineret, & lampas eius esset super caput eius.

An Christus sit passus etiam in superiori anima parte.

Christus passus est etiam in superiori anima parte, ita vt lampas beatitudinis fuerit supra candelabrum.

Nec tantùm vnica lampas candelabri hastili insistebat, sed septem. Et septem lucernæ eius super illud. Vertici enim candelabri insistebat vas sphericum instar maioris lampadis ad simul capiendum oleum, & lucendum, & hæc lampas. Circumdata erat septem alijs minoribus lampadibus, quæ per totidem calamos arcuatim è fundo prioris lampadis circumcirca prodibant. Has septem minores lampades Anastasius Nicænus Episcopus existimat ingeniosè quidem esse septem leges à Dei Filio latas, sic enim ait q. 53. in Scripturam.

Septem lucerna in candelabro quomodo disposita?

Quanam sunt septem lucernæ? septem leges: lex enim est lux, Prouerb. 6. Prima est lex naturæ signata in intellectu hominis, secunda lex est per visum, quem enim Deum lex prædicat, eum visus probat per creaturas, tertia est lex paradisi, vetans lignum scientiæ boni, & mali, quarta est, quæ Noëmo data fuit in iride, quinta, quæ tempore Abrahami posita est in circumcisione, sexta est lex litteræ, quam Moyses in tabulis lapideis à Deo descriptam accepit, septima fuit lex gratiæ; sed has septem lucernas esse existimo septemplex Dominicæ Passionis mysterium. Licet enim passio sit vna in se, vna in suo subiecto, vna in suo obiecto, vna in suarum causarum conspiratione; diuiditur tamen in septem

Septem lucerna primò significant septem leges à Deo datas.

Septem lucerna sunt septem partes Dom. Passionis ad nostrum scopum.

ptem

Septem lu-
mina notat
Optica Chri-
stiana in Pas-
sione Domini

ptem partes, calamis septem è candelabro emergentibus, & lucem ferentibus singulariter adumbratas. Prima, continet mœrores Christi in horto: secunda, opprobria, quæ sustinuit ante Annam: tertia, ludibria, quibus exceptus est ante Caiphā: quarta, iniurias, quas primò tulit à Iudæis cum accusantibus ante Pilatū; quinta, irrisiones, quibus diuexatus est in palatio Herodis; sexta, tormenta, quæ sustinuit in prætorio; septima, præfert omnia, quæ egit, & passus est in Caluario. Ita ut hæc Passio Christi Domini tam inaudita, & tam immanis sit septemplex. Quæ nota omnibus esse puto, & fusissimè in sequentibus explicabuntur. Sed quod caput est, mihi inquirendum superest, quænam sint illa septem lumina, quibus lampades acceduntur. Nec diu inquirendum est, ea enim reperio in textu initio huius capituli præfixo ex Isaia cap. 9. *Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis.* Nobis, inquam, natus, non enim Angelorum restaurationi venit in Mundum, sed nostræ, non in redemptionis pretium naturæ Angelicæ, sed humanæ pretiosum sanguinem effudit. Ut enim ait Eusebius Emisenus, vel potius, ut multis placet, Eucherius homil. 1. *Natus est nobis, qui sibi erat: datus est ergo ex Diuinitate, natus ex Virgine. Natus, qui sentiret occasum: datus, qui nesciret exordium. Natus, qui & Matre esset iunior: datus, quo nec Pater esset antiquior. Natus, qui moreretur: datus, ex quo vita nasceretur. Et factus est Principatus eius super humerum eius: & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis.*

Quâ ratione
illa septē lu-
mina splen-
deant, breui-
ter perstrin-
gitur.

Hæc sunt septem lumina ardentia in septem partibus Dominicæ Passio-
nis, in quibus Christum præeunte Prophetâ sequemur, & videbimus, quâ ra-
tione lumen sui Principatûs accendat in horto, lumen, Admirabilis, ante An-
nam, lumen Consiliarij ante Caiphā, lumen Dei ante Pilatū, lumen Fortis
ante Herodem, lumen Patris futuri sæculi in Prætorio, lumen Principis pacis
in rupe Caluaria. Hæc sunt septem lumina, quæ ita splendent, in atra Passio-
nis caligine, ut radijs eorum viuacibus perstricti septuaginta Interpretes eo-
rum fulgori ferendo impares, clausis quasi oculis, illa præterierint, & tantum
breuiter concluderint. *Et vocabitur nomen eius magni Consilij Angelus* Hæc sunt
septem lumina, quibus primò nos reuocat ad antiquum Principatum Deus
homo factus, ab Angelis imminutus, & creaturis subiectus. Secundò fit Ad-
mirabilis, dum iustus pro Reo moritur. Tertiò Consiliarius, præbens obie-
ctum virtutum heroicarum, fidei, quis enim crederet Deum mori pro Impijs,
nisi fides heroica id imperaret? Spei, quis enim non speret à Deo salutem,
cū eum videt pro se passum, & mortuum? Charitatis, ut eum diligamus,
qui in amoris signum propriæ vitæ non pepercit? Religionis, ut eum nobis si-
mitem, & infirmitatibus nostris subiectum adoremus eadem latriâ, quâ ipsa
Sanctissima Trinitas adoratur: Iustitiæ, quis enim non amet Iustitiam? cum
pro

pro ea videt Deum suum cruci affixum, ut iniuriæ Deo per peccata nostra irrogatæ satisfaceret: Patientiæ cum videat Deum acerrima quæque tormenta sustinentem; obedientiæ, cum ipse Dei Filius factus sit obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: humilitatis cum ipse quasi ad nihilum deprimatur. Quartò ostendit se esse Deum, quia quòd homo non poterat, potuit homo Deus. Quintò fortem, quia morte suâ mortem ipsam destruxit: Sextò Patrem futuri sæculi, quia Ecclesia non poterat nisi ex sanguine eius nasci: Septimò Principem pacis, ipse enim reconciliauit ima summis, & moriens nobis testamento pacem legauit, dicens: *Pacem meam relinquo vobis, pacem meam do vobis*, Ioan. 14. v. 17.

Vt hæc tam alta, & ardua mysteria Zacharias contemplaretur, excitatus est ab Angelo, quasi vir, qui suscitatur à somno suo. Sit hic Angelus Diuina gratia, quæ nos sic à somno peccati excitet, ut detergâ omni terrenarum rerum caligine mentis oculos ad septem illa lumina conuertamus, & à Christo illuminemur. *Hora est iam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus, quàm cum credidimus. Nox præcessit, dies autem appropinquauit, abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis*, aiebat Apostolus epist. ad Rom. c. 13. Hora est vigilare cum Christo, ne intremus in tentationem: hora est sumere arma lucis, ideòque hæc vobis septem lumina in atra nocte Passionis Domini- cæ propono, quorum splendorem non ferentes potestates tenebrarum à vobis fugiant. O quantus infernæ domûs tyrannis pavor à lumine, quo Christus suum in horto præfert principatum! quantus metus à lumine quo se probat admirabilem ante Annam! quanta formido à lumine quo se consiliarium manifestat coram Caipha! Lumen Diuinitatis terruit Pilatum, lumen fortitudinis Herodem, sed longè magis & Pilati, & Herodis parentem dæmonem. Lumen Patris futuri sæculi totam euertit Auerni synagogam: & lumen Principis pacis frementibus ore cruento inferis aureum pacis sæculum reclusit. Splendorem quæramus à tanto principe, discamus fieri admirabiles ab eius miraculis, consiliarij ab eius sapientia, dij ab eius ad nos descensu, victores ab eius fortitudine, filij futuri sæculi Patris ab eius imitatione, & pacis Principes, eam pacem conquirendo, quæ omnem sensum supergreditur: donec tandem ad coelestem Ierusalem habentem charitatem Dei, & cuius lucerna est Agnus, ascendamus.

CAPVT QVARTVM.
DIVINVM CHRISTIANI PRINCIPATVS LVMEN IN HORTO.

SECTIO PRIMA.

MVLTIPLES RADII CHRISTIANI
PRINCIPATVS

AB INGRESSV IN HORTVM AD AGONIAM.

Et factus est Principatus eius super humerum eius,

Isaia cap. 9.

Sūmi Principis propriū est fāliciter & honestē ad inferiora descendere.

VOcat sponsa sponsum in hortum. *Descendat*, inquit, *dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructus pomorum suorum*, Cant. 5. Principis non est ascendere, cū iam summa rerum fastigia teneat, necesse igitur est, ut incedat per descensum, & subditorum vestigijs sua misceat vestigia. Ita Plinius in Paneg. suum Traianum extollebat. *Manet Imperatori quæ prior humanitas. Incedebas pedibus? incedis. Ante te Principes, fastidio nostri, & quodam equalitatis metu vsum pedum amiserant: illos ergo humeri, cervicisque servorum supra ora nostra: te fama, te gloria, te pietas civium super ipsos Principes vehunt. Te ad sidera tollit humus, ita communia, & confusa Principis vestigia.* Idem sed longè altius notat Apostolus in Christo Rege regum, & Domino dominantium. *Qui cū in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam servi accipiens*, ad Philip. 2. Ex quo ait Theodotus homil. 2. de Natiuit. habita in Concilio Ephesino tom. 6. cap. 10. *Neque enim turpe est clementi Domino, si in servi utilitatem in quibusdam seruilibus cum seruo communicet.* Ego verò abiectionem sponte susceptam ob bonum aliquod non indecoram Maiestati assero. Ex eo Scriptura Deum commendat, Iosue 10. quòd Sol steterit, *obediente Domino voci hominis*, non enim coactus hominis imperio, sed sponte Deus homini obediebat. Hinc hæreticos prosternit Nazianzenus, qui passionem Deo indecoram putabant, ait enim orat. 42. *At tu ea quidem, quæ minuunt, atque extenuant, profers: quæ autem efferrunt, præteris, atque id quidem expendis, quod passus sit, quod autem sponte, non adiungis.* Descendit itaque Christus, sed ut Princeps, quia sponte. Neque enim eum cogit Sponsa, dicens: *Descende*, sed *descendat*: sicut enim semetipsum exinaniuit, ita se ad descensum impulit. At cur in hortum? hortus est delitijs sacer, at in isto omnis herbescens viriditas interminantium florum gemmenti varietate

Deus commendatur ex descensu ad nos subleuandos.

varietate picturata elanguit : in horto sunt oliuæ, at quæ in alijs sunt symbola pacis, in isto bella prænuntiant, prælia minantur : in horto argenteis aquarû vorticibus gelidi ebulliunt fontes, mox in riuulos diffusi sinuosis Mæandro. rum flexibus concisi oberrant, & foelices areolas perennibus aquis foecundant; at in isto sanguinei emanant fontes, quos maledicta terra ebibit, ad terrorem. què euomit : hortum clementiores Solis radij circumuestiunt, aëriq̃ue leniter insidentes eum ad hilaritatem temperant, at istum funeræ lampades feralli luce minacibus distincta tenebris horrendè infestant : ibi pro mollioribus fauoniorum animis audiuntur mœsta suspiria, pro suauis auicularum cantu, efferi prædonum ululatus ; ibi sunt pro arboribus fustes, & hastilia, pro ludicris belluarum multiformi buxo inscriptarum imaginibus innoxio terrore oculis blandientibus, immanes leones flammam, ferrumque euomentes, pro hederis diffusâ ramusculorum luxurie, arboribus viridi, & ferè liquido lapsu inter serpentibus, laquei, funium volumina, rigentes ferro catenæ, & horridus laniæ apparatus. Cur ergo Christus descendit in hortum ? In hortum descendit velut in arenam, *Vi ubi hominum ruina cœperat, ibi eiusdem reparatio exordium sumeret*, ait S. Cyrillus in Ioan. 1. Vbi cecidit primus homo, ibi secundus homo debet erigi : vbi primum hominem diabolus vicit, ibi à secundo vincendus est, vbi principatus à primo homine amissus est, ibi à secundo debet restaurari. It ergo Christus in hortum, qui antè non erat in horto, vt enim ipse ait Cant. 2. *Ego flos campi, & lilium conuallium*. Qui locus maximè explicat Christi principatum, si sanctos Patres consulamus. Non erat in horto, qui it ad hortum, quia natus est in Ephrata, in campis siluæ, in vallibus condensis, sed cur non flos horti ? arbor quidem est Orbis vniuersus, Danielis 4. & flos vniuersi Christus, veluti facies vltimæ pulchritudinis, flos item est de radice Iesse ascendens. At cur non in horto ? cùm immaculata ipsius parens sit hortus conclusus, sed in campo ? an quia flos horti summâ curâ custoditur, ne lædatur, flos campi non item, cùm sæpe bestię agri eum pedibus proterant. Id placet S. Ambrosio, & maximè in passione, tunc enim sub impiorum pedibus flos libani elanguit. An quia flos horti nobilibus tantùm in ornamentum cedit, florem verò campi, & nobilibus, & rusticis licet colligere ? hoc arridet Bedæ : Christus enim ab omnibus videri, decerpi, teneri, & alligari potest, non vni, sed omnibus natus. An quia flos campi non alium habet cultorem, quàm ipsum Solem ? hoc maximè demulcet S. Bernardum, vt Immaculatæ Virginis purissimam foecunditatem extollat serm. 2. de Aduentu, vbi ait : *Campus enim ille sine omni humano floret adminiculo, non seminatus ab aliquo, non defossus sarculo, non impinguatus fimo, sic omnino, sic Virginis aluus floruit, sic inuiolata, integra, & casta Mariæ viscera, tanquam pasqua æterni viroris florem*

Mira horti, ad quæ Christus descendit cum alijs horti oppositio.

Christus in hortum descendit, vt amissum ab Adamo restauraret principatum.

Cur Christus dicatur flos campi, variè explicatur.

Acumē sin-
gulare sancti
Bernardi.

Christus est
flos campi.
quia vocat
nos Princeps
ad certamen.

Est lilium
conuallium.
quia princi-
patum tenet
humilitate.

Nihil egit
Christus in
horto, in quo
non radice
lumen prin-
cipatus. In
eo maxime
princeps
quod hostes
non metuat.

protulere, cuius gloria in aeternum non marcescat. Hic quidem habet mellis fa-
uum hæc deuotionis apicula, sed magis ad nostrum propositum aculeum
acuit, ferm 47. in Cant. Gloriabatur sponsa se habere lectulum sparsum flo-
ribus, Cant. 1. *Lectulus noster floridus*; at nè illa aliunde gloriam sumeret, quàm
de sponsi certamine in passione habito, vnde comparauerat sponsa foelicitatis
suae lectulum, ego flos campi, inquit ille. Vbi S. Bernardus ait, *Illæ ergo mon-
strante lectulum ille vocat ad campum, ad exercitium prouocat: nec putat, quid-
quam per suafibilibus fore illi ad ineundum certamen, quam si seipsum certantis aut
exemplum proponat, aut premium.* Ego flos campi, qui diligit me, veniat in cam-
pum, non refugiat mecum, & pro me inire certamen, ut possit dicere, bonum certa-
men certavi. Flos ergo campi, & exercitus est Christus, flos verò exercitus est
princeps, & supremorum armorum Imperator, dum ergo venit in hortum ut
flos campi, venit ut princeps. Quod clarius indicant verba, quæ sequuntur.
Et lilium conuallium, insigne scilicet principatus: regiae enim Maiestatis typica
imago apud Feciales est sceptrum, in quo duo sunt, primum est virga regibus
velut populi pastoribus data: vnde Homerus vocat Agamennonem *ποιμὲνα λαόν*, pastorem populorum. Secundum est flosculus sceptri apici à Babilo-
norum regibus additus, ut enim notat Herodotus lib. 1. Nunquam extra do-
mum sine sceptro prodibant, in quo erat figura mali, aut rosæ, aut lilij. Chri-
stus est virga, & flos simul, Princeps, & suum sceptrum, ut prænuntiarat
Isaias c. 11. *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* id est, ut
interpretatur Origenes homil. 9. in fine. *Virga malis, flos bonis*; vel quod ma-
gis placet, virga propter principatus potentiam, flos propter principatus
pulchritudinem. Sed cur lilium conuallium? quia humilitate regnum tenet,
humilitate regnat, humilitate regit, humilitate conatur. Do vnicum Bernar-
dum ibidem: *Addit etiam se esse lilium conuallium, id est humilium coronam
specialem gloriam futura exaltationis ipsorum.*

In horto igitur apparet flos exercitus, & lilium principatus. Et mirum
est nihil egisse Christum, siue in hortum tendat, siue seligat Apostolos, siue
eos vigilare iubeat, siue oret, siue tristetur, siue militibus occurrat, siue pro-
ditorem osculetur, in quo non effulgeat insigne lumen sui principatus.

Incipiamus ab ingressu: It in hortum oraturus Iesus ad Patrem. *Scie-
bat autem Iudas, qui tradebat eum locum*, Ioan. 19. Cur id notatur à Scriptura?
ut probet inuictum Principis nostri animum. Componamus inter se duos
Principes, Christum Dominum, & David regem, vterque transit Torrentem
Cedron, vterque nudis pedibus incedit contra viam Oliuæ, quæ respicit ad de-
sertum: sed David fugit à facie Absolon, 2. Reg. 15. & sibi timet à persecuto-
re filio. Nostrum Principem timor non impellit ad fugam, sed contendit ad
locum

locum certaminis quem nouerat dux furialis cohortis: David egreditur stipatus suis militibus ad sui defensionem. Et vniuersi serui eius ambulabant iuxta eum, & legiones Cerethi, & Phelethi, & omnes Gethæi, &c. 2. Reg. 15. at Christus egreditur quasi solus, vt solus hostes suos prosternat. O principem impaudum!

Secundò. *Secuti sunt autem illum & discipuli eius*, Luc. 22. Tamen non omnes secum admittit, sed ait, *Sedete hic, donec vadam illuc, & orem; & assumpto Petro, & duobus filiis Zebedei cepit tristari, & mæstus esse.* Principis est pro suo arbitrio hos secum assumere, illos dimittere. Sic placebat regi David loqui ad Ethai Gethæum, 2. Reg. 15. *Cur venis nobiscum? reuertere, & habita cum rege: quia peregrinus es, & egressus es de loco tuo. Heri venisti, & hodie compelleris nobiscum egredi? ego autem vadam, quò iturus sum: reuertere.* Cur verò præ alijs assumitur Petrus, Iacobus, & Ioannes, quia decet maximè principem, suos edocere, quid quisque possit, nè humanis viribus fidant, sed Diuinæ virtuti. Do Origenem ibi. *Ad hoc autem, ait, adduxit eos maximè Petrum magna de se præsumptem, & confidentem, vt videant, & audiant, ubi est posse hominis.* Petrus bellum inexpertus suis viribus fidens audacia efferebatur: *Domine, tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire*, Luc. 22. Audaces erant & filij Zebedei. *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* dixit eis Christus. *Dicunt ei, possumus*, Matth. 20. Hos itaque sapientissimus Princeps fecit sui certaminis testes, vt experirentur, ubi sit posse hominis, non in viribus hominis, sed Dei.

In eo radiat
Christi prin-
cipatus quòd
non omnes
secum assu-
mat.

In eo maxi-
mè quòd Pe-
trum, Iaco-
bum, & Io-
annem assu-
mat.

Tertiò discipulis tribus, quasi tribus fortibus David sic assumptis, ait Ie-
sus. *Sustinete hic, & vigilate mecum*, Matth. 26. Vox digna principe militi-
bus suis suum animum imprimente. Pauore ipso nullus vnquam est violen-
tior hostis, vt enim ait S. Chrysostomus serm. 147. *Pauore mors ipsa leuior.*
*Cain ubi parricidalis cepit, terrore vexari mortem petijt, requiem credidit, si peri-
ret. Elias, ubi sensit toto se timore aspergi, repetebat, quam fugerat mortem, melius
existimans morti succumbere, quàm timori.* Vnde æstimare licet, quanta fuerit
impressa à suo principe tribus discipulis constantia, dùm inter tristissimæ no-
ctis terrores, inter tot horrendas mortis imagines, quando & ipsum ducem
internus tremor inuadit, iubentur sustinere: hæc tanta fuit, vt meritò dixerit
S. Anselmus in cap. 26. Matth. *In hoc maximè est mirandus Petrus, quòd Domi-
num non reliquit, etiam cùm timeret.* Nec tantum Christus iubet eos sustinere,
sed & vigilare. Militaris, & Imperatoria virtus est vigilantia. Vnde, vt refert
Plutarchus lib. de Principe Ignaro, Epaminondas Dux expertissimus sæpe
solus agebat excubias, vigilans disponebat, castra de nocte circuibat: decet
enim hostiles incursus vigilantia Imperatorem præuenire, Inde Davidis par-

Vox hæc sus-
tinet radius
est principa-
tus Christi.

Virtus digna
principe
Christo vigi-
lantia.

tem commendabat Chusai Arachites ad Absalonem, 2. Reg. 17. *Sed & pater tuus vir bellator est, nec morabitur cum populo.* Vbi ex Hebræo legitur. *Et non faciet dormire populum.* Circa quæ Caietanus ait: *Sonant verba, quod seruabit populum cum excubijs quasi vigilans.* Inde etiam sedebat rex Salomon in throno sex gradibus sublimi, in quorum singulis duo erigebantur leones. *Et duodecim leuunculi stantes super sex gradus hinc, atque inde.* 3. Reg. 10. Leo enim non solum est symbolum fortitudinis, iuxta illud. *Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.* Ouid. 3. Trist. Eleg. 5. sed & vigilantia. Nam, ait S. Epiphanius in Physiol. agens de catulo leonis. *Cum dormit, euigilant oculi eius, ita ut venatorem à septem stadijs præsentiat.* Ideò vult princeps suos vigilare discipulos: erat enim in illis collecta Ecclesia sicut *lilium inter spinas*, Cantic. 2. Ideò ipsis erat inuigilandum, nè à spinis lacerarentur. *O candidum lilium,* inquit S. Bernardus, *ô tener, & delicate flos increduli, & subuersores sunt tecum, vide, quomodo caute ambules inter spinas.* Ierm 48. in Cant.

Principis est
præire operi-
bus faciendis

Ait ergo Christus, *Vigilate, sed curmecum?* Quia ille princeps foeliciter præest, qui præit operibus faciendis; vt meritò dicat ille apud Apollonium Nouariensem lib. 1. de excidio Ierosolym.

*Irruite, ô primi Proceres, populòque timentì
Sufficite ardentes animos, vos turba sequetur.
Vobis primus honos.*

Ex quo laudat Sidonius Apollinaris Maiorianum principem in eius Paneg.

*Sic agmina voce
Erigis, exemploque leuas, primusque labores
Aggrederis, quoscumque iubes, tunc cetera paret
Turba libens, seruit proprijs cum legibus Author.*

Quo spectare credo illud Prouerb. 8 *Dominus possedit me in initio viarum suarum.* Vbi septuaginta habent, *Dominus creauit me initium viarum suarum in opera sua.* Vbi creare idem est, ac præficere. Hinc dicimus Principem, aut Magistratum creare, vt notat Athanasius ad decreta Nissenæ Synodi; vbi post interpretationem huius vocis subdit, *Quia nimirum non tam dicendum fecit, quàm præfecit.* Ille verè dicitur verè præfici operibus, quæ cum fiunt, ea prius in se delibat suo exemplo omnia regens. Sic ergo Christus Dominus præfectus est vt initium viarum Dei ad opera, quia est omnium exemplar, siue ferendos labores, siue vigilandum percipiat, vt meritò rex dicatur, cuius factus principatus eius super humerum eius. nulla enim onera aliorum humeris imponit, quin ea suis experiatur. Vnde si apud Hebræos rex *Adonim*, & apud

Christus in-
de maxime
Princeps,
quod ea onera,
qua alijs
imponit, ipse
prius ferat.

Græcos

Græcos Βασιλεῖς, quasi *basis* populi dicatur, Christus est vnicus princeps, cū onera populi solus ferat. Alij verò reges à populo ferantur: olim enim dū quis inauguraretur regno, in clypeo à populo attollebatur, & dū rex Pyrrus se Orbis Aquilam appellaret, milites responderunt ita esse, sed militum ensibus velut pennis eum in sublime efferri.

Quartò *cœpit trīstari, & mœstus esse*, Matth. 26. Sed vnde Christo Domino tristitia? ipse est oculus fœlicitatis æternæ: vnde mœstitia? est voluptatis paradysus: vnde formido? est omnipotentis Dei brachium, & flos Angelici exercitūs. Ex hac Christi tristitia, mœrore, & metu, multiplices principatus radios educunt sancti Patres. Scio quidem illorum nonnullos esse, qui asserant ipsum verum non habuisse timorem. Et primò S. Epiphanius in Ancorato ait, Christum specie quādam timoris ad pugnam excitasse dæmonem, qui aliàs exhorrescebat Diuinam potentiam. *Prouocat, inquit ille, per hunc modum Christus aduersarium, id est diabolum, vt illo opinante timere Saluatorem inducat illi mortem.* Cui accedit S. Augustinus in Psalm. 2. *Non est, inquit, fortior miles, quā Imperator. Paulus miles regis dicit, Cupio dissolui, & esse cum Christo: Paulus optat mortem, vt sit cum Christo, & ipse Christus timet mortem? sed quid nisi infirmitatem nostram portabat, & pro ijs, qui adhuc timent mortem, ista dicebat? membrorum ipsius vox erat, non capitis.* Sed illi Patres loquuntur de timore coacto, qualis solet esse noster, qui in tanto Principe non habet locum. *Nihil in Christo coactum consideratur, sed omnia voluntaria: volens fame, & siti, volens metu, volens morte affectus est,* inquit S. Damasc. l. 3. de Fide c. 20. & patet ex textu, quia *Cœpit trīstari*, Matth. 26. vbi S. Hieron. ait, *Verè Dominus contristatus est: sed ne passio in illius animo dominaretur, per propassionē cœpit cōtrīstari.* Aliud est enim contrīstari, & aliud incipere contrīstari. Christus ipsemet suam tristitiam inchoauit. Quod est lumen summi Principatūs, in Adamo primū incepti, deinde in Christo coronati. Errones quidam suspicati sunt stellas esse Christi Dominatrices, ex eo quòd Magi dixissent, *Vidimus stellam eius in Oriente*, Matth. 2. Et inde S. Augustinus colligit supremum Christi principatum homil. 5. de Epiphania, vbi ait. *Hinc Christus non sub dominio stella, sed eius Dominus apparuit, quia ille non in cœlo sydereas vias tenuit, sed hominibus quærentibus Christum, viam vsque ad locum, in quo natus fuerat, monstrauit.* Eādē ratione sicut non stellæ, sed Christi apparebat dominatus, quia stella non communes vias astrorum sequebatur; sic non passionum, sed Christi ostenditur principatus; quia illæ non communes nostrarum vias tenebant, sed longè sublimiores: nostræ præueniunt rationis imperium, Christi, illud sequuntur, sicut enim dū Lazarū ē tumulo euocauit, turbauit semetipsum, sic dū hic timet, ipse suo imperat timori, vt timeat.

Ex mœrore, & metu Christi principatus multiplices radij colliguntur.

Christus tristatur, vt ad certamen vocet hostē, vel tristatur vt est in nobis.

Mœstitia Christi est ex summo Imperio.

Timet

Christi sum-
ma tristitia
indicat sum-
mam eius sa-
entiam.

Scientia est
laboris ma-
ter.

Omnes ani-
mi motus nō
imperāt, sed
subseruiunt
Christo prin-
cipi, ut tri-
stetur.

Omnes Diui-
na perfectio-
nes preparāt
Christi sa-
crificium.

Timet ergo non coactè, sed sponte Summus Princeps contristatur, & mœret supremus Dominus. Homo Deus, sed cur hæc contristatio? cur hic mœror? Sapientissimus Princeps Salomon petebat sapientiam sibi dari à Deo his verbis. *Mitte illam de cœlis Sanctis tuis, & à Sede magnitudinis tue, ut mecum sit, & mecum laboret, ut sciam, quid acceptum sit ante te*, Sap. 9. Vbi verbum *laborare*, ex Græco teste Lorino, *significat laborare cum anxietate, & suspirijs*. Quis verò hoc expectaret à Sapientia, quòd anxios illa, & suspiriosos labores inducat? & non magis quietem, & tranquillitatem causet? Equidem verissimum est à Sapientia venire illud, quo in ærumnis magis dolorum stimuli acuantur. Quod spectat ipse Ecclesiastes dicens cap. 1. *Qui addit scientiam, addit & laborem*, ubi alij legunt, *addit & dolorem*; ipsa enim Sapientiæ lumina omnia ærumnarum momenta trutinant, ponderant, & discutiunt, vnde grauiore dolorum flammæ excitantur. Christus pro infiniti luminis mensura ad tantum tristitiæ, & mœroris cumulum peruenit, ut à nullo satis, nisi in sola Diuinæ Sapientiæ visione in cœlo possit cognosci. Gustato mortis fructu sibi à sponsa nostra humanitate porrecto aperit oculos nouus Adam, & continuo videt bonum, & malum, & quod mirum est, magis torquetur à bono, quàm à malo. Videt primo bona naturæ, gratiæ, & gloriæ, è quibus homo excidit Diuini mandati transfuga, & videt, ea non posse instaurari, nisi fiat obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis: supremo ergo quo splendet imperio, suos in se excitat affectus, passionibus antea sopitis habenas laxat, animi sui motibus addit aculeos. Amorem, quem habet in Patrem, amorem, quem habet in filios, desiderium nostræ exaltationis, spem præmiorum, tristitiam ob mala sibi imminencia vult interesse sacrificio, quod summa claritas sui intellectus proponit, voluntas amplectitur, memoria retinet, imaginatrix facultas efformat, in se etiam concitat suas Diuinas perfectiones, & concitatas intuetur. Iustitiam, quæ tantum sacrificium exigit; Misericordiam, quæ illud impetrat; Bonitatem, à qua datur; Sapientiam, à qua ordinatur; Omnipotentiam, quæ illud exequitur; Fœlicitatem, quâ coronatur. *Vno siquidem tempore, & Dei fruebatur visione, & intolerabili passione gemebat. Altissimo verò Diuinitatis consilio actum est, ut tota Diuina fruitionis gloria militaret ad pœnam*. Nam quemadmodum omnes cognitione anteceffit, ita etiam & mœrore. Apposita est illi scientia, appositus est dolor. Secundum bonitatis Sapientiæ, Charitatis, Maiestatisque Dei notitiam, doloris cremebatur incendio, ait S. Laurentius Iustinianus de triumphanti Christi agone cap. 19. Videt deinde mala culpæ, & mala pœnæ, & propter homines ijs subiectos maximum in se excitat tristitiæ incendium. *Tristis erat, inquit S. Ambrosius, pro persecutoribus suis, quos sciebat immanis sacrilegij pœnas duros, quia nec malos per se perire volebat*. Hoc triste spectabat

Clemen.

Clementissimus Imperator in sua victoria, quod ventura esset cum maximo gentis Iudaicæ, & eorum, qui sui sanguinis effusione abuterentur, excidio, nec placere poterat victoria illa cruenta, & plena hostium ruinis. Simile quid laudabat in Constantino Imperatore eius Panegyrista, cuius cum ciuitas Taurinatum obsisteret victorijs, his verbis hostem Constantini affatur. *Quid tibi aliud sperare potuisti, miles infelix? Constantinum tu tantum sanguinis fundere coëgisti: cui, quia salutem vestram à vobis impetrare non licuit, penè displicuit victoria.* Simile etiam quid commendat in Augustissimo Imperatore Ferdinando III. & inuictissimo Ferdinando Cardinale Infante Florus Germanicus, de bello Suecico, illi enim duo Principes humanæ maiestatis fastigia quamquam è Nörtlingensi conflictu sex millia captiuorum, octoginta machinæ grandes, quater mille currus, decies mille equi, trecenta militaria vexilla in eorum triumphum cesserint, & tanta præda victoribus accesserit, quantam nec avarissimus desideraret, vbi tamen duodecim millia Suecicorum cadauerum campum texere: non potuerunt sibi à mœstitia temperare, sic ait enim ille. *Ita hostiles exercitus ad societatem cœsi sunt, adeò vt Illustrissimos Ferdinandos tanti sanguinis humani nausea subiret.* Sanè gloriosis Imperatoribus nec hostili sanguine emptæ victoriæ placere possunt, qui plus amant incruentis exaltari triumphis. De Christo Principe narrat Lucas cap. 22. eum ante Passionem dixisse. *Desiderio desideravi hoc manducare pascha vobiscum.* Ipse ergo ardens prælium adibat, vbi tamen ad arenam descendit, cœpit contristari, & mœstus esse. At quando mortem tanquam tot victoriarum causam concupiscit, cur modo eius horâ præsentem tristatur? quia in medijs triumphis glorioso Principi luctuosissima res erat suorum hostium ruina. Ideò iam antea cum appropinquaret Iesus Ierusalem, videns ciuitatem fleuit super eam. Sed cur gemit in suo triumpho, dum à ciuibz in ramis Palmarum, & canticis excipitur? ipse respondet apud Eusebium Emisenum. *Ego fleo, quia omnia video.* Væ illis Principibus, qui tanquam simulacra aurea, & argentea non dolent in populorum interitu, væ illis non Principibus, sed idolis. Hi enim sunt simulacra gentium, argentum, & aurum, opera manuum hominum. *Os habent, & non loquentur, oculos habent, & non videbunt.* Psalm. 113. Væ illis Aulicis, & Palatiorum Præfectis, qui sic suos Principes efformant, vt toti aurei sint, toti in delictijs viuunt, & ærumnas, quas alij patiuntur, non videant. Quid aliud imprecet illis Principum fictoribus? nisi istud: *Similes illis fiant qui faciunt ea.* Neque enim posset Princeps maiorem vindictam capere de his Aulicis, quam si eos poneret in eo statu, in quo ipse est oculis captus, sensu priuatus, misericordiâ destitutus.

Sûma laus Constantini Imperatoris ex subditorum pœnis, ad quas ingemuit.

Idem obseruatur in augustissimo Imperatore Ferdinando III. & Principibus Austriacis.

Maximè inde extollitur gloria Principatus Christi, quod ad hominû ruinam gemat.

Sûma Principis delectio ad subditorum ærumnas non dolere.

Alium Christiani principatûs radium colligit S. Hilarius, expendit enim

Alius mo-
dus colligen-
di ex mæro-
re alios ra-
dios princi-
patu in Chri-
sto.

Decebat
Principem
Christum
nostri causa
timere.

Christus in se
tristitiā ad-
mittit, ut
tristitiam
vincat.

Lapsus Chri-
sti ad terrā
multiplices
in eo excita-
uit principa-
tus radios.

enim mœroris Christi exordium ab assumptis discipulis, cū antè nulla tristi-
tia præcessisset. Etenim, inquit Cant. 3. 1. in Matth. assumpto Petro, & Ioanne &
Iacobo cœpit tristis esse. Ergo non antè tristis est, quam assumit, & omnis metus illis
esse cœpit assumptis: non de eo orta est; sed de ijs, quos assumpserat mœstudo. Non
timebat sibi Inuidissimus Princeps, dicebat enim: Possum rogare Patrem meum,
& exhibebit mihi plusquam duodecim legiones Angelorum, Matth. 26. Timet er-
go, quia Principis est subditorum suscipere infirmitates: ut meritò dicat S. Leo
serm. 5. de Passione. Venerat in hunc Mundum diues, ac misericors negotiator cœli
& commutatione mirabili inierat commercium salutare nostra accipiens & sua tri-
buens: & cui ad exterminationem persequentium poterant plusquam duodecim mil-
lia Angelicarum seruire legionum, mallebat nostram recipere formidinem, quā
suam exercere potestatem. Quid diuinius? sed quid suauius verbis S. Bernardi?
serm. 1. de S. Andr. & serm. 1. de Pass. Agnosco planè, inquit, in Duce belli pusilla-
nimorum trepidationem: agnosco agroti vocem in Medico: agnosco infirmantem
gallinam cum pullis, considero charitatem, stupeo ministrationem, expauesco dignita-
tem. Vbi maximè noto illud. Agnosco planè in Duce belli pusillanimorum trepi-
dationem. Aliquid enim simile notat Gregorius Niss. in Moyse maximo belli
principe: siquidem ex cap. 19. Exodi. Inducit eum mox pauentem, nunc im-
pavidum, pauentem cum populo, impavidum, dū solus ludit cum flammis,
& inter fulgura stat illæsus. Moyses verò, inquit, solus in monte relictus, contra
quam ceteri homines pati solet, affectus est; nam cū ceteri homines desolati magis,
in societate minùs timeant, ipse derelictus solus audacior factus est. Vnde patuit non
ut timidum quemdam perterritum in principio fuisse: sed charitate timentis populi
fuisse commotum. Ita non timet sibi Christus, sed charitate timentis Ecclesiæ
sue commouetur, nec gratiorem Deo habitum induere potest oraturus ad Pa-
trem, quam in se discipulorum suscipiendo mœrorem: & in hoc maximè
suum testatur principatum, dū subditorum causa tristatur, & ita tristitiam
in se admittit, ut tristitiam vincat. Debuit ergo dolorem suscipere, ut vinceret
tristitiam, non excluderet: non enim habent fortitudinis laudem, qui stuporem ma-
gis vulnerum tulerunt, quā dolorem, inquit S. Ambrosius lib. 10. Et qualis tu,
o Princeps, qui non contristaris, dū in tuis membris percuteris, sic à sapien-
te tua efformatur imago, Prouerb. c. 23. Eris sicut dormiens in medio mari, &
sicut sopitus gubernator amisso clauo, & dices, verberauerunt me, & non dolui: tra-
xerunt me, & ego non sensi.

Quintò. Et progressus pusillum procidit in faciem suam, Matth. 26. Nec id
solū, sed procidit Orans, ex quibus multi emicant principatus radij, quibus
euocandis præeat, quod notat Titus Liuius lib. 1. decad. 1. in Iunio Bruto, cu-
ius imperium à lapsu ad terram auspicatur, quod nec omisit alter fastorum 2.

Consultur

Consulitur Phœbus, fors est ita reddita: Matri
 Qui dederit primus oscula, victor erit.
 Oscula quisque sua matri properata dederunt,
 Non intellecto credula turba Deo.
 Brutus erat stulti sapiens imitator, ut esset
 Tutus ab insidijs, dure Superbe tuis.
 Ille iacens pronus Matri dedit oscula terra
 Creditus offenso procubuisse pede.

Quid humilitate in Principe auspiciatus? sui principatus auspicia adibat, sed gradibus humilitatis Moyses, Exodi cap. 3. apparet ei Dominus in flamma ignis. Abscondit Moyses faciem suam. Aitei Deus: *Veni, & mittam te ad Pharaonem, & educam filios Israël de Aegypto.* Moyses humiliatur ante Deum. *Quis sum ego, ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Israël de Aegypto?* Ibis, ait Deus, in portentis, & prodigijs. *Obsecro, Domine, non sum eloquens ab heri, & nudius tertius: & ex quo locutus es ad seruum tuum, impeditioris, & tardioris lingue sum.* Exod. 4. At Deus: *Quis fecit os hominis? aut quis fabricatus est murum, & surdum, videntem, & cœcum, nōne ego? perge igitur, & ego ero in ore tuo: doceboque te, quid loquaris.* Tum Moyses: *Obsecro, Domine, mitte quem missurus es.* Quid plura? ait Dominus ad Moysen, *ecce constitui te Deum Pharaonis.* Exodi 7. Vbi Moyses humiliatus suam fatetur infirmitatem, id consequitur à Deo, ut non tantum populi princeps, sed superbissimi regis Deus constitutur, ut aduertit Rupertus lib. 1. cap. 26. *Gloriosa virtutum regina humilitas, inquit, quæ in cœlum volare consueuisti, locuta es in eo, dicente se incircumcisum esse labijs: & idcirco dignum, ac pro sua reuerentia magnificum accepit responsum, ut audiret homo priuatus regnantis hominis se esse Deum.* Quis autem Christo Domino humilior? legimus 3. Reg. 18. Eliam posito inter genua capite Deum orasse dispositione, scilicet corporis propria seruorum dum verberibus parerentur: Christus verò in faciem procidit, ut non facies genibus tantum, sed tota & totum corpus terræ adhæreat, quid aptius ad supremum imperium? S. Chrysostomus ponderat hæc Christi verba, Matth. 20. *Qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus.* Et ait, *Qui humilis est, is ad vera sublimitatis cacumen volauit, quæ non solum appellatione, & nomine: sed re ipsa sublimitas est.* Et externa quidem celsitudo necessitatis, atque timoris est: hac verò interior Celsitudini Diuina similis esse cognoscitur. At quomodo humilis corde Celsitudo Diuinæ Celsitudini similis agnoscitur? in eo maxime, quod à nullis externis dependeat, sed per abiectissima quæque victrix, & dominatrix ad Diuina tendat. Verè ergo Princeps Christus humilitate, sed non minus oratione, procidit quidem in faciem, sed *Orans*, Matth. 26. O verè imperatoria virtus oratio!

In Principe
 auspiciatissi-
 ma virtus
 humilitas.
 Miranda in
 Moysse.

Sūma Chri-
 sti humilitas
 in summam
 sublimitatē
 eius agit
 principatū.

Non tantum
ipsa humili-
tas, sed &
oratio Chri-
sti Domini
commendat
principatū.

Moyſes aſcendit in montem, in montis reſſu orat, & in arena Amalechitæ enecantur. *Cumque leuaret Moyſes manus, vincebat Iſraël.* Exod. 17. Aſcendit Chriſtus in montem Oliueti, in montis ſeceſſu orat, & aëreas proſternit poteſtates. Quò remotior ab oculis oratio, eò manifeſtiora parit trophæa. Rem diſcutit Chryſoſtomus apud Lippoman. dicens. *Pugnabat cum hoſte Moyſes abſens, cum exercitu, ſine bello decertabat; ut quem loci diuerſitas ab inimicis ſeiunxerat orationis effectus præſentem hoſtibus exhiberet. Fit Moyſe orante pugna occulta, ſed manifeſta victoria; latenter dimicat, ut euidenter vincat. Vbi expendo pulcherrima hæc verba, Latenter dimicat, ut euidenter vincat.* Chriſtus

Longè illu-
ſtrior Chriſti
quàm Moyſis
ex oratione
victoria.

enim longè magis latenter dimicat, ut euidentius vincat. Orat quidem Moyſes in montis vertice, at oranti adſunt Hur, & Aaron, à quibus ſuſtinetur, Chriſtus verò ſolus orat: aderant ipſi quidem tres diſcipuli, ſed ab ipſo ſeparati, & ſomno capti. *Et ipſe auulſus eſt ab eis, quantum iactus eſt lapidis, & poſitis genibus orabat, dicens: Pater, ſi vis transfer calicem iſtum à me. Verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat.* Luc. 22. Solus orat, ſolus vincit, ut meritò dicat D. Caſarius Naz. frater, dialog. 4. *Illudit Dominus intellectu Pharaoni cum toto exercitu ſuo Egyptiorum demonum inuiſibiliter flagellato, & ſubmerſo ipſo, per id, quod dicit, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me poculum hoc. O efficacem Principis orationem! & ideò efficacem, quia ipſe à ſuis auellitur. At quantum auellitur? Quantum iactus eſt lapidis. Videmus ſæpe lapidem fulmineum è ſinu nubis flammeæ erumpentem, ſed quanto impetu dùm è ſua regione exire cogitur cuneus ille in capita montium cadit, quo terrore omnia obſtacula eſfringit, & comminuit? ſed quid ad Chriſti potentiam? opponuntur eius orationi duo hoſtes proterendi, dæmon, & Mundi regna. Dæmon in Goliath figuratus, Mundi regna in ſtatua regis Nabuchodonofor phantaſticâ metallorum compositione horridâ, & terribili aſpectu. Quid tum? Eleganter ait Drogo. *Longè auulſus eſt à nobis, quia lapis eſt abſciſſus ſine manibus, & iactus eſt lapis, & percuffit Goliath in fronte, & ſtatuum in pedibus.* Amabat Chriſtus omnes diſcipulos, auellitur à multis in ingreſſu horti, amabat præ cæteris Petrum, Iacobum, & Ioannem, & hos ſecum aſſumpſit, ab aſſumptis ſe auellit, inter quos tamen tanquam in propria ſphæra verſabatur, tantò potentior in oratione, quantò remotior ab his in emiſſione fulminatricis petræ.*

Oratio Chri-
ſti lapis ful-
mineus in
dæmonem &
mūdi regna.

Qui orat,
à creaturis
diucllatur.

Angelus
Chriſto appa-
rens nō in eo
infirmatē
arguit, ſed
commendat
principatū.

Sextò, hinc colligitur ratio, cur Chriſto Domino apparuit Angelus, quem Origenes putat fuiſſe Gabrielem, qui interpretatur fortitudo Dei. *Apparuit autem illi Angelus de cœlo confortans eum,* Luc. 22. At cur inuictiſſimum Principem decet ab Angelo confortari? Sequor S. Epiphanium in Ancorato, qui hanc confortationem interpretatur laudationem, & cantum triumphi. *Admiratione,* inquit, *ductus Angelus dicebat ad ipſum glorificans, & benedicens Dominum*

Dominum in stadio consistentem. Tua est adoratio, tuum est dominium, tua est potentia, tua est fortitudo: ut impleretur, quod à Moyse scriptum est. Confortent ipsum omnes Angeli Dei. Probat autem suam interpretationem verbis Moyſis c. 3. 2. Deuter. ubi verbum Confortent iuxta septuaginta Interpretes idem est, ac laudent, & fortem Dominum prædicent. Quid ad nostrum argumentum præstantius, quo summi Principis triumphum exornamus? quibus verò verbis vñsus fuerit Angelus, id nos latet. Potuit hæc vñsurpasse, Dominus tecum virorum fortissime, vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israël de manu Madian, Iudic 6. Potuit his vti, Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti, vacillantes confirmaverunt sermones tui, & genua trementia confortasti, Iob. 4. Vel his. Consurge, consurge, intueri fortitudinem brachium Domini: nñquid tu non percussisti superbum, & vulnerasti draconem? nñquid tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis? quis tu, vt timeas ab homine mortali? sed demus Angelicæ laudationi admixtam fuisse consolationem, vt inde etiam Christus non tantum Deus, sed & homo probaretur: tot enim in hoc conflictu edebat miracula, vt ne tantum Deus, sed homo etiam agnosceretur varijs, sed nobis incognitis modis debuit confortari, istis fortasse. Exaudiat te Dominus in die tribulationis, protegat te nomen Dei Iacob: mittat tibi auxilium de Sancto, & de Sion tueatur te: memor sit omnis sacrificij tui, & holocaustum tuum pingue fiat: tribuat tibi secundum cor tuum, & omne consilium tuum confirmet. &c. Psalm. 19.

Angeli te confortant Principum maximè, liceat & mihi omnium hominum Minimo aliquid miscere Angelico sermoni. Pro me enim, non pro Angelis contristaris. Egressionem tuam paradysus, ibi est myrrha, ibi est aloë, sed in æternas abibunt delicias, transiisti torrentem Cedron, aspice in illius aquis velut in speculo tuarum passionum imaginem: hodie torrens intumescit, & frementibus aquis extra alueum excurrit, sed cras spiritu oris tui siccabitur: de torrente in via bibes, propterea exaltabis caput in patria: ad vesperam diei cristinæ demorabitur fletus, & ad matutinum resurrectionis tuæ lætitia: gemes ingenti mœroris pondere oppressus: sed vix triduo elapso discipulis tibi dicentibus: Tu solus peregrinus es in Ierusalem, & non cognouisti, quæ facta sunt in illa his diebus, respondebis, Quæ? quasi ignorans quid pro nobis passus fueris præ amoris multitudine. Et illis mirantibus dices: O stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ; Nōne hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam: Merges pedes, & manus, & totum corpus in frigidis torrentis vorticibus, at aquæ, quæ super cœlos sunt, laudabunt nomen tuum in æternum, & torrente voluptatis tuæ potabis animas nostras: fundes lacrymas, vt abstergas nostras, tua tormenta,

*Humile ad
Christum col
loquium.*

sicut aquæ torrentis diffluent, at impetus fluminis beatitudinis tuæ lætificabit ciuitatem tuam in perpetuum, & populus acquisitionis erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, & folium eius non defluet, & quæcumque faciet, prosperabuntur: stringent te ferreæ catenæ, sed electis tuis dabis libertatem: dabis vitam, sed nos è mortis faucibus eripies, ascendes ad diuitias per nuditatem, ad delitias per flagella, ad rosas per spinas, ad gloriam per deiectionem, ad vitam per mortem, & per horrorem sepulchri ad resurrectionis splendorem, & ad sublime Maiestatis solium, per annihilationem, & vbi tunc cordis mœstitia? vbi oris pallor? vbi illita sputorum foeditate facies? vbi concretus sanguis? vbi spinarum vestigia? vbi liuentes humeri? vbi flagellis artus concisi? vbi manantes cruoris riui? breui momento tantæ ignominie fuligo detergetur, & gloriæ immarcescibilis fulgor omnia occupabit. Decet te calicem tormentorum ebibere, ne furoris tui calicem, cuius fax non est inanita, totum ebibamus: te decet poculum sumere temporarium, sed nè æternum illud attingamus: sic accipies omnem potestatem in cœlo, & in terra, sic ascendes super occasum, super cœlum cœli ad Orientem felicitatis æternæ: Aperientur tibi Regi gloriæ potenti Principi in prælio, illæ tot sæculis clausæ æternitatis valvæ, & cœlestis triumphator ingredieris, non præcedente, sed comitante gloriosâ captiuitate, occurrente intranti, & consequente cœlestium militum acie, donec in Patris complexum ruens, ei perpetuis colloquijs, perpetuo amore coniunctus

vñus spiritus cum Patre, & Spiritu sancto Orbis vniuersi susci-

pias, & omnem super omnia principatum, vt

sis omnia in omni-

bus.

SECTIO

SECTIO SECVNDA.

CHRISTVS SOL RADIIS SVI PRIN-
CIPATVS CORONATVS

VICTOR IN AGONIA, IN CAPTVRA
TRIUMPHATOR.

Et factus est Principatus eius super humerum eius,

Isaia cap. 9.

NVnc prouoco omnia amphitheatra, quæ vnquam fuerunt in vniuerso, & quæ tam sæpe humanum cruorem leonum, & elephantorum cruori blandâ crudelitate miscuerunt. Ea prouoco spectacula, quæ tamdiu Romanorum Cæsarum oculos, iucundo terrore tenuerunt. Concurrant in vnum magnifici illi triumphi, qui sanguine totius Orbis venas exhauferunt, vt per euerfarum vrbium ruinas calcatis regum ceruicibus superbifico curru vnicus capitolium victor ingrederetur: & attendatur interea, an fuerit olim vllum spectaculum simile huic, quod in horto exhibetur, in quo cum voluntate paterna luctatur inuictus Principis animus, cui tota Augustissimæ Trinitatis Maiestas præest, quod flammeæ Angelorum cohortes suspiciunt, ad cuius conspectum terra pauet, inferi fremunt, spoliandi vlulant dæmones, & cuius exitum vniuersa creatura expectat: in quo Summi Patris præualet imperium, Christus Dominus superat obsequio, superatur, vt suis lapsibus firmetur, cadit, vt suâ demissione erigatur, & ab infirmitate roboretur, idem victor, & victus.

Maina spectaculum in horto, quàm in omnibus Orbis triumphis.

Adest ergo non in digladiatoria arena, sed in horto Summi Patris ira: Pater non vult, nisi fuso infontis Filij sanguine mitigari. Sed quis incessus? quæ facies? quæ vox adeò tremendi iudicis? cuius iracundiæ non est, qui resistat, sub cuius pondere curuantur, qui portant Orbem? insigni graditur maiestate Cherubinis insidens ense flammeo, innumera sequuntur currum millia, in quibus circum quaque rapiuntur fulgurei Angelorum exercitus, ad tanti iudicis incessum adamantinæ cœli portæ contremiscunt, igneæ nubes accenduntur, mugiunt tonitruum fragores, promicant fulgura, volitant procellæ, ruunt fulmina, discedit cœlum, fugiunt sidera, hyant terrarum latebræ, terrore perfusi manes iratum regem sentiunt: & inter tot terrores quid agat secundus ille Adam loco primi Adami in pœnam constitutus? primus Adam fugit à facie Dei, Adamo secundo nullum patet effugium: in horto à primo Adamo contractum immane peccati debitum; in horto tanti debiti pretium à secundo

Quantâ maiestate Diuinus pater hortum ingreditur.

Sermocina-
tio Christi
Principis ad
Patrem ma-
iestate plena.

à secundo Adamo debet solui, serui enim formam accepit habitu inuentus ut homo. Hæc est autem vox tonans, & omnia confringens, *Adam ubi es?* Genes. 3. Ad tantæ maiestatis vocem Filius ad terram prosternitur, depositâ naturæ duritie, si Bedæ credamus, suppositum Christi genibus saxum in mol-
litiem effluxit ferè ardore liquefactum, & combustum.

Sine Pater, inquit, postremas sanguinis mei partes auribus tuis infun-
dam, te Deum semper habui præsidio, te nunc indulgentiâ Patrem experiar,
omnia tibi est naturalis Filius, omnia ego, Filium amas, Pater; quia ego in te,
& tu in me, & ego & tu vnum sumus. Indica mihi, cur me ita iudices? nun-
quid bonum tibi videtur, si calumnieris me, & opprimas me opus manuû tua-
rum, & consilium impiorum adiuues? Non peccaui, & in amaritudine mora-
tur oculus meus. Imò peccaui, quia hominum peccata fero, eorum dolores
sustineo, quid faciam tibi? ô custos hominum! quare me posuisti contrarium
tibi, & factus sum mihi met ipsi grauis? innocentiam meam declarare facile
est, at innocentiae patrocinium reperire difficile. Te vnum ego in hac tor-
mentorum flamma, quâ me ictum, atque fumantem vides, habeo quem ob-
tester, quem appellem, cui fidem meam iniquissimis calumnijs vexatam cre-
dam. Nunc etiam te peracerbum accusatorem, te oculatissimum testem, te
seuerum iudicem, & quod tristius est, te Patrem iratum sentio. Trahere li-
bens ad horrendam lanienam, libens cum toto sanguine vellem vita hæc dif-
flueret, nisi experirer te iratum, Pater. In te sperauerunt patres nostri, spera-
uerunt, & liberaasti eos; ad te clamauerunt, & salui facti sunt, in te speraue-
runt, & non sunt confusi. Oravit Noë, liberaasti eum à diluuiio; oravit Abra-
ham, liberaasti eum de Vr Chaldæorum; oravit Isaac, liberaasti eum de gladio
patris; oravit Iacob, liberaasti eum de manu Esau; oravit Ioseph, liberaasti eum
de carcere Ægyptiorum; oravit Dauid, liberaasti eum à Goliath, & ab insidijs
Saulis; oravit Ionas, & liberaasti eum de Ventre Ceti; orauerunt tres filij
Israël, oravit Daniel, nihil passi sunt illi in fornace Babilonis, nihil iste in fo-
nea leonum. Ad te clamauerunt, & salui facti sunt, in te sperauerunt, & non
sunt confusi. Illi erant famuli, ego eorum princeps, imò ego omnium mini-
mus, ego Adam maximus peccator: ego autem sum vermis, & non homo,
opprobrium hominum, & abiectio plebis. O summam tanti Principis hu-
militatem! audit hæc peccator, nec dolet, audit hæc pater, & tacet! Magna
est velut mare contritio tua, quis miserebitur tui, hæc pater audit, nec mite-
scit ira eius, quid tum? humilis Princeps se subiicit paternæ voluntati. *Pater,*
si vis, transfer calicem istum à me; verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat.
Luc. c. 22. Hic exoritur nouns radius, quo Christus se probat Diuinum ha-
bere principatum; nullus enim est aptior imperio, quàm qui obedire nouit.

Principatus
Christi ex e-
ius obediētia
fulgurans.

Mirabar

Mirabar Apostolum de Christo Domino dixisse, eum esse constitutum à Patre, *Supra omnem principatum. & potestatem. & virtutem. & dominationem. & omne nomen quod nominatur. non solum in hoc saculo. sed etiam in futuro.* Ephesior. 1. Et ideo mirabar, quia si principatus, & dominationes subijciuntur alteri, quomodo suum imperium, & dominium retinent? sed omnem admirationem adimit S. Bernardus lib. 1. de consideratione, ubi ait. *Præsumunt Principatus. & regunt; sed reguntur & ipsi, ita ut regere iam non norint, ubi regi desierint.* Adeo principatui annexa est obedientia Hinc lucem accipit insignis Scripturæ locus lib. 4. Reg. cap. 11. ubi Elias ab Eliseo vocatur, *Currus Israël. & auriga eius.* Ex quo notantur duæ principis qualitates in Elia populi Israëlitiçi summo moderatore: sicut enim currus regitur, & auriga regit. Ita Elias à Deo regebatur, & idem regebat populum, & ideo perfectissimus Princeps: ut enim in hunc locum ait Lyranus, *Ille bene ducit regendo, qui primò fuit ductilis in obediendo.* Merito ergo se totum probat principem, Christus dum se totum subijcit voluntati paternæ, cui servire regnare est.

Ille verè est rex, qui ita regit, ut & regatur.

Latet etiam in nomine Eliæ singulare arcanum, Elias enim idem est ac Sol; Christus item passim in Scriptura, ut mox dicam, Sol appellatur. Sed quid est Christo, & Soli commune? illud sanè quod uterque natus est imperio. De primis Mundi rectoribus dicitur Genes. 1. *Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare maius ut præesset diei: luminare minus, ut præesset nocti.* Et hoc mihi semper magnæ fuit admirationi, quòd duo primi Orbis principes fierent astra naturæ igneæ, cum proprium sit ignis sursum ferri, & non ad inferiora, à quo regantur, delabi, ut patet in face accensa, quæ nulla vi cogi potest, ut deorsum feratur. sed etiam dum inclinatur reluctans flammis vires in pyramidis turbinem recolligens ignis per proprium pabulum ascendit. & in altum flammæ cuspide euehitur. Cur ergo Deus Solem inferioris Mundi rectorem igneum esse voluit? ideo id factum putat Theodoretus serm. 1. de Pentecoste, ut cum ignis deorsum naturâ non descendat, descenderet obsequio. Ait enim, *Tibi equidem minimè parebit ignis naturâ. Creatoris autem nutibus sese accommodat. & cuius natura erat sursum tendere. & in altum ferri, deorsum ferri incipit.* Hic quoque Dei providentiam inspicere, qui Soli. & Lunæ. & Stellis insistit. & has sen voce quâdam hominibus faces præferre iubet. Merito ergo Sol, & Luna dicuntur præesse, quia ideo regunt, quia reguntur. Dicamus Christum esse Solem, non ut Manichæi, qui Solem nihil aliud esse putabant, quàm Christum, & Lunam nihil aliud, quàm ipsius sapientiam, quos prosternt S. Augustinus lib. 2. contra Faustum cap. 6. sed eum esse Solem, cuius umbra sit Sol visibilis, sic enim eum præviderat Malachias cap. 4. *Orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius.* Proprium huius Solis erat sursum

Admirabilis primorior Orbis principum ignea indoles.

Sol non est Christus, sed illius umbra contra Manichæos.

K

ascendere.

Mirabile ar-
canum ab
Optica Chri-
stiana in
Christo dete-
ctum.

Sol mouetur
unico motu
contra anti-
quos omnes
Astronomos.
Ia & Chri-
stus.

Sol Christus
intrepidus
ad occasum
properat.

Christus &
rex Ezechias
ad mortis a-
spectum lon-
gè diuersi.

ascendere. Naturalis enim erat secundum utramque suam originem Dei Fi-
lius, ipse tamen suæ igneæ naturæ quodammodo oblitus ad inferiora descen-
dit, ut Diuinæ subiectus ordinationi, & non tam suam, quam paternam volun-
tatem sequendo totius Orbis adeat principatum. Latet & aliud in Sole arca-
num, quod suggerit Optica, hæc enim nobilis scientia cæterarum & præcipuè
Astronomicarum indagatrix, & rectrix, duos in Sole motus detexit, vnum,
quò mouetur ab occasu ad ortum, alterum quò fertur ab ortu ad occasum:
primus est Soli proprius, secundus ei à primo mobili imprimitur. Hos duos
in Christo motus notat Optica Christiana, proprio enim motu mouebatur ad
Orientem, & ad purissimæ lucis originem spectabat, cum enim ei esset aperta
æternæ vitæ foelicitas versus eam partem concitatis alis Sol ille cœlestis moue-
batur, iuxta illud Psalm. 138. *Si sumpsero pennas meas diluculo*, Hebr. *Si sumpse-
ro alas Aurora*, ideò mortem refugiens aiebat, Pater, si possibile est, transeat
à me calix iste, motu tamen sibi à Patre primo omnium motore impresso, ibat
etiam ad occasum Patrem in omnibus sequens, cum quo, ut ait Origenes lib.
E. x. c. x. *Indeclinabiliter eosdem motus suscipiebat*. Non desunt è recentiori-
bus insignes Mathematici, & inter cæteros non vltimæ dignitatis R. P. Leode-
garius Hertenstein disputatione Philosophicâ de radio solari, § 3. n. 44. qui ve-
lint, Solem vno tantum vero ac reali motu, eoque continuo circa terram
moueri ab ortu in occasum, contra eos, qui Solem duobus oppositis moti-
bus moueri posse putant. Quid conueniat magis Christo? qui dum ad glo-
riam mouetur, eodem instanti, atque vnico motu, mouetur ad occasum, inde-
clinabiliter motum sibi impressum à Patre suscipiens. De Sole dicitur Ps. 103.
Sol cognouit occasum suum, id est ex S. Hieronymo, *Agnouit tempus occasus sui*.
At quænam vis intelligendi in Sole? nulla omnino, metaphoricè ergo dicitur
agnoscere tempus occasus: at propriè Christus exultans ut Gigas ad curren-
dam viam, Sol verè, totus intellectus agnouit tempus occasus sui, id est passio-
nis, & mortis suæ, ut notat S. Ambrosius 4. hexam. cap. 2. quod cum nondum
adesset, aiebat, *Nondum venit hora mea*, Ioan. 12. Quid ergo? an ideò occa-
sum præuisum refugiet? an mori morabitur? imò non tantum exultat ut Gi-
gas ad currendam viam vitæ extremæ, sed & pennas assumit, *Et sanitas in pen-
nis eius*, Malach. 4. Audiamus S. Zenonem homil. de resurrectione sic de na-
tura Solis philosophantem. *Sol*, inquit, *quotidie nascitur, eademque die, quâ
nascitur, emoritur, nec tamen instantis finis sorte terretur, ut suos retardet cursus:
sed fidelis semper, intrepidus ad sepulchrum noctis contendit, sciens in ipso se habere,
quòd viuat*. Ubique Sol intrepidus Dominus Christus, sed maximè dum it ad
occasum. Componite tantum Principem cum principe, & attendatur vtrius-
que discrimen. Rex Ezechias primis afflatus mortis halitibus, vitam magno
cum

cum fletu à Deo precabatur, mittit Deus Isaiam ad regem, & vitæ ipsius addit quindecim annos, in cuius rei signum Sol ab occasu ad ortum decem lineis retrocedit. *Et reuersus est Sol decem lineis per gradus, quos descenderat, Isa. 38.* Pauet ad mortis occursum Ezechias, aliàs rex fortissimus; at quam dissimilis illi Princeps Christus, *Non instantis finis sorte terretur, vt suos retardet cursus, multò minùs vt retrocedat, sed semper intrepidus ad mortis sepulchrum contendit.* Vnde eleganter ait S. Cyrillus Ierosol. catech. 3. *Propter Ezechiam Sol reuersus est, propter Christum verò Sol obscuratus est, non retrocedens, sed deficiens: atque per hoc vtriusque differentiam, & Ezechia, & Iesu monstrauit.*

Adeò tardum est occumbere Christo, vt in meridie deficiat, inò citiùs in horto iam occumbat. Ipsi mors à Patre obijcitur: quid ille? *Ego autem non contradico, inquit, retrorsum non abij, Isa. 50.* Et quid est Christum non contradicere? notat Optica secunda mobilia contradicere primo mobili, nituntur enim in ortum proprio motu, & in hoc contradicunt primo mobili, à quo rapiuntur in occasum; ita tamen vt ipsi viciniore minus, & remotiora magis, sic Saturnus primo mobili viciniore proprii sui motus periodum, quo primo motui obluctatur, conficit triginta annis, Iuppiter duodecim, Mars duobus, Sol vno, Venus & Mercurius Soli concentrici vno, Luna verò omnium remotissima viginti septem diebus, & octo horis in communi Astronomorum sententia, quam relinquo excutiendam in nostra Theoria Planetarum. Si ergo semper minuatur Planetarum contrarietas, quo viciniore fiunt primo mobili, qui erit ei omninò coniunctus, omni carebit contrarietate: & talis est voluntas Christi Domini, respectu voluntatis paternæ, ei enim perfectè coniuncta, vno eodémque motu defertur.

Tua est, inquit, voluntas, Pater, vt tuæ iracundiæ fulmina in hominum interitum accensa meo cruore restinguam? ego non contradico: vis verendum purissimæ Virginis partum, hoc immaculatum corpus, tuæ bonitatis simulacrum, nudari, illud ab infandis lictoribus ad columnam alligari, à foedissimis lorarijs virgis cædi, & ad necem vsque & viscerum dilacerationem diuerberari? ego non contradico: vis percutiar instar leprosi, & omnia, quæ possit hominum furor excogitare, tormenta feram? retrorsum non abeo, pendeam è ligno ferali trabalibus clauis confixus vt prædo, modò fiat voluntas tua, offero caput coronâ rigentibus spinis aculeatâ lacerandum, do faciem teterrimâ sputorum lue & virulentâ redundantis crapulæ sanie conspurcandam, præbeo collum ferreis vinculis confringendum, præsentio humeros grauissimo crucis ponderi sustinendo non impares. Exhibeo manus, & pedes clauis terebrandos, cor, & latus lanceâ transuerberandum, donec in tuas manus spiritus hic, à quibus venit, reuertatur, affixâ pariter cum corpore cruci

Quò quis Deo vicinior eo minus eius impulsibus obijcit Astro nomicè declaratum.

Voluntas Christi hypostaticè Deo iuncta ipsi omninò conformis.

meâ voluntate, modò reis parcas, percutere innocentem, modò vitæ restituatur peccati author, salutis author moriatur. Et qualis ille Princeps, qui pro subditis vitam ponit? nullus omninò nisi ille, cuius factus est principatus super humerum eius: ut peccator agnoscat sibi non tantum esse malitiæ, licet infinitæ, quantum est in Christo Principe bonitatis.

*Admirabilis
Christi Prin-
cipis radius
evocatur.*

Sed proh Deus immortalis, quantus mihi nunc in densissima nocte oboritur Christiani principatus radius novus! quàm latè splendet! Hausto passionis calice Christum Dominum frigidus vicinæ mortis horror inuadit, gelidus per omnia ipsius pavor ossa it, reditque, cor calore relicto emoritur, languido & tantum non extincto cordi ex impetu naturæ nobiliori parti succurrentis properè accurrit, sanguinem vehementiori impetu amor ad exteriora propellit. Cui comparabo te? vel cui assimilabo te, filia Ierusalem? cui exæquabo te, & consolabor te Virgo, filia Sion? magna est enim velut mare contritio tua, quis medebitur tibi? aiebat Ieremias Thren. c. 2. In Christo antiquam illam maris rubri contritionem intueor. De mare audiamus S Zenonem sic dicentem serm. de patient. *Mare ventis laceffitum cum irascitur, quam-*

*Pectus Chri-
sti instar ma-
ris exæstuans.*

uis reciproca vicissitudine, nunc pulsantibus cælum, nunc requirentibus terram, æstuantibus undique vitreis armatum montibus, violentis undarum cumulis, toto corpore insanat: tamen pallido extremorum ex recurso voluminum, quasi ius terra recognoscens, ac violare deuitans in se frangitur. At quid illa maris tempestas, si conferatur cum ijs, quæ aguntur in sacra humanitate Christi? quot in illa procellæ, quot tempestates? dum interim manet in summa tranquillitate mare illud pacificum. Instar fluctuantis Oceani validissimis totum illius pectus concutitur affectibus: illud impellit hinc Deum vindicandi zelus, illinc repellunt peccatorum odia, mox humanæ ingratitude conscientia, nunc gentis Iudaicæ interitus. Modo omnium scelerum, quæ à rebellionem Adami ad Antichristi vesaniam futura sunt, turbinibus iactatur: & iam ex transuerso & naturalis horror mortis, & pro Dei gloria moriendi ardor inter se configunt.

*Moses figura
Christi: il-
le rubro ma-
ri imperat,
hic proprio
sanguini.*

Quid agat sub tanta contritione rubrum illud mare? quid agat sanguis Christi totus exæstuans? ille ius Diuinæ voluntatis recognoscens, & violare deuitans, in se primum frangitur, mox extra corporis limites propellitur, & prædominante morti Christiani amoris imperio longè fortiùs, quam olim sub portentosa Moylis virga ad tanti Principis nostri præsentiam sub Diuini principatus sceptro illum sanguineum mare in fugam abijt, extra cordis & corporis Christi alueum effunditur. Et vnde hoc? non scio certè aliunde id fieri, nisi quia ad præsentiam sui authoris, ipsius testatum est principatum, ubi lux Diuini effulset imperij. *Lux præcessit, fluctus expanit*, inquit Cæsarius Arelat. homil. 4 de Paschate, ubi addit, *Sic Propheta testatur, & increpuit mari rubro, & recessit,*

cessit, & iterum mare vidit, & fugit. Quid vidit? sine dubio illud terribile profundum, assistentis inhorruit maiestatem, & ad presentiam sui cessit auctoris. Christus suo præcipit Amori, quod olim Moyfi Deus, Exod. 14. Tu autem eleua virgam tuam, & extende manum tuam super mare, & diuide illud. Et ecce subito sanguineum mare diuiditur, pars vna intra corporis alueum continetur, altera foras prorumpit, vt detur paternæ voluntati nos ad æternam felicitatem ducenti transitus.

Huc fortasse spectat ea quæstio, quam Deus proponit Iob 30. *Quis conclusit ostijs mare?* Vbi ex Græco S. Augustinus affirmatiuè legit, *Conclusit portis mare.* Vbi illud maximè pondero, cur Deus dicat mare portis claudi non muris, non scopulis. Sanè vbi porta cernitur, ibi speratur egressus, concluderat suum sanguinem Christus velut portâ, quæ posset aperiri, vnde S. Augustinus premens illud, *Vnus militum lanceâ latus eius aperuit*, Ioan. 19. Putat vigilantibus verbo id dictum à Spiritu sancto. *Vt illis, inquit, quodammodo vitæ ostium panderetur:* deinde in manuali suauiter ait, *Longinus aperuit mihi latus Christi lanceâ, & ego intraui, & ibi requiesco securus.* Et S. Chrysost. hanc lanceam vocat clauem, in Ps. 14. vbi ait, *Lanceâ tanquam clauem in arcam iniecta dedisti pretiû ex paterno thesauro.* Sed moras non sustinet Princeps, cuius natura est accelerare iuxta nomen suum, *Voca nomen eius accelera*, Isaïæ cap. 8. antequam lanceâ aperiatur latus eius, ipse pandit omnia sacri corporis ostia, & suum sanguinem foras emittit, *Qualis est hic, quia venti, & mare obediunt ei*, Matth. 8. id est, omnes animi motus, & rubrum sanguinis mare: Princeps est, cuius imperijs sese affectus attemperant, & rorem sanguineum longè propellunt. Sol rubet in Oriente, rubet in occasu: nunc è densissimis tenebris rubet Aurora, & secum gloriam principatus Christi defert. *Gloria Domini super nouam Ierusalem orta est.* Gloria verò Domini omnium concessu Dominica crux est, quæ ut aurora iam rutilat, inquit D. Germanus Constant. orat. in adorat. crucis. Crux rutilabit in occasu, sed iam rutilat in Aurora, quæ confurgit è monte Oliueti sanguineo Christi sudore purpurea, cuius digiti distillant myrrham, & succum malorum puniceorum exprimunt. Et quid hoc est? nondum oliua gemit sub torculari, & iam oleum dimanat; nondum botrus cypri crucis trabe opprimitur, & iam meracissimus vux sanguis exprimitur: nondum Pelicanus clavis transfigitur, & iam pulli sanguinem lambunt. Sudor ille tuus, ô Christe, mihi tuum in me feruorem, sanguis redemptionis pretium, sanguinis in terram decursus copiosam redemptionem: sed vestis rubeo illo tincta sudore mihi præfert certam principatus notam. Scutariolorum colorum, Fecialium omnium iudicio, Princeps rubeus est, atque adeò summorum principum prior, vt nemini rubeum scutum præferre fas fuerit, nisi cui, cum singulari be-

Mirū actū
men S. Au-
gustini ad
Christum
translatum.

Princeps
Christus è su-
dore sangui-
neo agnoscitur.

*Pulchra de
colore rubeo
ex arte Sen-
taria ima-
ginis.*

neficio à Principe fuisset indultum : color etiam ille bellicus dicitur, siue Mar-
tius, eo enim animantur milites, seu quòd hostilem sanguinem, siue proprium
per honesta vulnera emissum exprimat, quemadmodum in gentilitio scuto
Austriacæ familiæ, & regni Arragoniæ videre est. Dicitur etiam bellifer, Ro-
mani enim, ubi erat decreta pugna, tunicam coccineam in hasta proponebant
super tabernaculum Imperatoris, ut refert Plutarchus in Fabio, & Bruto : pe-
dites verò à Tribunis, vel Imperatoribus exercitum conscribentibus expanso
rubeo vexillo conuocabantur, is enim color ad fundendum sanguinem inui-
tat. Noster Princeps è monte Oliueti milites conscribit, & militi accendendo
non alio murice, quàm proprio cruore tinctas vestes proponit. Quo respi-
ciens Titus Bostrorum Episcopus ait, sudorem illum sanguineum Christi fuis-
se. *Quo timiditatis fons, pauorisque fluxus, qui natura nostra cohærebat, hoc modo
abstergeretur, penitusque ex illa profligaretur.*

*Vigilantia
propria prin-
cipum.*

*Sumus Pon-
tifex tot ocu-
lis vigilat,
quot habet
sub se Pra-
latos.*

*Dignitas
maxima Ec-
clesiæ Roma-
næ è vi-
gilantia.*

Finita agonia principatus quem humeris defert, id est discipulorum non
immemor ad eos reuertitur. Et inuenit eos dormientes, & dicit Petro : Sic non
potuisti unâ horâ vigilare mecum, Matth. 26. Cur autem è somno Petrum exci-
tat, quia maximè Principem decet vigilantia. Christus D. Petrum constituens
supremum Ecclesiæ Principem eum vocauit petram, Matth. 16. Fallor nisi
sit illa petra, de qua Zacharias ait cap. 3. *Ecce lapis, quem dedi coram Iesu, super
lapidem unum septem oculi sunt.* Sicut enim Persarum reges suos habere prin-
cipes, qui vocabantur Oculi regis, teste Hesychio, & Suidâ in voce ὀφθαλμοὶ
βασιλέως : Ita Christus Dominus suos habuit Principes velut oculos somno
expertes, maximè Primatem Ecclesiæ Petrum, cui inessent omnium oculi sa-
cra & mystica eptade adumbrati. Vnde Ecclesia Romana olim accepit septem
Cardinales Diaconos, quos S. Clemens epist. 1. ad S. Iacobum vocat *Oculos
Episcopi*, id est Romani Pontificis. Quare ita de ea scribit B. Damianus lib. 2.
epist. 2. ad S. R. E. Episcopos Cardinales. *Ecclesia Romana excellentioribus præ ca-
teris totius Orbis Ecclesijs nititur privilegijs : sed & mysticis etiam instituta, atque
disposita non ambigitur sacramentis.* Nam ut de pluribus pauca perstringam Late-
ranensis Ecclesia sicut Saluatoris insignita est vocabulo, qui nimirum caput est om-
nium Electorum, ita mater, & quidam apex, & vertex est omnium per Orbem
Ecclesiarum. Hæc septem Cardinales habet Episcopos, quibus solis post Apostolicum
sacrosanctum illud Altare licet accedere, ac diuini cultus mysteria celebrare. In quo
nimirum illud Zachariæ continetur oculum : *Ecce, inquit, lapis, quem dedi coram
Iesu : super lapidem unum septem oculi sunt.* Lapis autem iste procul dubio illa petra
est, de qua verus Iesus Petro pollicetur, dicens, *super hanc petram ædificabo Eccle-
siam meam.* Hinc eruitur ratio, cur dormientem Petrum Christus exsuscitans
non vocat eum Petrum, sed Simonem, dicens, *Simon dormis,* Marci 14. Cum
enim

enim dormiret, erat ab officio pastoris alienus, meritò ergo eo tunc nomine compellatur, quo ante susceptas Ecclesiastici principatus habenas appellabatur, cuius omnis splendor ipsamet est vigilantia. Aiebat Ieremias cap. 1. *Virgam vigilantem ego video*. Hæc mihi videtur referre sceptrum pastorale, primò quia iuxta septuaginta legimus. *Ego video baculum nuceum*, decet enim maxime Sacerdotes proferre clementiæ oleum, secundò quia iuxta Theodoretum habetur, *Ego video virgam amygdalinam*. Sicut enim prima arborum floret amygdalus, sic est Sacerdotis virtutum floribus ante cæteros indui: tertio, quòd magis spectat ad nostrum propositum, quia Viegas in Apocal. cap. 15. comment. 1. sect. 1. virgam vigilantem propriè explicat *Virgam oculatam*. In principe itaque virga auctoritatem commendat, oculus verò vigilantiam. Sic Osirim velut regem omnia conspicientem Ægyptij pingebant tanquam sceptrum habens in se oculum insculptum, vt notat Plutarchus lib. de Iside, & Osiride, sic Phryges Deum, cuius vices gerunt Ecclesiæ Rectores, effingebant quasi virgam appicto desuper Sole exornatam, ex Macrobio lib. 1. c. 21. Vnde quo quis Deo vicinior est officio, debet esse vicinior vigilantia: & ideò licet tres discipulos Christus excitavit, dicitur tamen tantum Petrum excitasse, vt qui maiori vigilantia egeret. Quàm verò suavia sunt hæc tanti Principis verba: *Non potuisti unâ horâ vigilare mecum*. Quid dulcius quàm vigilare cum Christo Principe? qui cum Christo vigilat, optimum socium habet. Comes facundus, aiebat Publius, *in via est pro vehiculo*: at noster Comes est nobis Christus pro omnibus, quia ipse est omnia, idque nouerat Dauid, dùm canit Psalm 22. *Et si ambulauero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es*. Quis pudor homini Christiano, omnes principes sacerdotum & magistratus templi, & seniores populi potuisse vigilare cum Iuda? & ipsum non posse vigilare cum Christo, *Nos miseri*, inquit S. Bernardus serm. 2. de sancto Andrea, *vicinis tot serpentibus, & igneis telis undique volitantibus, inimicis insurgentibus, perniciosâ securitate, & negligentia dormitamus, ac si non sit militia hominis super terram*. Quibus meritò dicatur quod Apostolis, *Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem*: vbi Christus duo petit, vigilantiam, & orationem. Vigilantia mentis oculos aperit, vt videamus pericula, oratio alas præbet, vt pericula fugiamus: *Frustra enim iacitur rete ante oculos pennatorum*, Prouerb. 1. Ne ergo intremus in tentationem, intret postulatio nostra in conspectu Domini. Et hæc sint satis de vigilantia. *Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israël*, Psalm. 120.

Lituis pastoralis est virga vigilans, sine oculata.

Quo quis Deo vicinior eo vigilantior.

Excitatos è somno discipulos alijs sui principatus radijs aspergit, *Surgite, ecce appropinquauit, qui me tradet*, Matth. 26. O verè Imperatoriam vocem! *Surgite, eamus, Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir praliator suscitabit*

Alius radius Christi principatus ab eius constantia

bit zelum suum, & super inimicos suos roborabitur, Isa. cap. 42. Indignè ferebant Medici Imperatorem Vespasianum, etiam dum agrotaret castris interesse, quibus ille ait, Imperatorem stando mori oportere. Stat ergo princeps, & ait, *Surgite, eamus.* At secum habet tres tantum homines, & quidem somnolentos, & pauidos, & contra quos incedit? contra vniuersam Romanorum militum cohortem, contra trecentos, & ultra prædones sub proditore Iuda belli infandi buccinatore, & parario, à Pilato, & sacrilegis templi sacrificulis rabie, & furore succensos. Vnicus gerit Petrus ensem, & quidem rubigine exesum, at illi faces, gladios, fustes, hastilia, catenas, & horrendum carnificinæ apparatus. Hic exoritur singularis principatus radius dum surgere iubet discipulos, sicut olim suos milites rex Antigonus, quibus dicebat cum innumero hostium multitudine certaturis. Attendite, non quot simus, sed vbi sim. Sed longè maiores splendent radij, si congressum eius cum proditore cogitemus.

*Summa Iuda
da impietas.*

Adhuc eo loquente, ecce Iudas vnus de duodecim venit, Matth 26. Proh quale monstrum nominaui! monstrum quod quis abominetur potius, cum semel aspexerit, quàm velit nominare: proditor, ille Christi proditor est furialis Synagogæ bellua, Ecclesiæ Christianæ tempestas, Apostolici collegij pestis, demoniaci exercitus primicerius, tyrannus non iam humanorum, sed diuinorum. Quàm mente accedis ad Christum perditissime homuncio? eam quàm Christum eiurasti? quo ore? eo quo non tam Filium hominis, quàm Filium Dei prodis? quibus pedibus? ijs quos innocentis sanguine pretium humanæ salutis conculcans maculasti. Christianum te mentiris Christi non tantum hostis occultus, sed manifestus iam Christicida: Apostolum te fingis Versipellis Apostata, præconem pacis te simulas Antichristi antesignanus. Inter Christi amplexus vipera mordax incalescit: lupus rapax Agnum deosculatur: venenum infundit osculo, quo charitatis gratia infunditur. Bellum dirum atque infandum auspicatur osculo, quod sacræ pacis insigne est, quo amicitia fida firmatur, quo fides sancta signatur, quo tota Christi respublica sancitur. O sacrilegium omnium postremum, ô impietatem, non dico cœlis, & terris, sed inferis ipsis tremendam! & iam tua fulmina cessant summè tonans. Si cum hac impietate conferatur, Pilatus pius est, si Pontifices sunt Religiosi, si ipse diabolus misericors est. Vbi ergo fuldureæ Angelorum legiones? vbi frementia volitantis naturæ castra? vbi irati Orbis exercitus? vbi flammæ sagittæ, & ignea tela, quæ nefanda Pentapolitanorum oscula represserunt? Iudas diro magis & inaudito osculo aburit, & fulmina sopita iacent! quid duo Angeli ad Angelorum regem? quid execranda Pentapolis ad incestam infamem Iudæ animam? cur ergo non in ipsum laxatis franis efferuescent, & sæuunt elementa?

*Christi impietatem
creaturas frangens,
ne in Iudam sa-
uient.*

elementa? dat rationem S. Hieronymus, & singularem referat Christiani principatus radium: loquens enim de osculo, quo traditus est Dominus, ait, *Hoc est signum, quod posuit Deus in Cain; ne quicumque inuenisset, occideret eum.* Equidem Cain, ut habetur cap. 4 Genes, ubi primum se in Deum, & fratrem reum agnouit, toto corpore inhorruit metuens imminentes in suum caput creaturarum ultrices manus, à quibus circa se frementibus putabat se ubiq; dilaniandum, à Deo tamen signum accepit, quod creaturæ reuererentur, & quo conspecto iram suspendens Orbis stupefactus parceret parricidæ. Ita existimat Hieronymus Caini signum in Iuda fuisse instauratum à Christo rerum Domino, ne in eum creaturæ suos furores distringerent: ubi enim osculum pacis Christus exhibuit proditori signum in illo leuauit, ne vlla creatura ei manum inferret, & hoc signum à principe impressum ipsas creaturas reueritas fuisse multis è sacris scriptoribus existimarunt, sic enim putat Theophylactus arborem, è qua proditor pendebat se ad terram incuruasce, ne strangularetur, sic Euthymius docet homines accurrisse, qui eum semimortuum laqueo exemerint, sic Eucumenius, Papias, & Comestor arbitrantur repetitis vicibus laqueum fuisse abruptum; qua in re non tantum lucet, sed fulgurat Christiani principatus lumen omnino mirabile. Fallor, nisi etiam existimet S. Leo, tanti principis signum fuisse etiam terrori ipsi dæmoni, ut qui Iudam in damnationem impulisset, eum in mortem impellere reuereretur, ut soli Iudæ violandum relinqueretur Christi imperium. Hic est autem S. Leonis rugitus serm. 16 de passione. *Cur de eius bonitate diffidis, qui te à corporis & sanguinis sui communionem non repulit? qui tibi pacis osculum non negauit? sed homo inconuertibilis cordis tui secutus es rabiem, & stante diabolo à dextris tuis, iniquitatem, quam in Sanctorum omnium armaueras caput, in tuum verticem retorquisti, ut te pateretur tua poena carnificem.* Solus ergo Iudas suæ mortis author fuit, qui sui cordis in omnibus rabiem sequeretur, sed cur stante diabolo à dextris eius? quod S. Leo sumpsit ex Psal. 108 & ratio dubij est, quia in cœna introiuit in eum satanas, Ioan. 13. Si ergo iam erat in ipso, cur dum moritur, stat tam procul ab eo? Quod Iudas Christum Dominum traderet, inuentio fuit satanæ interius proditorem commouentis, quod verò proditor sibi mortem inferret, id iam à longè spectabat diabolus, ut qui osculum Iudæ à nostro Principe impressum formidaret: adeò ut Iudas suâ in se solâ rabie fureretur, ut quæ esset ipso dæmone effrenatior, & magis nata Christi principatum contemneret. Quocirca S. Leo ibidem addit. *Tibi, ô Iuda, tua poena commissa est.* Creaturis omnibus, & etiam dæmone pacem tibi in osculo à rerum Domino exhibitam obseruante.

Reueretur etiam dæmon Christi imperium, & exhorrescit in Iudam sanguine.

Iudas principatus Christi soli solus contemptor.

Dubium hic oriri possit, cur diabolus dicatur stare à dextris, & non à sinistris,

Cur dicatur dæmon stare à dextris

*Iudæ, singu-
lari arcano
Mathemati-
co explica-
tur, ex Cos-
mographia,
& Nautica.*

nistris, sed latet in hoc arcanum singulare, quod potest explicari per Cosmogrophiam, & Nauticam. Ex Cosmographia discimus circulos Equatoris, & Meridiani secare Horizontem in quatuor partes æquales in punctis ortus, & occasus, meridiei, & septemtrionis sibi inuicem oppositis. Ex Nautica verò nouimus Aquilonem flare à parte septemtrionali; vnde qui nauigant ab ortu ad occasum, habent Aquilonem ad dextram, vnde à Nautis vocatur dexter: quibus præmissis audiatur D. Nicænus in homil. 10. in Cant. *Aquilo, inquit, est durus, & asper ventus. Vocatur autem dexter nomine, sed non est dexter Aquilo, nisi quis à tergo habeat orientem, peragens cursum ad occidentem. Omnino autem intelligis Enigma eorum, quæ dicuntur, quod scilicet qui recessit ab Oriente, sic enim nominatur Christus à Propheta, & se protrudit ad occasum lucis, vbi est potestas tenebrarum, sibi dextrum habet Aquilonem improbis insultibus illum excipientem, per quos cursus conficitur in tenebras. Quid pulchrius? Christum esse orientem, patet ex Cantico Zachariæ, Luc. 1. vbi dicitur, *Visitauit nos Oriens ex alto. Dæmonem verò sibi sedem posuisse in Aquilone, patet ex Isa. cap. 14. vbi ait, Sedebo in monte testamenti in lateribus Aquilonis. Dum ergo tempestate iactatur proditor, & Christum fugit Orientem, properando ad mortem, non mirum est, si ad dexteram habuerit Aquilonem.**

*Radius prin-
cipatus è
blandis ver-
bis Christi ad
Iudam.*

Non minores ex verbis Christi, quam ex osculo emicant radij principatus. *Amice, inquit, ad quid venisti?* Matth. 26. Miror, Dominum Petro ipsum à patiendi desiderio auertenti, quasi iratum dixisse, *Vade post me, satana,* Matth. 16. Iudæ verò summum proditoris facinus aggredienti dixisse suauiter, *Amice, ad quid venisti?* sed admirationem ipsemet Saluator adimit apud S. Basilium orat. 31. vbi sic ait, *Vnius ignorantia medeor, & alterius superbia vim affero. Hoc est errantem, & adhuc Diuinæ dispositionis ignarum Petrum instruo, & Iudæ proditoris superbam mentem prosterno. Necessarium fore Iudaicæ gentis excidium sic Deus ostendebat, Isaia cap. 1. *Filios enutriui, & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Vbi S. Zeno serm. 5. de Isaia ait, Iudaicum populum vniuersum salutis suæ presidium amisisse textus Diuini carminis ostendit, in quo eum non seueritas condemnat, sed pietas. Sic certè proditorem non condemnat nostri Principis Clementissimi seueritas, sed pietas. Nōne hæc verba suauissima sunt tela fulminea, Amice, ad quid venisti?* quasi dicat, si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem vtrique, tu verò homo vnanimis dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos in dōmo Domini ambulauimus cum consensu, si omnes debuissent insurgere in me vltimus esse debueras, & omnes cæteros furore antecedis! Vbi beneficiorum recordatio? vbi pietas? vbi timor? hæc inquam sunt verba fulgurea. Vnde aiebat S. Ambrosius in Psal. 39. *Graviore telo tanta dignationis percussus est, quàm si eum**

eum fulmine percussisset. Denique patientiam Domini ferre non potuit, qui maiestatem prodidit. Latet & alius radius educendus ex his verbis, Amice, ad quid venisti? Cur enim Amicum Dominus vocat, quem hostem suum norat? quia hæc est summorum principum indoles non iniurijs nominibus suos etiam hostes fœdare, sed etiam eos cum honore affari. Saul è regni solio excutendus semper Dauidi opponebat prosapiæ vilitatem dicens, *Ubi est filius Isai?* 1. Reg. 20. quasi dedignans eum nominare. Quid in principe abiectius? è contra Dauid regni æterni habenas suscepturus hostem Saulem, cum posset interimere, generosè ei parcebat rationem reddens, 1. Reg. 24. *Quoniam Christus Domini est.* Inde nos hortatur S. Chrysostomus ad idem præstandum, *Neque enim Patris cognomento vocavit illum, inquit, quamquam is quoque fuit humilis, & contemptus, neque nudo, simplicique nomine designavit: sed dignitatis, & principatus titulo: proinde tu quoque charissime, ne unquam inimicum famosis nominibus, sed honorificis potius appelles.*

Regia est indolis de suis hostibus etiam honorificè loqui.

Et hoc esse notam principatus nos doceat & ipse Saul, eam enim ut indolem agnouit in Dauid, hæc ait illi. *Ecce agnosco, quod regnans regnabis, quod regnum Israël constituetur in manu tua,* 1. Reg. 14. Sed dic, obsecro, inquit Chrysostomus, unde istud scis? penes te sunt exercitus, penes te sunt pecunie, arma, ciuitates, equi, milites, breuiter vniuersa vis apparatus regij, hic contra desertus, ac nudus, nec ciuitatem, nec domum, nec familiam habens. Unde igitur, te quaeso, ista loqueris? nimirum ex ipsis Dauidis moribus. Sic ex Christi in Iudam mansuetudine colligitur singularis principatus radius. Semper enim speciosius iniuriæ vincuntur beneficijs, quam mutui odij pertinaciâ, & principatus eo splendidior est, quò plures etiam hostes illustrat. Quo spectat illa principatus Christi descriptio, Psal. 44. *Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime, specie tuâ. & pulchritudine tuâ, intende, prospere procede, & regna. Propter veritatem, & mansuetudinem, & iustitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.* Christus accingitur gladio super femur suum, non ad necem, sed ad ornatum vincit pulchritudine, regnat mansuetudine.

Saul in Dauid agnouit principatum ex eius mansuetudine.

Non est speciosior principatus quam qui hostes illustrat.

Splendet Principatus contra proditorem, sed fulgurat contra milites. Nihil prætermittit Euangelista, quod confert ad tanti principatus commendationem. *Iesus itaque sciens omnia, quæ ventura erant, super eum processit,* Ioan. 19. Hæc norat & scientiâ Diuinâ, & scientiâ beatâ, & scientiâ infusâ. Omnis dignitas principatus consistit in cognitione efficaci: & ideo ille est maximè Princeps, qui nihil ignorat: at milites Christum hîc non agnoscunt, Iudas eis dat signum, signo dato non accedunt: stant ipsi, hæret proditor, nimirum omnes splendore perstricti, & Diuini principatus radijs impediti, ne regem regum agnoscant, ut aduertit S. Cyrillus lib. 2. in Ioan. & Origenes tr. 35.

Principatus maxime à sapientia radiat.

Principes in-
terdū ab ho-
ste capiuntur
vel defectu
sapientia,
vel defectu
potestatis: nō
sic Christus.

Multiplices
radij princi-
patus.

Vox Christi
ad hostes ful-
minea &
imperatoria

In Christi fa-
cie fulgebat
ignea &
tranquilliter
Martia pul-
chritudo
velut prin-
cipatus lu-
men.

Prælibatio
Martia pul-
chritudinis
Christi in
Danide.

in Matth. Hos cæcitate percusserat Deus, sicut olim latrunculos missos ad ca-
piendum Eliseum 4. Reg. 6. Principes interdum ab hostibus capiuntur vel
imprudentiæ copia, vel defectu potestatis: at Christus est leo de tribu Iuda, &
leo semper est oculis apertis, etiam dum dormit, & est animalium fortissimus
ad nullius occursum expauescens. *Oblatus est*, ergo, quia ipse voluit, Isa. c. 53.
Illis ergo hærentibus processit intrepidus princeps. Et dixit eis, quem quæ-
ritis? quid trepidatis? quid retrorsum abitis? quid in terram caditis? Iesum quæ-
ritis Nazarenum, ego sum: do manus, manus alligate, do collum, col-
lum constringite, si tantum me quæritis, finite hos abire: tu verò Petre,
conuerte gladium tuum in locum suum; omnes enim qui acceperint gla-
dium, gladio peribunt, an putas, quia non possum rogare Patrem meum, &
exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorum? Quot in his
regiæ maiestatis radij? quot lumina? *Quem quæritis?* inquit. Quis Alexander
vnquam, quis Cæsar sic in hostes innumeros solus procedat intrepidè? illi au-
tem dixerunt, *Iesum Nazarenum*. Rectè: Iesum quærun, id est Saluatorem
constitutum regem supra vniuersum Orbem, quærun Nazarenum; à flore
deducitur nomen, is est flos campi, & lilium conuallium, is est Samsom Na-
zarenus, qui in cruce vtramque idololatriæ, & Iudaismi columnam brachijs
extensis complexus, eamque euertens suos moriendo hostes obruet. Et eos
iam in horto prostermit ad hanc vnicam vocem (*Ego sum*) quam Laurentius
Iustinianus lib. de triumphante Christi agone vocat tonitruum, ait enim, *Di-
uine vocis tonitruo territi retrorsum abierunt*. Sed si vox Christi ita tonet, non
minùs fulgurat eius pulchritudo: hanc enim militum consternationem san-
ctus Hieronymus, epist. ad Principiam, tribuit sidereo cuidam splendori à fa-
cie, & oculis ipsius promicanti, quo ad se iustos trahebat, & impios repellebat.
Nisi, inquit, *habuisset, & in vultu quidam, oculisque sidereum, nunquam eum
statim secuti fuissent Apostoli, nec qui ad comprehendendum eum venerant, corruis-
sent*. Nunquam non suffragatur formæ præstantia principibus. Ita enim suum
Theodosium post eius formæ commendationem extollebat Latinus Pacatus
in Paneg. *Virtus tua meruit imperium, sed virtuti addidit forma suffragium: illa
præstitit te principem fieri, hac ut deceret*. Cuius rei colligo rationem ex Eume-
nio in Paneg. ad Constantinum, *Non frustra enim*, inquit, *doctissimi viri, di-
cunt, naturam ipsam magnis mentibus domicilia corporum digna metari: & ex
vultu hominum, ac decore membrorum colligi posse, quantus illos cælestis intravit
habitor*. Quid ergo de Christi Domini pulchritudine dicendum est? cuius
splendor non fuit naturæ exercitium, sed Spiritus sancti ars tota, quæ prælu-
debat in cæteris, quid conferret hominum principi, & præsertim in Danide,
de quo Scriptura ait, 1. Reg. 16. *Erat autem rufus, & pulcher aspectu, decoraque
facie*.

facie. Vbi Gelenius legit apud Doctissimum Salianum, *Erat adolescens colore flauus, & Martium quiddam tuens.* Quantus est ergo ille princeps? cuius oculorum pulchritudo Martia est. Illi ergo abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Quos prosternit Princeps, prosternit retrorsum, vt dum cadunt cœlum aspiciant; dæmon verò Orbis tyrannus ait, mitte te deorsum. Vt qui cecidit ad terram, oculos conuertat, & eos à cœlo auertat. Milites verò fuisse prostratos ad emendationem colligit Rupertus ex hac particula, *Ergo*, ait enim Christus eis in terra iacentibus, *Si ergo me queritis, finite hos abire.* Ioan. c. 18. quasi dicat, inquit Rupertus, *Ergo adhuc si me queritis, & sic percussi non deluistis, me quidem comprehendite, & deinde finite hos abire.*

Hic oritur pulcherrima quæstio, ex cuius intelligentia summè splendet Christi Domini Imperium. Discipuli erant comprehendendi à Romanis Imperatoribus, & Prouinciarum tyrannis, cur Christus non vult illos comprehendendi à Iudæis? an fortè vt impleretur sermo, quem dixit, *Quia quos dedisti mihi, non perdi ex eis quemquam?* at an minùs exponentur perditionis periculo, si eripiantur à Iudæorum manibus, tradantur verò Gentilium furori? terret me Tartarea illa larua, cum qua colluctandum est Christi discipulis, sub barbaris, & exitialibus Cæsaribus implacabili furoris acerbitate in Christianum nomen accensis; quid cum in custodias conijcientur, in carceres latuminijs Syracusanorum, thesauro Messeniorum, hostilij Tulliano, Atheniensium baratro, gemonijs Romanorum, heliotrapezis Barbarorum horridiores? quid, cum trahentur ad Prætorum subsellia, à subsellijs ad amphitheatra, & ex amphitheatris ad publicam laniem? eo carnificinæ apparatu, vt alij videndi sint verberum dolore laniandi, alij liquato plumbo perfusi, alij lento igne cremati, alij securibus subiecti, alij fame enecti, alij in crucem defixi, alij rotarum radijs elixi, distractione membrorum lacerati, vincti raptati, nudum & toties mortui, permixti denique sanguinarijs polyphemis, qui in eos tela ex orci officinis depromant, & pro ingenita crudelitate tormenta excogitent, excogitata expediant, expedita admoveant, admota ad suam rabiem nulla conditionis, nulla ætatis, nulla iuris habitâ ratione moderentur. An tunc minus erit periculi, nè recta in Deum religio ab eorum animis extorqueatur; nè in dæmonum potestatem trahantur, nè abiurato veri numinis cultu præ tormentorum acerbitate dicere cogantur nefarijs numinibus sacramento. Ad hoc respondeat S. Philippus Abbas epist. 14. *Ex his, inquit, quos ad saluandum ei Pater dedit, quempiam non amisit, quia occidi eos immaturo tempore non permisit. Vt igitur sermo, quem de illis non perdendis dixerat, impleretur, refranato persecutore illorum quispiam non tenetur, sed pro saluandis illis prior eligit ipse mori, ut post modum facti fortes idem referant Saluatori.* Audax quidem

Pulchra quæstio, cur Christus non sinat suos discipulos à Iudæis capi, reliquerit tamen eos ab Imperatoribus Romanis capi mandandos.

Immanis in Christi discipulos gentilium furor.

Ad quæstionem acuta responsio.

*Christus vel-
ut Aquila
implumes
tegit Aposto-
los in horto.
ut suo tem-
pore inter
fulmina lu-
dant.*

*Unius est
Christi Prin-
cipis & pre-
mere, & la-
zare habenas
humani ge-
neris hostibus.*

*Iesus capitur
a militibus,
& indigna
patitur ad
triumphi ap-
paratum.*

erat Petrus, sed adhuc immaturus, ut qui ad ancillæ vocem expauit, audaces erant & alij sanctissimi Discipuli, sed qui post passionem liberaliter sanguinem proprium effusuri erant, ante passionem eum fundere expauescebant; illos ergo sapientissimus Princeps tunc capi non sinebat ad maiora fortiori animo & perfectis viribus reservatos. Id eleganti similitudine explicat S. Augustinus serm. 121. ubi ait, Christum Dominum fuisse in horto instar regis Aquilæ discipulos, velut implumes pullos protegentis. Et dum orat, & dum ad eos sæpe recurrit, & dum prohibet illos capi. Sic enim ait, *Tanquam aquila tegebat nidum suum velamento pennarum.* Quid in Principe augustius? occurrit hic magnus ille Cæsar Maximilianus II. qui in scuto typico præferebat Aquilam bicipitem rostro vno palmas, altero fulmen tenentem cum hoc lemma, ut habetur apud Typotium, *ἀν νοῦ γὰρ ἐν ἀτέγων, IN OPPOTVNITATE VTRVMQVE.* Christus palmis nunc nidum suum inumbrat, nè tantæ Aquilæ pulli lædantur, sed veniet tempus, cum è nido emissi in medijs fulminibus ludent, & per ignes, & flammæ sibi viam in cælum aperient, sic omnia ille disponit vnumquodque secundum suum tempus, ut patet ex verbis ipsius, *Cum quotidie, inquit, vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me, sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum,* Luc. 22. Dicitur de humani generis hoste, Iob 40. *Qui fecit illum, applicabit gladium eius.* Non applicat suos enses; diabolus pro voluntate sua, sed est Dei solius eos applicare, eo tempore, quo placet Diuinæ voluntati. Christus ergo non discipulis, sed sibi dæmonis gladium applicat, ut ostendat se habere supra omnia imperium.

Sed quid moror? hæc dum attentius confidero, Iesus capitur. Præcipiebat hæc Deus Deuter. 22. *Si nidum avis inueneris, & matrem pullis, vel ovis desuper incubantem; non tenebis eam cum filijs; sed abire patieris captos tenens filios.* In horto aquila suum struxerat nidum, Iudæi Aquilam reperiunt suis pullis incubantem, & contra legem relictis pullis Matrem capiunt. *Cohors ergo, & tribunus, & ministri Iudeorum comprehenderunt Iesum, & ligauerunt eum,* Ioan. c. 19, Satis dixi, dum dico Iesum capi. *Circumdederunt me, inquit, canes multi, concilium malignantium obsedit me,* Psal. 21. Cingitur undique militibus instar vrbs obsessæ, immanes lupi Agnum mansuetum inuadunt, nefarii prædones in pastorem insurgunt, in patrem filij degeneres, in Medicum phrenetici ægroti, in Magistrum ingrati discipuli, in candorem lucis æternæ filij noctis, & tenebrarum potestates, quale spectaculum quam funereum! quam exitiale! Adam capitur, ut è Paradiso eiiciatur; Samsō capitur, ut ad seruale opus damnetur; Arca Dei capitur, ut in castra Philistinorum deferatur; Daniel capitur, ut in lacum leonum abijciatur. Vix scio vllum esse locum, in quo magis deprimatur tantus princeps, & in quo magis tanta maiestas resplendeat.

Ad

Ad terram deprimitur rex ille vniuersi, sub quo curuantur, qui portant Orbem: vnus ille ad cuius castigationem insana se coercebant maria, procellarum turbines, tempestatesque silebant, sese ad Conditoris sui famulatum abijciente naturâ, insurgentibus maioribus, ac maioribus frementium vndarum cumulis obrutus later. Deus sub pedibus hominum oppressus gemit, Creator à vili creatura conculcatur, innocens à reo, iustitia ipsa ab iniquitate. Et hæc videt, audit, & intelligit humana superbia, & Deo se ad hæc infima deiiciente non vult vel ad minimum deprimi. O mysterium semper vetus, semper nouum, mysterium quod in æternum erit mysterium. Vt enim hæc capiantur, concipiendum nobis est creaturæ nihilum & infinita vilitas, & alia ex parte Dei infinita & immensa Maiestas, quam nec ipsi Angeli assequuntur, quanta quanta est, ô rerum facies, misera, acerba! Erit erit olim illud tempus, quo se debet in Maiestatis suæ solio. Nunc autem circa eius latera, velut è cauea missi leones, & solute catenis belluæ volitantes fremunt, & hoc est propositum cunctis certamen sese rabiosâ quâdam nocendi feritate superare. Aspicite eum volutari in luto, qui cœlos sideribus illuminat, eum crinibus, & quâuis aliâ corporis parte admixtâ cruciatibus contumeliâ trahi, qui Solem splendore accendit. Non decet vinciri regem, cum libera sit regis, & semper salua potestas, at Rex regum ab exhausti pudoris hominibus, à natis seruituti mancipijs, à rabidis homunculis ferreis catenis ad ossium nudationem constringitur. Cum interea nullus gemitus, nullum suspirium, nulla vox à mansuetissimo Agno, nisi hæc, hæc catenæ sint vestræ libertatis auspices, hæc tormenta vestræ felicitatis exordia, mea deiectio vestri triumphi, mea mors vestra in immortalitatem translatio. An vllus aliquis in tanta noctis caligine affulgeat Christi radius, quo suum testetur principatum? non vnus sanè, sed prope innumeri. Si enim inquiramus, quâ ratione tantus princeps potuit capi? ipse respondebit apud Ieremiam Thren. c. 3. v. 5. *Venatione ceperunt me, quasi auem inimici mei gratis.* Non poterat capi sublimis Aquila, nisi amicitia illice: parati erant laquei, disposita retia, sed eminebat super retia. Quid ergo? vt aues capiantur præter retia, disponuntur aliæ auiculæ aliarum illices, ad quarum modulationem illæ excitatæ ad mutua oscula accurrant, ad societatem festinent, & tandem in laqueos incidunt, sic captus est Diuinus ales non aperto Marte, non viribus creaturarum, sed oris consortis modulamine, sed amicitia illice, & signo beneuolentiæ. Aded enim erat amans hominum, vt ad aspectum proditoris, ad societatem militum accurrerit. Ergo, inquit D. Paschasius lib. 3. in Threnos, ipse est Aquila, quæ dum prouocat pullos suos, scilicet Iudaos, ad volandum, expandit alas suas super eos, & assumpsit, atque portauit in humeris suis, laqueo eorum captus est in insidijs. At verò an erat ille fraudis, & simulationis

*Diuina
Principis,
qui capitur
Maiestas.*

*Nulla crea-
tura assequi
potest cogi-
tatione, quid
sit Christum
capi?*

*Rex etiam
in vinculis
maximâ suâ
parte semper
manet liber.*

*Infiniti prin-
cipatus Chri-
stiani radij
in captura.*

*Iesus amore
capitur.*

*Admirabile
aucupij ge-
nus, quo
Christus ca-
pitur.*

tionis inscius? absit, hostiles animos fraudesque norat, verum sic hominum colebat amicitiam, ut ne illud signum prateriret, maluerit capi, & ad mortem duci.

Duo splendent principatus radij in Christo, unus cum Malchū sanatur, alter cum Petrum arguit.

Nullus est aptus ad regimen, qui est ignarus, quod hic eleganter probatur.

Merito usus gladij eripitur Petro, quia rudis adhuc erat in eo sapientia.

Hac notent imperatores, reges, & omnes auctoritate graves.

Hominis fugientis à Deo domus ipsa est instantia.

Tanti mysterij inscius Petrus animum non tenuit. *Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum, & percussit Pontificis seruum, & abscidit auriculam eius dexteram: erat autem nomen seruo Malchus, Ioan. 18.* Hinc oriuntur duo radij, quibus ostenditur Christus Princeps. Primò enim principum proprium est aliorum mederi vulneribus, vnde ille ineptus ad principatum aiebat Isaia cap. 3. *Non sum medicus: Nolite constituere me principem populi.* Officium verò Medici Princeps noster hic non omittit, ut enim notat Lucas c. 22. Malchum curauit. *Et cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum.* Secundò principum est, non dare gladium hominibus, nisi ijs, qui sapientiā præcellunt: Quod nec ignorauit docta Antiquorum Poëtarum rusticitas, Palladi enim scientiarum Regina committit Iuppiter fulminum custodiam, sic enim illa apud Æschinem gloriatur, *Deorum sola ego clauis domorum scio, ubi asseruatur fulmen.* Hinc qui primus gladium in hominem accepit, in Paradisi foribus dicitur Cherub, id est pugnans, ex Biblijs regijs, vel Magister ex Vaticanis, vel plenitudo sapientiæ communiter, Petrus voluit pugnare, sed nondum erat Magister, nondum plenus Sapientiā, vnde grauiter errauit: partem enim vulnerauit in Malcho, quam debuerat omni curā, & studio custodire. Petrus fidei nostræ fundamentum hominis auriculæ vulnus infligit, at quomodo credent homines, si non audiant? nonne fides ex auditu? debebat fidei Magister organum fidei defendere, & gladio auriculam amputat: merito ergo à sapientissimo nostro Principe usus gladij ipsi adimitur: Petro adhuc rudis ante descensum Spiritus sancti solū pascendas oues Iesus committit, *Pasce oues meas, Ioan. c. 21.* quasi dicat non tibi gladium, sed pastoris baculum permitto: at ubi fit plenus Diuinā Sapientiā, ipsi conceditur & gladij usus: nam post delapsū Spiritum sanctum vidit lintheum plenum reptilibus, & simul ei dicitur, *Occide & manduca. Act. 10.* Quia soli Sapienti decet principes usum gladij concedere: Atque vtinam Christiani Principes, & Reges nunquam suæ potestatis enses armorum Præfectis, & Ducibus committerent, qui ijs non ad fidei Catholicæ defensionem, sed ad auitæ Religionis interitum vtuntur.

Quid plura? *Discipuli omnes relicto eo fugerunt, Matth. 26.* Percutitur pastor, disperguntur oues. Nemo fugit, nisi qui Deum relinquit, nemo prodigus patrem relinquit, quin abeat in regionem longinquam. De primo reproborum primatu Caino dicitur, *Genes. 4. Egressusque Cain à facie Domini, & habitauit in terra Naid.* Philo libro de Cherubim vocem, *Naid,* interpretatur commotionem. Vnde eleganter illè ait, *Neceffe est, ut ab imaginatione Dei disgressa*

disgressa cogitatio, nanis in salo iactata more, ventis inter se confluentibus ultro citroque feratur, patriam domumque nacta agitationem. Præclaram sanè patriam domumque eorum, qui à Deo separantur! ea est commotio, ea est agitatio, nullibi firmi, nullibi stabiles illi, sed vbique vagi, fugitivi, & peregrini.

O Princeps Iesv, quid dicendum nobis superest? *Translata est gloria de Israël, quia capta est Arca Dei.* 1. Reg. 4. Sacra tua humanitas, Arca illa, in qua omnes sunt Diuinæ Sapientiæ opes, capta est, illam Philistinorum tenet exercitus, eam spernit, conculcat, contemnat victus, teneris inter nostros, tuosque hostes, & non accurrimus, te in tantis periculis relinquimus. Nobilis illa foemina vxor Phinees, vt audiuit captam esse Dei Arcam, toto corpore inhorruit, in eam subiti partus dolores irruerunt, & nostræ animæ non ingemiscunt! nè vnum quidem contritionis actum eliciunt! *Defecit gaudium cordis nostri: versus est in ludum chorus noster. Cecidit corona capitis nostri: va nobis, quia peccauimus* Ier. Thren. 5. At non nobis perdita est corona, non nobis Arca perdita. *Translata est gloria de Israël.* Arca illa diuina fugit à Iudæis, Arca illa quærit Gentiles, quærit nos, eam amittunt ideò Iudæi, vt ad nos transeat, vxor Phinees est synagoga, illa peperit, & filium vocauit *Ichabod*, id est *vbi gloria*: quasi illa dicat, vbi est gloria mea? decus meum? splendor meus? vbi Arca testamenti: vbi Sancta Sanctorum? vbi Cherubim? vbi cylindricæ nubes? vbi propitiatorium? vbi oraculum? vbi regia & pontificia dignitas? omnia hæc in Ecclesiam Christi sponsam transferuntur. Natio Hebræa spoliatur, Iudæus sicut Cain exulat, ô Domine Iesv, loquêris ad Iudæum, te non audiet Iudæus, Iudæo dextram Petrus refecauit auriculam, conuertetur tamen ad vespèram, si à te auricula ipsi restituatur. Loquere nobis, & dic, *Si ergo me queritis, sinite hos abire.* Sinite abire curas vanas, studia inania. Id præstabitur, & si semel in nostras manus incideris, te ducemus *cautè*, ne à nobis vnquam fugias, tu princeps, & qui te tenet, omnia tenet, ô te præstantem Captiuum, qui non potes capi, nisi ab amore, & quem

Amor non dimittit, et si te totum, & omnia largieris,

Omnes Iudæorum opes & ornamenta ad Christianos translata, ideo in spoliis impiorum.

CAPVT QVINTVM.

DVPLEX IN CHRISTO LVMEN,

VNVM, QVO ADMIRABILIS APPARET
ANTE ANNAM,ALTERVM, QVO CONSILIARIVS
ANTE CAIPHAM.Et vocabitur nomen eius Admirabilis, Consilia-
rius, *Isaia cap. 9.*

*Luctuosa
fors Ionatha
ante oculos
posita.
1. Reg. 14.*

QVis pavor subito infortunatum quidem, sed omnium principum formosissimum Ionatham inuasit? Ionatham patriæ parentem, clypeum fortium, ensen Israël, iucundius coeli munus, suauiores Dauidis delitias, cor & affectum populorum, omnium virtutum militarium florem. Quis horror tantum Principem repente corripuit? cum post reportatam victoriam de hostibus, quos solus armigero tantum stipatus vel sparserat, vel paternis armis tradiderat enecandos, vidit se morti adiudicatum, & quidem à patre vnico crimine maculatus, quo alij ad triumphos ornantur. Intuebatur luctuosissimus Princeps sibi ensen, baltheum, & arma detrahi, quibus hostes prostrauerat: vinciebantur catenis manus, quæ salutem, & libertatem populo pepererant; velabatur Principi facies, cuius vel solus aspectus satis erat omnium foelicitati: ferebatur mortis sententia à Patre in Filium, à Rege in regni hæredem, & sententia, quam chariores amici exequerentur. Non existimo nobis adeò ferrea inesse corda, quin ad eius planctus ad eius querelas doluissent. Vbi error? vbi crimen? tu me, Pater, è victoria recentem regijs ornamentis exui, tu me vinciri, tu me feralis theatri suggestum conscendere imperas? vereor, nè si me innocentem dixerò, tuum iudicium, quod apud me semper grauissimum fuit, videar refellere, & nè dum innocentiae meae patrocinari studuero paternam culpam accussem, quæ res mihi supplicij omnibus acerbior est. Conquerar ergo, an fileam? vincti hominis non solum superuacanea, sed & inuita defensio est, quæ iudicem non docere videtur, sed arguere. At quid tandem egi? quid peccaui? *Gustans gustavi in summitate virga, quæ erat in manu mea paululum mellis, & ecce, ego morior.* Ecce gladius, & ecce ligna, sed vbi est victima holocausti? victima sim, quis ignem accendet? an Pater? ego meis periculis securitatem regni fundani:

an

an populus? pro populi salute meum sanguinem, meam vitam, & me totum propinquo. De morte non conqueror, quæ & paternæ satisfaciatur religioni, & publicæ salutis sit fundamento. Sed ubi est scelus? ubi crimen? A iugo Philistinorum regnum vindicaui. *Et ecce ego morior*; gladium, & flammam meorum concinui innoxijis cervicibus imminentes repuli, *Et ecce ego morior*. Immissi memet impavidè in horrentes hastilibus exercitus, dum omnia ferreo crepitantis grandinis turbine quaterentur, & ubique pallida mortis imago occurreret, tamque parùm vitæ peperci, quàm si mihi mille effundendæ superfuissent, ad populi defensionem, quem furor hostilis iniustæ suæ crudelitatis aris mactandum velut innocentem ovem destinarat, *Et ecce ego morior*. Nimboſas sparsi incircumcisorum tempeſtates, armorum meorum splendore noctem discuſſi, tonantes procellas ad serenitatem adduxi, *Et ecce ego morior*. Moriamur, & nostrâ morte vitam regnum suscipiat, & felicitatem. Vos verò commilitones mei mearum olim victoriarum participes nunc funeris spectatores, longum valet, estote incolumes, florentes, beati: quoniam mihi vobiscum non licet sine me quidem, sed non sine mea ope in longam annorum seriem vestra felicitas producat. O spes fallaces! ô vitrea fortuna! ô inanes hominum cogitationes! ô frustra mihi quidem, sed non vobis nec regno suscepti labores! quid lugetis? quid me aspicitis? olim mea solatia, nunc dolores: Ionatham non primùm hodie amittitis iam in humanis esse desijt, cum captivus esse cœpit. Ego si quid sepulti mortuorum cineres sapiunt, vestri non obliuiscar vnquam, adero sæpe castris vestris, adero vigilijs, adero certaminibus, & vestros animos, quâ potero, voce accendam. Quid nobis tunc fuisset animi, si tam ferali huic, & tam immani spectaculo interfuissemus, vidissemusque eum Principem regijs passibus, & constanti gressu in illa rerum perturbatione non ad regni solium, sed ad victimarium theatrum incendentem, & trementibus oculis omnium corda exulcerantem. Quid cum vestibus exuebatur? ad terram prosternebatur? ad palum alligabatur? ensis in regiam cervicem leuabatur? heu Princeps infortunate, & hæc erat tuis laboribus debita merces? plura non addidisset dolor, cum leues curæ loquantur, ingentes taceant.

Sed si liceret nobis adire abditissimos illos recessus, ubi sublimis Christi Domini animus loquitur apud se, & apud Patrem, & audire eos eiulatus, quibus iustitiæ solium concutit, & creaturarum, etiam quæ ratione carent, aures implet, dum per Ierosolymitanæ ciuitatis plateas captivus trahitur, formosissimus Princeps, Ionatas totus desiderabilis, æterni Patris vnica soboles, Angelorum gaudium, creaturarum lumen, humanæ salutis parens, Orbis restaurator, libertatis nostræ reparator, hominum hospitor, & mortis, & infero-

Sors Christi
longè tristior
quàm Iona-
tha.

rum triumphator. Ego, inquit, per eas plateas transui benefaciendo, & sanando omnes, *Et ecce ego morior.* Tota mea vita clarissimarum virtutum fulgor fuit, oratio splendor, vox tonitruum, & actio miraculorum origo, *Et ecce ego morior.* Vnus fuit, ad cuius imperium, & febrium ardores, & corporum cruciatus diffugerent, vnus cuius solam obiurgationem immerfi miserorum visceribus dæmones perhorruerunt; vnus qui claudos currere præcepi, & illi emicarunt; mancos manus porrigere iussi, & illi moles articulorum commissuras explicarunt; captos membris assurgere imperaui, & repente lectulos deportarunt; cæcos denique cælum diemque videre, & visum receperunt, *Et ecce ego morior.* Ego palàm locutus sum Mundo, ego semper docui in Synagoga, in plateis dedi vocem meam Sapientiæ Diuinæ thesauros aperui, vitæ æternæ semitas breuiores effeci, iacentes leges erexi, collapsas antiquas obseruantias in meliorem statum redegei, cæcitatem indomito meæ doctrinæ lumine expuli, & nè doctrinæ deesset quicquam, exemplorum, & vitæ innocentiae fulgoribus, & quasi balsami halitibus Palestinam totam afflaui, *Et ecce ego morior.* Audite cæli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est, filios enutriui, & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israël autem me non cognouit, Isa. c. 1. Ego quasi nutricius Ephraim portabam eos in brachijs meis, Osee 11. Hæccine reddis Domino, popule stulte, & insipiens? nunquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creauit te? Non dubito, quin populus si non Phariseus, saltem multi de plebe eum è carnificum manibus extorsissent, nisi corda sciuientis impunè ciuitatis malus inuasisset spiritus furoris, eumque vltiori carnificinæ subduxissent, vt olim Ionatham, sed optimus ille Princeps respicit ad dextram, oculos conuertit ad sinistram, & non est, qui eum agnoscat, nisi velut paternarum legum desertorem, antiquæ Religionis transfugam, sacrilegum, blasphemum, seditiosum, reprobum, Diuinæ, & humanæ Maiestatis subuersorem, *Et sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inueni.* Pl. 68. Ipse est Propheta, ipse Pontifex, ipse Iudex, ipse Rex: & iam repellendus est tanquam ignarus ante Annam, tanquã indignus sacerdotio ante Caipham, iudicio cassus ante Pilatum, regni incapax ante Herodem, Herodem omnium tyrannorum sceleratissimum, Pilatum iudicum iniquissimum, Caipham ex omni sacrilegiorum genere animal concretum, Annam vilissimam, stolidissimam, & in qua tota se ignorantia explicaret, belluam. Sed videamus, quàm sublimi & diuino iudicio factum sit, vt dum omnibus honorum titulis Christus Dominus exuitur, maioribus adornetur, quomodo lux in tenebris luceat, & tenebræ eam non comprehendant. E summa cæli arce Filium contemplatur Pater sudore sanguineo aspersum, vinculis ferreis grauem, & tacet: eum videt

Quatuor in
Christo signi-
tates ab im-
pijs extinctæ
& tamen in
eos infinitis
radijs fulgu-
rantes.

videt Angelorum exercitus, & stupet: nos eum in palatio Annæ Admirabilem contemplemur, & admiremur.

Et adduxerunt eum ad Annam primum, Ioan. 18. Inquirunt sacri Doctores, cur ad Annam ductus fuerit; neque enim tunc vllâ vel Pontificiâ, vel Iudiciariâ Annas autoritate poteratur. S. Chrysostomus homil. 28. id factum putat, vt toti ciuitati velut in triumphum ductus deridendus propinaretur: domus enim Annæ erat in arce Sion, ad quam longo viæ circuitu fiebat ascensus, vt tabulis expressit Adrichomius in theatro terræ sanctæ, eamque distare ab horto, ait 2360. gressibus, in descript. Ieruf. n. 207. Qualis ergo tunc rerum facies? cùm mediâ nocte minaci lampadarum luce ciuitas circumfulgeret, cùm nec ætas quenquam nec valetudo, nec sexus retardaret, quò minus oculos insolito spectaculo omnes implerent, cùm, tristissime Iesu, te paruuli ridere, te iuuenes malis verbis impetere, senes obiurgare, omnes famnis excipere gestirent: cùm alij se saluos te capto, alij se satis vixisse te comprehenso, alij sibi magis esse viuendum te extincto, prædicarent. Videbas referta tecta, ac laborantia, fenestras vigiles, sed minùs patentes, ac nè eum quidem vacantem locum, qui non nisi suspensum, & instabile vestigium caperet. Oppletas vndique vias, angustumque tramitem relictum tibi, iratum atque frementem, pariterque lætum, & hilarem hinc atque inde populum capto illudere certantem, vbique parem concursum, parèmq; clamorem: tam æqualiter ab omnibus ex tuo ingressu percepta est lætitia, quàm omnibus diuexandus, & dilaniandus veneras. Secundam affert S. Cyrillus rationem lib. 11. cap. 37. quia Annas erat author insidiarum, & proditori pecunias promiserat. S. Ioannes tertiam innuit, quia Annas erat Caiphæ socer. Sed quartam mihi aperit Regius Vates, ex qua secundum lumen effulget, quo Christus Admirabilis apparet. Sic enim ait Psalm. 8. *Domine Dominus noster, quàm Admirabile est Nomen tuum in vniuersa terra!* Nec dubium est primò, hunc Psalmum esse de Passione intelligendum, quod colligit S. Ambrosius ex hac illius inscriptione, *In finem pro turcularibus.* Sic enim, inquit, *Auctor Psalmorum præfatur Dei Filium, qui torcular calcavit solus passurum esse pro nobis, & mundaturum esse peccata nostra.* Dauid ergo sermonem conuertit ad Patrem æternum, cuius nomen est mirabile in ferendis, & refellendis sibi factis iniurijs. Nomen Patris non est, nisi Verbum, quo nomine suam definit Pater essentiam, vt alibi ostendi: hoc autem Verbum caro factum est, & in nullo alio nomine inuenta est salus, vnde sic Dauid orabat, *Deus, in nomine tuo saluum me fac,* Psalm. 53. id est in Verbo tuo incarnato, quod est Nomen super omne nomen, vt explicat S. Augustinus, Hilarius, & Hieron. Videamus iam, in quo hoc nomen sit Admirabile. Addit Propheta, *Vt destruas inimicum, & ultorem,*

Cur Christus ad Annam ductus, prima ratio.

Luctuosus Christi incesus ad Annam.

Ratio secundam, & tertiam, cur Christus ad Annam ductus. Omnium optima, vt Admirabilis multiplici radio appareat.

Annas Pontificis dignitatis idolum conteritur à Christo admirabilius, quàm Dagon ab Arca Dei.

Proponitur Malchus admirabili modo à Christo pariter destruendus.

Eusebius, Theodoretus, Theodotus, Heracleotes, Athanasius, Hieronymus, & alij per inimicum intelligunt Sacerdotes, & Phariseos, & per ultorem totum populum Iudaicum. Ego verò ab his non deflectens, dico in specie inimicum esse Annam, & ultorem Malchum. Vtrumque enim destruendo Christus se admirabilem ostendit, 2. Regum 5. Arcam Dei in domum Dagon Philisthæi intulerant, & exhausti pudoris Satellites Christum Dominum Arcam, in qua thesauri omnes Sapientiæ Diuinæ, & omnium gratiarum erant absconditi, in domum Annæ adduxerant, & hic non erat Pontifex, licet dicatur fuisse, sed erat Pontificis idolum, iuxta illud Zachar. cap. 11. *O pastor! ô idolum!* ad præsentiam Arcæ Dagon in terram concidit, & confractus est, & ad præsentiam Christi iam videatur Annas destruendus. Theologi inquirunt, quid in Annæ domo gestum sit, & scio eos non conuenire: sed sequor S. Augustinum, qui lib. 3. de consensu cap. 6. existimat, Christum rogatum ab Anna de discipulis, & de doctrina, & in eius domo alapâ fuisse percussus, & hanc sententiam innuit Ioannis narratio, ubi enim introductum eum proposuit ante Annam statim subiungit, *Pontifex ergo interrogauit Iesum de discipulis suis, & de doctrina eius*, cap. 18. Prædam quærebat vultur togatus ansæ insidiabatur exanthoratus Pontifex, Christi infensissimus hostis eum destruendi: sed ipse met hac vnicâ responsione destruitur, *Ego*, inquit Christus, *palàm locutus sum Mundo, ego semper docui in Synagoga, & in templo, quo omnes Iudei conueniunt, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? interroga eos, qui audierunt, quid locutus sim ipsis. Ecce hi sciunt, quid dixerim ego*, Ioan. 18. Domine, Domine Dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in vniuersa terra! *ut destruas inimicum*. Inimicus Annas quærit de Discipulis, & Doctrinâ, Christus eum ad testes remittit, quasi dicat. Rogas quid doceam, decebat te scire: ego enim Sapientia foris prædicaui, in plateis dedi vocem meam, in capite turbarum clamaui, & in foribus portarum vrbis protuli verba mea. Decetne te tua interrogatio circa meâ doctrinam, quam audire semper renuisti? ignoras quid docuerim, & mihi insidias paras, si iam id scire desideras, habes hîc seruos, & ministros, qui te doceant, sic Verbum incarnatum destruit inimicum. Addit autem Dauid, & ultorem. Sancti Patres inquirunt, à quo Christus Dominus fuerit alapâ percussus. Ego cum S. Chrysostomo homil. 82. in Ioan. existimo fuisse Malchum, & hanc sententiam sequitur Euthymius, & hic est ultor à Christo pariter destruendus. Fuit ergo inter tot prædones, & sicarios vnus audacior naturæ spurius, vilis verbero, execrandus mastigia, & demonum minister ex virulenta inferni hydra progenitus, qui non tantum ob abscessum sibi à Petro auriculam exulceratus, sed ægrè ferens se allegatum in testimonium à Christo dicente, *Ecce hi sciunt, quid dixerim ego*, & ideo furialibus ultionum

tionum stimulis accensus non erubuit patrare crimen, quod vix ausim nominare, quale enim illud sit penitus, ignoro. Nobiles norunt, quid sit alapam viro Nobili incutere, & hinc intueor infamem furciferum leuantem manum, sed in quem? si filius id ageret in patrem, viuus esset exurendus, & poena debito non responderet. Audistis fortè, quid narret Valerius Maximus de pudioso illo naturæ monstro, neque enim filium dixerim, quem rabies ita demeritarit. Ille arreptum per crines Patrem ad terram calce allisit, eum per descensum domûs traxit, venerat ad duodecimum gradum: & ecce, naturâ expallescens, & omnino extabescens, hæsit filij furor, nec ulterius in patrem sæuire sustinuit, eumque sic expirantem dimisit. Hæc dum vel tantum nudè narrantur nullo quæsito eloquentiæ apparatu, horrore crines eriguntur, adhæret lingua, hebescit animus, mens obstupescit. Sed quid dicam? Confirmatum tuum Oratorem Christe admirabilis ad tua vulnera, ad tuos cruciatus, & dolores cohorrescentem. Hinc non insurgit creatura in creaturam, non homo in hominem, non filius in patrem, sed vilissima creatura æternis constringenda in Tartaro vinculis sæuit in creatorem. O effrenem hominum furem, quo non extolleris? quandoquidem & illam Diuinam, & supercœlestem, & quam tremantes Cherubini vix intueri audent faciem contemnis, & contemeras. Ponderabat olim S. Cyrillus Hierosolymitanus illud Isaïæ cap. 62. *Ecce Saluator tuus venit.* Et inquirebat cum stupore, cur cauerit Propheta proprium Saluatoris nomen exprimere, eamque afferebat rationem, *Catech. 10. Saluator, inquit, apud Iudeos Iesus dicitur: Prophetica enim gratia Dominus homicidas Iudeos prouidens occultauit appellationem, ne si apertè præsciuisent, promptius illi insidiarentur.* Proh Deus immortalis! infinita Dei pulchritudo, aulæ cœlestis splendor, plena maiestatis potestas, sibi ab homuncionibus cauet, nec vult agnosci, nè auidius à tartareis immolatoribus contemnatur. Hinc ego appello S. Iren. l. 4. contra hæreses c. 37. Cur Diuinitas sub carne in Christo latere voluerit, quærentem, & hanc afferentem rationem. *Hominibus ostendens Deum, Deum autem exhibens hominem, & inuisibilitatem quidem Patris custodiens, ne quando homo fieret contemptor Dei.* Quasi homo eò vesaniæ possit adigi, vt necesse sit Deum latere, nè apertè visus apertiùs ab homine contemneretur. Vos etiam hinc appello, Theologi, sacra Ecclesiæ lumina, quos mouet in Scotum animus, quòd dixerit, Amoris affectum, nè in clarè visam Dei faciem feratur, posse cohiberi. Longè quid maius in humana prauitate meditatur sacrosanctus Ecclesiæ Lugdunensis Antistes, cum existimet, tantam esse posse hominis temeritatem, vt clarè visam possit, & ausit Dei pulchritudinem spernere: nec me mouet id dictum à sancto Præsule, id enim asserit, non quidem de lege ordinaria, sed in eo casu, quo Deus liberum hominis arbitrium relin-

queret,

*Immanis
audacia, &
crudelitas
vltoris mi-
nistri in Chri-
stum Admi-
rabilem.*

*Sublimis
amplificatio
criminis à
facinoroso
Anne mini-
stro patrati.*

*Quo sensu
dicatur cla-
rè visam Dei
pulchritudi-
nem posse ab
homine con-
temni.*

queret, nec extrinsecus efficaci regeret Prouidentia, quod aperte docet Scotus in 4. dist. 49. q. 4. §. dico ergo; & quod refert, & explicat in hoc sensu Vasquez 1. 2. q. 4. a. 3. disp. 18. c. 1. Sceleratus ergo, & perduellis laternio manum chirothecâ ferreâ, vt piè meditatur S. Bernardus. serm. de passione, Immani scilicet libitinæ instrumento ex Acherontia officina deprompto armatam in Christum leuat: leuat quidem, sed fortè sacrilegum infamis latronis brachium soluetur, fortè dira, & effera manus arefcet, vt olim Hieroboam quam in Prophetam extenderat, subitâ ariditate sibi vidit manum contabuisse. At Hieroboam rex erat, hic est abiectissimus verna: Prophetam alter fuit, hic regem Prophetarum intueor. Iesus tamen *dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs*, Thren. c. 3. Oculos auertamus, & tantum scelus silentio prætermittamus: terra intremiscit, cælum exhorrescit, Angeli pauent, eosque attonitos tenet, & immanitas sæuiantis, & mansuetudo patientis. Loquatur mei loco Iob. cap. 16. *Tetendit aduersus Deum manum suam. & contra omnipotentem roboratus est.* Alapæ vestigium inultum mansit in gena Christi, & adhuc impressum exstat in sindone sancta. Iesus tanti impetu Dominus Iesus in terram cecidit, & cruore è sacro illius ore defluente aspersum est pauimentum, vt notat Vincentius serm. de passione, & Landulphus de vita Christi.

*Artificiosa
in nefarium
Anna satel-
litè inuecti-
ua, sed ipsius
feritati lon-
gè inferior.*

O manus infandi ministri æternis cremanda inferni tormentis! ô maxilla mitissimi Saluatoris in æternum ab Angelis, & hominibus collaudanda! non te continuit ô vilis creatura! non te continuit illa Diuina facies, quam tanto animorum affectu Moyses, & Sponsa expetebant; non te illa cœlestis pulchritudo, non modestia, non lenis oculorum temperies compescuit, non illa morum, & vitæ serenitas, quâ non dulcius micarent stellæ, non serenius fulgeret lacteus circulus, non placidius spirarent Etesiæ, non illud os sacrum, in quo omnes gratiæ sessitabant, & vnde omnis effluebat lepos, rimque ne-
ctarei & cœlestis Sapientiæ torrentes exundabant. Date hoc iusto dolori meo æqui, rectique arbitri, si nimio plus inardescat animus, imò si minùs.

Hac Pater omnipotens superum regnator Olympi

Tam lentus cernis, nec cœlo tartara misces?

Ecquando horrificum dextro iaculabere fulmen.

Si nunc immoto facies innubila mundo est?

Ædera iam rupto rerum, confusa laborent.

Atque repente elementa ruant, ruat arduus æther.

Cur tua dextera vacat? cur non face terra trifurca

Iam fumat? quos flamma vorax seruetur in usus.

Ait Vidas lib. 2. Christiados vers. 852. Osa Arcam Dei tangit, & an cum irreuerentia ignoro: & ecce morte repentina corripitur: eandem Arcam Bethsa-
mitæ

mitæ curiosius inspicunt, & percutit Dominus de populo quinquaginta viros, & quinquaginta millia de plebe, & sceleratus Vlmorum Acheruns veram videntis, & viuentis Dei Arcam omnes cœlestes thesauros in se continentem non solum videt, non solum tangit, sed sacrilego ausu fœdat, contemnerat, & ad terram deiicit, & adhuc viuit! hîc non insurgit Core in Moysem, sed in Deum Moyſis; hîc non irridetur Elifæus, sed Elifæi Dominus: non spoliatur ille, vt Heliodorus, templum manu factum, sed sapientiæ adytum, Diuinæ eruditionis musæum, maiestatis solium, pietatis sacrarium omni templo longè augustius, multò sacratius; & terra non dehiscit! non sæuiunt feræ de sylua! non Angeli flagella distringunt! *Quid horum per potentiam iubere non potuisset, per quem factus est Mundus, nisi patientiam nos docere voluisset, quâ vincitur Mundus,* inquit S. Augustinus tract. 113.

Quale lumen in tenebris vsque adeò densis? Diuinum sanè, *Et vocabitur nomen eius Admirabilis.* Admirabilis, inquam primò, quia Christus Dominus nouum modum adinuenit se saturandi opprobrijs, iuxta illud, *Dabit percipienti se maxillam, saturabitur opprobrijs,* Thren. c. 3. Ibat ad passionem velut ad geniale conuiuium, aiebat enim, *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum.* Luc. cap. 22. id est iuxta Tertullianum contra Marcionem, *Figuram sanguinis sui salutaris implere cupiebat:* & ecce iam in ipso conuiuij initio est saturatus. Do tantum Rupertum dicentem. *Quam bonus est vnigenitus, inquit, qui cum in forma Dei esset, propter nos accepit formam serui, atque post gloriam claritatis, quam habuit apud Deum, priusquam Mundus fieret, saturatus est opprobrijs dans percipienti se maxillam.* Hinc exorta puto illa noua tormentorum genera in sequentibus Dominicæ passionis partibus: qui enim iam saturatus est, noua fercula meditatur: vnde ipse Leontius Ætolijs Pascha, quod Christus desiderabat manducare, *Res nouas* appellat: quid enim est Agnum innocentem ad ossium, & viscerum denudationem virgis cædi? nouæ epulæ: quid eum sacro capiti coronam impressam spinis rigente suscipere? noui cibi: quid tenerrimum redundantis crapulæ virus in Angelorum speculum, & faciem vltimæ pulchritudinis venenato afflatu euomere? noua fercula: quid innocentissimas manus, quæ nemini nocuerant, omnes ditarant, pedes, qui errantem ouem per spinas, & saxa quæ fierant clauis ferali ligno suffigere? dapes adhuc ignotæ. O admirabilem Iesum! qui acceptâ alapâ voluit primò opprobrijs saturari, vt commune mortis genus fastidiret, nouum expeteret, nouum susciperet.

Secundò apparet admirabilis, propter duas alias rationes, quarum prima colligitur ex S. Ephrem serm. de passione, vbi sic ait, *Serui quidem omnes, cum liberi efficiuntur, accipiunt alapam, vt morali libertate potiantur: At ipse*

Lumen quo Christus Admirabilis ostenditur.

Cur Christus inauditis modis fuerit excarnificatus.

Duo radij, quibus Christus Admirabilis fulget.

*¶ infelix, cum sit omnium liberator, iniuste colaphizatur. Iniuste quidem, si eius dignitas spectetur, qui non rapinam arbitratus est se esse equalem Deo: sed quia serui formam accepit, ut libertatis nostrae dignitas instauraretur, iustissime. Secunda ratio huic annexa haec est: Inter personas aequales mendacium alapa compensatur. Deum sibi mentitum dixerat Adamus, non quidem verbo, sed opere, quod grauius est, credens magis ipsi daemoni sub fallacis serpentis figura dicenti, nequaquam moriemini quam Deo praedicenti, si comedisset, eadem die moriturum. Quis vero compensando mendacio alapam suscipiet? Angelus, an Adamus? at omnes creaturae ante Deum quasi nihilum reputatae sunt. Christus ergo peccatricis creaturae fidei iussor, qui, ut homo simplex non poterat satisfacere, ut Deus non poterat percuti, debuit percuti, ut homo. Deus, ut aequalem, & perfectam Deo pro illata iniuria offerret compensationem, & ideo vocabitur nomen eius Admirabilis. Et haec ratio colligitur ex S. Cyrillo lib. 12. in Ioan. ubi ingeniose ait. *Dedecorati peccato fuimus, quam notam iniustam Christi detergit dedecus. Ipse enim peccata nostra tollit, & pro nobis laborat: nam quemadmodum mors sua mortem nostram destruxit, similiter arbitror prauaricationis nostrae dedecus alape inflatu deletum fuisse.**

*Alius radi-
us Christum
Admirabile
ostendens.*

Ultimam suggerit rationem Dauid, ideo Christum Dominum esse admirabilem, quia, inquit, non solum destruxit *Inimicum*, sed & *Ultorem*, hac mirabili responsione, *Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me cadis?* Ioan. cap. 18. Grande miraculum, fratres, exclamat S. Ephrem serm. de passione, stuporis plenissimum est, cernere Christi Regis, ac Domini nostri mansuetudinem, palmam casus seruo rationabiliter, prudenterque respondit, cum omni mansuetudine ac reuerentia. *Seruus furit, Dominus patitur, irascitur seruus, Dominus in sua benignitate persistit. Indignationis aculeos, rixamque tumultuantis animi, ira maxime tempore quis continet? hos aculeos continet, & frangat Christus, & in hoc valde admirabilis, ut qui suae mansuetudinis exemplo ultorem seruum damnat, eique, quem potuisset fulmine percutere benignè respondet, ut ultor agnoscat se victum à crimine cum nulla sit illata Annae iniuria, deinde si illata esset prius in iudicio testibus esse confirmandam.*

*Christus Con-
siliarius an-
te Caipham.*

Christum Dominum vidimus Admirabilem ante Annam, tempus est, ut appareat Consiliarius ante Caipham, *Et misit eum Annas ligatum ad Caipham Pontificem*, Ioan. 18. Tempus erat nocturnum, nocturnus Scribarum, & Phariseorum conuentus, nocturna tenebrarum potestas, Pontifex & inuidia, & odij, & ignorantiae tenebris inuolutus. Et ideo lumen magis splendet, quo Christus Dominus se Consiliarium, & magni consilij Angelum probet. Et primo inspiciamus, quinam ad Caiphae palatium contra Iesum concurrant. Lupi sunt, an leones? ipsum Euangelistam audiamus, *Principes sacerdotum, & omne Con-*
cilium

*Summa In-
daici Concilij
iniquitas.*

cilium quarebant falsum testimonium contra Iesum, ut eum morti traderent. Matth. 26. Falsum testimonium, proh Superi! iudicum est vera quærere testimonia: sic enim apud Ægyptios iudex, quem iustissimum, & sincerissimum esse volebant circa collum imaginem ex sapphiro gemma confectam gestabat, quæ vocabatur veritas, ut notat Ælianus lib. 14. vet. histor. imò summus Iudæorum sacerdos eam veritatem ad cor impressam supra rationale iudicij ferebat cum hac inscriptione, *Veritas, & illustratio*, ex Diuino mandato Exod. 28. Et isti falsum testimonium quærunt. Iudicum est innocentem accusatione diuexatum è mortis faucibus eripere, & isti innocentiam ipsam mortis faucibus iniiciendam destinant! ô noctem tartaream! ô caliginem Ægyptiacam! tenebrarum potestatem!

Insanis sacrificule, testimonia quæris? & in quem? in ipsam veritatem. Hæc modestia adeò inter tot iniurias mitis, & veneranda, cor illud ita mansuetum in tanta mœroris acerbitate, silentium illud ita altum inter tot calumnias, hæc constantia in omnē partem agitata sic immobilis, nōne te docent hunc, quem insequeris, esse cæteris hominibus, ne dicam Angelis superiorem? testimonia quæris, inuenta, ut quæ tuo furori non conueniant, reijcis. Dicam Mystra execrande, eas ad orcum, consule Acheronta, in ipso mendaciorum baratro inuenies, qui patrocinentur veritati, adeò firma constans, & necessaria res est ipsa veritas, dæmones audies, qui & inuiti dicant eum esse Filium Dei, in quem tua debachatur vesania, nisi te tuus furor fecisset cœcum, & mala mens præiret rationi, ires ad Regulum maximum pietatis regem, ires ad Centurionem, ires ad cœcum natum miraculorum ipsius inspectorem: quæreres è Nobilibus Lazarum, & mors ipsa authorem vitæ tibi ostenderet; iuberet ad te venire multa hominum millia, quos per solitudinem sequentes exiguo pane saturauit, videres claudos incedentes, mutos loquentes, cœcos videntes, surdos audientes & quod supra omnia, stultos sapientes. Hæc si non sufficiant, dō tibi in testem mare, dō ventos, cœlum, & terram, & quæ eorum ambitu continentur, hæc enim tonant, & potenti voce clamant honor, potestas, & imperium Deo nostro, & Agno. Sed ad tantas voces Caiphas obscuruit, alios testes quærit. Quid ergo, *Novissimè autem venerunt duo falsi testes, & dixerunt. Hic dixit: possum destruere templum Dei, & post triduum readificare illud*, Matth. 26. Tum Caiphas, *Nihil respondes ad ea, quæ isti aduersum te testificantur.* Quid Iesus ad hæc? *Iesus autem tacebat.*

Omnia Elementa patrocinentur veritati pro Christo, eumque res omnes vel inuita Deum probant.

Hic oritur lumen, quo Iesus apparet magni consilij Angelus. Præeat nobis Leo serm. 6. de pass. *Falsa aduersus Dominum testimonia quarebant, sed inter inconditas voces, & dissonas hoc Iesus mirabiliter elegit, ut taceret.* Excutiamus hanc vocem mirabiliter. Tacet mirabiliter, ut se probat Iesus Admirabilem

Lumen, quo Christus fulget, ut magni Consilij Angelus.

*Silentium
innocentia
testis.*

Consiliarium. Quod vt apertè declaratur omitto, quæ notat Paulus Diac. l. 23. histor. miscell. olim domum Consilij fuisse vocatam *Silentium*, apud ipsum enim legimus Irenem in silentio remisisse tributa; sicut apud Cedrenum, Photam contradixisse Mauritio in *Silentio*, id est in Concilio. Prætermitto etiam nullos olim fuisse Consiliarios dictos, qui non diu in silentia adytibus morati fuissent, vnde & ipsi *Silentiarij* vocabantur, & apud Persas in consuetudine fuisset solos taciturnos in Consiliariorū ordinem referre, qui & *Silentium* pro Deo colerent, vt notat Amianus l. 21. Dico tantum Iesum mirabiliter elegisse tacere, vt se Consiliariū probaret: quid enim Consiliarius suadeat melius viro innocenti, nisi silere. Olim innocentia symbolū fuit piscis, vt docet Pierius Valerianus l. 3. 1. hieroglyphy. cap. 14. vnde Pythagoras piscibus esse suis edicto cauit, nè persequerentur innocentes. Piscis nihil falluginis accipit è mari, ita nec in nocens vitij inter peccatores. Piscis tacet, ita & in nocens, vnū est ipsius natura, alterū prima ipsius proprietas. Nunc audiatur S. Ambr. in Luc. l. 10. *Accusatur Deus, & tacet & benè tacet, quia defensione non indiget: ambient defendi, qui timeant vinci, non ergo accusationem tacendo confirmat, sed despicit non refellendo.*

*Aliud diuini
Consilij
lumen in
Christo.*

Sed iam splendore maiori fulgurat illud lumen, si ad sequentia attendamus. Pontifex tacente Christo ad adiurationem conuertitur. Caiphas sedet in cathedra pestilentia, Iesus stat ad pedes eius, Caiphas tonat voce minaci, Iesus ponit in puluere os suum, tenebræ volunt lucem comprehendere, sed lux Diuini consilij in tenebris lucet, & splendorem ab ipsis sumit. *Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus Filius Dei*, Matth. 36. inquit Pontifex, & Iesus quid? *Tu dixisti*, inquit, o lumen maximi Consilij! eandem ebiberat pontifex, ac satanas de Diuinitate Christi suspicionem, & magistrum dæmonem sequebatur Caiphas discipulus. *Satanas*, ait S. Hilarius, *tantis suspicionibus anxius vsque ad tentandi erupit audaciam ingens in Iesu peritimescens coelestis molitionis arcanum*. Ita & Caiphas: nam vt sapienter aduertit Victor Antiochenus in Marc. 14. *Quorsum hoc solum, ipsène Christus Dei benedicti Filius esset, interrogare attinebat, nisi id eum esse suspicari fuissent?* vnde Christus admirabilis Consiliarius eodem modo, ac satanæ olim, Caiphæ os occludit, & multò clariùs, sicut magistro peior erat discipulus. Magister vult, vt Iesus è sublimi vertice mittat se deorsum, ita tamen vt Angeli occurrant, nè fortè offendat ad lapidem pedem suum. Discipulus vult, vt sursum ascendat ad crucis patibulum, & occurrant ei tortores, à quibus cruci configatur: Iesus dæmonem gladio Scripturæ repellit à se, sed gladio ancipiti vt anceps, & adhuc dubius pendeat; at Caiphæ apertè spiritu oris sui enecat, dicens, *Tu dixisti*, quasi dicat, ex ore tuo te iudico, neque enim à me inquireretur, an sis Filius Dei, nisi id te mea exempla, & miracula docuissent, ne ergo vltèriùs quæras,

*Admirabili
consilio Cai-
phas captus.*

quaras, proprio sermone illaqueatus es, Tu dixisti: verum tamen dico vobis, amodo videbitis Filium hominis sedentem à dextis virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli, Matth. c. 26. Ego Deus humano corpusculo vestitus spernor, vt tenerrimus ligni vermiculus, sed veniet tempus, cum sedebo inter tres, sapientissimus Princeps, & vno impetu vos omnes interficiam. Ego vilis in cœnis ero gloriosus in nubibus cœli? Videtis abiectam homunculi faciem. Visuri postea meum irati Numinis vultum: vestris nunc subijcior iudicijs, postmodum supremum tremendæ maiestatis solium conscendam, illo die quo cœli columnæ magno fragore, & insolito motu concussæ intremiscent, quo stellæ repentino flammæ tractu decussæ, vt arborum lapsa folia è cœlo cadent, quo luna cruore aspersa tabescet, & purissimæ fons lucis Sol ficcabitur. Nunc à vobis luducor, sed breui cùm mecum pugnabit orbis terrarum contra insensatos, in capita vestra damnata sententiam feram, Quot tunc me ardentium curruum millia circumstabunt? quot famulabuntur flammæ Angelorum cohortes? quis incessus meus? quis vobis pavor? quænam omnium trepidatio? me & opere, & sermone, & patientiâ, & virtute, & alijs innumeris vijs sum testatus vestrum esse regem, id nec agnoscitis. Sed flammæ infernales oculos aperient, quos benefica lux amoris occlusit. In fulminatrice sententia id licebit intueri, quod in beneficentiæ radijs non potuistis, & sicut in hoc sæculo me repellitis in altero vos repellam. Conscendam stipatus lato Angelorum exercitu in solium paternæ maiestatis, vos in execrabiles æternorum ignium laqueos conijciam, sedebo ad dexteram virtutis Dei vobis demonum focijs vix erit in inferno locus: fruar gloria & felicità, quam mei dolores pepererunt, vos verò tormentis omnium rerum desperatione comparatis. Passionis meæ tormenta, vt celeres sagittæ transibunt, sed vos tonitruum mei erit super vos in rota. O ferales vobis lectos! ô cubilia æternis prunis ardentibus instrata! ô funestæ draconum sedes! ô pœnæ, & cruciatus æterni! ô æternitatem ad vos torquendos vix satis æternam! Quid hic existimamus? stat reus, loquitur vt iudex, vincit vt tenetur, vt facinorosus perduellis, minatur vt rex, damnatur vt impius, in maiestate Dei omnipotenti tonat. Et vocabitur nomen eius admirabilis Consiliarius. Cur enim tanto Consiliario reservatur iudicium? ideo quia à ludæis, vt homo iudicatur. Et potestatem dedit ei, & iudicium facere, quia filius hominis est. Ioan. 5. Audiatur Sanctus Augustinus de verbis Domini 64. Forma hominis, inquit, ventura est ad iudicium, forma illa hîc indicabit, quæ iudicata est. Sedebit index, qui stetit sub iudice. Damnabit reos veros, qui factus est falsus reus: Illa veniet, forma illa veniet. Et ideo vocabitur admirabilis Consiliarius, Iesus etiam se mirabilem Consiliarium pro-

Sublimis
Consiliarij
Christi in
iudicio ma-
iestas.

Radius di-
vini Consilij
in Christo,
qui ideo fit
index, quia
iudicatur.
Alius item
radius, ex eo
quod extre-
mum iudi-
cium propo-
nat.

babat, dùm Caiphæ proponebat iudicium extremum: Maximis enim, & inueteratis peccatoribus nullum Consilium melius dari potest, quam si tremendum illud iudicij diem meditentur. Vnde ait S. Augustinus serm. 120. de tempore *Irremediabile periculum est, sic aliquem vitij & cupiditatis frax laxare, ut se rationem Deo non meminerit redditurum.* Fallor nisi sententiæ fulminatricis contemptus Caiphæ in extremi peccati abyssum pertraxerit, de quo vel saltem ipsi similibus dixit regius vates. *Propter quid irritauit impius Deum? & rationem affert, dixit enim in corde suo: non requiret.* Psalm. 9. quæ verba trutinat S. Bernardus, ad illud, Ecce nos reliquimus, & sic ait. *Propter quid irritauit impius Deum, exacerbauit Dominum peccator, ut secundum multitudinem iræ suæ non querat? Num propter fornicationes, incestus, an sacrilegia? nihil horum propheta memorat, sed quod in corde suo dixerit, non requiret.* Non audis sacrificule Consiliarium tibi iudicium proponentem, & in tuum æternum interitum à facie tua iudicia auferuntur, ut viæ tuæ & populi Iudaici semitæ in omni tempore polluantur. In tantum Consiliarium è cathedra insurgis, & antiqui sacerdotij sedes vacuatur, ut Romana impleatur; Iudaicus pontificatus abrogatur, ut sempiternum maneat in populo Christiano sacerdotium regale. Scinde vestimenta, sacerdotalis dignitatis notas, licet id sit contra legem Leuit. 21. Blasphemiam non audisti, sed ipse blasphemias es. Lacera vestes illas sacras, quas Innocentis agni sanguine temerasti; deponere illud iudicij rationale, rationem iudicij iniquitate extinxisti, proijce illud Vrim & Thumim, veritas in tuo ore defecit, sicut doctrina in tuo intellectu extincta est: protere cydarim sacerdotalem, in qua cerno inscriptum Sanctum Dei nomen, omnem sanctitatem tua conculcauit impietas. O infœlicissime sacerdotum! te indignum pontificem extrema omnium bonorum nuditas inuasit. Vbi nunc super humerale illud, in quo duæ erant gemmæ, quarum altera erat luminare maius, altera luminare minus ad Solis & Lunæ æmulationem? Sol iustitiæ in te obscuratus est, & Luna non dat lumen suum, nisi velis illam adhuc tremulo, & expallescenti fulgore in tuæ gentis erraticæ inconstantia vagari. Vbi hyacinthina illa tunica? abiit in atrum & ferale vestimentum, vbi tincinnabula aurea? In te lugubri sonitu bella cient: Vbi linteum Ephod? ad mortui hominis occursum aspersum est funereo colore, Admirabilis Consiliarius extremam in te tulit sententiam, & omni criminum labe deterior nuditas te vbique consequitur.

*Extremus
Hebrææ gen-
tis interitus
quod ab ea
iudicij ex-
tremi fuge-
rit memo-
ria.*

*Multiplices
radij quibus
splendet
Christus Con-
siliarius pon-
tificæ alios
secum ad
ruinam tra-
hente.*

Colligamus alios radios diuini consilij. Quo fit ut cadente pontifice cadat & populus? ut enim dixit pontifex. *Ecce nunc audistis blasphemiam, quid vobis videtur?* Matth. 26. illi respondentes dixerunt. *Reus est mortis.* Nefarij Sacerdotis hæc est indoles, ut semper sit hortator scelerum, & de facili se-

cum

cum in ruinam sequentes subditos trahat. Quis vnquam antea è plebe vllum in Christum dicentem audierat Reus est mortis? ante clamabat populus, nunquam sic locutus est homo, ante vociferabatur benedictus, qui venit in Nomine Domini: cadit igitur populus cadente Sacerdote, sicut stare solet dum ille non trahit in lapsum. Idque notat S. Leo serm. 3. In anniu. Vbi discutit Christi sollicitudinem de petro Ecclesiæ capite, cuius gratia specialiter orabat. *Simon ecce Satanas expetuit vos, ut cribraret sicut triticum, Ego autem rogaui pro te, ne deficiat fides tua.* Luc. 22. Omnes à Satana petuntur, cur pro Solo Ecclesiæ capite fit oratio? rationem affert S. Leo. *Commune erat, inquit, Apostolis omnibus periculum de tentatione formidinis, Et diuina protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam Diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis à Domino cura Petri suscipitur, Et pro fide Petri propriè supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit.*

Sunt & alij radij, sicut & alia nox multo densior, qui, vt clarius splendeant, inspicimus quomodo Deus agat, cum filio lucis, & cum filio tenebrarum. Caiphas in cubiculum secedit materia, & opere splendidissimum, in quo auro, & ebore splendent laquearia, eleganti tenuium calculorum dispositione vermiculatur pauimentum, parietes vario picturæ artificio fallacibusque oculorum illecebris lasciuiunt ad naturæ inuidiam; & Iesus trahitur in nudum carcerem vento & pluuijs peruium; Caiphas in mollibus, & circumfluentibus vestibibus telaque ex tenuissimo serico contexta luxuriat; & Iesus in asperis, & laceris panniculis, qui vix ei post tot dilanationes supersunt, miserum in modum obrigescit: Mensa Caiphæ sumptuosissimis epulis instruitur, & patrio reiecto, vino exotico perfunditur, & Iesus ab vltima cœna ieiunus solus satiatur opprobrijs: adstant Caiphæ viri & tota Ciuitate Nobilissimi partim ornatè, & suo quoque ordine, comis soluti, & Cæsarie expoliti magis, quam impudicis oculis conducant, partim qui extremis digitulis pocula teneant, & porrigant quàm fieri potest decentissimè ac tutissimè, partim qui ventis, manu, aut flabello conflatis obefas infamis helluonis carnes euentilent, & Iesus deiectissimorum Morionum samnis excipitur: Caiphas pretiosis vnguentis aspersus in alto pensili-que lecto ad mollitiem meliteni rosa suffarto, eximijque, & opere phrygio linteis quasi aëre textili elaboratis, & quæ vix tangere fas sit splendidè recumbit, & Iesus virulenta sputorum lue foedatus asperis pauimenti silicibus adhærens in sanguine volutatur. *Posuerunt me, ait, in lacu inferiori* Ps. 87. In ea scilicet cloaca, ad quam omnis sordium colluies defluebat. At ibi saltem è viuorum quasi numero exclusus pernoctabit ab alijs iniurijs quietus, vt suas

Pontificis
luxus, cum
Christi mi-
seratione
comparatus.

Tres radij
quibus Chri-
stus fulget,
vt Consilia-
rius, Radius
primus eli-
citur: ex eo,
quod eum
Synagoga
conspuat.

Radius se-
cundus Chri-
stiani Consi-
liarij ex ve-
lato eius
oculis.

Tertius Con-
siliarij Chri-

vt suas ebibat lacrymas? Imò verò, vt S. Hieronymus litteris consignauit ea ibi passus est tormenta, quæ soli extremo iudicio explicanda referuentur. Et in tanta caligine radios expectatis? do tres præcipuè. *Et cœperunt quidam conspuere eum, & velare faciem eius, & colaphis eum cadere, & dicere ei prophetiza Marci 14.* Primus educitur ex his verbis. *Et cœperunt quidam conspuere.* Quod miratus S. Prosper de prouid ait.

Damnatur iudex, verbum tacet, inspuitur lex.

Facies Christi aspersa sputis, est Magni Consiliarij lex lata contra Synagogam. Etenim Deuteronomij cap. 25 Mulier sputo aspergebat virum è sua cognatione, cuius nuptias videbatur respuere. Iam Synagoga Christum è semine Abraham per regem Dauid descendentem conspuat, quia nimirum ipsa relinquitur tanquam Meretrix obliuioni tradita, vt ipse nuptiali vinculo Ecclesiæ copuletur. Quod est summi Consilij secretum. Quid plura? vt secundus radius euocetur: Iudæi oculos Christo Domino velant; & hoc, quia Nocturnæ hebeti semper oculorum acie Solis radios non ferunt, vel quia complenda est prophetia, quâ dicitur. *Dorsum & non faciem ostendam eis, in die perditionis eorum.* Ierem. 18. Vel quia mens facinorosa diuinos non fert oculos, quos nolit sui criminis habere inspectores. Iudæi enim erant similes illis Ethnicis, quibus Deus ita erat exosus, vt cum eum, non posse, non esse, sentirent, eum à se maximè abesse vellent, de quibus loquitur S. Cyrillus hierosol. Catech. 3. vbi ait. *Alij (Deum) Solem ponebant, vt occidente Sole sine Deo essent: alij verò Lunam, vt in die Deum non haberent.* Vnde similiter oculos filio Dei velat Iudaica cæcitas, vt insana eius mens reddatur effrenatio: sed non effugiet admirabilis Consiliarij obtutum. Id decantatum est sæpè, Consiliarios in Arcopago de nocte, & velatis oculis sententias ferre solitos velantur Christo oculi, & constituitur iudex in damnata Iudæorum capita; colaphis cæditur, vt puer Innocens, & inter tormenta sit hic puer admirabilis Consiliarius, antiquus dierum, vt ipse fatetur Psalm. 6. *Inueteraui inter omnes inimicos meos.* Inter atræ domus Caiphæ lampades nocturnas speciosissimus Iuuenis contemnitur, & Senis personam induit qualis apparuit Ioanni, cap. 1. Apoc. medius inter candelabra, ait enim. *Et conuersus vidi septem candelabra aurea, & in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis.* Sed qualis erat hic filius hominis? addit. *Caput autem eius, & capilli erant candidi tanquam lana alba.* Iesus medio flore ætatis constituitur inter nocturnas lucernas, & inter vnius noctis spatium, & ante auroram fit Iudex antiquus dierum complens, hanc iam olim latam sententiam: Auertam faciem meam ab eis.

Sed si faciem suam à Iudæis auertat eam non auertit à Petro. Exoritur iam

iam tertius radius, o Iesv mitissime Prophetiza quis est, qui te percussit? Sed iam id prædixisti. Is est Petrus. Petrus verò sequebatur à longe. Accenso autem igne in medio atrij, & circumfidentibus illis, erat Petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quadam Luc. 22. sedentem ad lumen, & eum fuisset intuita, dixit: & hic cum illo erat. At ille negavit eum dicens Mulier non novi hominem. Existimabam hic vnum oriri tantum radium, at quot accenduntur? magnus profectò vir Petrus, & quem tantopere commendant SS. Patres etiam dum cadit. A domino fugiunt Apostoli, Petrum alligant amoris vincula, ne discedat: Ipse confidenter atrium Pontificis ingreditur, quod alij ne quidem audent cogitare: illi latebras & tuta petunt, ipse inter frementium hostium arma impavidus graditur, iam didicit futuram suam negationem, nec eligit latere: sed satius ducit sequendo negare, quàm fugiendo confiteri. Recedere fuisset pauoris, sequi amoris est, cadit quidem, sed in arena, & charitate impellente, labitur, sed in prælio, vincere tentat, & id implere si non valet absque iniquitate, memento quod charitas operis multitudinem peccatorum. Temerariè obiurgat virum de prælio reuertentem mulier nens in domo. Inquit S. Bernardus ferm. 12. in cant: Quia, vt ait Tertullianus, de fuga in persecut. Pulchrior est miles in pugna prælio amissus, quam in fuga saluus. Sed hic miremur cur Christus Petrum ita amantem sic permiserit labi? præsertim cum hunc lapsum, vt vidimus, in horto tantopere extimuerit, vt vel ex sola eius cogitatione in immensum creuerit in Iesv dolor: adeo vt dixerit Drogo de passione, impulsus, quo Ancilla Petrum percussit Christum Dominum in se suscepisse, imò & colaphizationem in Petro pertulisse, Colaphizatus est Christus, inquit, quia in domo Caipha colaphizatus Petrus, & quod Petrus à Satana intus passus est, hoc Christus à ministris Satana foris pertulit. Attende, & vide, si est dolor similis sicut dolor meus. Cur ergo Dominus permittit Petrum labi? Sunt è SS. Patribus, qui existiment Petrum non negasse Christum, sed dixisse eum non esse tantummodo hominem, & in illis est sanctus Ambrosius, in Luc. Bene negat hominem, inquit, quem sciebat Deum. In illis est & S. Hilarius in can. 31. in Matth. Verè inquit, propè iam sine piaculo hominem negabat, quem Dei filium prius agnouerat. Sed eorum sententiam funditus labefactat illa S. Augustini sublimitas, in illud Matth. non novi hominem. Vbi ait. Non accusemus Christum cum defendimus Petrum: peccatum agnoscat infirmitas; nam mendacium non habet veritas. Agnouit planè peccatum suum infirmitas Petri, prorsus agnouit, & quantum malum Christum negando commiseris, plorando monstrauit. Ipse suos redarguit defensores, & unde eos conuincat, producit lacrymas testes Cecidit ergo, & ideo cecidit, vt lumen affalgeret, quo Christus Dominus admira-

si radius cū colaphis excipitur, & etiam alij multiplices splendorēs diuini consilij inferius colligendi.

Gloria Petri, quod non cadat nisi pugnando.

Multi è sanctis Patribus Petrum excusant à negatione Domini, sed pia est excusatio.

Lapsus Petri
probat Chri-
stum maxi-
mum esse
Consiliariū.

Diuino con-
silio fit, ut
interdum
Ecclesia re-
ctores errēt,
ut subditis
errantibus
discant com-
pati.

Diuino fit
consilio, ut
cadat Petrus
impellente
ancilla.

bilis Consiliarius nobis appareret. *Considerandum nobis est, inquit sanctus Gregorius Homil. 21. in Euang. Cur omnipotens Deus eum, quem cuncta Ecclesia præferre disposuerat, ancilla vocem pertimescere, & se ipsum negare permisit. Quod nimirum magna actum esse pietatis dispensatione cognoscimus: ut is qui futurus erat pastor Ecclesie, in sua culpa disceret, qualiter alijs misereri debuisset. Erat agendum primo Ecclesie Pastori cum peccatoribus nec decebat ipsum à se repellere eum, quem Deus ad se trahit, erat ergo necessarium, ut pontifex se quoque infirmitate cinctum agnosceret, & Ecclesia esset instar illius Reginae, quæ dicebat 4. Aeneidos.*

Non ignara mali miseris succurrere disco.

Diuino igitur consilio factum est, ut Petrus caderet, ut cadenti succurrere disceret. Accedat sancto Gregorio Sanctus Augustinus serm. 126. de temp. Vbi ait. *Ideo Deus Petrum paululum subdeseruit, ut Ecclesie rectori futuro ignoscendi peccantibus quadam regula poneretur, ut in clauibus esset fidelis ianitor, in sententijs clementissimus dispensator. Sed qui sic permittitur cadere cur cadit impellente Ancillā? Cum ipsi milites eum melius agnouissent, quem viderant in hortō contra se pro magistro decertantem. Est aliud diuini consilij lumen. Petrus non timebat mori. & inuenit amariorem morte mulierem, quæ laqueus est diaboli venatoris, & cuius cor inferni sagena. Vna mulier Hebraea fecit confusionem in domo regis Nabucodonosor, Ecce enim Holophernes iacet in terra, & caput eius non est in illo. Iudith. 14. & paucis mutatis vna ancilla Hebræa fecit confusionē in domo regis Christi, ecce enim Petrus Dux exercituum eius iacet in terra, & caput eius scilicet Dei filius, quem negauit non est in eo. Ut discant Christi discipuli vel leuissimæ mulieris vmbra, & minimum halitum satis esse potentem, ad Deum verum è virorum etiam sanctissimorum cordibus exsufflandum. Nec dicant licere mulierem inspicere, in eamque mutuas purissimorum affectuum alas extendere, nec esse vicinioris attactus periculum, modo inter vtrumque arca Dei statuatur: id concederem si vtriusque natura esset ipsa Cherubimorum puritas, non ingerant Solem & Lunam se perpetuis exercere amoribus, & mutuis se se reficere obtutibus, nec tamen se vnquam per sex annorum millia tetigisse; id admitto, sed in corporibus cœlestibus, quæ tamen interdum à se vicissim lucis defectum patiuntur. Quid Petro audacior? qui etiam auditā suæ negationis prophetiā ab arena non discedebat, hunc tamen tam firmum virum, & tam constantem ancillula conuenit, & ille dominum negauit. O quantam eclipsim tanto siderum principi Lunula offudit. Mergitur Ecclesiasticæ ratis gubernator, & qui antea clamarat, salua nos Domine perimus, nunc Dominum, non solum, non inuocat, sed*

sed etiam se eum nosce negat. Attendant qui praua mulierum consortia non fugiunt, audiant illi sublime magni Origenis acumen, Homil. 35. in Matth. Debuerat postquam audiuit, quia omnes vos scandalum patiemini in hac nocte, postulasse Dominum, & dixisse: Et si omnes scandalizati fuerint in te, esto in me, ut non ego scandalizer, & dona mihi precipue gratiam hanc, ut in tempore quo omnes discipuli tui fuerint scandalum passi, ego in denegationem non cadam. Si enim postulasset, forsitan amotis ab eo ancillis, ceterisque ministris non denegasset. Nec enim poterat fieri, ut facta interrogatione potuisset dicere Dominum Iesum in Spiritu sancto. Expendant quotquot suis viribus fi-
dunt inter mulieres, quâ viâ potuisset Petrus à negatione impediri, per orationem nimirum, ut scilicet oratione amoueretur à mulieris occursum & colloquio. Illo verò iam colloquente cum Ancilla, rem impossibilem putat Origenes, ut foemineæ interrogationis halitu afflatus potuisset Petrus Iesum memoriam retinere. Neque enim, inquit, poterat fieri, ut facta interrogatione potuisset dicere Dominum Iesum in Spiritu sancto. Adeo efficax est foeminei halitus venenum, ut in mente viri etiam sanctissimi vix possit, cum mulieris umbra, vel ipsa Dei umbra permanere. Et iam sunt, qui se posse stare sperent percussi tot mulierum halitibus, cum ad Ancillulæ minimum afflatus non tantum solida illa Ecclesiæ Petra intremuit, sed poenitus firmamenti solida columna delapsa est, & confracta, ut plus vilis ostiaria præualuerit ad perfidiam, quam coeli clauiger ad cautelam, nec solum Apostolus Christum Dominum negarit, sed & se ipsum, dicens. *O homo non sum*, Luc. 22. Quod vltimum acutè notat sanctus Augustinus, tract. 113. Vbi ait. *Hocine est sequi magistrum se negare discipulum?* Cui ut aliquid lucis accedat intueamur statuam illam somnianti Babiloniorum regi repræsentatam Daniel. 2. Caput eius erat aureum, pectus & brachia argentea, venter degeneri metallo cufus æreus, pedes ferrei, & fictiles. Huius significationem Daniel aggreditur, & ad regem ait. *Tu es ergo caput aureum, & post te consurget aliud regnum minus te, & regnum tertium aliud, &c.* Ecce caput aureum vnâ integrâ hominis figuram complet: Vbi verò Daniel à capite aureo ad pectus argenteum descendit, non iam eundem hominem, sed alium longè diuersum agnoscit, ait enim. *Consurget aliud regnum minus te.* Vbi verò à pectore illo argenteo ad ventrem æreum progreditur, alium item à secundo, & primo hominem intuetur. Iam hîc inquit Richardus victor de eruditione interiori part. 1. cap. 31. Nonne statua vnus hominis personam repræsentat? si vnus est, qui eiusmodi est habens caput aureum, pectus argenteum, ventrem æreum, cur quæso si ipse, cur hoc dicitur, est caput aureum, cur non ipse est pectus argenteum, & cetera in hunc

Adeo praua mulierum consortia sunt fugienda, ut inter illa vix possit quis Dominum inuocare in Spiritu Sancto.

Petrus non tantum Christum negauit, sed & seipsum, quod illustratur elegantis similitudine ab umbratili Nabuchodonosoris statuâ petra

Qui à perfe-
ctione defi-
cit, à se ipso
deficit, & à
se ipso fit
omnino alius.

modum. Elegans sane dubitationis, & inquisitionis ratio, sed profero acutum tanti viri responsum. *An forte, inquit, eâ parte quâ aureus est, ipse est, & ipse non est, eâ parte quâ aureus non est? Quisquis ergo es, cum post caput aureum, iam coeperis pectus habere argenteum, vide quaso, nè forte iam non sis ipse.* Quid ad nostrum argumentum pulchrius. Petrus erat caput aureum ob summam in Christum Charitatem, sed à primo auri fulgore deficiens, & in argentum degenerans ad aspectum Ancillæ expallescit & fit alius. *Coram omnibus dicens, nescio quid dicis, Matth. 26.* Deinde magis à se recedens incipit habere viscera ærea, & iterum negavit cum iuramento, *Matth. ibidem.* Postea magis ac magis sibi dissimilis fit totus ferreus. *Tunc coepit detestari & iurare, quia non nouisset hominem. ibidem, & ultimo factus est fictilis, & ad ictum lapilli statua illa grandis, & sublimi labitur, lapsa confringitur, confracta in ventos spargitur, vt verè dicat homo non sum, vt Paulus ait. 1. Cor. 13. Si charitatem non habuero nihil sum.*

Lux, Christi
Consiliarij
multiplici-
ter radiat in
instauratione
Petri.

Se probat Christus Consiliarium in lapsu Petri, sed non minores radios emittit in eius Instauratione, quæ sic peragitur. *Post Hac, Gallus cantauit, & conuersus Dominus respexit Petrum. Luc. 22. S. Bernardus ferm. 2. notat Christum tunc maximè esse Consiliarium, cum nos è peccato exsuscitat. Et Consiliarium se probat necesse est, inquit, in Electione poenitentia & vita ordinatione, ne forte sit nobis absque scientia zelus, & voluntati bone prudentia desit.* In Petro erat zelus, sed aberat scientia, non deerat voluntas, sed deerat prudentia: nunc zelus & voluntas ipsius instruenda, at qua ratione? primò Gallus cantat id est conscientia, vt sapienter docet Chrysostomus homil. de negatione Petri, habita in tom. 6. vbi sic fatur. *Non noui hominem istum inquit Petrus, & continuo gallus cantauit, ille inuictus Petri accusator, prauis sententia Dominica praco, ac patronus, negationis proclamator, prauotionis index, ac poenitentia, lacrymarumque admonitor.* Hoc est suscitationi à peccato initium scilicet conscientia nostra; quæ nos negationis nostræ & infidelitatis memores faciat, & ad hoc conducunt maximè Concionatores, quorum gallus est symbolum. Concionatoris est è somno excitare, & Religiosos; & sæculares, & cantare illud quod habetur, *Prouerb. 6. Usquequo piger dormies? quando confurges è somno tuo?* Idque ingenuosè, vt solet obseruat, S. Gregorius, lib. 3. moral. cap. 5. in hæc verba Iob 38. *Quis dedit gallo intelligentiam? Nulla inest gallo vis intelligendi; sed proprium est Ecclesiastici Doctoris vigere intelligentiâ, quam à solo Deo ebibit: gallus cantat mediâ nocte, & in Aurora, sed mediâ nocte altius; Concionator cantat mediâ nocte ijs, qui graui peccati somno deprimuntur, cantat & in Aurora ijs, quos iam quasi primis*

Gallus con-
scientia &
Concionato-
ris symbolum.

Pulchra do-
ctrina in
gratiâ Con-
cionatorum.

Auro-

Auroræ radijs Diuina gratia vocat, sed altiùs canit peccatori medià nocte peccatis sepulto, quàm ei, cui tam cœlestis vocationis radius incipit affulgere, cuius salutis causa aliquid de contentione remittit. Inquirunt sæpe homines, quis dederit Gallo intelligentiam, & mirantur, quî fiat, vt Concionatores tot rerum sint conscij, existimântque plerique eos apud se habere, qui omnia, quæ vbique fiunt, callidè inquirant, & callidiùs referant, cùm id nec sit necesse diligentius indagare: Deus enim ipse solus est, à quo in Concionatoris animos illabitur intelligentia, quidquid enim vox exterius sonat, illud ipsum cordi Deus imprimit internis, lingua Concionatoris est veluti calamus in manu Dei velociter scribentis, plantat quidem Concionator, & irrigat, sed solus Deus præbet incrementa. Sed ecce obiter præclarum mihi, & omnibus Diuini Verbi Præconibus vitæ documentum. Gallus, antequam cantet, cœlo corpus erigit, alas expandit, latera concutit, sic Ecclesiastes priusquam è peccati somno homines excitet, & pœnitentiam, & labores pro Christo suscipiendos suadeat. Sese primùm erigat ad cœlum, alas scilicet intellectum, & voluntatem, quibus anima mouetur ad Deum, leuet, & sese ieiunijs, & carnis maceratione, vigilijs, & continuis laboribus exerceat, vt Doctor gentium de se testatur 1. Cor. c. 9. *Castigo corpus meum, aiebat, & in seruitutem redigo, nè fortè cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* Vbi S. Chrysostomus ait, *Quod si Paulus hoc timuit, cùm talis esset præceptor, & post prædicationem, & Orbis terrarum susceptum patrocinium formidauit, quidnam nos dicemus?*

Hæc prima lumina, quibus Diuinus Consiliarius vtitur ad animarum salutem: sed frustra conscientia, & Concionator vrgent, nisi & ipse Deus conuersus respiciat peccatorem, sicut respexit Petrum. Bochyris celeberrimi nominis Consiliarius inter Ægyptios iudices, quem communi voce patrem, & defensorem æquitatis appellabant, nunquam assidebat iudicio, nisi positam ante suos oculos Basilisci haberet imagine, vt qui sciret Consiliarij esse vitia perimere, sicut aspectu suo Basiliscus serpentes necat. Quibus prælibatis, occurrit mihi singulare arcanum apud Isaiam cap. 14. *De radice colubri egredietur regulus* Vbi Arias ex Chaldaica paraphrasi legit, *De filijs filiorum Iesse egredietur Christus.* At quid commune Regulo, siue basilisco cum Christo? duo maximè, quia vtriusque oculi sunt efficaces ad necandum serpentes, & deinde quia ex oculis basilisci, cui caput aquilæ tribuebant, sibi foelicitatem, vel mala augurabantur Ægyptij: hunc enim simul atque imagine aureâ efformatum ad apertis oculis proferebant, hilaritate, & lætitiâ singulari Ægyptus perfundebatur, perinde ac si ab oculis Dei videretur cum viro eum oculis clausis efferebant, omnia incipiebant mœrore confundi, ac si Deum iratum vidissent,

Efficacia oculorū Christi Consiliarij.

*Symbolum
oculi Diuini.*

*Triplex ra-
dius ab oculo
Christi Con-
siliarij sum-
ma efficacia
ad uitā con-
ferendam, ad
conterenda
peccata, ad
eliciendas
lachrymas.*

& hæc notat Pierius Valerianus Hieroglyphicorum lib. 14. cap. 12. sed oculi Christi sunt longè efficaciores reguli oculis in enecandis peccatis, & hilaritate animis nostris conferenda, ipse totus oculus est, quia totus videt, vt probaui primo, & secundo capite: nunc meditor oculorum eius efficaciam, eamque mihi eleganti emblemate expressam apud Sidonium Apollinarem intueor. Traces, vt ille notat, cum virtutem oculi Dei exhibebant, Solem pingebant triplicem radium emittentem, quorum vnus hominem mortuum ad vitam reuocabat, alter saxa in calcem soluebat, tertius niuem, & glaciem in aquas conuertebat; appositâ epigraphæ. *OCULI DEI AD NOS; dicamus, oculi Christi ad peccatores.* Primò enim vt Matth. 9. dicitur, *Vidit Iesus hominem sedentem in telonio, & ei vitam contulit.* Vt enim ibi ait Chrysologus. *Vidit illum Deus, vt ille videret Deum.* at quis Deum videat, cum ipsemet dicat, non videbit me homo, & viuet. Respondet S. Gregorius lib. 1. moral. cap. 8. *Nullus Deum spiritualiter videt, qui carnaliter uiuat, qui enim Deum videt, eo ipso moritur ab huius uitæ delectationibus totâ mente separatus.* Eodem aspectu vidit Iesus Zachæum, Luc. 19. quid tum? *Aspectus Domini emendauit pradonem,* inquit S. Laurentius Nouar. hom. 1. de pœnitentia. Secundò oculus Christi confringit, & comminuit saxa, id est gentes, quæ saxeis simulacris, quæ colebant, similes erant factæ. Et de hoc aspectu loquitur Abacuc in Cantico. *Appexit, & dissoluit gentes, & contriti sunt montes sæculi.* Tertiò oculus ille soluit niuem, & glaciem in aquas immisso Diuini amoris radio, *Et egressus foras Petrus flevit amarus.* Luc. 22.

Oculus Christi fuit lingua, per quam ille emisit vocem in Petrum.

Sed vnde tanta Christi Domini oculis efficacia? S. Chrysostomus mirabili ingenij acumine responsum suggerit, homil. 9. de pœnitentia, Iesum oculo tanquam linguâ locutum fuisse Petro asserens. *Christus, inquit, respiciens in Petrum, vocem dimisit per intuitum. Non enim ore locutus est, sed per oculum dimittens vocem, quasi diceret Petre.* Et tu quoque in me sæuis, Petre, hostibus meis crudelior! coniurarant in Iulium Cæsarem exulcerato ob affectatum regnum. animo in Curia Romana Senatores, vt author est Suetonius, aggrediebantur facinus inauditum, Cæsarem iugulare in foro, in quo laureatus triumpharat, eum ad tribunal mactare iudicem, in Curia Curia principem, inermem eum bellicosum, ante Senatum eum patriæ patrem, vltra fas, vltra leges: quidam illorum nomine Casca ferro Cæsarem percussit, Cæsar prodicionem non est miratus, apertus erat hostis Casca; aliorum gladijs petitus non ingemuit, eos iam olim hostes norat; in vnum solum, quem tot antea beneficijs exornarat conuertens oculos, is erat Marcus Brutus, obstupuit, *Et tu quoque,* inquit, *Marce fili!* plura nec addens, nè etiam moriendo, ingrati animi Brutum videret, pallio se obuoluit. Satis Christo fuit Petrum aspexisse, oculi

oculi enim ipsius ut semper in amore duces fuerunt, sic in Petrum pondera vocis habuere. Et tu quoque Petre illorum es ex numero? Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique; Iudas magnificauit super me supplantationem, sed apertus erat hostis; alij recesserunt à me, & id fero: non eos ita ac te honoribus honestaram. Tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus; sœuis in principem mei custos principatûs. Nunquid audiueras tibi à me dictum, quod Iosepho à Pharaone: Tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet, vno tantum regni solio te præcedam, & quid dicam? filij Ephrem intendentes, & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli! nonne erat arcum intendere, cum diceres: Etsi oportuerit me mori tecum, non negabo? & in die belli non forti hoste perterritus, sed leuissimâ ancillæ garrulitate oppressus me, & te ipsum negasti. Te efferebas supra animos Ethæi, & Gethæi ad Dauidē dicentis, Viuit Dominus meus, rex, quia in quocunque loco fuerit, siue in vita, siue in morte, & ibi erit seruus tuus: at ille à Dauide non aufugit, nec tu etiam, & ideò non aufugisti, ut me tibi ignotum prædicares. Non nosti hominem, Petre, sed noueras antea, cum te, & fratrem tuum ad mare Galilææ vocarem, dixeram semel, venite post me, faciam vos fieri piscatores hominû, & tu cum eo me sequebaris. Noueras antea, cum diceres, Tu es Filius Dei viui, & illud, Domine, ad quem ibimus, verba vitæ æternæ habes: expauescebas, Petre, ad gloriæ meæ radios in monte Thabor, cum splenderet mihi facies, sicut Sol, & mea vestimenta fierent alba, sicut nix, & nec ea tam repentinâ obliuione deleri potuisse existimo, quin sis memor te primis beatitudinis æternæ prælibationibus immersum, exclamasse, bonum est nos hîc esse. Noueras antea, cum iussi te super aquas ambulare, cum iam ventî nimîâ violentiâ mergebaris aliquantulum, meque præ timore inclamares, ut tibi manus auxiliatrices porrigerē, & interim ut te eriperē periculo ad meam castigationem insana se complicabant, & coërcebant tremefacti pelagi volumina, tempestates ad silentiû alas fremitu emoriente contrahebant, & vndarû naturâ meis imperijs sese subijciente, iam quieti elementi lenissimis passibus impunè mecum terga calcabas, & iam hunc non hominem nosti? At hunc noueras in conuiuio Zachæi, ad Pharisei mensam, in Canæ Galileæ nuptijs, hunc hominem ignoras, ad cuius nutum, & febrium ardores, & aquæ intercutes, & fœdæ vitiligines, omnesque corporis cruciatus fugiebant, cuius vel minimo tactu vis sanguinis profluentis repente consistebat, cuius miracula surdi audierunt, cœci inspexerunt, claudi in exterar vrbes detulerunt, totus infernus reueritus est. Si in oculis tanquam in accuratissimis naturæ speculis mentis simulacra delibamus, meos intueri, & vide, si est dolor sicut dolor meus, plurima probra, plurima tormenta hactenus tuli, maiora feram, sed acerbius

Gravis oratio Christi per oculum eius dimissa ad Petrum.

acerbius tuam negationem, Petre, sustineo. In horto toto corpore rorem sanguineum emisisti, & tu totus sicut aqua effusus es: ferreis sum vinctus catenis, tu vinculis peccatorum constringeris, me minister Annæ colaphizavit, tu me, & teipsum, sed mentem erige, ne in peius ruas, mentem collige, conscientiam discute; est & adhuc sanguis, quem pro te fundam, est & calor, quo ad vitam incalescas. Inquire lapsus exordium: nimium animo fidebas, quasi tu solus fortis, tu solus impavidus, solus prudens; sed ne fidas amplius viribus, ne credas iudicio tuo, cum existimabis te stare, vide ne cadas, te ad excubias nominatim hortatus sum, eo vocis tonitruo, quo etiam Cedri potentes confringuntur, nec tuum soporem tantus clamor perripuit: decebat te vigilare, & orare, & quidem mecum, id nec conatus es, quid mirum, si te, & peccati sopor corripuerit? Exurge, qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Ad ignem sedes cum militibus in Caiphæ atrio, at non in hoc igne Deus, tua ad hunc ignem non incaluit charitas, sed evanuit, hic ignis non calefacit, sed comburit, ardet sed sine luce, frigere coepisti metuendo me confiteri, incalesces, si metu deposito, ad me accedas; plus in me est charitatis, quam in te fuit perfidiæ: egredere, societatem peccatorum fuge, atrium peccatorum relinque, ad vitam contende, ego sum ostium, si quis per me introierit, saluabitur.

*Oculus Christi
fit instar So-
lis unum e.
mollit alterū
indurat.*

Hæc sunt potentia oculorum Consiliarij admirabilis verba, quibus Petrum, quibus nos singulis horis ad vitam vocat, ij radij, quibus nos illuminat, hæ sagittæ ardentes, in quarum luce ambulamus. Quid plura, *Tempus adfuit, quo Sol refulsit, qui prius erat in nubilo: accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur*, 2 Mach. c. 1. Solis hæc est natura, ut pro varietate subiecti varios producat effectus, nam & lutum indurat, & Ceram solvit: quid dicam de oculis Christi, *Oculi eius multo plus lucidiores supra Solem*, Eccl. c. 23. Respexit ludam, illum induravit; respexit Petrum, & egressus foras fleuit amare. *Felices, sancte Apostole, lacrimæ tuæ, quæ ad diluendam culpam negationis virtutem habere sacri baptismatis*, ait S Leo serm. 9. de passione. Hæ sunt aquæ Siloë, quæ vadunt cum silentio, hæ aquæ maris rubri, quæ mergunt Ægyptios, hæ sunt, quibus aspersus in soliditatem rediit Petrus. Sicut in fabricatione aqua frigida arma ferrea sparguntur, ut obdurentur, ait Gregor Nazianzenus orat. 24. Hæ sunt piscine in Hesebon, in quibus Christus, cuius oculi sunt oculi columbæ velut in speculo suam pulchritudinem intuetur. O verè Petrum è lacrymis confirmatum, ille perpetuò stabit inconcussus. *Et erit sicut lignum, quod plantatum secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium eius non defluet, & omnia, quaecumque faciet, prosperabuntur. Non sic impij, non sic, sed tanquam pulvis, quem projicit ventus à facie terræ*, Psalm. 1. Petrus

Petrus à corde traxit lacrymarum irrigationem, vt diu viueret, vt diu perseueraret: Iudas aridus abiit in puluerem, eum proiecit ventus à facie terræ. O verè Petrum cœli alitem! sed vnde cantant cœli auiculæ? audiatur cœlestis auicula cœli cytharistria, Psalm. 103. *Qui emittis fontes in conuallibus: inter medium montium pertransibunt aquæ. Potabunt omnes bestia agri, expectabunt onagri in fuis suis. Super ea volucres cœli habitabunt, de medio petrarum dabunt voces.* Aues cœli non canunt de terra, non canunt de arboribus, sed de petra, & cur de petra? quia præmissâ aquarum scaturigine cantus cœlestis non potest esse, nisi de soliditate. Si lacrymas præmisisset aridus proditor non cantasset de puluere, nec de arboris ramo, præmisit lacrymas Petrus, & de petra canticum dramatis emisit, Petrus gemit sub aquis, & factus est gigas, ô Petre, *Coma capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus,* Cant. 7. Cogitationes tuæ sunt iam similes cogitationibus Christi, sed sunt vinctæ canalibus, quia lacrymis irrigantur, verè tu ille Samson, cuius fortitudo crescit cum crinibus

O lux Mundi, lux Diuini consilij appare, nec sequamur te, vt Petrus, à longè: nulla nobis virtus sufficiat, quæ non sit tibi tota coniuncta. Quid prodest tua sequi vestigia, nec tibi toto amore coniungi? dixi adhærere Deo bonum est & in Domino ponere spem meam. Petrus sequebatur, sed non firmiter adhærebat: ibat quidem, sed suis fidens viribus, & in æternum inconstantia humanæ testimonium fidei basis tremit, Ecclesiæ columna nutat, & tanta fortitudo cadit. Eant nunc, qui suis viribus innituntur. Eant, qui se satis habere splendoris putant in virtute, vt semper luceant. Cùm Sol Ecclesiæ ad occursum mulierculæ lunâ ipsâ inconstantioris ecclipsim sit passus. Nos urget conscientia, nos Concionatorum monita impellunt, sed scimus ea parum prodesse, nisi tu qui illuminas omnem hominem venientem in hunc Mundum, nos oculis tuis respicias. Neque qui plantat, neque qui rigat, est aliquid, sed qui incrementa dat Deus. Respice igitur nos, Domine Deus noster, & statim è consortio peccatorum fugiemus, foràs egrediemur è potestate tenebrarum ad candorem lucis æternæ, ab igne, quo comburuntur Mundi amatores, ad ignem quo purissimæ Angelorum mentes inardescunt, lacrymas fudemus, quibus animæ nostræ lauentur, idque tam-

Oratio ad Christum.

diu, donec illas abstergat, & penitus exsiccet
radius æternæ felicitatis,

CAPVT SEXTVM.
 DVPLEX IN CHRISTO LV MEN,
 DIVINITATIS,
 ANTE PILATVM,
 ET FORTITVDINIS
 ANTE HERODEM.

Et vocabitur nomen eius Deus fortis, *Isa. 9.*

*Sole oriente
iam Christus
apparet pro-
pe occasum.*

SOL naturæ, Filij Dei æmulus ruptis noctis vinculis mundo
 exoritur: & Sol gratiæ verus Dei Filius iam propè emoritur in occasu.
 Tenebrę, quæ terras cingebant ad primos Solis orientis radios diffugiunt,
 & fugiendo euanescent: & illæ, quæ iustitiæ Solem inuoluunt, magis ac ma-
 gis fiunt densiores. *Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes
 bestia syluæ, catuli leonum rugientes, ut rapiant, & quarant a Deo escam sibi. Ortus
 est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus
 suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam, Psalm. 103.* Et nunquid erat
 satis datum potestati tenebrarum? nunquid satis concessum Tartareis tene-
 brionibus, vt de nocte excurrerent, & sæuirent in filium lucis? nunquid sa-
 tis erat, vt Phariseorum flagitijs effera mens, fulmineâ aprorum diritate tru-
 culentior, Scribarum, & Seniorum populi exacerbatus animus, leonum ru-
 gientium crudelitate ferocior in tenebris contra Christum velut escam sibi
 à Deo datam, rabiem exereret. Belluæ enim etiam nocendi auiditate imma-
 nes de die sibi à sæuitia temperant, cùm admirandâ Creatoris Prouidentia il-
 læ oculis humidioribus, & crassioribus præditæ sint, & ideò lucem naturaliter
 refugiant, vt nox ignobilioribus creaturis assignaretur, & penes hominem
 diei maneret imperium. Illæ ergo orto Sole sese ad syluas recipiunt, & in cu-
 bilibus suis collocantur. At ex aduerso & Pontifices, & Sacerdotes, & Phari-
 sæi, & Scribæ, & Docti, & indocti, & milites, & ignaui, & omnes bestiaë agri
 manè è suis antris egrediuntur, vt vnicus Agnus omnibus cedat in prædam.
*Manè autem factò, consilium inierunt omnes Principes Sacerdotum, & Seniores
 populi aduersus Iesum, ut eum morti traderent, Matth. cap. 27.* Quid ergo?
Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperam. Solus at-
 que vnicus homo, magnus ille, in quo tota naturæ humanæ maiestas efflore-
 scit, & splendet, egreditur ad opus suum, suum, inquam, quia est opus nostræ
 salutis, opus brachij sui, & omnium operum Dei fastigium: egreditur è Cai-
 phæ

*Iudeorū fu-
ror omnibel-
luarum fe-
ritate im-
manior.*

*Mirabilis
Dei prou-
dentia in bel-
lus ut de die
se recipiant
in syluas.*

pha carceribus, vt in sudore vultus sui vsque ad omnem sanguinis effusionem vescatur pane suo vsque ad vesperam, donec ille cum Sole obscurato occumbat, & cum ipso in cruce occumbente omnis natura rerum contabescat.

Manè ergo facto illi concilium ineunt, vt nocturnum, quod impius Pontifex inierat, damnetur, noctu enim pronunciata sententia inualida est, vt habetur in Authent. de iudicibus: vnde & Moyse Exodi cap. 18. Sedebat, vt iudicaret populum à manè vsque ad vesperam, & non vltèriùs. Est quod miremur in tanto Seniorum consistorio, quod apud Hebræos Sanedrim, siue domus iudicij dicebatur, & quod à Deo sapientissimè fuerat institutum, Deutor cap. 17. vt in Monarchia regenda Moyse iuuaretur, & in quo cum summo sacerdote Moyse successore vnus, & septuaginta sedebant iudices in lege edocti, & prophetijs enodandis apparatissimi; fuisse neminem, qui Christi causam defendendam suscepit. Hæc enim facilis erat eum defendendi ratio.

Diurnū concilium ineūt Christi hostes vt nocturnū damnetur.

Summe Sacerdos, vósque populi Seniores, en omnium deliberationum, quæ à nobis vnquam rectè institui possunt vnicum caput. Tanti ergo ponderis materia non leuiter discutienda, cum ex ea præcipuè, & iudicij nostri dignitas, & regni foelicitas, & quod longè maius est, ipsius religionis securitas dependeat. Vt autem nostris consilijs sua lux non desit, tam necesse est, omnium mentes alieno à veritate affectu esse liberas, quàm expedit oculi pupillam ab omni macula esse abstersam, vt visus sine vllò errore colores suscipiat, & clarè in obiectum feratur. Neminem nostrum ignorare existimo, duo omnis Monarchiæ brachia esse Religionem, & Statum, eam vt luminare maius præesse diei, illum verò vt luminare minus præesse nocti, adeoque statum tantò subesse Religioni, quantò luci nox subijcitur. Nec nos fugit Iero-boam erecto vitulo, vt statui tantum consuleret, se & Statum & Religionem extinxisse: ita vt firmiter statuendum sit omnibus, prius omnia tormenta pati, quàm vel tantillum à Religionis integritate, quæ à Deo per continuam Maiorum seriem ad nos vsque, singulari prouidentia, transmissa est, deflectere. Vt enim legimus. Prouerb. cap. 10. *Quod timet impius, veniet super eum.* Idèoque imminens nobis à Romanorum exercitu terror non vos vrgeat. Accidunt omnia semper prospera, sequentibus Deum, & aduersa spernentibus. Temporalia perdere, qui timuerit, & æterna non cogitauerit ab eo, & temporalia, & æterna fugient. Veniat nobis in mentem illa constantia, quâ Romanos, nè in templum idola inferrent, etiam proiectis imperatorijs aquilis repressimus, quo tempore vnum erat omnium votum, vel vincere, vel mori: nè vllum morte grauior vita arguerat. Quid Moyse, quid Iosue, quid Samson, & alij reges, & iudices non egerunt vmbra tantum Emmanuelis, quem

Oratio grauis, quâ constat Christū esse Mesiam.

Religio est luminare maius, statum luminare minus.

Argumentū à maiorum constantia.

Regnorum
Christi regno
oppositorum
vanitas.

expectamus? & terrores inuictissimæ genti sub tanto duce opponuntur! omnis Monarcharum potestas in statua illa apud Daniele adumbrata somnium est, vel potius ludicra somnij imago, ad minimi lapilli impulsus à Messia conterenda: vel penes nos regni fundamenta locet, quod in æternum non dissipabitur, & Romanum Imperium, quod vltimum in illo inani simulacro partem tenet, formidamus! Sola Iaël clauo, & malleo armata Sizaram solo affixit: vnica Iudith supremum Assirij exercitus Imperatorem deleuit, & sub tanto exercituum Dei Principe mutuimus, de quo meritò dixit Regius Vates, Ps. 71.

Argumenta
quibus pro-
batur Chri-
stum esse
Messiam.

Adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes seruiunt ei: quia liberabit pauperem à potente, & pauperem, cui non erat adiutor. Si ergo Messias venit, Messiam recipiamus. Superest ergo inquirendum, an hic ille sit. Et primò præmitto velut fundamentum nos Messiam expectare; nisi quis fingat Prophetarum oracula aniles esse fabulas, quod vel cogitare esset summum scelus. Hoc præmissò, concilij huius nostri cardo est, an iam ille venerit, quem venturum scripturæ testantur: idque innotescet, si diligenter ad circumstantias temporis, loci, personæ, & actionum, attendamus. De temporis circumstantijs si quis quærat, nunquid aperta est prophetia à Deo ipso, ore Patriarchæ Iacob emissa, Genes. cap. 49. *Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore eius: donec veniat, qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* Si ergo scepro Iudaici splendor ad Messiam aduentum sit extinguendus, iam pridem illum extinctum lugemus: Principem habemus, sed extraneum Herodem ex patre Arabe: fatemur nos non habere Regem, nisi Cæsarem, ille Romanus est: & nè latiùs excurram, corona illa aurea, & illud sceptrum è sublimi huius aulae laqueari velut regni insigne pendens, & augustò sedili imminens, nonne satis indicio est, regie maiestatis sedem esse vacuam? Messiam ergo venisse fatendum est, vel certè quod nefas dicere, sanctissimum Patriarcham in caput suum & notum fuisse mentitum, quæ blasphemia in Deum quoque refunderetur. Cogitemus in summo turris apice lampadem ardere omnium oculis conspicuam, Deumque dixisse eam non extinguendam, donec altera, quæ vnica sit, accendatur. Quis adeò amens, si primam extinctam videat, non iudicet secundam esse accensam. Et quid aliud est regni Iudaici dignitas, nisi lucerna? iuxta illud, Psalm. 131. *Paravi lucernam Christo meo.* Et quid Messias nisi lucida lampas? etiam teste Isaiâ cap. 62. ubi ait: *Propter Sion non tacebo, & propter Ierusalem non quiescam, donec egrediatur ut splendor iustus eius, & ut lampas accendatur.* Propheticus sermo clamat, primam lampadem esse extinguendam rege desinente apud nos, regem nos non habere experimur, & adhuc Messiam tanquam lucernam accensam in Israël non videmus. Nec solum in occasu sceptri Iudaici, tempus, quo Messias venturus sit, velut in

Cinnaus id
notat lib. 1.
de republica
Iudaor. c. 9.

certissimo

certissimo signo, scriptura posuit, sed & illud abbreviatum designauit apud Danielem cap. 9. vbi ait Angelus. *Scito ergo, & animaduerte, ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Ierusalem ad Christum ducem hebdomades septem, & hebdomades sexaginta dua erunt. Septuaginta hebdomades non illæ quidem dierum, sed annorum, quæ quadringentos nonaginta annos conficiunt, iam effluxerunt: & adhuc ducis Christi exorta esse tempora dubitamus? Iam si ad locum vbi debuit nasci me conferunt, hunc clarè indicat Michæas Propheta c. 5. Et tu Bethlehem Ephrata, paruulus es in millibus Iuda: ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel. Et hoc à nobis didicit Herodes, dum locum in quo Messias nasci deberet, inquireret. Iam si personam inspiciamus satis agnitus est. Malachias ipsi Angelum præcursores assignat cap. 3. Ecce ego mitto Angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum Dominator quem vos quaritis. Et Ioannes quem Angelum putauimus ipsum digito ostendit. Est & Symeon, qui eum in templo manibus tenuit, eumque exceptum tenens exclamauit, eum esse lumen ad reuelationem gentium & gloriam plebis suæ Israel. Quid de rebus ab eo gestis dicam? plura edidit miracula quam alij Prophetæ mente assecuti sint: ambulauit vbique benefaciendo, & sanando omnes, & adhuc pendemus? Si Prophetæ clament, illum debere pati, patiatur à gentibus, nobis manus sint ab eius sanguine immunes: hunc teneamus, penes nos est, huic auxiliemur, & lex iustitiæ sit fortitudo nostra: alias nihil nobis expectandum super est nisi vltimus rerum interitus. Et summo pere vereor ne in nos sit ille locus, Sap. 2. Circumueniamus ergo, iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & impropere nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplina nostra. Promittit se scientiam Dei habere, & filium Dei se nominat. Videamus ergo si sermones illius veri sint, & tentemus quæ ventura sunt illi, & sciemus quæ erunt nouissima illius. Contumelia, & tormento interrogemus eum, ut sciamus reuerentiam eius, & probemus patientiam illius. Morte turpissimâ condemnemus eum. Hæc molimur, hæc agimus: timeo ne, quæ sequuntur in nos compleantur. Hæc cogitauerunt, & errauerunt, excæcauit enim eos malitia eorum. Scimus memores quanto sanguine nobis steterit Isaïæ mors, quid si Messiam occidamus? Infigatur altius menti illa de vinea parabola Agricola conductæ vineæ redditus domino negarunt, in mitissimos exactores insanierunt domini filium extra vineam eiectum è vita sustulerunt, & eos breui sua pœna secuta est. Hæc de nobis est certa compositio nos vineam de Ægypto huc translata sortiti sumus omnem & terrestrium, & cœlestium bonorum fructum domino vineæ negamus, Prophetas ab eo missos occidimus, & quid futurum est, si & ipsi vio-*

*Stupenda
Hebraei po-
puli cœcitas
Deo ab eo
recedente.*

lentas manus inferamus; quid expectandum nisi summa rerum nuditas, & totius gentis nostræ incendium? Hæc poterant effringendæ pontificum diritati opponi. Sed Sol iustitiæ non fulcit eis: & dixerunt Deo, recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus: & ab eis recessit diuinitatis lumen. Quæramus ergo illud ante Pilatum, sed prius aliquos eius radios in reprobatione Iudæ delibemus.

*Absalon &
Iudas inui-
cem similes
omni auxilio
destituti.*

Iudas ergo Phariseorum ingreditur Concilium, pœnitentiâ mouetur, & pœnitentia fit ei in peccatum: Christi innocentiam confitetur, eius confessio est crimen: proijcit ille triginta argenteos, à Sacerdotibus reijcitur: quale istud est mysterium? Pœnitentiâ ductus retulit triginta argenteos Principibus Sacerdotum, & senioribus dicens: peccaui tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos? Tu videris, & proiectis argenteis in templo recessit: & laqueo se suspendit, Matth. 27. Ecce Absalon in Iuda, Iudas in Absalone, vterque scuit in patrem, vterque patrem deserit, vterque à creaturarum auxilio deseritur, vterque pendet ab arbore, Absalonem relinquit Mulus, Iudam Phariseus. Hæc est illa Ruperti observatio singularis. Iudas, inquit, iudicio Dei, mente captus se suspendit, in quo iam non mysterij profundum, sed ipsa rei gesta superficies Iudam & Absalonem penè demonstrat esse pariles. Nam & iste pendens quercu, mula, cui insidebat, pertranseunte desertus, merito in corde lanceas suscepit: & ille laqueo suspensus, & principum Sacerdotum familiaritate desertus dignus protinus sagittas, id est æternæ damnationis sententias in anima accepit. Id vero non accidit Petro, de quo illud dictum esse videtur, Prouerb. 16. In hilaritate vultus regis, vita, & clementia eius quasi imber serotinus. Ex quo Abbas Guericus serm. 3. in ramis Palmarum eleganter ait, Intendite fratres in vultum Serenissimi regis. Aspexit in protoplastum, mox animatus spirauit in vitam: respexit Petrum, & mox compunctus respirauit in veniam. Mox enim, ut Dominus respexit Petrum, Petrus de clementia piissimi vultus suscepit imbrem serotinum, lacrymas post peccatum. Sed qui fit, ut Iudas etiam dolens à Deo, & ab omnibus creaturis deseritur; & Petrus tacens à Iesv benignè respicitur, & suscipitur? In Petro prædestinationis arcanum reuereor, in Iuda verò reprobationis arcanum. Veniam cum obtinere potuit, noluit, illam, cum vult obtinere non potest. Pulsabat ad ostium ipsius diuina gratia & Spiritus Sanctus intrare cupiebat, cum toties occultis motibus, & etiam voce externâ in coenaculo à concepto scelere dimouebatur, & præsertim suauis illo colloquio Christi, quo leonum ferocitas potuisset mitigari, sed aditum diuinæ inspirationi occlusit, & iam desperatione oppressus aperire non potest. Exclament mecum hic Theologi & dicant cum Apostolo, Rom. 1. 1. O aliunde diuinarum sa-

pientias

*Christus ostendit suam
Diuinitatis
radium in
reprobatione
Iudæ, & in
conversione
Petri.*

scientia, & scientia Dei: quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Et agnoscant summum Diuinitatis splendorem in tanta caligine fulgentem, & dicant cum nostro Propheta. *Et vocabitur nomen eius admirabilis Deus*, cuius viæ in mari & semitæ in aquis multis, & vestigia eius non cognoscuntur. Sed priusquam maiores Diuinitatis radios colligamus apud Pilatum.

Hinc discamus primò vti diuinis auxilijs cum sunt presentia, & cum semel diuina gratia ad cordis ostium pulsât forsitân esse vltimum Dei intra-
re cupientis impulsus, quo semel à nobis recedente, nulla supererit amplius spes salutis: & cogitent peccatores dum occurrit peccandi occasio, huic si succumbam tentationi, cum in mente diuina omnia peccata videantur, & vnum sit finale illorum, vltra quod non liceat excurrere, fortè istud esse, cuius vinculis capior, è quo nulla æternitas me poterit expedire. Iuxta illud. *Queretis me, & non inuenietis, & in peccato vestro moriemini.* Ioan. 8.

Periculo-
sum, ostium
cordis non
aperire diu-
ina gratia
intrare cu-
pienti.

Discamus secundò detrimentosum valde esse tunc peccare cum maxime peccatorum remedia præparantur. Videt reprobis diuinissimum agnum pro mundi salute mox immolandum, & dum salus toti mundo proponitur maximo peccandi genere in vitam sauit, dumque libertas omnis conciliatur, se se nouis peccatorum nodis implicat. Hanc reprobationis notam acutè, vt solet virget Græcus Author Nicolaus Cabasilas lib. 6. de vita in Christo. Vbi sic ait. *Abijt Iudas vincula portans quando omnibus libertas conciliabatur.* Quid funestius?

Ferale est ho-
mini tunc
peccare, cum
salutis porta
aperitur pec-
catori.

Discamus tertio lethale esse, & æternæ damnationis signum Deum non tantum postponere, sed & creaturis adæquare. Componamus Petrum cum Petro, Petrum negantem, & Petrum dominum confitentem. De ipso negante sic ait Marcus cap. 14. *At ille negauit, dicens: Neq̃ scio, neq̃ noui quid dicas.* Crimen refert euangelista, at Petrum non reprehendit. Iam Petrus inducitur in monte Thabor. Matth. 17. Vbi gloriæ Christi aspersus radijs ait. *Rabbi bonum est nos hic esse. Si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, & Moyse unum, & Elie unum.* non enim sciebat quid diceret. Christum negat, eum non arguit Marcus: Christum confitetur, & eum ignorantia arguit Matthæus, adeo vt in Thabor, nisi ignorantia in Petro præcessisset, in summum incidisset crimen. *Quid, ais, Petre, inquit Timotheus Antiochenus, orat, de cruce, vel potius Christus apud eundem. Tria tabernacula construere cogis: simul me, & Dominum, & similem seruis facis? Occasionem blasphemia Ariano præbes: Cum creaturis mihi habitationem vis assignare? facinus est magnum trina Petri negatio, sed longè maius est crimen Deum æquare creaturæ, ipsa sola ignorantia à tanto crimine Petrum excusat, Non enim sciebat*

Signum ho-
minis repro-
bi si Deum
aquaalem
creatura sibi
singat.

Insigne Ru-
perti acu-
men, quo no-
tat summū
Iuda pecca-
tum fuisse,
quod Crea-
tura Christo
æquarit.

sciebat quid diceret. Vbi, ait S. Basilius Sel. Arguit suam ignorantiam, Domi-
num unā cum servis enumerans: existimavit subiectos esse Domino, æquales ho-
nore. At nulla ignorantia excusat proditorem, & tamē dominum æquat
creaturis. Reperio insigne acumen doctissimi Ruperti lib. 11. in Ioan. de
Iuda sic Christus conqueritur, Psalm. 40. Etenim homo pacis mea, in quo spe-
raui: qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem. Vbi S. Hie-
ronymus legit, *Leuauit contra me plantam. Et alij. Magnificauit aduersum
me calcaneum.* quasi diceret se à Iuda pedibus conculcatum: at in quo sic
conculcatus est? an quod vilissimè sic venditus est? longè aliquid grauius
meditatur Rupertus loco citato, vbi sic ait. *Verè magnifica, verè mirabilis
supplantatio fuit, vbi emptorem, imò redemptorem omnium, hic vnus peruersè
supergressus vendere presumpsit. Quomodo, vel quibus vendidit? vtiq̃ue Sacer-
dotibus malo suo paschate sacrificium sic vendidit, quomodo tunc temporis apud
omnes filios Israel solemni more quarebatur, & vendebatur agnus per singulas do-
mos pascha manducaturas. Sic vendidit Iudas Christum tanquam agnum
dum agni venderentur, quasi vnus ex illis foret: quid lethalius? graue est
Deum vendere, sed nihil est grauius quam eum à creaturis non discernere,
sed inter eas eum censere, & quid erit eas ipsi anteferre?*

Pœnitentia
vera nun-
quam sera:
pœnitentia
sera raro
vera.

Discamus quartò & si pœnitentia nunquam possit esse sera, si sit vera:
pœnitentiam tamen seram rarò esse veram, sed semper suspectam dixerat
Iesus in cœnaculo. *Vnus vestrum me traditurus est.* Matth. 26. quid inde?
Et contristati valdè, cœperunt singuli dicere. Numquid ego sum Domine. Vbi
inquirunt Theologi, an Iudas fuerit tunc contristatus, & an cum alijs inter-
rogarit, & SS. Patres colligunt ex verbis Euangelistæ tunc non fuisse eum
alijs contristatum, sed tardiùs alijs interrogasse, post prolatam contra se à
Christo hanc fulminatricem sententiam. *Va homini illi, per quem filius homi-
nis tradetur.* Tunc enim proditor respondit, *Nunquid ego sum Rabbi? & sic
sera illa interrogatio non orta est ex dolore de crimine, sed ab animo ad
conceptum crimen magis tegendum fallaci; vnde sicut Apostolorum prom-
pta interrogatio animi tristati index ipsis cessit in salutem, sic Iudæ interro-
gatio sine dolore senior ipsi cessit in damnationem.* Hanc pulchrè suggerit
sententiam Origenes Homil. 35. in Matth. *Et ideo, inquit, forsan post om-
nium Apostolorum sigillatim interrogationes, & post Christi narrationem de ipso,
vix tandem aliquando. & ipse interrogauit, quasi ex cogitatu quodam, & versuto
consilio, ut similia ceteris Apostolis interrogando, celaret interim proditoris sua
conculcum nam vera tristitia, & vrgens non sustinet moram, sicut nec Apostolo-
rum sustinuit. Nec tantum moram verus dolor non sustinuit in Apostolis,
sed in omnibus alijs sanctis, qui fuerunt Deo chariores: Vnde S. Cæsarius
Acelat.*

Dolor Apo-
stolorum
maturus,
Iudæ senior
& ad dam-
nationem
fatalis.

Arelat. nihil tantopere commendat Beatam Magdalenam, quam quod eius in Christum amor, & de peccatis dolor nullam moram passus sit: sic enim ille ait, Homil. 7. *Nec ipsa se reseruauit, ut in fine vite sue poenitentiam ageret: sed dum adhuc poterat peccare, sic voluit peccata deferere, ut illam de adulterijs suis non impossibilitas subtraheret, sed voluntas.* Elegans nobis aperit mysterium Rex Salomon Prouerb. 24. v. 30. ubi ait, *per agrum pigri hominis transiui, & per vineam viri stulti. Et ecce totum repleuerant urtica, & operuerant superficiem eius spina, & macerie lapidum destructa erat. Quodcum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.* Hic ex hebraeo legitur, *super agrum hominis pigri transiui, & super vineam hominis carentis corde.* Et iuxta septuaginta interpretes. *Tanquam ager vir imprudens, & tanquam vinea homo egens sensu, si dimiseris eum desertus fiet, & syluescet totus, & fiet derelictus: sepes autem lapidum eius defodientur.* Iudæ anima erat ager hominis pigri, qui noluit surgere à peccato, erat vinea hominis carentis corde, qui noluit amare saluatorem, lumen beatitudinis, & omnium gratiarum fontem; ager dimissus à cultore horrescit carduis & veribus; vinea quæ non castigatur, syluescit, & postea difficile in vuas mitescit, sed semper in amaras labruscas effunditur. Componamus Petrum & Iudam vterque fuit agricultura Dei, vterque spinas tulit, sed Petrus ad momentum, post peccatum eius continuo gallus cantauit summo manè sensit adesse cultorem, & conuersus Dominus respexit Petrum: Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat; quia priusquam Gallus cantet ter me negabis & egressus foras fletit amarè: summo manè afflatus est diuini solis radijs, & ipse Petri lacrymis irrigatus ager, effloruit. At Iudas nec vllum radium gratiæ admittit, à Deo, ab ipsis etiam Pontificibus derelictus, ab omni cultore dimissus sibi soli suæque sterilitati permissus, nullum vnquam doloris fructum ferre potuit nisi æternæ damnationis. Peccato syluescere coeperat Petrus, sed sub gallorum cantu ingemuit & amputatum est peccatum: sed in vastissimam syluam abiit Iudæ peccatum, nulla relicta spe amputationis, adeo illud certum sit. Poenitentia vera, nunquam sera: poenitentia sera raro vera. *Quodcum vidissem, inquit Salomon, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.*

Matutina S.
Magdalena
poenitentia.

Anima peccatoris est ager & vinea hominis pigri periculose syluescens.

Discamus quinto suspectam esse illam poenitentiam, quæ sit apud homines facinorosos eorumque auxilijs. Componamus rursus Petrum & Iudam. Petrus peccat, & continuo ab atrio pontificis discedit: Iudas peccat, & Phariseorum concilium ingreditur: In Petro signa contritionis intueor, & in Iuda signa alicuius poenitentiae inspecio; Petrus egressus foras flet amara, Iudas poenitentia ductus argenteos refert. Cur Petrus saluatur, Iudas perit? vnus

Periculosissima salutis conquirenda causa ad facinorosos homines accedere etiam sacerdotes.

Q

prope.

Ecclesia Sa-
cramenta
velut episto-
mia semel
aperta non
possunt ab
effusione sa-
lutaris cohi-
beri.
Grauiter
perstringi-
tur mini-
strorum Chri-
sti indigni-
tas.

Peccatum
Iuda erat
casus refer-
uatus Chri-
sto summo
Pontifici id-
eo male ille
accedit ad
Iudaorum
Mystagogos.
Quatuor a-
las habuit
Petrus, qui-
bus caruit
Iudas, ut è
retijs peccati
auolaret.

properat ad Christi discipulos, ut dies diei eructet verbum, alter ad Phariseos, ut nox nocti indicet scientiam. Quos ad mortem laesus peccator medicos quaerit, quibus suum peccatum aperiat? Quid ad nos? inquiunt. Tu videris: quid ad nos tua spectant peccata, tuæ anxietates, tuæ conscientiae vlcera, & dolores; tu tibi ipsemet consule. O præclaram Pontificum & Phariseorum charitatem? His similes sunt pastores & Confessarij, qui charitate in oues sibi commissas carent, ad quos sanè accedere non consulerem. Non sum, qui ignorem sacramenta esse sanguinis Christi, & diuinæ gratiæ epistomia, quibus semel laxatis à quocumque Sacerdote potestatem habente statim illa quantum est ex se operantur ex virtute operis operati: Non nego apertis illis canalibus etiam à sceleratissimo ministro subito ad animas lauandas diuinum redemptoris sanguinem sponte suâ effluere & exundare. Sed audiant qui medicinam quaerunt, quo aculeo perstringat nefarium illud Sacerdotum genus, D. Cyprianus serm. 5. de lapsis. Hoc est eiusmodi lapsis? ait, quod grando frugibus, quod turbidum sidus arboribus, quod armentis? pestilens vastitas, quod nauigijs seua tempestas. Et quâ ratione herbescens Ecclesiæ viriditas inter horridos grandinis globos assurgit? quomodo noua Christi vinea subinde succrescentibus surculis, sanioris doctrinæ fulta adminiculis, capitum omnium virtutum pulcherrimâ coniugatione, vitæ sanctioris religatione, nouorum traducum immissione sub infausto sidere adolescet? in domo Dei nulla est cathedra pestilentiae, sed quis tutò ad pestilentem afflatum ministri omnia vastantis accedat? Nauis Ecclesiæ fluctuat: sed quis se committat æternæ vitæ periculo, si insaniant naus rectores? tales, ut addit Cyprianus, Nauem in scopulos, nè in portum perueniat, illidunt. Quæris o Iuda nefarios Synagogæ Satanæ Sacerdotes, quare Condiscipulos, illi te in charitate confirmabunt: Quare Ioannem dilectissimum, ille te introducet in domum summi Pontificis, non Caiphæ, sed Christi: graue est tuum peccatum, non reseruatum illud Christo summo pontifici dic illi cum gemitu. Peccavi tradens sanguinem iustum. Te absoluet, sanguinem, quem tradidisti pro te effundet; sequere Petrum, Petrus duabus alis ab impiorum concilio euolauit. Lampades eius, lampades ignis, atq; flammarum: aqua multa non potuerunt extinguere charitatem. Cant. 8. Et iuxta. sept. Ala eius, ala ignis. Vox Domini dimissa per oculum secuit ignem, & lucem à calore distinxit, luce illustrauit Petri intellectum calore cor ipsius accendit. Habuit & duas alas alias quibus euolauit, ut enim ait D. Petrus Damianus serm. de S. Michaeli. Prima hominis ala reuertentis ad Deum amaritudo cordis est. Sed quia corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem, sequitur secunda penna confessio, ista siquidem virtutes sunt quæ multiplicem cumulum scelerum nostrorum ante Dei oculos abscondunt.

Doloris

Doloris alam habuisse Petrum quis negat? & proinde ab eo peccati confessionem millies repetitam non agnoscat? proditor caruit alâ cognitionis, alâ amoris, alâ contritionis, & proinde inepta fuit informis confessionis penna ad volatûm. *Non vacat mysterio*, ait S. Paschasius, *duos fuisse inter Apostolos hoc nomine vocitatos, ut vnus dicatur Iudas Iacobi, alter verò Iscariotes quia Iudas confessio interpretatur. Et ideo duos istos fuisse inter discipulos ut vnus eorum teneret formam verè confitentium, quorum pars fideliter permanet cum Domino, alter verò eorum partem exprimit, qui confitentur se nosce Deum, factis autem negant. Quid funestius? quid prodest confiteri, & iustum sanguinem agnoscere, & Deum in se non suscipere? Sancti Paschasij verbis iungo acumen sancti Bernardi serm. 10. in Vigilia Nat. vbi discutit hunc locum. Et tu Bethleem terra Iuda, & ait, Bethleem quippe domus panis, Iuda sonat confessionem. Tu ergo si quantâ potes deuotione, suscipias panem illum, qui de cœlo descendit. Bethleem factus es, dignus planè susceptione Dominicâ si tamen confessio non defuerit. Iudas ore tenus habuit confessionem, sed in se non suscepit dominicum panem, panem vitæ & intellectûs non gustauit, quia ad domum panis cum Petro non properauit. Toto vitæ tempore dicere potuit Petrus, quod Rex David. *Fuerunt mihi lacryma mea panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus.* Psal. 41. at Iudas id nec ad momentum, Petrus aquas hausit de ipsa cisterna Bethleem sicut David, at Iudas ne quidem vnicam lacrymam se habere testatus est. Quid profuit habuisse confessionem, & patrem lacrymarum non quasiuisse in Bethleem: frustra os loquitur, vbi oculi tacent, vbi cor charitate accensus non est. Sanctus Gregorius moral. 9. ponderans verba hæc Apostoli, 1. Corinth. 13. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans aut cymbalum tinniens.* aiebat. *Quidam à metallo aris in nullo discrepantes cum flagella superna percussiois accipiunt, præ confessionis sonitum emittunt. Sed quia humilitatis voces ex corde non proferunt, ad statum salutis reducti nesciunt quod promiserunt. Isti in nullo aris imitationem fugiunt, qui in persecutione positi ea quæ non sentiunt loquuntur. Quid ad nostrum argumentum aptius? totus erat æreus crudelis Christi hostis, flagellatur conscientia stimulis, & ea quæ non intelligit, loquitur velut æs sonans aut cymbalum tinniens. & nihil interim doloris sentit: quid mirum si ad salutis statum non redigatur, ô luctuosam eorum sortem, qui ad Christum verum pontificem & medicum læsi non accurrunt, sed si sua peccata stimulis conscientia agitati confreri adigantur, ad malos & ignorantes accedunt! O seuerum illum Iudicem cum sic permittit eò malitiæ deuenire aliquos peccatores, ut non iam ad sa-**

*Acutum
mysterium,
cur inter A-
postolos duo
fuerint Iuda
nominati.*

*Multi à Deo
perculsi in
confessione
sonitum e-
dunt, sed si-
cæ campa-
na quæ so-
nant quidē,
sed non do-
lent, ita nec
illi.*

pientes accurrant, à quibus consilium capiant, sed ad cæcæ & obduratæ mentis homines, quibus æternæ salutis negotia committant!

Diuina iustitia nunquam in homines magis accenditur quam cum eos subijcit pastori stultò.

Plenus terrore discursus in peccatores.

Post summam iram, vltimò terribilis Deus hanc addit Zachar. 11. *Et dixit Dominus ad me: adhuc sume tibi vasa pastoris stulti.* Non sic diuina iustitia inarshit cum in furenti aquarum diluuiò in omnem terram fremuit, omnibus aquarum cumulis, vrbes, prouincias & vniuersa mundi regna inuoluens, & tota natura ingemuit: non sic cum furor cœlestis igneo imbri sic Pentapolim cecidit, non sic cum redeuntibus in se vndosis montibus irati maris Diuinæ voluntati subiecta tempestas in Pharaonem detonuit, ac cum iubet proferri vasa pastoris stulti in suum populum iratus. Inde enim post ducem totius exercitus sanctum Hieronymum omnes fere sancti Doctores, Theodoretus, Cyrillus, Hugo Cardinalis, Lyranus, Arias, Vatablus, Ribera, Remigius, Altfiodorensis non solum collegerunt extremum gentis Iudaicæ excidium, quorum vltimus sic ait. *Tunc stultum pastorem suscipient Iudæi iusto iudicio, ut quia noluerunt credere veritati credant mendacio;* sed illi inde etiam summam & sæuissimam orbis calamitatem sub Antichristo augurantur cuius prodromi sunt infideles & stulti rectores. Leuemus ergo planctum super regem Tyri, iuxta illud Ezechielis cap. 27. *Tu ergo fili hominis assume super Tyrum lamentum;* & humili spiritu, & contrito corde scrutemur, quid cineri, quid nobis immineat si Rex ille Tyri, si speciosus Angelus lucifer, si filius Auroræ, si Apostolus in Christi schola enutritus, & miraculis clarus, adeo luctuosè cadat, adeo infœliciter proijciatur, si ab ipsis Christi vberibus in puteum interitus ruat. O homo quid fiet hominibus, qui bibunt vinum amarum, vinum fellis & botri venenati de suburbij Gomorrhæ. Attendat cui se exponant periculo illi, qui solum in mortis angustijs positi cauent mala partorum fieri à suis hæredibus restitutionem & non ante; eos si conferamus cum Iudæ, Iudæ est pius, illi Dei & suæ salutis transfugæ. Quasi verò, ab alijs fieri volunt, quod ipsemet nunquam per se facere voluerunt; Iudæ ante mortem iniquam pecuniam refundit, & damnatur, quid eis fiet, qui post mortem restitutioni tempus opportunum meditantur? Commendat & Iudæ Sanctus Chrysostomus in hoc, Homil. 68. in Matth. *Quoniam, inquit, condemnauit se ipsum; & argenteos proiecit, omnia hæc laudabilia sunt.* Et tamen in peccato suo moritur, & quid erit illis, qui nec ante mortem restituunt? non sic ille Zachæus ære alieno grauis, qui se auaritiæ laqueo fœliciter subduxit. At quo pacto? Ecce, inquit, *dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si quid alicui defraudavi reddo quadruplum.* Luc. 19. Vbi Theophilactus in Caten. ponderat illa duo verba, *Do, reddo, Nec solum,* ait, *hoc promittebat, sed faciebat:*

non

non enim ait, dabo medietatem, & restituam quadruplum: sed do, & c. reddo. Hunc si imitarentur, tot vultures togati alienæ fortunæ raptores horrendum Dei iudicium non incurrerent, eos ipso etiam proditore iudicante: nec cum iudicantur, exirent condemnati: qui Iudæ non pepercit, eis fortè Christus ignosceret, & se Deum admirabilem ostenderet misericordiæ fontes huic occludendo, eos illis referando.

Hæ sunt primæ libationes Diuini luminis, nunc ante Pilatum suos longè clariùs Diuinum lumen effundet radios, quia tenebræ fient densiores. Iudas è concilio impiorum egreditur ad mortem sibi inferendam. Christus ab eo concilio ducitur, ad nobis vitam conferendam, ante Romanum præsidem.

Adducunt ergo Iesum à Caipha in prætorium, Ioan. 18. De Agno paschali dicitur Exod. 12. Comeditis festinanter. O quàm festinantes innocentem Agnum cer-

nant laniare! O veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem, Psalm. 13. Væ, qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum, qui dicitis, festinet, & citò veniat opus eius, ut videamus, Isa. 5. Prætor Iesum intuetur, & ad ipsius liuorem, & rigentes ferro catenas expauescit. Iudæi prætorium intrare exhorrescunt, ut qui timent agni, quem iugulandum offerunt, sanguine macu-

lari: eis ingredi metuentibus obuiam it Pilatus, & eis ostendens Iesum mansuetissimo animo indigna tormenta ferentem, *Quam accusationem, inquit, affertis aduersus hominem hunc?* Ioan. 18. Duas proferunt, easque præcipuas,

quarum prima hæc est. *Nos legem habemus, & secundum legem nostram debet mori, quia Filium Dei se fecit,* Ioan. 19. Secunda verò hæc, *Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum regem esse,* Luc. 23. Accusatur affectatæ Diuinitatis, & affectati regni:

ad primum accusationis caput Iesus tacet. *Tunc dicit illi Pilatus, non audis, quanta aduersum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad vllum verbum, ita ut miraretur præses vehementer,* Matth. 27. Sed cur miratur præses Christi silen-

tium? *Hoc mouet me, inquit Origenes in Mattheum, ut existimem, quod dignum ei videbatur magno miraculo, ut exhibitus ad criminale iudicium Christus imper-*

turbabilis maneret, & staret ante mortem, quæ apud omnes homines terribilis existimatur. Et in hoc maxime Iesus probat se esse Deum, timuit mortem in hor-

to, ut hominem se ostenderet, mortem non reformidat ante Pilatū, ut vocetur nomen eius, *Admirabilis Deus.* Ex eius patientia colligit S. August. tract. 116

eius Diuinitatem, sic enim acutè ait, *Virumq; verum est, & vnigenitus Dei Filius est, & rex ab eo constitutus super Sion montem sanctum eius, & ut utrumque nunc demonstraret, nisi quanto erat potentior, tanto erat patientior.* Hic adæquat S. Au-

gustinus Christi patientiam ipsius potentia, at potentia est Diuina, ergo & pa-

tientia,

Iesus duci-
tur ad tri-
bunal Pila-
ti, ut ante eū
lumen Diui-
nitatis re-
splendeat.

Accusatio-
nes contra
Iesum.

Primus ra-
dius, quo
splendet Chri-
sti Diuinitas

Diuinitatis
radium ex
Christi Do-
mini patien-
tia nouum
colligimus.

tientia. Eo spectat illud Isaia cap. 42. vbi Deus ait, *Dedi spiritum meum super eum*. Et in quo? addit Propheta, *Non clamabit, non accipiet personam, non audietur vox eius foris*. Ex quibus Tertullianus lib. de patientia Diuino spiritui colligit patientiam æqualem. Ait enim eleganter, *Non contendit, non clamauit, nec quisquam in plateis vocem eius audiuit, arundinem quassatam non confregit, lignum fumigans non restinxit: neque enim mentitus fuerat Propheta, imò ipsius Dei contestatio spiritum suum in filio cum tota patientia collocantis*. Iniurias pati, & silere probabat S. Augustinus esse cœlestis animi, inductione facta ex fideis corporibus. In Psalm 93, dicens, *Conuicia sunt stellis, cum dicitur, illa stella Mercurij est: & illa Saturni: quid ille cum audiunt tanta conuicia? nunquid mouentur, nunquid non exercent cursus suos? sic & homo, qui in natione peruersa, & tortuosa habet Verbum Dei, sicut luminare est fulgens in cœlo*. At S. Cyprianus lib. de patientia post Tertullianum, sublimius euectus ait, Patientiam Diuinitatis purissimum esse radium. *Est nobis, inquit, cum Deo virtus communis, inde patientia incipit, inde claritas eius, & dignitas caput sumit*. Quot idola fuere vbiq; erecta in Diuini nominis contemptum? & tamen hætenus tacuit patiens Deus, quot hodie blasphemi, & infideles eius gloriam maculant? & tamen adhuc tacet: adeò vt hæc silendo pati scit verus Diuini spiritus character. Theophilactus putat Christum respondere noluisse, quia sciebat se non dimissum iri, quantumuis suam innocentiam probaret: idem quoque Euthymius, *Superfluam, inquit, ducebat Christus responsionem, quæ Pilato daretur, cum non posset Iudeos comprimere, &c.* Hæc autem cum sit scientia futurorum contingentium, & conditionalium ipsius Dei solius propria est. Et proinde Christus ex eo probatur maximè Deus: ideòque vocabitur nomen eius, Deus.

Alius Diuinitatis
radium in Christo
ex cognitione
rerum conditionalium.

Alius radium
Diuinitatis
Christi ex eo,
quod eius
regnum non
sit de hoc
Mundo.

Crimen affectati regni magis ad Imperij Romani præsidem pertinebat. Introiuit ergo iterum in pratorium Pilatus, & vocauit Iesum. & dixit ei, *Tu es rex Iudeorum?* Ioan. cap. 18. Respondit Iesus, *regnum meum non est de hoc Mundo*. Vbi duo fatetur, primum se habere regnum, secundum regnum suum non esse de hoc Mundo, ergo de altero. Ergo vocabitur nomen eius, Deus. In hoc Mundo enim multi sunt reges, sed ad fores sepulchri sua sceptræ, & coronas deponunt: in altero Mundo rex est vnicus Deus optimus maximus, cuius regnum est regnum Patris futuri sæculi, quo tanquam ad vltimum finem, & supremam coronam respiciunt omnia regna, omnia imperia, omnes hominum principatus, omnis Angelica administratio, omnis prouidentia, quâ nunc Ecclesia regitur, donec Christus ponat inimicos suos scabellum pedum suorum, & regnet in æternum, & vltra, & sit omnia in omnibus. Sed miror Christum Dominum ita abicere regnum Mundi, quod ipse creauit, cum enim sit Creator omnium, quid potest dici non esse ipsius? sed inde S. Cyprianus serm.

ferm. de ieiunio, & tentatione, auguratur Christi Domini Diuinitatem, sic enim ait, *Ipse dicit, regnum suum non esse de hoc Mundo: non quod creationem suam remouens demonum subiecerit potestati: sed quia in his, qui amorem Mundi, Dei amori praponunt, non dignetur Diuinitas sibi facere mansionem, & inde vocabitur nomen eius, Deus.* Siue regnum Mundi reiiciat, siue regnum suum in altero Mundo dicat esse constitutum. Latet insigne arcanum in discrimine, quod ponit Christus inter regnum suum, & regnum regum terræ, vnde lumen Diuinitatis ipsius clariùs splendet, *Si de hoc Mundo esset regnum meum, inquit, ministri mei utique decertarent, ut non traderer Iudæis.* Regis terreni est habere subditos, qui eum defendant; at verò regis Diuini est subditos defendere, terrenum regem sic effingit Synesius lib. de regno dicens, *Bellorum Imperator artifex est, ut sutor calceamentorum.* Quot homines velut pecudes mactat, quot hominibus cutem detrahit rex huius sæculi, ut ornatè incedat: Longè aliter Rex cœlestis, de quo sic ait Cassiodorus 2. variar. 29. *Regnantis est gloria otiosa subditorum tranquillitas.* Rex Diuini imperij subditorum sanguini pareit, proprii prodigus. Quod in Christo notat Apostolus epist. ad Colloss. cap. 1. *Ut sit in omnibus primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in seipsum pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in terris, siue quæ in cœlis.* Ut meritò sit rex Deus.

Ex discrimine Regis Christi, & regum terræ colligitur nouus Diuinitatis radius.

Audiens Pilatus Christum habere regnum vlteriùs eum vrget, *Ergo rex es tu?* modestè id Christus concedit, *Tu dicis, inquit, quia rex sum ego.* Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in Mundum, ut testimonium perhibeam veritati, Ioan. c. 18. Longè clariùs erumpit lumen Diuinitatis Christi, quàm ex vllis alijs verbis. Nullus hominum, nullus Angelorum sufficiens poterat testimonium perhibere veritati. Verbo enim fertur testimonium, & quale est verbum, tale etiam est testimonium, verbum autem omnium creaturarum quamdiu à Verbo Diuino non illuminatur, potest falli: idè errarunt olim etià sapientissimi Philosophi, & Deus in ipsis Angelis reperit prauitatem. Non ergo poteramus sufficienter instrui, nisi à Verbo Diuino, Dei Filio, apud quem nulla est immutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Cùm ergo ad hoc Christus ait se venisse, ut testimonium perhiberet veritati, ait se esse Verbum Diuinum, & proinde vocabitur nomen eius, Deus. Natus puer, ut familiariter nobiscum loqueretur, Filius datus, ut locutioni sua constaret veritas. Inquirunt etià Theologi, cur non dicat se venisse, ut nobis scientias aperiret, sed ut veritati testimonium perhiberet. Respondeo idè non venisse, ut scientias naturales resceraret, ille enim magistrâ præeunte naturâ satis poterant legi in paginis elementorum, & in voluminibus temporum, in quibus Sol est punctum, Luna virgula, Stellæ aurei characteres, & reliquæ creaturæ mysticæ litteræ, ex quibus

Splendor Diuinitatis in Christo valde insignis, ex eo quod dicat, se venisse ut testimonium perhibeat veritati.

Ratio Theologica, cur ad Christum pertineat veritati testimoniū perhibere.

Deum beatitudinem vident, at non propriè per se.

bus naturalis sapientiæ scriptura assurgit, vt fusè probat Pifidas antiquitate, & doctrinâ venerabilis, lib. de opificio Mundi. Proclus in Elementatione Theologica, Trismegistus in Pimandro, & alij. Deus enim, inquit Tertullianus lib. de resurrectione, *promissu sibi naturam magistræ promissurus & Prophetiam quo facilius credas, Prophetiæ discipulus factus naturæ.* Venit ergo Christus in Mundum, vt viam, quâ ad supernaturalem foelicitatem itur, aperiret. Cum enim, vt sapientissimè demonstrat Sol Theologiæ D. Thomas, lib. 4. contra gent. cap. 54. Perfecta hominis beatitudo consistit in tali Dei cognitione, quæ omnes intellectus creati, & creabilis vires prætergrediatur, necesse fuit quâdam huius præstantissimæ cognitionis homini adesse prælibationes, quibus ad beatitudinem, quæ in clara Dei cognitione consistit, dirigeretur. Illa autem prælibata cognitio non fit, nisi per fidem: omnis autem cognitio, quâ homo ad suum finem vltimum tendit, debet esse certissima, cum sit origo omnium, quæ ad finem ordinantur, sicut ipsa principia naturaliter nota certissima sunt: cognitio verò alicuius certissima esse nequit de aliquo, nisi vel illud sit per se notum, sicut prima demonstrationis principia: vel in ea, quæ per se nota sunt, resoluatur, qualiter nobis certissima est demonstrationis conclusio. Iam inquiri, an illud, quod de Deo nobis à Deo per fidem credendum proponitur, sit homini per se notum? id omnes negant Theologi: cui enim per se sit notum, tres vnius simplicissimæ essentiæ esse personas realiter inter se distinctas, Patrem esse omnipotentem, Filium omnipotentem, Spiritum sanctum omnipotentem, & tamen non esse tres omnipotentes, sed omnipotentem vnum, ita vt tres res sint vna res, & vna alia ab alia, & non aliud ab alio: & illarum vnam incarnatam esse, & non alias licet actiones ad extra sint omnibus personis Diuinis communes, & incarnatio non sit opus ad intra. Illud omnino omnes intellectus humani, & Angelici vires excedit, ergo oportebat hoc manifestare per eum, cui sit per se notum. Scio quidem Beatis Diuinam essentiam videntibus id esse quodammodo per se notum, dixi quodammodo, cum D. Thoma, quia non est notum illis ex naturali cognitione, quod propriè dicitur per se notum, sed tantum illis est per se notum, quia non egent aliquâ propositione, quâ per discursum in illam cognitionem veniant, quod est impropriè per se notum. Tamen ad certam cognitionem habendam oportebat reductionem fieri in primum huius cognitionis principium, scilicet in Deum, cui est naturaliter notum, & à quo omnis splendor in creatum intellectum supernaturaliter deriuatur: sicut certitudo scientiæ non habetur, nisi fiat analysi in prima, & in demonstrabilia principia, quæ totam demonstrationem illuminant. Ergo oportebat hominem ad perfectissimam certitudinem consequendam de fidei veritate à Deo homine instrui, vt homo humano modo

modo Diuinam instructionem susceperet, & ad hoc Christus ait se natum esse, & ad hoc venisse, *Ergo puer natus est nobis, & filius datus est nobis, & vocabitur nomen eius Deus*. Hæc lux, quæ Diuinitas Christi splendet, lucet in tenebris, sed tenebræ, quæ mentem Pilati premunt, eam non comprehendunt, & ideo maiores sunt ipsius radij, quos noctuæ oculi non ferunt. O iudicem sanè oculatum! iudicis est in pectore ferre veritatem, & hic, veritas quid sit, ignorat. *Quid est veritas?* inquit. *Fermè enim inter homines abolita erat, & ignorabatur ab omnibus*, ait Theophilactus: Ad hanc interrogationem Pilatus nihil accepit responsi; nam *Cùm hoc dixisset, iterum exiit ad Iudæos*, Ioan. c. 18. Commune fuisse Pilato cum terrenis principibus vitium notat Euthymius, eos mouet interdum nomen amabile veritatis, sed veritati inquirendæ non diu incumbunt, *Discere cupiens*, inquit Euthymius, *interrogat, quid est veritas?* *sciens autem quod morà opus esset ad quæstionem, subsistit ab interrogatione confestim egressus*.

Excusationem tamen meretur Pilatus, cupiditate enim Christum liberandi quæstionem abscindit, & ad Iudæos, qui nè alienigenæ iudicis prætorio, panes azymos comesturi macularentur, metuebant ingredi, exit & veritatem testatur, *Ego nullam in eo inuenio causam*, Ioan. 18. O splendidum hîc Diuinitatis lumen! de quo hic præses loquitur, licet illud non agnoscat. Inter lucis proprietates, quas in eius fonte considerat noster R. P. Marinus Mersennus comment. in Genesim vers. 3. quæst. 4. art. 2. Præcipua est, vt sit ipsamet rerum pulchritudo, à quâ ille splendorem suum, & venerationem trahant, illa verò à nulla accipiat suâ venustate, & nitore contenta: Dei verò natura quid aliud est, quàm summa pulchritudo sine macula nulli rei creatæ communicabilis, nisi secundum quosdam gradus à prima illa rerum pulchritudine infinitis spatijs deficientes, velut emorientes, & languidas Diuinæ perfectionis vmbas. Inquirunt Theologi, an de creatura aliqua dici possit, in ea nullam esse maculæ causam: & in eo conueniunt omnes, nullam à Deo posse effici creaturam, cui ipsa rectitudo, & sanctitas sit connaturalis: hæc enim non solum deberet esse infinita, sed etiam actus purus, sine vlla potentiali macula, quod pugnat cum omni ente creato, aut creabili. Beatissima quidem Virgo nunquam peccauit, nec peccare potest, sed hoc habet ex gratiæ priuilegio, non naturæ viribus, si enim natura omnium Sanctorum in se spectetur, *Ecce inter Sanctos eius nemo immutabilis. & coeli non sunt mundi in conspectu eius*. Iob cap. 15. Quid de Angelis dicam purissimis Diuinæ pulchritudinis speculis? *Ecce qui seruiunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit prauitatem*, Iob cap. 4. De solo Christo dici potest, si peccatum consideretur. *Ego nullam in eo inuenio causam*. In eo nulla est peccandi causa, nullus fons erroris, ita enim be-

*Alius Diuinitatis radi-
us in Chri-
sto ex Pilati
verbis, etiam
quid loque-
retur ignari.*

tissimam Christi humanitatem Deus supra omnia creata attrahit, sic eam substantialiter sibi unitam in unitatem hypostasis adstringit, ut sicut in illa est plenitudo Diuinitatis, absque ullo dono creato, ita & sanctitatis. Christus ergo est omnis sanctitatis auctor, finis, idea, regula, & exemplar, à quo, & ad quem, & ad cuius formam, & similitudinem sanctificantur omnia in cœlo, & in terra, & proinde, *Vocabitur nomen eius Deus.*

*Etiam ex dæ-
monis arti-
bus Christi
Diuinitas
colligitur
duobus mo-
dis.*

*Varia som-
norum spe-
cies, & cau-
sa.*

*Ex somnio
uxoris Pilati
colligitur
Christi Diui-
nitas primo
modo.*

*Ex somnio
uxoris Pilati
radius Diui-
nitatis secun-
do modo.*

Multum est hoc, & Pilatum ore esse testatum, sed longè maius opere ab ipso dæmone id comprobari. Sciunt omnes Adamum à dæmone per mulierem fuisse prostratum. Hostis versipellis ad antiquas artes recurrens accedit ad Pilati uxorem, ut iudicij lumen in capite iudicis extinguat. *Misit ad eum uxor eius, dicens: Nihil tibi, & iusto illi: multa enim passa sum hodie per visum propter eum, Matth. cap. 27.* Hæc erat Procle, quæ postea: *Ad fidem conuersa est*, ut author est Nicephorus lib. 1. cap. 3. Ipsi, ut ab ea summo manè Pilatus discessit, horrendum incidit somnium, sed unde? Somnia vel sunt naturalia, vel moralia, vel diabolica, vel Diuina, quæ in genere nihil aliud sunt, nisi imaginatricis facultatis operationes, quæ phantasmata quædam, siue simulacra dormiente animali speculatur, & in specie somnia naturalia sunt, quæ oriuntur à dispositione vel temperamento corporis, quod vel inedia debilitatum, vel crapulâ repletum, vel humore aliquo nimis dominante, vel alio interiori vitio laborat, moralia veniunt ex studio, & consuetudine frequenti, vel amore in res aliquas valde intenso; adeò ut dixerit Plato in Theæteto sapientum, somnia esse pulcherrima. Diabolica fiunt à dæmone, non quidem nouas species, quæ nunquam per sensus externos transmissæ sunt phantasiæ imprimendo, sed veteres excitando, easque inter se componendo, ut ad amorem, vel odium excitet: Diuina sunt à Deo vel nouas species imprimente, vel antiquas excitante, iuxta suum placitum vel per se immediate, vel Angelorum ministerio. Nullum scio è sanctis Patribus dixisse somnium uxoris Pilati fuisse naturale, vel morale. D. Ignatius martyr epist. 8. ad Philip. asserit fuisse diabolicum, huncque S. Bernardus ser. 1. Pasch. S. Cyprianus de pass. & Beda in Matth. sequuntur. Iam inquiri, quo dæmon per illud somnium spectabat? Existimant ij dæmonem, qui semper in cognoscenda Christi Diuinitate fluctuarat, tum demum aliquid de ea pertimuisse, & Christi crucem cœpisse horrere, & intelligere se per Christi mortem nudandum, & spolia generis humani amissurum: & ideò, per mulierem, tentasse iudicem à ferenda in Christum sententia, dimouere. Hic ergo radiat lumen Diuinitatis Christi, & proinde, *Vocabitur nomen eius Deus.* Origenes, S. Hieronymus, S. Augustinus serm. 120 de tempore, quibus accedunt S. Hilarius, & S. Leo. Putant somnium illud à Deo esse immissum, ut Pater Filij Diuinitatem per omnes creaturas in obscuris.

obscurissima passione caligine testaretur. Sol inter res insensibiles eam reueritus est in meridie, inter Iudæos non defuerunt, qui eam cum Centurione agnouerint, è gentilibus eam Pilatus reformidabat, & nè defint è mulieribus, Procle de ea aliquid per somnium audiuit, eamque defendit: ergo è somnio ipsius Christi Diuinitas emicauit.

A Pilato Iesus mittitur ad Herodem: Causa erat, si respicias Pilatum, vt periculosa se alea subduceret Polytecus; si Herodem, vt conceptum in Pilatum odium deponeret; si Iesum, vt lumen quintum oriretur, quo summa radiet ipsius fortitudo, *Et vocetur nomen eius Fortis.* Ad Herodem mittitur. Is erat Herodes Antipas Ascalonitæ magni Herodis non deneger filius, & ita mittitur, vt Herodi subijciatur, Galilæus scilicet tumentis superbiâ Galilææ Tetrarchæ. Quid fortius? maximus est fortitudinis splendor rerum aduersarum honestatis causa voluntaria, & diuturna perpessio. At siue constantiam spectemus, quâ Christus subditur Herodi, siue eam animi firmitatem, quâ acerbissimas supra ipsam mortem contumelias sustinet, quæ duo sunt maximè in Christi fortitudine attendenda, quid illo fortius. Quod ad primum spectat, quid magis arduum viro nobili, & ingenuo, quàm improbo, & exhaustæ virtutis homini subijci. Ponamus nobis ante oculos celebrem illam rebellionem, quàm in Aaron Pontificem, Core, Dathan, & Abiron concitârunt: videtur illa primo aspectu non prorsus à ratione aliena, vt enim ait S. Chrysostomus homil. 2. in epist. 2. ad Timoth. *Insurrexerunt aduersus Aaron post vituli formatam effigiem Core, Dathan, & Abiron.* quid ergo? nõne illi perierunt. Aaron vitulum ex auro ad illecebras conflarat, idololatriæ caput erexerat, populum ad summum scelus trahebat. Illi sanè iam non rebelles dicendi, sed laude digni, qui Pontificem suæ religionis, & officij immemorem, & tanta scelera molientem non sustinerent. Quid ergo? nõne illi perierunt? perierunt, viuósque intra sua viscera terra sponte dehiscens recepit, vt qui defectu fortitudinis noluerit subijci Pontifici etiam erranti. At quanta est Christi fortitudo, ipse subijcitur. sed qualis? & quali? Herodi Christus, belluæ ex omni scelerum immanitate concretæ, cœlestis gloriæ splendor, & desiderium collum æternorum: virulentæ criminum pesti, virtutum omnium exemplar: alienæ pudicitæ ultra incestus & adulteria expugnatori. & suæ prodigo, purissimus Virginis partus; propudioso magni Ioannis carnifici, omnis vitæ & lucis origo: ex Auernali antro emissio tenebrioni, candor lucis æternæ: rerum omnium fœditati, speculum sine macula: nationum terrori, Diuinæ bonitatis imago: lupo rapaci agnus mansuetus; naturæ spurio cœlestis Patris Filius, Rex regum, & Dominus dominantium: *Et vocabitur nomen eius Fortis.*

Christus suæ fortitudinis radios explicat ante Herodem.

Nihil magis est arduum ingenuo homini quàm exhaustæ virtutis hominis subijci. Et inde colligitur spendidissimus Christiana fortitudinis radius.

*Gloriosū &
dignum Deo
spectaculum
etiam impio
reſtori ho-
minē videre
ſubiectum.*

O lumen inſigne Chriſtianæ fortitudinis, quo vtinam illi omnes fulge-
rent, qui agrè optimo Prælato ſubmitti volunt! cū nec vitæ flagitioſæ ſit
contemnendus. Arca teſtamenti humeris ſacerdotum ferebatur, & multa
eſſe miracula, Deo placuit ſacerdotes remouere, & vaccas eligere, quæ Ar-
cam deferrent, 1. Reg. c. 6. Quid tum? audiatur Chryſoſtomus ſupra datus.
*Per vaccas, inquit, in Arca operatus eſt Deus, cū populum ſaluare vellet: num
ſacerdotis vita, num ſacerdotis virtus tantum conferre potuiſſet? potuiſſet, ſed ubi
Dei nutum, & Arcam teſtamenti ſequeris, parum cura quis ferat Arcam, ſit ſa-
piens, aut ſtultus; homo, vel bellua. Diuina poteſtas, & cœleſte oraculum in-
terdum conceditur homini brutefcenti, cuius non attendendi ſunt pecuini
mores, ſed officiij dignitas, huic ſi te ſubijcias, erit ſummæ fortitudinis, & tibi,
te ſic vincenti, non deerit corona.*

*Quam pa-
rū ſit for-
titudinis in
homine inter
deſideriū &
metū poſito.*

*Mimica
quæſtiones
Chriſto ab
Herode pro-
poſita.*

Dum Chriſtianam miramur fortitudinem, ad Herodis tarditatem, & de-
iectas vires oculos conuertamus. Herodes autem viſo Domino gauſus eſt val-
dè, erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, Luc. c. 23. Chriſtum videre
cupiebat Herodes, & eum videndi deſiderio iam diu inardeſcebat, ſed nun-
quam Ieſum quæſiuit. O ſingularem Herodis fortitudinem! ſed quot hodie
ſimiles Herodi? *Quam pauci poſt te, ô Domine Ieſu, ire volunt, cū tamen ad te
peruenire nemo ſit, qui nolit, hoc ſcientibus cunctis, quia delectationes in dextera
tua uſque in finem,* ait S. Bernardus ſerm. 2. in Cant. Delectationes, ſiue mira-
cula, quæ erant in dextera Chriſti, Herodes videre cupiebat, & quod cupie-
bat, non quærebat: fallor, niſi ex illo otio totus in nugas effundebatur: vt
enim ait S. Bernardus in altero ex paruis ſermonibus, *Otiſa vita mater eſt nu-
garum, & nouerca virtutum.* Vnde à Ieſu ſperabat videre aliquod ſignum li-
bertatem promittens, ſi quid pantomimicum exerceret, *Interrogat autem mul-
tis ſermonibus,* Luc. cap. 23. Tūc ille compitalitius ludio qui vix natus regi-
bus ab Oriente educendis cometas accendebas, qui meo parenti illudens te
fraudulenter ſatellitum manibus ſubducebas. Audio ad tuum in Ægyptum
ingreſſum Serapim obmutuiſſe, Iſidem fugiſſe, Anubim allatraſſe, cæterorum
ſimulacra corruiſſe. Scis etiam aquam in vinum mutare, panem in plures
alios conuertere. Tūc ille, quem cæcus à natiuitate aſpexit, ſurdus ſermoci-
nantē audiuit, mutus laudauit, mors Lazari expauit. Quid taces? an quia tuam
vocem Ioannes extinxit, ſed & aiunt te ipſummet eſſe Ioannem, in quem
mors nihil præualuit. Operare aliquid, adeſt tibi libertas, libertatem, & vi-
tam accipe. Quid Ieſus ad hæc? *Et vocabitur nomen eius fortis, vt enim ait Lu-
cas cap. 23. Ipſe nihil illi reſpondebat.* O inuiſtam fortitudinem, non tantum ad
illuſiones Herodis tacere, ſed ad mille Pontificum, Scribarum, & Phariſæo-
rum irriſiones non ingemiſcere. Ieſus dignus viſus eſt Deo, in quo exper re-
tur,

tur quantum humana natura potest pati & vincere. Stabant autem principes Sacerdotum & scribae constanter accusantes eum, Luc. 23. Ille ille est, Rex Man-
suetissime, qui fraudulentam vulpem appellauit, ille qui tacendo, tuam au-
thoritatem spernit. Tum ad Iesum conuersi, ô præclarum te nuperum re-
formatorum sacrorum antistitem cum numerosa tua illa discipulorum pul-
litiæ quâ coronaris certè fœliciter! nonnè in furorem versus es, qui cum sis
filius fabri regios honores meditaris. A Nazareth potest aliquid boni esse?
Scrutare scripturas, & vide, quia à Galilæa Propheta non surgit. Scimus
quia tu de te ipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est verum
quare, nos & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non iei-
nant? habes sermones ad plebem, & in qua potestate hæc facis? & quis tibi
dedit hanc potestatem? Tum rursus se ad Herodem vertentes. Scimus,
quia hic homo peccator est, non est hic homo à Deo, qui Sabbatum non cu-
stodit, ecce homo vorax, & potator vini, publicanorum, & peccatorum
amicus: Hic non eiicit dæmones, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.

Effrenes Iu-
daorum in
Christum ir-
risiones for-
titer ab eo
victa.

Similia & longè plura proferebant quid Iesus ad hæc? verbum tacet.
Dicite Deo quam terribilia sunt opera tua Domine in multitudine virtutis tuæ
mentientur tibi inimici tui, Psal. 65. Quale fortitudinis insigne! quanta ani-
mi sublimitas, inter tot impulsus stare erectum, & nequidem ad vnicum
verbum respondere. Placebat præ cæteris singulare istud Emblema Ludo-
uico XII. regi Francorum. Erat sidereus crater radijs aureis assurgens inter
Lunæ & Solis eclipses, cum hac inscriptione, INTER ECCLIPSES EXORIOR.
Certè nunquam clarius splendet inuicti animi fortitudo, quàm cum patitur
constanter famæ & honoris eclipsim. Nunquam maior lux, quàm ex ipsis
tenebris egreditur, vt virtus suam venustatem proponat. Existimo plus
Christi fortitudinem splenduisse dum iniurias sustinuit, quàm cum mortis
tormenta, & ipsam mortem. Sustinuit ille verbera, sustinuit dolores innu-
meros, duo tamen dolorum genera notat Isaïas cap. 53. vbi ait. Sicut ovis ad
occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet. In morte vita
auffertur, in tonsione lana. Sed quæ tonsio possit comparari iugulationi? ea
nimirum quâ lana id est honor, qui aufertur Christo ante Herodem. Do-
Tertullianum sic dicentem, lib. de carnis resurrect. Tanquam ovis ad iugula-
tionem adductus est, & tanquam agnus ante tondentem, scilicet Herodem, sine
voce, sic non aperuit os suum. Viro nobili honoris iactura vel iacturæ suspicio
ipsâ morte deterior est: & quid Christo? S. Bernardum audiamus serm. de
triplici custodia. Nec verò, ait, huiusmodi linguam ipso etiam mucrone, quo
Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quo-
que Christi corpus, nec iam exanime fodit. Ipsi quoque nocentior spinis, quas illi tam

Elegans for-
titudinis em-
blema.

Nunquam
magis efful-
sit Christi
fortitudo,
quàm inter
lingua acu-
leos, maximè
Herodis.

sublimi capiti furor militaris imposuit, sex etiam clavis ferreis, quos sanctissimis manibus illis, & pedibus consummatio Iudaica iniquitatis infixit.

Fortius fort
iniurias
Christus ante
Herodem,
quam in
cruce.

Uterius progredior, & erro vehementer, ubi omnia diligenter excussi, nisi Christus Dominus fortius iniurias ferat sibi ante Herodem illatas quam in cruce. Irridetur ante Herodem id audiuitis, non repeto; in cruce irridetur. Prætereuntes autem blasphemabant eum mouentes capita sua, & dicentes vobis, qui destruis templum Dei, & in triduo reedificas illud? saluatemeipsum: si filius Dei es descende de cruce. Quid ergo? an Iesus tacet in cruce? imo conuertitur ad Patrem Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me. Matth. 27. Protege me à conuentu malignantium, à multitudine operantium iniquitatem: quia acuerunt, ut gladium linguas suas. Sed vnde hæc mœsta suspiria? S. Cyprianus de pascha respondet, & sic Christum affatur. Clavis sacros pedes terebrantibus, fossisq; manibus, de vulnerum anxietate non loqueris, sed satagis, ut innotescat posteris, quare derelictus à Deo videaris expositus contumelijs & ludibrijs Iudeorum. Magnum est iniurias & contumelias pati, at illas pati, & tacere maius esse puto, ante Herodem patitur eas Christus, & tacet, ergo vocabitur nomen eius fortis. Quid plura? Spreuit autem eum Herodes cum exeratu suo, & illudit indutum veste alba, & remisit ad Pilatum & facti sunt Amici Herodes & Pilatus, Luc. 23. Nec mirum, Iesus enim est, lampas contempta apud cogitationes diuitum, Iob. 12. ubi D. Gregorius ait. Huius lampadis, id est, Christi flammæ Herodes explorare voluit: Sed nullo radio lucis lampas emicuit. Quia ei, qui se non pie, sed curiose quæserat, nihil de se mirabile ostendit. Mirabilis quidem erat Christi fortitudo, & satis splendida, & ex tanta patientia, & ex tam sublimi, & indomito silentio inter tot illusiones: sed silentium, quod Pilatus vehementer mirabatur, rex interpretatus est stultitiam, & quem absentem laudabat, præsentem Iesum contempsit.

Absentes re-
ligiosos ve-
neratur ho-
mo saularis,
præsentem
spernit: ut
Herodes
Christum.

Ite, ite, nunc viri Religiosi & regum palatia frequentate. Apud sæculares religiosus quisq; velut pictura est. Ait pulchrè D. Petrus Damianus in Apologia de contemptu sæculi, opusc. 12. cap. 26. picturæ pretium omne est in distantia ab oculis, illa contemnitur vicinior oculis facta, ita vir spiritualis Carnalibus absens, est venerationi, præsens verò est despectui. Quod & Apostolus sibi met contigisse testatur. 2. Cor. 10. Epistola graues sunt, præsentia autem corporis infirma, & sermo contemptibilis. Quos enim ille absens epistolarum grauitate terruerat, ijs corporali præsentia despicabilis apparebat. Ita Christum, quem vulpes illa malitiosa desiderauerat, spreuit, quem videre cupiebat illudit in his illusionibus, audio Iesum Dominum dicentem. Induxisti nos in laqueum posuisti tribulationem in dorso nostro: imposuisti homines super capita nostra, Plal. 65. ubi S. Hieronymus legit, Induxisti nos in obsidionem. Ecce fortissimam Ciuitatem totus exercitus Herodis incessam cingit: sciunt experti, quid

quid Ciuitas à potenti exercitu obfessa patiat. Non sic ſauiunt in muros tormenta, nō ſic in propugnaculorum angulos flāmei globi, non ſic in tecta, & domos immiſſi tormentis furentibus volantes cuniculi, non ſic grando fulminea & plumbea mors, ac illi in Chriſtum Dominum urbem fortitudinis noſtræ Saluatorem: ſed poſitus eſt in ea murus, & antemurale. *Et vocabitur nomen eius fortis.* Eſto poſuerint milites tribulationes in dorſo Chriſti, eſto incuruetur, vt iumentum & (iuxta Chaldaicam paraphraſim. *Iuſſiſti equitare auctorem increpationis ſuper caput noſtrum*) ipſi inſideat effrænis militum furor: tamen eius inuictam fortitudinem teſtentur, neceſſe eſt. Ecce enim linteum album raptim perforatum humeris eius iniiciunt lacinijs per membra deſluentibus, vt nemo nesciret eum eſſe fatuum: & inde ſplendet eius animus victor, nunquid in Vitellij triumpho ſupremi caſtorum præfecti ante Aquilam, in candida veſte incedebant? vt author eſt Tacitus lib. 2. antiquit. c. 2. nunquid Scipio Africanus deuictâ Africâ in niuea veſte in publicum procedebat? Et quid de ſacra ſcriptura dicam? nunquid victores Chriſtiani, qui ferunt palmas in fortitudinis ſignum ſequentes Chriſti triumphum in cœleſtem hieruſalem dealbauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni? Chriſti humanitas ſacra eſt mulier illa fortis Prou. c. 3. 2. cuius veſtimentum eſt byſſus & purpura, byſſus innocentie veſtis, purpura veſtis victoriae, byſſinam innocentie veſtem recuperat ante Herodem Ieſus, vt fortitudinem præferat quid enim innocentia fortius? mox feret purpuream cum ſe patrem futuri ſæculi oſtendet. Vt dicam infra.

Chriſtus vel Ciuitas fortis de Herodis exercitu triumphat.

Alba veſtis triumphatoris propria.

Appare Domine Ieſu ſub hac veſtium varietate, appare in Ieruſalem, & dic interim per plateas. *Nunquid auis diſcolor hereditas mea mihi? nunquid auis tincta per totum Ier. 12. O Ieruſalem quænam eſt iſta varietas? Peccatum peccauit Ieruſalem, propterea inſtabilis facta eſt, Tren. 1. Viam mihi ſternebas veſtes ad pedes meos abijciens, & iam meam innocentiam omni veſte ſpecioſiorem pedibus teris: palmarum ramis iter mihi inumbrabas, & iam ad mortem feralē crucis lignum ſuccidiſti: me vt regem gloriæ excipiebas, & iam damnas vt prædonem: cantabant pueri, & omnis ætas. Gloria, laus, & honor tibi ſit nunc Chriſte redemptor, & iam omnia compita perſonant hoc ferali clamore tolle tolle cruciſige eum. Congregamini omnes beſtia terra,perate ad deuorandum. Paſtores multi demoliti ſunt vineam meam, conculcauerunt partem meam: dederunt portionem meam deſiderabilem in deſertum ſolitudinis. Seminauerunt triticum, & ſpinas meſſuerunt: hereditatem acceperunt, & non proderit eis: Confundemini à fructibus veſtris, propter iram furoris Domini, Ier. 12. O Ciuitas multiplex, & vt dixit Tertull. lib. de paſſ. c. 3. loquens de paſſione. Multi color, & diſcolor, & verſicolor, nunquam ipſa, ſemper alia, eſi ſemper ipſa, quando alia, toties deniq; mutanda, quoties mouenda hæc Chriſtus obijciat Iudeis, hæc nobis.*

Magna peccatorum inconstantia, animus diſcolor.

CAPVT SEPTIMVM.

CHRISTVS

IN

PRÆTORIO INIQVIS SENTENTIIS
SVBIECTVS,

PER LVMEN SEXTVM,

PATER FVTVRI SÆCVLI

MANIFESTATVS.

SECTIO PRIMA.

CHRISTVS BARRABÆ COMPARATVS,
ET FLAGELLATVS

PATER FVTVRI SÆCVLI.

Et vocabitur nomen eius Pater futuri sæculi.

*Isaia 9.**Quanta sit
peccati ty-
rannus.**Anima est
magis vbi
amat, quàm
vbi animat.**Magnum di-
scrimen in-
ter Ierusa-
lem, & Ieru-
salem: tota
illa à se dis-
sides.*

O Tristem peccati acerbitem! ô crudelem tyrannidem! ô barbaram crudelitatem! ô inhumanam barbariem! ô inhumanitatem vltra rabiem, & quicquid durum, infandum, & immane fingi potest sæuientem! proh Deus immortalis! quantam secum infert peccati labes im-
mutationem, quàm crudeliter sæuit, iam non dico in cœlo, cùm è sidereis illis sedibus ipsos etiam angelos deturbat, non dico in terra, cùm regna & imperia euerit, sed in ipsomet Christo, cuius vita ipsa est & hominum, & Angelorum summa foelicitas. Vbinam terrarum sumus Christiani? scio nos esse cum Christo; anima enim & plus vbi amat quàm vbi animat: oculi nostri sunt in ipsius oculis, manus in manibus, humeri in humeris: non diuersis vinculis alligamur, non sub diuersis catenis ducimus suspiria, communis est nobis & ipsi dolor. Sed vbinam eum, & vos esse putatis? fortè in Palestina? fortè in Ierusalem? Palestina est inclyta Dei sedes, cuius riui fluunt lacte & melle, & hæc est Auernalis omnium criminum, scelerum, flagitiorum, & dæmonum regio, cuius fluuij felle & aceto manantes in cœlum extra suos alueos exundant. Palestina cœlesti rore & singulari diuinę prouidentię benedictione foeliciter irrigatur, & hæc maledictis aspergitur, rugit leonum fremitu, fremit impiorum vlulatu, vlulat damnatę plebis blasphemij, blasphemat in sanctissima quæque instituta. Palestina virescit lauris, asurgit palmis, decoratur cedris: & hæc spinis inhorruit, tota tristior, & asperior

asperior quàm oliui terra sub fulmineis ictibus peccati. Ierusalem est sanctificatio Dei, & visio pacis: & hæc reprobatorum Ciuitas, meretrix obliuioni tradita, confusionis parens, ad cuius ferales clangores, quibus omnia eius compita personant, & homines, & Dæmones, & terra, & Erebus in communem internecionem armantur. Ierusalem est æternæ beatitudinis imago, diuinorum affectuum sedes, & Dei hereditas: & hæc non iam reprobationis imago, sed ipsa reprobatio, quam horrenda spectra, larvæ Tartaræ, Acheronthia umbrarum terricula, & expallescentes mortis imagines infederunt, eamque sic exagitant, vt per plateas currat, & recurrat, & solemnī voce profiteatur, à se se Deum repulisse, se eius scientias nolle, se dona ab eo sibi oblata contemnere, & ipsam datam hereditatem proijcere:

O maledictum peccatum! quam pauci è nobis norunt, quantè tuum venenum malignitatis sit, dum sicut aquam bibunt iniquitatem. Videant, videant Christiani quid agatur in Christum, vt pater futuri sæculi constituatur. Intuere, Christiane, sacrum illud & venerandum os, à quo non nisi vitæ verba effluebant, vt liuore & sanguine aspersum est. Vide, vide illos oculos, erant cœlo & terræ felicitàti & Angelis, & hominibus pulchritudini, & iam in morte natant sputorum sanie immerfi: inspicere brachia, quibus nutantes mundi columnæ sustinentur, vix iam sufficiunt catenis ferendis. Deus, maximus ille Deus, qui volat super pennas ventorum, sub cuius solio insanæ alis complicatis in somnum componunt se tempestates, sub peccatorum pedibus premitur sicut tenerrimas ligni vermiculus. Quis hoc crederet aliquando? nisi firmissima fidei potentia omnium scientiarum certior in diuinum obsequium adamantinis vinculis luctantem intellectum alligaret: sed quis hæc dignè possit cogitare, & doloribus dolores æquare? Saltem summe pater filium inspicere. Non est species ei, neque decor, videmus eum tanquam leprosum à tua iustitia scelerum vindice percussum, & totum flammis correptum, & fumantem. Vos vero Christiani qui hæc, à me vtrumque scripta, legitis: hoc cogitate, & altius animo & cordi infigite, quomodo Æternus ille pater agat in filium, & quomodo olim egit in famulos. Quid in vnigenitum & vnicum heredem Isaacum, & quid in Ismaelem, quid in filium Liberæ, & quid in filium Ancillæ, quid in Christum Dominum ingentem sui vteri partum, suarum deliciarum speculum, & bonitatis sui consubstantialē imaginem, & quid olim in populum Israel, à quo vnigenitus ille Dei filius erat crucifigendus.

Increpuit mare rubrum & exsiccatum est, & deduxit eos in abyssis sicut in deserto; & operuit aqua tribulantes eos, vnus ex eis non remansit, Psalm 105. Ab Ægypto ad libertatem contendendum? Deus præcedit castra Israel, mare

Si

fugit

*Longè mi-
tius egit
Deus in In-
daos, quàm
in proprium
filium.*

fugit inter stupentes vndarum cumulos florens campus aperitur non solum ad viæ foelicitatem & facilitatem, sed ad voluptatem: & interim irati fremen-
tium fluctuum montes Pharaonem insequuntur, & hostiles Ægyptiorum
copias obruunt: & tamen dilectissimum filium sinit Deus in squallore, in for-
dibus per loca indigna trahi è viuorum numero exclusum & ferè dixerim
infra ipsos mortuos amandatum. *Expandit nubem in protectionem eorum, &
ignem ut luceret eis per noctem*, Ps. 104. At in filium atram immittit nubem,
nimbosam tempestatem grandine & fulminibus foetam, quæ feriat caput in-
nocentis. *Circumduxit eum, & docuit, & custodinit quasi pupillam oculi sui*,
Deut. 32. Et filium relinquit suæ Maiestatis speculum insanientis populi ia-
culis fulminandum. *Sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos, & super eos
volitans expandit alas suas, & assumpsit eum, atq; portauit in humeris suis* Deut.
32. Ita Ismaëlem: at proprium Isaac vulturū foeditati dimittit dilaniandum.
Interrupit Petram in Eremo & adaquauit eos velut in abyssu multa. Ps. 77. Et fi-
lium ad saxa torrentis allisum, ad lignum crucis contritum potat felle & ace-
to in siti sua *Et pluit illis manna ad manducandū, & panem cæli dedit eis*, Ps. 77.
Et filium fatiat opprobrijs. Deus dederat Hebræis legem de medio ignis, vt
esset amoris in eos signum, & hanc legem ad sui cordis duritiem Pharisei &
Pontifices conterunt, & aliam odijs & furore excitatam instaurant. Sacerdo-
tium contulerat velut foelicitatis clypeum, & coronam regni: & ecce alieni-
genarum igne cremendam victimam damnant. Contulerat rationale iudi-
cij velut sacrum veritatis lumen: & iam omne iudicium inuertunt, lumen
veritatis extinguunt, rationem proscribunt, & sententiam iniquam extor-
quent ab ore iudicis infidelis in suum regem. Christus erat Propheta, igno-
rantia iam damnatus est ab Anna: erat Pontifex, repulsus est à Caïpha: erat
dux populi, illusus est ab Herode. Est iudex viuorum, & mortuorum, & ite-
rum trahitur ad Romanum Præsidentem mortis sententiæ subijciendus.

Ingrati ani-
mi vitium
in gente lu-
dica.

Ionas vna-
cissima Chri-
sti figura in-
ter accusa-
tionum di-
scordē tem-
pestatem.

Non aliter sanè mihi exhibeo Christum Saluatorem, in aestuosa illa ciui-
tate, tot tempestatibus iactatum, quàm cum S. August. lib. 4. Catechumenos
cap 6. inspiciendo Ionam ligno contemptibili delatum, & à facie Domini in
Tharsum periculosè nauigantem. Quid enim est Niniue, nisi procellosa Ieru-
salem? ad quam ad concionandum à Patre Iesus mittitur. Quid est Navis, nisi
lignum crucis? quid maris perturbatio, nisi Iudæorum perfidia? eleuauerunt
flumina Domine, eleuauerunt flumina vocem suā. eleuauerunt flumina flu-
ctus suos à voce aquarum multarū. Aquæ multæ populi multi, tot aquarum
vox vnica. tolle tolle crucifige eum. Omnes ferè populi ex omni mundi par-
te, velut fluuij truces, in Hierusalem confluebant: & ecce mare inquietum
superbiā intumescit, in minas despumat, in rabiem furit, in frementes calum-
niarum

niarum scopulos erigitur. Ecce à lateribus Aquilonis Pharisaicâ pertinaciter flante procellâ insani frementis Iudææ fluctus in cœlum feruntur, mox eâdem reflante in Orcum tot blasphemijs sinus suos aperientem subsequentibus maioribus cumulis relabuntur: adeoq; iam insanit Ciuitas inflata, vt etiam si remittat odiorum turbo, ipsa sic exastuans per se possit, ad subuertendam illam vnicam nauiculam, concurrere. Auernalis pallore domus latent oblitæ ciuium ædes: perit lux omnis nocte atrâ terris incubante ipsis etiam inferis metuenda, nec clara currunt, & recurrunt, sed obscura, vaga, & incerta, & in se inuicem certantia accusationum fulgura. Cœli connexa expauescunt ad tantos furores, natura antiquum Chaos pertimescit, concordēs suarum stationum moras elementa abrumpunt. Vnica Christo Domino salus superest nondum perijisse, quasi ignoret prope quas frangat aquas, quibus cedat.

*Hierusalem
tempestati
comparata.*

Et quid agat nauicula illa institoris de longe portans panem suum? quid cimba illa exigua mundi quidem pretium, sed pelagi & ventorum ludibriū? Nunc vnâ in partem flante vento impellitur, mox eodem reflante in alteram repellitur, & quod luctuosius est, & me magis terret ipsius clauum cœli marisq; moderator dimisit, vt ad omnem impetum feratur: modo ad Annam elatæ mentis scopulum alliditur; nunc in Caiphâ Scyllam voracem, & insanam Charybdim iniicitur: mox ferè fracta ad Pilatum durissimam caute, ingemit eam Pilatus in Herodem torquet, iam eandem Herodes omni turbine ferocior retorfit ad Pilatum.

*Christus nauicula
tempestati
iacta com-
paratus.*

———— *Discordia ponti*

*Succurrit miseria fluctusq; euertere puppim
Non valet, in fluctus victum latus vnda repellens
Erigit, atq; omni surgit ratis ardua vento.*

Sed iam nouæ allatrant tempestates, & sæuius incursant, timeo vehementer, ne laxis laterum compagibus rimis fatiscat, & toto corpore soluta inimicū imbrem accipiens tandem mergatur. O summe aquarum rector, qui Ionam è tempestate exemisti, ecce iam periclitatur Pater futuri sæculi nec labentē accurris! num tanti tibi est Iesus ac Ionas? num tanti est omnium gentium, ac Niniuæ salus? Tu vero Iona fili columbæ, fili Mariæ gementis, quid agis? *Jonas autem dormiebat. Iesus autem tacebat.* Iesus tacet quasi dormiens tacet, dum mugiunt & circa eius latera tonant tempestates dum solutis catenis furores maiores acuunt Dæmones, Sacerdotum Principes iras ardentiores mouent, Pharisei nouos falsos testes colligunt, iniquam sententiam scribæ meditantur, milites horrenda flagella expediunt, spinis aculeatam coronam texunt, crucem parant: & Interea clementissimus Iesus quasi somno sopitus conquiescit. An hæc atra caligo, & ventorum fragor, & maris boatus, & ru-

dentum stridor, & dissonæ voces populi varia & incerta petentis non o-
lorum tantum, sed & aurium vsum ipsi ademerunt? vt nec tumida æquora
placare, nec vastas syrtes aperire, nec nimbos discutere, nec collectas nubes
fugare, nec fluctus temperare, nec solem & serenitatem reducere molitur,
aut cogitet. Totus instar lingulæ magneticæ inter turbines potum coelestem
respicit, totus pendet paternæ voluntati affixus & ad Patrem conuersus ait

*Tantûsne euertere, magnis
Me superis labor est, parua quem puppe sedentem
Tam magno petiere mari*

*Gravis ser-
mo Christi
ad Patrem.*

Præceperas Pater vt calicem quem dedisti totum ebiberem, & iam non
calicem, sed amaroris mare exhausti. Omnes gurgites tui, & fluctus tui super
me transierunt impavidus quodcumque mortis genus dederis suscipiam. Sat
magna peregi, missionis munus impleui, sancti nominis tui gloriam erexi,
me tuum filium vnicum infinitis prope miraculis sermones tuos confirman-
tibus vbique testatus sum: At iam mea & tua omnis sanctitas apud homines
est dubia, imò impia; mea religio sacrilega, mea potestas ars magica, mea
sapientia stultitia, mea bonitas furor, mea misericordia ferocitas, meum do-
minium tyrannis. Sum apud homines seditiosus, ego qui pacem & frater-
nam charitatem conciliaui, corda filiorum patrum cordibus amoris nexi-
bus alligavi, inimicos etiam proposui ab omni homine diligendos, quo-
rum etiam causa hæc fero, hæc patior, hæc sustineo. Ego legis à tuo ore
emanatæ sum desertor, sum religionis antiquæ transfuga, qui toties pro-
bauit, & verbo, & operibus me venisse à te non legem soluere, sed adim-
plere. Inuado regnum, ante Cæsarem male audio læsæ maiestatis reus, qui
præcepi reddenda Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ Dei, Deo. Nunc ad ex-
trema montium descendi, terræ vectes concluderunt me. Idnè parum est
Pater? concutior ab Anna, subijcior Caiphæ, spernor à Pilato, illudor ab
Herode! Est ne locus vllus in orbe vilior ad quem non iniectus sum? Crea-
torem alapis percusserunt viles creaturæ, sputis, & tetrâ lue hæc tua facies
asperfa est. Cerne pater hanc Cæsariem ab homine laceratam, hos oculos
in sanguine mersos has catenis depressas manus, & hæc si quæ adhuc in tan-
ta rerum acerbitate supersunt, tuæ in me imaginis vestigia intueri. At-
tende, & vide si est dolor sicut dolor meus. Quid ad hæc pater? pater
tacet.

*Vt nauta Io-
nam ita Ro-
mani conan-
tur Iesum
eripere tem-
pestati.*

Et quænam hæc rerum facies? Conatur Romanus præses Iesum tempe-
stati eripere: Pharisei iudicant infausti nautæ illum in mare esse præcipitan-
dum: ex aduerso Pontius quasi periculi immemor omnia prospera & tran-
quilla meditatatur, personam rursus considerat. *Vnde es tu? Ioan. 19. Eum
alloqui-*

alloquitur sicut nautæ Ionam, iudicium exquirat, *Indica nobis, cuius causâ malum istud sit nobis? quod est opus tuum? quæ terra tua? & quo vadis? vel ex quo populo es tu?* Ion. cap. 1. Quid hoc est? mare æstuat, à synagoga lunaticis impulsibus concitatum tempestas feruet, venti ab omni Orbis cardine irruunt: interea nauta Romanus ad Iudæorum furores non attendit, sed longam de vita Iesu inquisitionem instituit. Ita decet regnorum iudices nullo discrimine adduci, nullis moueri terroribus, ut hominem damnent inauditum. Nauta, inquit S. Chrysostomus, ut in summa tranquillitate positi, ut serenis statibus nauigantes non eum illico precipitare festinant. Audi namque eos interrogantes. Vnde tibi profectio? quo festinas? de qua plebe productus es? accusant maria fluctibus inquieta: sortis attestatur incertum, reus omnibus declaratur, & hi dissimulatâ inquietudine procellarum seruant iudiciariam disciplinam. Quod nauta in Ionam, hoc obseruat Pilatus in Iesum: & in hoc maximè commendatur Gentilis iudex. Ipse frementibus sacerdotum principibus inter Pharisæorum accusationes, & plebis Iudaicæ rabiem placidè Iesum alloquitur infandi odij causas inquirat, inquisitas diligenter discutit, pote statem, & voluntatem eum dimittendi præfert.

Iudicibus documentum.

In beneuolo illo Romani iudicis animo fallor, nisi liceat aliquos auspicari radios illius splendidissimi luminis, quo Christus se probet Patrem futuri sæculi. Ut Ionas subduceretur naufragio, remigabant viri, ut reuerterentur in aridam: hi sunt gentiles, qui in Pilati persona Iesum è periculo eripere moliebantur. Audiamus Remigium Altitidiorensem sic dicentem in re nostra, *Iudæis, qui populus Dei fuerunt, Christi mortem expetentibus, gentes etiam pro eo mori volebant, quasi enim ad aridam remigabant.* Ut iam gentium, & futuri sæculi Pater Christus designetur. Cupit Iudæus, ut moriatur Pater futuri sæculi, & ipsis morietur: at Gentilis expetit, ut viuat, & vitam ab eo accipiet. Audiatur etiam Chrysologus serm. 30. in Ioan. *Iudæi, ait, ad se venientem expulerunt, gentiles, aliò proficiscentem ad se trahunt, illi inuidebant, hi credunt, illi indignabantur, hi admirantur.* Fallor, nisi Christus Dominus inscribi voluerit, dum nascitur, Cæsareis tabulis, ut ad gentes transiret, & Pater futuri sæculi in Romano imperio nasceretur. Sic enim placet Orosio, Bedæ, & alijs, & sub Romanis, velut sub tutoribus vsque ad tempus constitutum à Patre seruaretur. Hinc acutè Romani imperij supra omnia imperia gloriam Orosius auguratur, quòd Christo rerum Domino custos, & tutor potentissimus pararetur. *Hæc est, inquit, prima illa, clarissimâque professio, qua Cæsarem omnium principem, Romanosque rerum Dominos sigillatim cunctorum hominum editâ ascriptione signauit, in qua se, & ipse, qui cunctos homines fecit, inuenire homo voluit. Quod nunquam ab Orbe condito, atque ab exordio generis humani in hunc modum, ne Ba-*

Christus splendens ut Pater futuri sæculi.

Christus sub tutoribus Romanis cuius utique Romanus.

bylonico quidem, vel Macedonico, ut non dicam, minori, cuiquam regno concessum est. Nec dubium, quin omnium cognitioni pateat, quod Dominus noster Christus hanc urbem nutu suo auctam defensamque in hunc rerum apicem prouexerit, cuius potissime voluit esse, cum venit dicendus utique ciuis Romanus census professione Romani. Quid ergo mirum, si Prætor Romanus Christum defendat? sed iam, quò tandem se vertat, non occurrit, neque valet ad terram remigare, cum iam tot fluctus intumuerint; Ad Iesum conuertitur iterum, ut naus rector ad lonam. Quid faciemus tibi, & cessabit mare à nobis. Quid Iesus ad hæc? Iesus tacet, sed intra se loquitur. Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare à vobis. Scio enim, quoniam propter me tempestas hæc grandis venit super vos. Et quod ille loquitur interius, exterius clamant Iudæi: Tolle, tolle, crucifige eum. Pilatus naus rector non paret, Obtulistis mihi, ait, hominem hunc quasi auertentem populum, & ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inueni in homine isto ex his, in quibus eum accusatis. Sed neque Herodes, nam remisi vos ad illum, & ecce nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam, Luc. cap. 23. Sume animum, iudex,

Exhortatio
ad Pilatum,
ut ad equi-
tatem com-
ponatur.

———— Sola tibi causa hæc iusta timoris
Vectorem non nosce tuum.

Non suscipias vocem mendacij, Exod. 23. Scis Iesum tibi per inuidiam esse traditum, non populum audias, nulla res maioribus malis implicat, quàm quæ ad rumorem componitur. Vtere occasione: attenduat tuis iudicijs omnia sæcula, si rectè egeris, tibi crescunt palmæ, quæ nunquam marcescant: Angeli tibi gemmas colligunt ad coronam, quæ splendeat in omnes æternitates, quid eum morti adiudicabis, cui Herodes pepercit? ubi esset Romani Senatûs elementum? si res incerta videtur, deferatur causa ad caput imperij, scribe Tiberio Cæsari, quod hîc ore profers, nullam causam inueni in homine isto, in te tres iudici proprias perfectiones intueor, Scientiam, Conscientiam, & Religionem. Scientia te docuit Iesum inuidiâ esse circumuentum, Conscientia te vrget innocenti esse manus auxiliatrices porrigendas, & Religio non contemnenda Dei iudicia. Hæ tres virtutes hætenus in te splenduerunt, sed quarta non desit, inuicta animi fortitudo. Fies iudicium omnium norma, & exemplar. Quid ages in recordationem populi Hebræi ab Ægypto dimissi, vel ut alij volunt, Ionathæ à morte liberati, secundum Iudæorum consuetudinem potes vnum è captiuis dimittere, duo adsunt captiui, Iesum habes innocentem, Barrabam tenes prædonem. Hæc videt vaser, & astutus Politicus, eum conscientia mouet, & religio stimulat, sed fortitudo deest, iudex Iesum, quem poterat dimittere, cum Barraba componit, & vnum illorû proponit dimittendum, Congregatis ergo illis dixit Pilatus: Quem vultis, dimittam vobis, Barrabam, an Iesum.

Iesus dam-
natur ex de-
fectu forti-
tudinis in
iudice.

Iesum, qui dicitur Christus? Vbi fas? vbi scientia? vbi conscientia? vbi religio? iam hæc omnia ex fortitudinis defectu, confunduntur. Siccine inuersa omnis iudicij ratione in arduas luporum fauces Agnum innocentem iniicis? sic componis cum tenebris lucem, aurum cum stercore, cum luto gemmaui pretij infiniti. Vitam viri sanctissimi cum vita execrandi homicidæ, Prophetam cum sicario, Dei Filium cum vilissimo homunculo, quid? tu ipsemet iniquitatis tuæ sis testis, qui eodem ore absoluis, & eodem condemnas. Conformis tua debuit esse sententia Romani senatus æquitati, & iam ad belluæ centum capitum insaniam iudicium effingis, & finis eum occidi, qui suscitatur mortuos, ut dimittatur prædo, qui occidat viuos.

Disimilis sibi index improbus.

Pontifices autem concitauerunt turbam, ut magis Barrabam dimitteret eis. Marci cap. 15. Et hoc importunissimi sacerdotum principes inter vesanam huc & illuc concursationem, & impotentiam dictorum, factorumque sic interrupta, & furiali voce, buccisque fluentibus intrudentes expetebant. Hunc gentis nostræ subuersorem cruciatuum omnium procellâ obruamus, eum proprii sanguinis fluctibus submergamus. Credibile est ad rabidos ingratiissimi populi clamores ex Christi oculis, & amicorum eius, si qui aderant, vberes lacrymas profluxisse, eo sic infami latroni, & homicidæ postposito. O quàm legitimè conqueritur ille apud Ierem. cap. 50. *Grege perditum factus est populus meus, pastores eorum seduxerunt eos, reuersi sunt ad iniquitates patrum suorum.* Iudæorum patres Deo, à quo tot dona acceperant, dum egrederentur de Ægypto, dum mare fugeret ante eorum exercitus, dum ipse esset eis in velamento dici, & in luce stellarum per noctem, eis pluens manna ad manducandum, emittens riuos de petra, mel & oleum de saxo durissimo, Deo, inquam, erectum vitulum in Ore prætulerunt. Et nunc eorum filij genimina viperarum Dei Filio, à quo maioribus bonis fuerunt cumulati, Barrabam anteponunt. Sumit aliquantulum animi Pilatus. Et iterum respondens ait illis: *Quid ergo vultis faciam regi Iudæorum?* At illi iterum clamauerunt, *crucifige eum.* Pilatus verò dicebat illis: *Quid enim malifecit?* Audiamus S. Augustinum tract. 15. in Ioan. Interrogentur, inquit, & respondeant à spiritibus immundis liberati, languidi sanati, leprosi mundati, surdi audientes, muti loquentes, cæci videntes, mortui resurgentes, & quod supra omnia stulti sapientes. At illi magis clamauerunt, *crucifige eum.* Magna vox erat miraculorum pro Christo, at contra Christum vox turbarum maior. *Pilatus autem volens populo satisfacere, dimisit illis Barrabam.* Hic duobus radijs splendet Pater futuri sæculi, & cum Barraba componitur, & cum Barrabas cum ipso compositus dimittitur. Sic enim Christus parit filios in futuro sæculo, ut in eo nullum velit esse Dei Filium, qui non fiat omnium minimus, Quis non timeat in Ecclesia, se vel abiectissimo homini præferre,

Iesus Barraba postpositus ut pater futuri sæculi cõstituitur.

Iudæi ad suorum patrum iniquitates conuersi.

Vox miraculorum Christi valida, sed nihil ad vocem Iudæorum.

Radius, quæ Christus Barraba postponitur, splendet ut Pater futuri sæculi.

ferre, cum videat vnigenitum Dei Filium totius gloriæ regem, & supremam maiestatis Diuinæ, & humanæ fastigium, componi, & postponi cum homine vilissimo? Intueantur, qui volunt Filij Dei fieri, illum Phariseum, de quo Luc. cap. 18. Nunquid ieiunabat bis in Sabbatho? nunquid pauperibus sua largiebatur? nunquid fulgebat splendore virtutum? & tamen à Deo repellitur, & damnatur ob id vnum quod se præferat prædoni. *Non sum,* aiebat, *sicut ceteri hominum, nec sicut hic Publicanus.* Quid ergo Publicano deterius? ait S. Chrysostomus homil. 12. in epist. ad Timoth. cap. 2. *At cum esset innumeris peccatis obnoxius, Phariseusque id solum diceret, non sum sicut Publicanus iste, omnia perdidit.* Adeo fatale est in Ecclesia vel minimam superbiæ umbram præferre, in qua Pater futuri sæculi est nobis puer, nobis natus ad nostræ natiuitatis exemplum, qui non tantum fit opprobrium, dum illuditur à gentibus, sed abiectio plebis Iudaicæ, dum ipse sicut vermis, & non homo, Barrabæ postponitur.

In Ecclesia sit nullus, qui non fiat minimus.
Alius radius, quo Christus probat se esse Patrem futuri sæculi, dum dimittitur Barrabas.

Sed esto ipse Iesus postponatur. Cur latro dimittitur? cur homicida non manet victus, sicut Iesus? vt scilicet alius radius prorumpat, quo Christus Pater futuri sæculi probetur. Ecce duo passeret retijs inclusi, & secundum legem Leuit. cap. 14. immolandus reseruatur vnus, & alter immolati sanguine tinctus liber euolat. Id scilicet debebatur Patri futuri sæculi, vt dum morti adiudicatur, perditissimorum hominum, in libertatem filiorum Dei, natiuitas non detineatur. *O res mira præterque opinionem,* exclamat S. Athanasius orat. in Parasce. apud Grethserum tom. 2. *subito mortis sententiam Christus, & statim Barrabas absoluitur, in ipso protinus initio condemnationis crux liberationem largitur.* Non enim mihi in Iudaorum crudelitatem respice, nec quod benefactorem suum condemnarunt, maiorem homicidæ rationem habentes: sed id potius intueri, quod condemnationis ingressus, liberationis condemnatorum quidam ingressus fuit. Quid pulchrius merito ergo Iesus vocatur Pater futuri sæculi, cum ad mortem designatur, & mors ipsius sic designata vitam, & libertatem omnibus liberaliter largitur.

Prima iudicis in Christum lata sententia.

Sedet ergo Romanus iudex, vt primam in Iesum innocentem sententiam ferat; illa enim commota tempestas, nec per attestationem innocentiae Saluatoris, nec per delationem causæ ad Herodem, nec per consuetudinem vnum è captiuis in Paschate eximendi, sedari potuit. O Iudæi, inquit Pilatus: Ecce Rex vester, hunc ipsum vestro furori mitigando trado verberibus dilacerandum, tanquam vilissimum ex abiectissimis mancipijs. *Obstupescite cæli super hoc, & porta cæli de solamini vehementer.* Ier. cap. 2. Iudex præcipit, Christum regem virgis ad necem cædi, ratus dilaniato innocentis agni corpore sauiantis populi furores effuso ex omnibus venis sanguine posse extinguere, & effusus cruor erit oleum effusum, quo magis accendantur. Constituitur in prætorio.

torio toti Mundo spectandum ferale spectaculum. Et quid agam? unde ordi-
 diar? vos hic appello, flammæ Seraphinorum cohortes, vos lucentes Che-
 rubinorum turmæ, vos omnes florentes regni cœlestis exercitus; agnoscitis
 tanti Principis maiestatem, ipsius æternas opes, eius gloriam, eius splendo-
 rem, eius Diuinitatem. Vicina est Deo vestra potestas: & illum è tortorum
 manibus non eripitis! nunquid ad luctuosissimum hunc aspectum vestram
 stupor insolitus cohibet omnipotentiam: nunquid vires alligat mœstitia?
 nec stupor, nec mœstitia, quamuis summa sit, sed ipsemet, qui traditur fla-
 gellandus vestros animos, ne in scelerata, & damnata capita defœuiant fræna-
 tos tenet, enses retundit, gladios temperat, fulmina extinguit, oblatu-
 est, quia ipse voluit. *Angeli pacis flete, & omnes habitatores terræ ululate*, Ier. cap. 1.
 It Iesus sponte, quò? ad columnam, cur? vt innocens pro reis flagelletur, vt
 manus alligentur, & homini libertas detur. *Tunc milites præsidis suscipientes*
Iesum in pratorium, congregauerunt ad eum uniuersum cohortem, Matth. cap. 27.
 Heu, trahitur, & rapitur Agnus innoxius ad sæuissimam lanienam sic excar-
 nificandus, vt nihil Pharisaica impietas, nihil furor militaris intentatum ad
 cruciatus, relinquat. Nudatur tunica castissimus Ioseph, pudicissimus Prin-
 cept, qui niueo candore lilia agri sic vestit, vt de pulchritudine cum Salomo-
 nis gloria certent. Nudatur ille, cuius tota vita verecundia cœlestis fuit, &
 ante spurcissimos homines, & infames idololatrias ludibrio exponitur sacrum
 illud corpus, purissimæ Virginis partus, Angelorum speculum sine macula.
 Proteruntur humi sacræ illæ vestes, cuius vel solas fimbrias tanquam indefe-
 sos valetudinis fontes morbi, corporum cruciatus & sanguinis profluvia ex-
 timuerunt: Ad bipedalem columnam, quæ ad hunc diem cruentata Romæ
 in D. Prayedis ædibus est omnibus venerationi, vinciuntur pedes in quæren-
 da oue perdita toties fatigati: alligantur illæ manus, quæ cœlum sideribus
 distinxerunt, manus illæ tornatiles aureæ plenæ hyacinthis, quæ panes in
 turbarum solatia multiplicabant, & suâ impositione infirmis medebantur, &
 ita immaniter stringuntur ad durum marmor, vt in brachijs excrescens tu-
 mor cruorem, ruptâ subvnguibus cute, largiter exprimat. In breuioris hu-
 ius columnæ annulo immissi funes collum Christi compressum tenent, & ad
 verbera incuruant corpus, sub quo curuantur, qui portant Orbem. Atque
 vtinam ad illud saxum alligarentur pariter rebelles nostræ voluntates relu-
 ctantes hominum petulantia, vagi oculi, pedes proni ad effundendum san-
 guinem, vinculis & funibus timoris, & amoris. Accedunt carnifices ad foe-
 dam occasionem paratissimi, eorum enim animus est, eum ad necem cæde-
 re, quem norunt velle Pilatum per flagella morti subducere, accedunt lorarij
 ad pulsandum, lacerandumque exercitatissimi, Brutij ij erant, à feritate in-

*Ferale spe-
 ctaculum in
 pratorio con-
 stitutum.*

*Miserandus
 Christi ad
 columnâ in-
 cessus, luctu-
 osa nudatio,
 alligatio
 acerba.*

*Carnificum
 Christi furor
 immanis.*

Difficilis ingressus ad carnificinā, sub qua Iesus laniatus.

nata sic dicti, pecuniā à Pontificibus promissā accensi, Christianæ doctrinæ hostes perpetui, implacabili furoris acerbitate in alienigenam suffusi, quibus nihil sapit, nisi innocenti sanguine conditum, nullus placet color, nisi cruentus, nullus suorum concentus, nisi plagarum crepitus, nulla esca, nisi dissecutorum artuum. O monstra omni barbarie efferatiora. Hic mihi mens obstupescit, dum prima tantæ crudelitatis initia cogito. Hebescit animus, lingua adhæret, memoria titubat, radij snè mansuetissimi Saluatoris, an ex lanienæ apparatu, vix scio. Defugerem id oneris perlibenter, & de hac immani carnificina conticescerem, nisi hoc institutæ à me orationis series postularet, & plus dandum esset summi illius Patris futuri sæculi exemplo, quàm iusto dolori meo. Et sugillaret trepidationem meam inuictus ille nostræ redemptionis Pater. Enimuerò dignum meorum laborum, dignum poenarum narratorem, qui plus laborat in dicendo, quàm ego in ferendo, quem plus terrent cogitata, & audita tormenta, quàm me tolerata, qui in vmbatili narratione plus metuit, quàm ego in arena, in verberibus, in sanguine. Permittitur ergo Tartareis immolatoribus humanæ libertatis instaurator, permittitur sanguinarijs Polyphæmis, qui instrumenta ex Orci officinis deprompta expediant, expedita pro ingenita diritate admoueant: flagella sumunt, brachia leuant, & Iesus paratus ad flagella alligatus immotus manet, & Patrem vnicum affatur.

Christi nuditas acerbior ipsi, quàm ipsa flagellatio.

Latati sunt aduersum me, & conuenerunt, congregata sunt flagella, & ignoravi, Psalm 32. Quasi dicat, tanta est, Pater, mihi è nuditate verecundia, tantus virgineus pudor, vt præ mœrore, quem è nudo corpore fero, flagella ignorem, vel ita leuia sint, vt ea quasi, nè quidem cogitatione, attingam. *Considerauerunt, & inspexerunt me,* Psalm. 21. Quot, heu, tormenta his duobus verbis expressa? *Considerauerunt, & inspexerunt.* Id relinquo cogitandum pudicis mentibus. Hodie sic Synagoga irridet Iesum futuri sæculi Patrem, sicut olim Michol Dauid regem. *Quàm gloriosus fuit hodie rex Israël disooperiens se, & nudatus est quasi vnus de scurris,* 2. Reg. cap. 6. O Sol, qui Orbem vniuersum splendore veluti telâ aureâ tegis, quid moraris? iam tempus proximè adest, vt eclypsim patiaris, nè meridiem expectes: adest iam meridies, iam nudatus est Adam, refugo lumine, sine, vt nuditas eius tegatur, qui te vestit lumine sicut vestimento. Vbi illi panniculi? vbi præsepj fasciæ? quibus in Bethlemico antro inuolutus est; vbi illa lucida nubis vmbacula, sub quibus in monte Thabor delituit? vbi illæ Cherubinorum alæ, quibus tegatur, vbi folia ficus.

Radijs, quo se ostendit Patrem futuri sæculi, è nuditate.

Nudatur Christus, nudatum Iudæa Michol irridet, & illa perpetuâ sterilitatis infamiā damnatur; vt à Patre futuri sæculi sponsa Ecclesia suscipiat lumen

lumen fecunditatis, quæ sic de suo sponso gloriatur. *Dilectus meus candidus, & rubicundus.* Cant. cap. 5. Candidus propter puritatem, rubicundus propter nudi corporis verecundiam. O verè Christum Patrem futuri sæculi ob nuditatem. Illa, illa est nuditas, quæ sic Ecclesiam sponsam sic mortalitatis exuijs exuit, vt sit amicta sponsi lumine sicut vestimento: illa est, ob cuius intuitum, & Reges, & Imperatores Christiani numero infiniti ad Christi columnam & sceptrum, & coronas, & purpuram, & omnes augustæ maiestatis radios velut inanem sarcinam deposuerunt, & tot religiosi viri Mundi ornamenta velut crimina excusserunt, solam animi nuditatem habentes innocentiae vestem. Christus sine habitu Sol est sine nube. Figmentum erat Platonis de præcep. coniug. Solem olim & Boream inter se, quis viribus præuuleret, instituisse certamen, dies pugnae constitutus aderat, victoria certa proponitur ei, qui prior hominem in campo positum vestibus nudauerit. Genas inflat Aquilo, intenso quantum fieri potest flatu, homini pallium conatur detrahare: at ille frigidus halitus sentiens, & obrigescens arbori innititur, diffusas vestes recolligit; & iam Boreæ suus deest spiritus. Age lucis Pater, viribus deficio, sed tuarum capiam experimentum. Sol oculis, quibus omnia videt, ad hilaritatem risit. Nudus è densa nube emicat, radios effundit, effusi calorem radij emittunt, emissus calor hominem amplectitur, & totum inuadit: ille intepescit, calet, ardescit, pallium dimittit, vestes soluit, eas abijcit, & iam totus nudatur. Istud est nimirum inter vanitatem, & veritatem discrimen. Vanitas est frigidum quid, at veritas ipsa suprema, verbum illud increatum, & personale, Sol mentium, est infiniti caloris origo, quo omnia incalescunt, omnia nudantur. Vt Mundum semel vanitas efflauit, hæc colligendorum, & tingendorum rationes vellerum adinuenit, hæc à seribus bombices petere, succis herbarum, & concharum alucis lanas incoquere, vellera de mari, quæ mucosæ lanositatis lautiores conchæ comunt emendicare, & antiqui criminis pœnam luxui, & lupanaribus produdens, in ornamentum conuertere edocuit: vt insidiosâ vestium sarcinâ naturalem Dei pulchritudinem adulterina pulchritudo eriperat. Non sic Christi sponsi pulchritudinem nudam respiciens Ecclesia adornatur, non sic vestitur, *Nolite, inquit, me considerare, quod fusca sim, quia decolorauit me Sol.* Canticor. cap. 1. Quasi dicat, ex quo vidi Iesum in columna nudatum, & pauperem, deposui omnes versicolores vestes, atrâ solùm relictâ ad ornatum.

Christi nuditas Ecclesiã nudauit ad splendorem.

Amor mundi vanis honoribus homines vestit, Diuinus spoliât.

Eant, eant extra Christi Ecclesiam, qui delitias, & splendores in veste conquirunt, vt chariùs insaniant. Vestium luxus ægrotantis, ac labentis rei publicæ signa, & prænuncia sunt, aiebat Cæsar Augustus, & quid dicet Christianus?

Vestium luxus in Ecclesia damnatus.

Vestium lu-
xus meretri-
cis.

*Tempora Christianorum semper, & nunc, vel maximè, non auro, sed ferro transi-
guntur, stola Martyrum preparantur, Angelis baiulis sustinetur, inquit sublimis
Tertullianus lib. de cultu foeminarum. Quibus ille has solùm assignat vestes
dicens, Proдите iam vos mulieres ornamentis instructæ Apostolorum, sumentes de
simplicitate candorem, de pudicitia ruborem, depictæ oculos verecundiâ, spiritus ta-
curnitate, inferentes in aures sermonem Dei, annectentes cervicibus iugum Chri-
sti (& quibusdam omillis) vestita vos serico probitatis, byssino sanctitatis, pur-
purâ pudicitia; taliter pigmentata Deum habebitis amatorem. Non aliter spon-
sam sibi eligit Iesus Ecclesiam, quam sic affatur Canticor. cap. 6. Pulchra es
amica mea, suavis, & decora sicut Ierusalem. Et cur sicut Ierusalem? Sicut Ie-
rusalem, inquit Petrus Damianus, non sicut Babylon, quam vidit Ioannes orna-
tam purpurâ, & cocco, & inauratam auro, & lapide pretioso, & margaritis. Ba-
bylonem sanè diabolus, Hierusalem inhabitat Christus. Huc accedat S. Cypria-
nus lib. de disciplina, & habitu Virginum, ibi ait, Ornamentorum ac vestium
insignia, & lenocinia formarum, non nisi prostitutis, & impudicis fœminis con-
gruunt: & nullarum ferè pretiosior cultus est, quàm quorum pudor vilis est. Id-
que probat eleganter, quia, ut habet S. Ioannes Apoc. cap. 18. ad præcipita-
tionem Babylonice meretricis, Et negotiatores terræ flebunt, & lugebunt super
illam: quoniam merces eorum nemo emet amplius, merces auri, & argenti, & la-
pidis pretiosi, & margarite, & byssi, & purpure, & serici, & cocci. Et cur simi-
lia non ementur? destructâ per Christi nuditatem Babylone? quia ipsis, in Ec-
clesia formosa sicut Hierusalem, nullus superest locus. Taceo omnes qui in
Heroicis Ecclesiæ temporibus solâ omnium rerum terrenarum nuditate,
æternam suo nomini commendationem pepererunt. Vnicam exhibeo Elisa-
betham Andreæ Hungari regis filiam, Ludouici principis coniugem, cuius ut
Christianus splendor videatur magis, & emineat, ponite primò vobis ante
oculos lasciuientem, & diffluentem delitijs mulierem, cui suppetat splen-
dida regiarum ædium magnificentia, ad habitationem; dapum conquistis-
simarum apparatus, ad lautitias; florentissimæ opes, ad potentiam; ampla
dignitas, ad auctoritatem: satellitum anteambulatorum, saluatorum, dedu-
ctorum, affectatorum comitatus, ad ostentationem: ea est Elisabetha. Fin-
gite vobis mulierem, cui summa sit in excolenda nativa pulchritudine se-
dulitas, ingens in conquirendis formæ lenocinijs diligentia, nec minus
in rigentibus auro gemmisque intertextis vestibus comparandis studium.
Eam ad cuius imperium, ut monilibus niteret, purpurâ splenderet, vnguen-
tis diffunderet, & totam in illa scena ineptiarum pretiosa circumferret mu-
lieritatem, omnia fatigabantur elementa, Elisabetham effinxistis. Iam
verò eam cogitate, quæ è necessaria celebritate ad voluntariam solitu-
dinem,*

dinem, è regijs vestimentis ad obsitas situ & squallore lacernas, è summo splendore ad obscuritatem, è delitijs ad incultum vitæ genus sponte traducta est, ipsammet cogitastis. Et vnde tanta in muliere immutatio? vt deinceps nihil ipsius paupertati opes; nihil simplicitati superciliosa elatio, nihil deiectioni ambitiosus fastus, nihil nuditati ipsa vestium luxuria in impotentis & variæ naturæ sexu detraxerit. Dicam equidem. Semel Dei templum ingressa est, nudati Christi ad columnam alligati imaginem aspexit, & hoc fuit factis. Eant, eant, inquit, eant fucati medicamenta candoris, genæ cerussatæ, calamistiro vibrati crines, nodique tortiles per tot anguineos meandrorum sinus implexi, eaque omnia ornamenta, quæ Christi nuditati manus inferunt. Pudicitia Christianæ satis non est esse, verum & videri, vt emanet ab animo in habitum, vt eructet à conscientia in superficiem. Projiciamus ornamenta terrena spei nostræ retinacula, si cœlestia optamus, indignum est mulieri Christianæ faciem fictam gerere, cui simplicitas indicitur, effigiem mentiri, cui linguam non licet; timeo ceruicem, nè margaritarum & smaragdorum laqueis occupata locum spathæ non det; timeo nè tot ornamentis splendidum corpus Christi nuditatem accuset; timeo, nè cum ad Dei iudicantis tribunal accessero, nihil mecum feram, quo Deus, qui me fecit, agnoscat. Nec plura. Intextus illa auro vestes deponit, baccata monilia, murenulas, muscaria pauouina, totumque muliebris mundi choragium, emendicatæ pulchritudinis mendacium, Christianæ animæ foeditatem, & capitalem nudati in flagellatione Christi Domini hostem projicit, & proterit, vt viuo Dei colore, eaque pulchritudine, quam sola rerum terrenarum nuditas efficit, tegetetur. O Christum vere futuri sæculi Patrem, cuius vel sola nudatio nos parit antiquæ, quam in paradiso perdideramus, pulchritudini. *Væ qui opulenti estis in Sion, (id est in Ecclesia Dei.) Et confiditis in monte Sarmaria: Optimates, capita populorum, ingredientibus pompaticè domum Israel: Et nihil patiebantur super contritione Ioseph, Amos 6. Væ præcipue ijs, qui Christo viciniore effecti vocatione, ab eius nuditate quàm longissimè absunt vestium nitore tantò foediores quò cultiores, quos sic pungit illius apiculæ aliàs melleæ S. Bernardi lib. 3. de consid. aculeus iste. Forma hac vestium deformitatis mentium iudicium est. Quid sibi vult, quod Clerici aliud esse, aliud videri volunt? nempe habitu milites, quasi clericos, actu neutrum exhibent: cuius ordinis sunt? cum utriusque esse cupiunt, utrumque deserunt. Vnusquisque in suo ordine resurget. Isti in quo? an qui sine ordine peccauerunt, sine ordine peribunt? aut si Deus creditur nihil inordinatum relinquere, vereor non alibi ordinandos, quàm ubi nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat.*

Admirabilis in famina ex Christi imagine immutatio, verum Christiane nuditatis exemplar.

Graniter à S. Bernardo Clerici vestium luxu diffuentes perstringuntur.

Metuit auctor flagellationem Christi enarrare.

Sed quid ago? quibus inhæreo? fugio quantum possum argumentum à

*Pium ad Di-
uinam iusti-
tiam, in
Christi gra-
tiam, collo-
quium &
diuina iusti-
tie ad illud
responsio.*

me susceptum, & dum Christi intueor nuditatem, eius verbera, & plagas pertimesco. Eligat quisque sibi locum, vbi placuerit, me ego ante eius faciem constituam, & dicam quod S. Laurentius Iustinianus, de signo vitæ cap. 4. *O Charitas quàm magnum est vinculum tuum! nullum vinculum filium Dei ad columnam tenere posset, si Charitatis vinculum defuisset.* Parantur ô Christe, parantur flagella prædonibus, tunè ex eorum sorte? tunè de Saturni hostijs vnus? hæc dum meditor leuant flagella immanes lorarij, virgas attollunt; heu quid dicam? totus horresco, & intremisco. O diuina iustitia nostrorum scelerum in Christo vindex, quot plagas suscipiet qui pro salute nostra virgis subijcitur? nunquid satis est cœlo & terris patientiæ & obedientiæ datum? sed si ita in diuinis tuis decretis constitutum sit, vt percutiatur petra deserti, duos tantum à Moyse ictus suscepit, & copiosus fuit aquarum effluxus, vna percussio, vel nulla sufficeret, vt bibamus de consequente petra. petra autem erit Christus, factus fons nobis aquæ satientis in vitam æternam, & lætificantis ciuitatem Dei. Hæc diuinæ iustitiæ sufficerent, sed non copiosæ redemptioni, & infinito in nos Christi amori. At quid hoc est? iam in extremæ cœnæ fine nobis in Amoris cratere pretiosum suum sanguinem propinauit, eoque iam vestes ipsius in horto Gethsemani resperse sunt; ita est, sed verus amor nunquam dicit sufficit; esto igitur. *Promerita delicti erit & plagarum modus; ita dumtaxat, vt quadragenarium numerum non excedat:* hæc à te lata lex est ô diuina iustitia, Deut. cap. 25. ita est, sed in Christo non habet locum. At Paulus octies virgis cæsus est, *A Iudæis,* inquit, *quingies quadragenas, vnâ minus accepi.* 2. Cor. 11. Hic erat discipulus, ille est magister cœli, & terræ Dominus; ita est, sed lex certum ictuum numerum præscribit ei, qui ob propria crimina verberatur, hic peccata omnium gerit, & sic pro omnibus debet flagellari, & ideo à Romanis, quibus certus præfixus non est verberum numerus. Nùm audis eum dicentem. *Isaïæ 43. Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbui mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Nunquid ipse fatetur *Luc. 12. Ille autem seruus, qui cognouit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis.* Dic ergo, omnes nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam declinauit: Et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum, *Isaïæ 53. quomodo enim esset pater futuri sæculi, si eius liuore filij non sanarentur. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum & voluntas Domini in manu eius dirigetur.* *Isaïæ ibidem.* Igitur ô adoranda Dei iustitia, percutere, vire, secare, infligere plagas, centum forrè sufficient? hoc non satis: forrè ducentæ? & hoc parum est, duo millia? & hoc quoque parum. Ad ictus ergo innumeros disponitur Christus, vt supra dorsum eius arent peccatores, vt in eum cohors integra

*Acerbissima
Christi Do-
mini flagel-
latio.*

integra militum suum furorem exhauriat, donec dicatur. Et nos putauimus eum quasi leprosum & percussum à Deo, & humiliatum. Inspice prius flagella Christiane, ô duram Christi flagellationem! acerbam, quia viridibus & spinosis virgis, acerbiorē quia loris nodosis, acerbissimam, quia ferreis catenulis. Proh Deus immortalis! quis prior hanc sacram carnem Deo in persona coniunctam, omnis pulchritudinis florem toti S. Trinitati affinem audeat temerare? ô Iesu mansuetissime quàm ater supra te nimbus inhorrescit, quàm horridæ grandinis sæua tempestas! Inspiciamus tortores inter se certantes, quis eorum primus suam exerat feritatem, homines ex Acherunte, & si quid vltra tartarum est, procreatos: Imò oculos auertamus, & sufficiat audire virgarum stridorem, & loci gemitum ad tantos cruciatus expauescentis. Vbinam gentium sumus? lictor in Iesum insurgit, sustine parum, ô homo, hominem aspice; te etiam vltra omnem iram furentem mitigaret abiectissimum & neglectissimum animal ita prostratum; vide, vide, illud corpus iam sanguineo sudore squallidum, vide has genas alaparum immanitate tumentes, hunc oris pallorem, hanc sputorum foeditate obsitam faciem, hos liuentis tot ictibus humeros, hæc latera catenarum pondere exusta, hos oculos in sanguine ferè extinctos, quibus, si quid lucis eis superest te ita mansuetè quasi suauissimis sideribus lumine trementi aspicit, & ad amorem prouocat. Nulla est mora, nulla furoris, nulla feritatis remissio. Quomodo ergo verificabitur illud Prophetæ Psalm. 90. *Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo?* nescio, vnum scio ipsum esse oblatum quia sic ipse voluit. Audiuitis primum ictum, & iam suprema corporis cutis laceratur, caro sulcatur riuulus purpureus per auulsas carnes effluit. Ergonè excarnificatur vnigenitus Dei filius beatorum lumen, Angelorum foelicitas, futuri sæculi pater! plagæ plagis ingeruntur, ictus ictibus confunduntur, in toto corpore queritur corpus, & iam non est nisi sanguis. Quid agis ô anima Christi sanguine redempta? quid est tibi animi? quid sensus? vides Dominum tuum, & Saluatorem, & sponsum sic laniari, nec ingemiscis. Si saltem dum sanguinem pro te effundit, lacrymam vel vnicam effunderes. Tu verò ô virorum fortissime, amantissime Iesu quid cogitas? quid loqueris? Agni mitissimi nè quidem vna vocula auditur, inter tot acerbissimos dolores nec vnum emittit suspirium, totus voluntati paternæ inhæret. Hic vre pater, hic seca modo filijs in æternum parcas, modò discat homo te amare, modò nullus ignoret me amasse hominem. Sed hæc fortè sufficient, iam septingentas & octoginta plagas D. Vincentius Ferrerius enumerauit, serm. de Passione. Iam quinque millia quadringentas septuaginta sex D. Brigitta, ex reuelatione sibi facta. Et Ioannes Aquilanus, serm. de amara Christi

Pietatis erga Iesum flagellandum affectus.

Pium ad animas nostras, & ad animam Christi colloquium.

Summa flagellationis immanitas.

Christi passione, testatur D. Bernardo fuisse reuelatum Christum Dominum sex millia, & sexaginta sex vulnera accepisse, & hæc non sufficient! sudant carnifices, nec à laniena retrahunt manus, deficiunt tortores, at non deficit Christi amor, ut patris sanguine perfusi fiant filij splendidiore. O virgæ immanes! ô foeda verbera! ô crudeles catenæ! ô dura columna! sed quid audio? quid video? spectaculum infandum aspicit pater & filium non tuerur, funestam carnificinam aspiciunt Angeli, & amarè illacrymantur. dæmones cruentæ interfunt neci, & ululant, inuictissimæ patientissimi Iesu constantiæ spectatores adstant Pharisei, & dæmonibus sæuiores sanguinarios sui feroris ministros exstimulant, milites exacuunt, lictores accendunt, & quem Blasphemum esse exclamant, volunt ab omnibus cædi. Iuxta illud, Deut. 24.

Iesus ut blasphemus ab omnibus per-
crissus.

Educ blasphemum, & ponant omnes qui audierunt manum suam super eum. Et omnes iam instauratis viribus nouis flagellis exeruciant Saluatorem.

Quanta sit peccati carnis fœditas, qua etiam sacram carnem contemnerat suis maculis.

Accedant, accedant infames libidinum victimæ, sese hostibus Christi, sese carnificibus immisceant luxuriosi, leuiores ab ipsis verbera feret, si illum virgis cum istis tortoribus discerpant, quàm si carnem Christi carni consanguineam nefandâ voluptate defœuiant. Illud incarnationis mysterium, in quo Deus se nostris infirmitatibus vestiuit, carnem seruilem assumpsit, se nostrum fratrem fecit, nostram naturam è terra sterili & maledictione icta in delitiosum & foelicem diuinitatis hortum transtulit, ita augustum est, stupendum, & mirabile. ut sit silentio, & admirationi quatuor mundi partibus, adorationi thronis, terrori Seraphinis, stupori Cherubinis, inclinationi cœlis, & raptui omni naturæ: Et tamen quantum, quantum est, in tota sua sublimitate, magnitudine, longitudine, & profunditate contemneratur, fœdatur, & maculatur longè magis peccato carnis quam alijs rebus quæ Christum Dominum possint afficere: & cur ita? quia alia peccata habent suos effluxus extra corpus, sed carnis peccatum, ait S. Paulus hæret & subsistit in corpore in eiusdem speciei natura, quam Deus tam potenter, & tam sublimiter euexit, ut suæ sapientiæ Bonitati & omnipotentia limites fixerit, cum Deus nihil maius facere potuerit quam hominem-Deum: adeo ut dixerit S. Augustinus, de prædestinatione Sancti. cap. 15. *Quo altius carnem attolleret non habuit.* Sume ergo flagella in Christum ô luxuriose, vel depone tuarum libidinum ardores, quos ipse Tertullianus, lib. de pudicitia, iam non peccata, post incarnationem, vocat, sed monstra & libidinum furias: & ut ait S. Augustinus de verbis Apostoli serm. 18. *Parce in te Christo, cognosce in te Christum.* Sume etiam flagella vir sanguinum leuius percuties sacrum Christi corpus, quam si homines percutias quorum amore flagellatur, sed nè sis ita crudelis ô peccator in tuum Saluatorem, nunquid mani-

Maximè Christus à nostris peccatis flagellatus.

mani-

manibus tibi flagella excident? nunquid furorem depones? Scias te eum nudasse cum Innocentiæ vestem amisisti; scias te eum ad columnam alligasse non ferreis catenis, sed ferreâ tuâ voluntate, cum funibus peccati vinctus à bono opere cessasti, scias eum à te virgis cæsum, cum in Deum, in te, & proximum peccasti. Agnosce ô homo foeditatem tuam nec sanguinem, vulnorum tuorum Medicinam, ulterius contemnas. Non defuerunt è populo, qui in arena Romana gladiatorum sanguinem ex ipso vulneris hyatu salientem, calidumque, & adhuc spirantem haurirent, eumque contra morborum vires avidius ebiberent; & tu nec gustabis quàm suavis sit ille Christi sanguis, in quo vita omni peccatori propinatur.

Tandem soluitur, & omnibus pariter diffluentibus cum sanguine viribus Iesus in terram cadit, tunc milites pectoris partes, quæ marmori adhæserant, verberibus intactas conspecti, eum iterum à tergo inhaerentem astringunt columnæ, & repetitis ictibus diuerberant ad costarum ossium & viscerum nuditatem, inaudita ab omnibus retro sæculis crudelitate, & iterum exanimis dimittitur, ad terram proiicitur, pedibus proteritur, in sanguine volutatur, fumat tabo largiter manante totis artubus exsectus, & difficili anhelitu iam non incedens, sed humi adrepens sparsas in sordibus vestes recolligit, quibus non tam propriam nuditatem tegat, quàm sui Iudicis Phariseorum, & tortorum immanitatem.

*Inaudita
carnificum
crudelitas.*

O spectaculum dicamne horroris an amoris? Canes lambunt ulcera mendici Lazari, & nullus est qui Christo extrema ferenti succurrat, accurrit luctuosissima Mater, & repellitur: Mater flagellatur in filio, filius iterum in Matre. Hic ei exitialis lanista sacram Cæsariem euellit, ille eum per rigentes pauimenti filices trahit, iste calcibus allidit, omnes denique cruore suffusi proiecto corpori adhuc auidè inhiant & palpitantia Christi tantum non mortui præcordia expetunt. Et quò se conferat iam benignus Saluator? ad Discipulos? diffugere omnes, ad Mariam? prohibetur accessus? ad Patrem? ipsummet iratum sentit. Et quis te patientissime Ioseph veste nudauit? meus amor? quis te ô Samson fortissime ad columnam constrinxit? meus amor: quis te ô Daniel vir desideriorum in leonum fauces immisit? meus amor. Cernis ut in toto corpore sculptus amor & quid amare est, si hoc non sit amare. Id meditabatur Rupertus dicens, *Colligauit planè Deus pater filium suum, non imbecillitatis vinculo, sed magne charitatis imperio, nè oblatum calicem passionis mori dedignatus abigeret.* Quid hic dicemus Christiani? tantum in nos Christi videmus amorem, amor solo amore compensatur, & quæ nostra tanti amoris compensatio? ille totum sanguinem dedit, nos ipsi lacrymam negamus; ille crudore natat, nos delitij diffluimus: illa sola sua tegitur

*Compassio
Christicum
affectibus
pijs.*

cruentata nuditate, nos pretiosis vestibus splendescimus: ille alliditur pavimento duro & frigido, & rigenti, nos mollia strata, nec iam sericas telas, sed textiles auras exquirimus. Dicamus cum D. Bonauentura, in stimulo. *Nolo vivere sine vulnere. cum te videam vulneratum.*

Colliguntur
multiplices
radij quibus
Christus ex
flagellatione
probat pater
futuri
saeculi.

Radius pri-
mus Christi
flagellatio
est ruina in-
ferni, & Ec-
clesia fun-
damentum.

Singulari
mysterio ex-
plicatur
quomodo
Christus sit
pater futuri
saeculi.

Ecclesia
Sponsa Chri-

Supereft, vt colligamus radios luminis, quibus in hac flagellatione fulget Admirabilis pater futuri saeculi, & nobis praeat S. Leo serm. 11. de Passione, vbi ait. *Admisit in se Dominus impias manus furentium, quae dum proprio incumbunt sceleri, famulatae sunt Saluatori.* At qua ratione Saluatori famulantur? In Ecclesia exstruenda coelestem Hierusalem turbabant Daemones, eos Michael, ne eius structuram impedirent, exturbauit: Nascenti in terris Ecclesiae obfistebant illi, & vt eos Iesus comprimeret in terram venit: at longe mirabilius modo comprimuntur a Iesu, quam a Michaele, in coelo senserunt ultorem Archangelum, at in terra a ministris, qui Christum flagellant, flagellantur. Vt merito dicat S. Athanasius de Pass. *Immortali mortem Intendens Damon, ipse in mortem rapiebatur: Et quod pessimum erat, a suis ipsius membris hoc mali illi infligebatur, quod versutissimo illi in summum vituperium cessit. Omnino enim si a Domino vapulasset, gloriari poterat, nunc ab illis percuti quos in seruitutem redegerat, id omne dedecus probrumque transcendit.* Et sic dum Christi tortores daemonis parent Imperio, Saluatori famulantur, & dum daemones comprimunt, parant locum Ecclesiae nascenti, cuius natiuitatem Rupertus a Christi flagellatione auspicatur; haec enim erat lex Deut. 22. Vt ipse notat libro de Trinitate. *Si quis uxorem ducat, ac deinde illam odio habens, velit ei libellum dare repudij dicens: non inueni eam Virginem, nolo eam, afferent parentes puella signa virginitatis eius coram senioribus, & accusabunt virum illum coram eis: Ipsi vero cognito, quod malum nomen uxori imponere tentet, vt aliam ducat, facient illum flagellari & condemnent eum centum siclis argenti, habebitque eam uxorem nec poterit eam dimittere omnibus diebus vitae suae.* Magnum hic notat Rupertus mysterium. Vir ille Pater est futuri saeculi, ille humanam naturam in vnitatem personae assumens gentilem Ecclesiam uxorem duxerat, illa fornicans fornicabatur, ibat illa post amatores suos, colebat idola, sub omni ligno frondoso prosternebatur meretrix obliuioni tradita. Eam spernere, eam fastidire, eam odisse Christus videbatur, adeo vt diceret, Matth. 10. *In viam gentium ne abieritis, & in Ciuitates Samaritanorum ne intraueritis.* Quid ergo? causa defertur ad populi Seniores, defertur ad gentilem Praesidem, delata causa acerrimis Iesus virgis caeditur, & Ecclesiam accipit sibi uxorem, nec eam poterit dimittere omnibus diebus vitae suae & proinde, *Vocabitur nomen eius pater futuri saeculi.*

Sed quid plura? iisdem fulget titulis Augusta ac Augustus; non degeneres sunt

res sunt à Patre filij, non Christiani à Christo : Christus sponte verbera susce-
pit, suscipit sponte Ecclesia *Nigra sum*, inquit, *sed formosa filia Ierusalem, sicut*
tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis, Cant. i. Nigra apparet Ecclesia dum
sacco, & cilicio vestitur, dum flagellatur, sed fit formosa, fit sicut Christi pel-
les ob splendidam cum ipso flagellato & conciso conformitatem. Hæc glo-
ria, ille fulgor futuris sæculis servabatur, hi nobis triumpho, tales sunt splen-
dore. Fuerátne vnquam auditum in lege antiqua, siue naturali, siue scripta,
quod quis se verberibus propter Deum discerperet? deerat mundo exem-
plar, quod imitaretur. Sacra Christi caro est illud vellus Gedeonis, primâ
nocte rore irrigatur terrâ remanente aridâ: nocte secundâ arido vellere ter-
ra desuper irroratur. Nox prima illud est tempus, quo Christus patitur,
nox secunda illud est, quo Ecclesia sponso fit patiando conformis: nocte
primâ Christus totus sanguine perpluit, & discipulos à sanguine tuetur, *Si-*
nite hos abire; at nocte secundâ ipse resurgens iam non moritur mors illi vl-
tra non dominatur, & tunc eius sponsa emisso ab omnibus corporis venis
sanguine cruentatur.

Quot visi sunt Christo suæ diuinæ origini hærentes, quibus cibis ieiu-
nium fuit, paupertas opulentia, cruciatus delitiæ? qui, quod rarum & difficile
est, antequam morentur sponte de viuis exire cœperunt. Instruebantur
toto orbe terrarum immanes carnificinæ nouis, inuisis, inauditis supplicio-
rum generibus apparitissimæ. Et tunc videbantur gloriosi Christi Domini
filij consumpti tot martyrijs, quot supplicia patiebantur, plura ferentes tor-
menta quàm membra, eorum corpora sub rotis, gladijs horrentibus aculea-
tis, sub ungulis ferreis, sub forcipibus candentibus ibant in partes, & iam par-
tibus à fidelibus collectis & tumulo sacratis suis adhuc illi supererant fune-
bus. Patrem sequebatur viuida progenies, & per spinas, & ardua saxa vj
coelestibus fortiter insistens plures secum plagas, quàm membra corporis in-
ferebat. Pugnabant nudi contra armatos milites, pauperes & neglecti contra
potentissimos reges, ignari contra iurisperitos. Philosophos, idolorum Sa-
cerdotes, & in suos humeros totius mundi aciem suscipientes persuadebant
impijs religionem, avarissimis paupertatem, omni libidinum genere iniqui-
tatis castimoniam, fulgurabant interim mucrones, tonabant minæ, ruebant
armorum fulgura, & illi mortem moriendo vincebant, respicientes in vnum
fidei authorem, & consummatorem Iesum Christum. Suos vbique habuit
pater futuri sæculi imitatores. Quid enim antiqua sæcula retexo? Inspicia-
mus summa humanæ maiestatis fastigia Austriacos principes, intueamur
Carolus Quintum maximum Catholicæ pietatis splendorem, maximam il-
lam feruentissimo Christi sanguine procreatam Aquilam, propositum Reli-

*Ho sponso fi-
milis, filij
Christiani
patri Christo
similes.*

*Varia tor-
mentorum
genera, per
qua transie-
runt Christi
filij, ut Pa-
tris imagi-
nem induce-
rent.*

*Austriaci
Imperatores,
& reges val-
de conformes
Christo pa-
tient, verè
Germani
tanti Patris
filij.*

Christi san-
guis est se-
men Chri-
stianorum.

Ecclesia è
suis damnis
sumis incre-
menta.

Ecclesia sca-
pulis Christi
obumbrata,
& sub pennis
eius sicura.

gionis & fortitudinis toti mundo exemplum; ille morti vicinus, filio Philip-
po II. nullum nobilius amoris pignus à se posse relinqui ratus, quàm quo
Christo nascuntur maximi reges, flagellum dedit proprio sanguine purpura-
tum. Secutus Patrem Philippus idem reliquit Philippo III infigne Christi in
flagellatione passi monimentum, ille tam pretiosum munus suscipiens maxi-
mo thesauri loco asseruauit, velut nobile instrumentum, quo dibasa purpura
tot regum sanguine tincta splenderet magis, & æterni luminis tincturâ ef-
floresceret in omnes consequentes annos ad piam omnium regum & Impe-
ratorum æmulationem. Sublimis Tertullianus de sanguine Martyrū loquens
aiebat in apologet. c. 50. *Sanguis Martyrum semen est Christianorū* Et S. Chri-
sost. homil. 8. ad Ephes. Miracula catenæ S. Pauli in carcere positi contem-
platus exclamabat. *O beatam catenam! quibus doloribus illa nocte parturijt? quos
filios peperit?* Et quid de Christi sanguine quid de catenis dicam? ô catenæ! ô
vincula! quibus tanquam fascijs nascens Ecclesia in suis cunis alligatur. At-
tendamus qui filij patris futuri sæculi sumus, & sanctorum fratres, & Deo
consanguinei, diuinæque naturæ consortes effecti, attendamus ad petram
de qua excisi sumus. Illa, illa est petra, quæ virgâ repetitis ictibus percussa
vndantes Ecclesiæ populos è sinu emisit; illa, illa est petra, ille lapis abscissus
siue manibus de monte magno, qui terrenorum regnorum percussit statuam
velut somni imaginem & per totum orbem creuit in quo suscitauit Deus
cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur.

Quid iam tibi metuendum occurrat Ecclesia gloriosa Christi sponsa?
quid formidandum? tuis vulneribus conualesces, inualesces læsionibus, icti-
bus assurges. Placuit Patri futuri sæculi eam sibi domum ædificare, quæ fide-
ribus caput inferret, tundendi fuerunt lapides, ijs ictibus, quos in flagellatio-
ne sustinuit, diluenda fuerunt crementa, eo sacro sanguine, quem toto cor-
pore emisit, vt ea tandem tibi esset molis firmitas, quæ insanis ex omni parte
circumflata tormentorum procellis, firmis hæreret immota fundamentis; ea
compage & ijs nexibus cohæreret, qui nullis Tyrannorum possent machi-
nis concuti, nullis arietibus diuelli, nullis molibus oppugnari, nullis erro-
ribus labefactari, nullis astutiarum cuniculis intercipi. O foelicissima Christi
sponsa tonabunt in te Cæsarum Imperia Nerones, Domitiani, Diocletiani
atque ex veteri illa Immanitate, Sapo- res, Mammuchæ, Dunaan in te ful-
mina emittent: at ipse *scapulis suis obumbrabit tibi*; Totius Erebi in te furen-
tis omnis ira erumpet, te tundet, vexabunt, & oppriment toto ex orbe Ty-
ranni, iam de tua vita erit conclamatum. Iam vespillones tumultum ap-
parabunt, iam meditabuntur exequias, at ipse *scapulis suis obumbrabit tibi*,
& tu sub grandine nouis viribus pubescens in dies, & foelicibus euecta
pennis

pennis tranabis tormentorum maria, franges ipsas procellas, & è ruinis triumphos instaurabis, & verberum dolore laniata, securibus subiecta, fame euecta, in crucem defixa, rotarum radijs elixa, liquato plumbo perfusa, lento igne cremata, torcularibus oppressa, & inauditis suppliciorum generibus obruta, *Sub pennis eius sperabis.* Expandet alas suas, & assumet te, atque portabit in humeris suis; ibis victrix, ibis triumphatrix vniuersi, per calcatas dæmonum ceruices, per impressa tuis vestigijs tumentium satraparum capita, per tot infidelium, & hæreticorum turmas Marte florentissimo concisas per tot cerastas comminutos vni Deo inferior, cui laus æterna, honor perpetuus, decus sempiternum.

SECTIO SECVNDA.

CHRISTVS

VESTE PURPUREA, CORONA SPINEA,
SCEPTRO ARVNDINEO
ILLVSVS,

PATER FUTURI SÆCVLI.

Et vocabitur nomen eius Pater futuri sæculi,

Isaia 9.

HÆc fortè columna, ad quam immaniter alligatus Orbis Redemptor acerbissimis verberibus, concisus est, erit Iudaici furoris mora, eandemque feret inscriptionem, quam olim Herculis columnæ, *NON PLUS ULTRA.* Forsan Pharisaica rabies huc vsque veniet, & non procedet amplius, & hic confringet tumentes fluctus suos, forsan hæc crudelis ad columnam flagellatio erit vltimum Christi supplicium, cum extremum sit crudelitatis inuentum? sed proh dolor! totus intremisco, acerbiora timeo, duriora reformido, heu qualia oboriuntur oculis maiorum dolorum præfagia? quæ spectra? quæ imagines? vidit Zacharias cap. 3. *Iesum magnum indutum vestibus sordidis.* Sordidam tulit ab Herode, aliam fortè feret à Pilato. Audio enim Isaiam Christum alloquentem, *Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari?* c. 63. Totus pendeo, res est solliciti plena timoris amor. Moyses Deum videt igneo amore splendentem, sed eum videt in rubo, Exodi cap. 3. Abraham videt Arietem immolandum, sed eum videt capite vepribus hærentem, Genes. cap. 21. Arbores intueor consilium de rege sibi faciendo ineuntes, & ad spinam accedunt, eamque allioqui-

In Christi columna notatur hac Epigraphæ, PLUS ULTRA nam ultra eam excurrit Iudaica rabies

Varia prophetia, & figura maiorum Christi dolorum.

tur, *Veni, & impera super nos*, Iudic. cap. 9. Contemplor etiam Cantic. cap. 2. *Lilium inter spinas*. Quid sunt hæc figuræ? quid illud de Christo dictum Isaia cap. 42. *Calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet*.

Christi flagellatio non sufficit ardentissimo Christi in nos amoris.

Satis erat humanæ crudelitati flagellatio, sed non satis Divino amoris. Et super dolorem vulnerum meorum addiderunt, Psal 68. Addunt milites Christi doloribus in flagellatione susceptis illusoriam purpuram, addunt spineam coronam, addunt sceptrum arundineum. In purpura irridetur, ut ambitiosus triumphorum affectator, in corona ut inuisus regni inuasor, in arundine ut neglectissimus morio. Verè hæc est dibasa purpura duplicis tincturæ, splendet enim & murice proprio, & sacro Christi cruore. Corona fuit vel ex spinis, quas faustas vocant, quarum quælibet tribus aculeis horrescit, ut triplici hominis infirmitati concupiscentiæ carnis, concupiscentiæ oculorum, & superbiæ vitæ medela pararetur, ut placet Anselmo, dialog. de pass. vel ex iuncis Marinis, ut vult S. Augustinus lib. 16. de ciuit. Dei. Vel ex Rhamno, ut putat Hieronymus in cap. 3. Abac. Eam in pilei formam intextam fuisse piæ meditatur Bernardus, ut sicut nulla in corpore, sic nulla in capite pars vulneribus careret. Hoc inaudito carnificinæ instrumento longè magis Iudæorum furoribus, quàm proprijs cuspidibus aculeato placet suis odijs Synagogæ coronidem imponere. Eam coronam defert sanguinarius carnifex, & ferendo fremit, & sibi ab eius aspectu temperat, nè oculos, nè mentem lædat, eam venerando Christi capiti imprimit. O summum dolorem! eam fustibus in cutem adigit, O summam crudelitatem! cutis aperitur, sanguis manat, genæ Saluatoris cruore resperguntur, oculi illæ Angelorum suauiores delitiæ lumen amittunt, O summam feritatem! maiori vi immittitur feralis corona, & vno loco aculei cutem subeunt, altero cruenti emergunt, eisquæ vtraque meninx laceratur, cerebrum effluit, O nouum supplicij genus! ad quod cælum horrescit, Pilatus pauet. Tu verò, mansuetissime Iesu, quid ais? Ego flos campi, inquit, & lilium conuallium. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias, Cant. cap. 2. Dum ipse est inter spinas, anima ipsius est inter animas nostras, tanquam filias, quas in tantis doloribus parit æternitati, Et vocabitur nomen eius Pater futuri sæculi, sine veste purpurea, sine corona spinea, sine scepro arundineo illudatur, in his enim lumen effulget, quo se Ecclesiæ patrem ostendat.

Christi corona crudelitati Synagogæ coronam imposuit.

Iesus est Pater futuri sæculi.

Et corona spineæ, & purpurea & arundine distinxerunt reges fieri filij Christi.

Præmitto primò elegantem illam Theophilacti sententiam, in oratione de cruce, ubi sic ait, Considera honoratissimum regalis dignitatis habitum, tempore crucis illi sum, coronamque gemmis distinctam spinis & curis exasperatam, potensque sceptrum & omnem speciem esse fragilem, & inanem arundinem: purpuram, ex qua valde attolleris, alienum esse bonum ex sanguine manans: eam enim

miles

milites tibi circumdant, genuflexiones, quibus honoraris, & acclamationes existima plerasque fictitias, & ab illis, qui caput tuum non modo libenter verberarent, sed amputarent. O mirabilem picturam! cuius aspectu Reges, & Imperatores è terreno sæculo ad futurum sæculum transferuntur, dum vident purpuram, quâ fulgent esse vilissimam coronam, quâ cinguntur rigere spinis, & sceptrum, quo imperant, vacuum esse, mobilem, & fragilem arundinem.

Verùm singula sigillatim excutiamus, & à purpura sumamus dicendi initium. Quis ignoret, maximè si legerit Annam Commenam lib. 6. in palatio Constantinopolitanorum Cæsarium fuisse cubiculum secretius, quod sacro nomine *Purpura* vocabatur, & in eodem, vt aduertit Themistius orat. 6. ad Valentinianum, fuisse lectum purpureum, in quo pareret Imperatrix, adeò vt Imperatoris filius in purpura nascens, *Porphyrogenita* diceretur. Sic ego planè existimo, quotquot sunt Christi filij, tot esse *Porphyrogenitas*, vt qui in Christi purpura vitæ, & lucis sumant auspicia. *Sanguis Christi purpura est, qui efficit Sanctorum animas non solum colore resplendentes, sed etiam potestate, quia reges facit, & meliores reges, quibus regnum donet aeternum*, inquit S. Ambrosius super Psal. 118. serm. 17. Aqua baptismi nos parturit, sed Christi purpura nos suscipit. Legitur enim Cantic. cap. 7. *Coma capitis tui purpura regis iuncta canalibus*, vbi loco vocis *Coma*, ponitur hæc *Dalath*, in origine Hebræa, cuius significatio est paupertas; sensus ergo horum verborum hæc est, *Paupertas capitis tui purpura*. At quæ est capitis paupertas in Ecclesia purpurescens? scio Philosophos non vulgares, & ex illis Antæonem, & Lactantium, qui humanæ formationis initium à cerebro ducunt, in quo Medici animalis vitæ fontem constituunt. Quis non est pauper in suo ortu, & introitu in hoc sæculum? quis non concipitur, & nascitur in peccato? sed qui nudus, & pauper est vitæ introitus, in Ecclesia purpurescit. In hac secunda natiuitate Pater futuri sæculi suæ purpuræ splendore nos vestit, illa siquidem est purpura regis iuncta canalibus, iuncta baptismo, adeò vt vix quis sit natus, quin statim in purpura susceptus incipiat regijs titulis florere.

Hic occurrit mysterium singulare, Genes. c. 38. dum enim Thamar pareret, *Apparuerunt gemini in utero, atque in ipsa effusione infantium, vnus protulit manum, in qua obstetrix ligauit coccinum, dicens: Iste egredietur prior, illo verò retrahente manum egressus est alter, dixitque mulier: Quare diuisa est propter te maceria? & ob hanc causam vocauit nomen eius Phares. Postea egressus est frater eius, in cuius manu erat Coccinum, quem appellauit Zara.* Thamar est Ecclesia, Thamar enim idem est, ac palma, & in Canticis cap. 7. statuta Ecclesiæ assimilatur palmæ, & ipsa exaltatur sicut palma in Cades, Eccl. c. 24. Ecclesia enim nunquam incuruatur, nisi ad arcus triumphales, & fortius semper contra de-

A purpura probatur Christus Pater futuri seculi elegantia doctrinæ.

Anima Christiana in baptismo purpurea sunt.

Pulchra figura, quâ ostenditur purpurâ esse insigne natiuitatis Christianæ.

primentes

Quando
cæperint
Cardinales
veste, & ga-
lero purpu-
reo vis, &
cur?

Byssus &
purpura Ec-
clesia indu-
mentum.

Purpura
Christi san-
guine tincta
regum pur-
pura omnem
contulit
splendorem.

Christus sub
veste purpu-
rea Synago-
gâ relinquit,
& ad sponsâ
Ecclesiam
transit.

primentes assurgit. Vtvero illa duos gestat filios, primus est Catholicus, & dicitur Zara, siue Oriens; secundus hæreticus, & vocatur Phares, quod diuisionem sonat. Obstetrix est Diuina Sapientia, quæ Catholicum ab hæretico distinguit: sed quâ notâ? utique coccino, utique purpurâ, in qua nascuntur Porphyrogenitæ Christiani, qui purpuram suam tingunt in sanguine Agni. Ideo Cardinalibus Ecclesiæ Principibus Paulus II. qui Summus Pontifex creatus est anno 1464. primus vestem purpuream concessit: atque ante eum Innocentius I V. anno Domini 1245. eisdem primus purpureum galerum assignarat: non solum ut illi usque ad sanguinis effusionem Friderico Imperatori hosti Ecclesiæ infensissimo sese vnâ secum constanter obijcerent, sed veri filij Christi agnoscerentur, nec tantum Christi candidi, & rubicundi, ut habetur Cant. cap. 5. sed & Ecclesiæ, de qua dicitur Prouerb. cap. vlt. *Byssus, & purpura indumentum eius.*

Si per tempus liceret elapsum temporum seriem retexere, proferrem in medium infinita prope Sanctorum agmina ex omni sexu, ætate, conditione, ex omni terrarum loco; & in tanto numero, & ordine darem homines auctoritate graues, religione sanctissimos, ætate venerandos, summâ iudicii maturitate conspicuos, qui relictis fortunis, omnibus dignitatibus, sceptris, & etiam imperijs, per medias acies, mediósque per ignes inuenêre viam, quâ illam Christi purpuram quærerent ardentem, eamque inuentam iam non lachrymis infantia, sed glorioso sanguine resperferunt, & sic aspersam rebus omnibus prætulere, ut quæ Christi sanguine tincta regum purpuræ splendorem conferret ad venerationem, & gloriam ad triumphos, & ad vires potestatem. *Ludibrij vestis de terreno imperio tanquam de re ludicra triumphauit: veram Domino imposita robur & vires contraxit, atque ad imperium à successionem liberum progressa est,* inquit Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 251. quid illustrius?

Illam illa est purpura, sub qua reiectâ Synagogâ Christus ad sponsam suam Ecclesiam transijt: si enim legam cap. 4. Numer. ibi reperiam, cum mouenda erant castra, & altare de loco ad alium transferendum, Diuinâ Lege fuisse præceptum, ut purpura regeretur: ait enim textus, *Sed & altare mundabunt cinere, & inuoluent illud purpureo vestimento.* Synagoga tota erat militaris, & *Quid videbis in Sunamite* (Christi sponsa) *nisi choros castrorum,* Cant. cap. 6. Illa est terribilis ut castrorum acies ordinata. Iam mouentur castra, & altare, scilicet Christus, verum altare holocaustorum mundatur cinere, excussis antiquæ legis fauillis, & sub vestimento purpureo ad nouam sponsam accedit. Et proinde vocabitur nomen eius *Pater futuri seculi*, in quo semper ardeat ignis sacer, ut omnia antiqua sacrificia consumerentur, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna.

Sed

Sed si sub veste purpurea nuptias celebret Pater futuri sæculi, non minus sub corona spinea, de qua pauca quidem, sed splendidissima dicere aggredior. Mirum est in Canticis Canticorum, nihil illustrius, nihil frequentius vnquam celebrari, quàm mysticum illud Christi diadema, quod ipse ferens sic Ecclesiam affatur, *Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea; quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium*, Cant. 5. Ros ille in capite Christi sanguineus est, guttæ illæ noctium sunt illæ, quæ fluxerunt à corona spinea venerando eius capiti impressa in atra illa passionum suarum caligine à potestatibus tenebrarum. Et ad quid ad sponsam accedere capite spinis cruentato? Reuocate vobis in memoriam, moris olim fuisse, vt notat Plinius lib. 16. cap. 18. vt sponsus, & sponsa coronis redimitti incederent, in quibus spinea auspicatissima erat. Quid ergo mirum, si Christus sic ad sponsam accedat? & quid ad hæc sponsa? *Egredimini*, ait, & *videte filie Sion regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis illius; & in die lætitiæ cordis eius*. Filie Sion sunt animæ Christianæ, rex Salomon Christus pacificus, mater Synagoga ab Abrahamo per Dauidem facta descensu, diadema corona spinea, dies desponsationis & lætitiæ ille est, in quo sponsam accepit Ecclesiam. Hic possent occurrere Theologi, & obijcere. Hæc desponsatio est opus ad extra, fateor, opera ad extra sunt indiuisa, & toti personarum Diuinarum Trinitati communia id admitto. Igitur desponsatio est communis Patri, & Spiritui sancto, & id nullus concedit. Propriè enim Christus est Ecclesiæ sponsus. Ratio est, quia sicut ille fuit verè non solum causa effectiua, sed etiam solus terminus incarnationis, ita solus tulit spineam coronam, & ideò sic gloriatur apud Isaiam cap. 61. *Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me vestimentis salutis: & indumentis iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum coronâ, & quasi sponsam ornatam monilibus suis*. Illud est enim nuptiale carmen Christi, vt notat Tertullianus lib. 4. contra Marc. cap. 11. & S. Augustinus epist. 120. ad Honoratum, & Origenes in cap. 26. Genes. quo gratias agit Patri, quòd se summis gratijs, & vestimentis, & coronâ, quasi sponsum, & sponsam adornârit. Nec est mirum, eum dicere se ornatum non tantum vt sponsum, sed & vt sponsam: occurrit enim huic dubio S. Augustinus in Psal. 30. vbi ait *Loquitur in Christo Ecclesia, & in Ecclesia Christus: corpus enim in capite, & caput in corpore*.

Spinis coronatur Iesus ad nuptias cum Ecclesia celebrandas.

Cur Christus dicatur Ecclesia sponsus, non Pater, aut Spiritus sanctus

At si coronetur Ecclesia, quâ coronâ? non aliâ profectò nisi spineâ. Si enim à Summo Pontifice, & alijs Ecclesiæ Prælatibus, & Sacerdotibus dicere ordiatur: illi omnes coronantur, iuxta hunc Isaiæ locum: sic enim habent Hebræa tanquam sponsum, *Iecahen*, id est, *sacerdotauit* (sacerdotem fecit) *me mi-*

Ecclesia tota nullam fert coronam, nisi spineam.

Elegans doctrina de sacerdotum coronis, an spinosa sint, an florea.

tra, Ita septuaginta, Vatablus, & Pagninus, quibus accedit Aquila, qui vertit quasi sponsus ierem. 2. 37. & 38. id est sacerdotij portans coronam. Sed quid moror? sacerdotes ferunt coronam, sed an spinea sit, nunc est videndum. Aduerto itaque Villalpandum, in illo eruditissimo opere, in Ezechielem, notasse ex Iosepho lib. 6. de bello Iudaico cap. 6. Hierosolymitani templi fastigium tulisse quidem flores ad ornatum, sed aureis cuspidibus intertextos; ut sciant Summi Pontifices, & omnes Ecclesiæ sacri Antistites suis capitibus, quamuis illa auro, & gemmis floreat, suas non deesse spinas, quibus pungantur, nec eas tantum, quas communis eorum cum cæteris hominibus condito generat, aut parturit officium, sed eas maximè, quas tulit Saluator in capite, & quarum auxilio sese in suæ dignitatis splendore conseruent. Non est magis soli naturale lucem, & radios è suo corpore emittere, quàm sit Sacerdoti proprium, & necessarium contemplari res Diuinas, & attentè orare.

Difficile est Sacerdoti orare sine distractione, nisi in capite ferat spineam Christi coronam.

Quid est enim aliud Ecclesia quàm orationis domus? at quàm difficile est homini animum diu in oratione, & contemplatione quietum continere? corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit sensum multa cogitantem.

*Vna manus lapidem, manus altera sustinet alas,
Ut nos penna leuat, sic graue mergit onus.*

Ipsemet Christus conquerebatur in horto discipulos non potuisse vnâ horâ secum orando vigilare. Quod contemplatus Drogo de sacramento pass. aiebat, *Quis autem est, Domine, qui tecum vnâ horâ vigilet? etiam in cælo non est factum silentium, nisi quasi dimidiâ horâ: quanto minus in terra vnâ horâ vigilabimus tecum.* Ipse etiam Petrus Damianus aiebat serm. de vigil. nat. loquens de Elia, *Non puto quòd ille, qui clausit cælum oratione, clausit animum à cogitatione, ut facilius sit cælum obserare, quàm animum: Necesse igitur est sacerdotes, quorum omnis vita est contemplari, & orare, ferant aureos in capite aculeos, nè huic infideant vagæ, & inanes cogitationes, sicut cuspides in templi Salomonis tecto infixi arcebant auiculas, nè tecto aureo insidentes, illi splendorem adimerent; necesse est, gerant illi coronam spineam, nè mens eorum curas vanas, & inutiles vagando admittat: sed dum se sacrificio sistunt, hæreant ipsi instar Arietis, quem Abraham cap. 22. Genes. vidit capite hærentem inter vepres: ad hoc enim spinas in capite tulit Pater futuri sæculi, si sanctum Athanasium audiamus dicentem, *Spineam coronam gestat Dominus, ut omnes in securitatem assereret, qui in precibus mentem inconuulsam possiderent.**

Omnes viri sancti originis sua splendor à Christo repetentes

Quid iam alios Christi imitatores enumerem? qui vel floreas coronas capite ferre nefas duxerunt, vel aureis, & gemmeis spineas prætulērunt. Prodeat in medium S. Catharina Senensis, cui cum Iesus duas coronas obtulisset spineam

spineam vnā, alteram floribus intextam, & lucentibus gemmis distinctam, ^{spreuerunt aureas, gemmeas, & floreas solā spinā conspicuā} vt si spineam hac in vita eligeret, in altera gemmeam esset habitura. Hæc mox spinis aculeatam magno ardore arripiens maiori affectu capiti impressit, verita sub spinoso capite fieri membrum delicatum. Prodeat B. Theonilla, illa patientissimè tulit ad sponsi imitationem non rosis, sed spinis coronari. Prodeat Ducum Lotharingæ fax, & regiæ pietatis summum exemplar, Godefridus Bullionius, qui eo die, quo Dominus Iesus cruci confixus est, in muros infestæ ciuitatis Hierosolymæ primus euasit, eamque Christiani nominis hostibus ereptam Christo restituit: ob cuius rei gestæ splendorem dū omnium militum plausu, & acclamatione Hierosolymitano regno inauguraretur, & corona exornaretur, non passus est inuidiissimæ pietatis Princeps se coronā aureā fulgere eo die, & eo in loco, quo Christus spineam tulisset. Huc accedant vndecim illi Carthusiani, quos Zischka feralis & sanguineus in Bohemiæ regno exortus Cometa infidei Catholicæ odium iussit per vias publicas præeunte Samnione in veste sacerdotali cum calice incedere spinis coronatos. Longum esset nimis ire per singulos, & libens non vltius excurrerem, nisi me ad se vocaret Christianus ille miles, cuius gratia insignem illum librum de corona militis edidit Tertullianus. Is cū Romæ facta esset liberalitas, donatiui dispensatione militibus factā præstantiss. Imp. Cæsarum L. Septimij Seueri patris, & M. Aurelij Antonini Caracallæ filij, fortassis ob solemnia Cæsarum votis decemnalibus, Tribunum accedens, qui donatiuum singulis ex ordine erogabat lauream castrensem manu gestabat, quam cæteri in capite, causam expostulatus, cū Christianus esset, respondit, non licere sibi coronatum incedere. O militem in Deo gloriosum! ô veram, atque germanam Patris futuri seculi progeniem & magnum Christianæ Ecclesiæ incrementum!

*Laus militis
verè Christi-
iani.*

Nunc inquirō, an vnquam ante Christiana tempora fuerit auditum homini non licere floribus coronari? neminem sanè existimo latere Romanis olim valdè familiarem fuisse coronarum vsum. Vt enim omittam coronas triumphales, obsidionales, ciuicas, murales, vallares, castrenses, nauales, ouales, scimus apud ipsos Pandoram à Charitibus coronatam, Iouem ex quercu, Iunonem ex viginti quatuor diei horis, Herculem ex populo, Palladē ex oliua, Venerem ex myrto, Apollinem ex lauro, Liberum ex vite, & hedera, Ipidem ex spicis, vt fusè prosequitur ibidem Tertullianus. Nec dubium est, moris etiam fuisse apud Hebræos vt coronis. Et si ipse Tertullianus id negat, cū maior sit veritatis vis, Sap. cap. 2. *Coronemus nos rosis, antequam marcescant,* & Isaïæ cap. 61. *Vt darem eis coronam pro cinere.* At verò id non licet Christianis, ex quo Iesus spinis coronatus factus est noui seculi Pater. Si ob hæc, inquit Tertullianus loc. cit. *caput ei tuum debes, tale, si potes, ei repende, quale suum*

Ante Christiana tempora vsum coronæ frequē-

In primis Ecclesia tēporibus nefas Christianu floreus ferre coronas. pro tuo obtulit, aut nē floribus coroneris, si spinis non potes, quia non floribus potes. Et tandem vltimò sic concludit: Erubescite commilitones, etiam iam non ab ipso iudicandi, sed ab aliquo Mithra milite. Qui cū initiatur in speleo, in castris verè tenebrarum, coronam interposito gladio sibi oblatam, quasi Martyrij, dehinc capiti suo accommodatam, monetur obuia manu capite depellere, & in humerum si fortè transferre, dicens Mithram esse coronam suam, atque exinde nunquam coronatur: id quod in signum habet ad probationem sui, sicubi fuerit tentatus de sacramento: statimque creditur Mithra miles, si deiecerit coronam, si eam in Deo suo esse dixerit. Agnoscamus ingenia diaboli, idcirco quadam de Diuinis affstantis, ut nos de suorum fide confundat, & iudicet. Quid fortius? quid potentius?

Synagoga, & Ecclesia à spina natiuitas.

Vltimò ut magis splendeat lumen, quo Christus apparet Pater futuri sæculi, recurrendum est ad mysterium illud singulare vmbra futuri, quo Verbum Diuinum vbiq̃ Patrem futuri sæculi se demonstrat: è spina enim & Synagoga, & Ecclesia nascendi duxere exordia. Cū Moyses ducens gregem ad interiora deserti venisset ad montem Dei Horeb, Apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio Rubi, Exodi cap. 3. Huic Clemens Alexandrinus lib. 2. pædagogicæ cap. 8. ut olim Synagoga sic, & Ecclesiæ natiuitatem à Verbo Diuino notat: sic enim ait, Cum Deus vniuersorum cœpit per Verbum legem ferre, & Moyse suam omnipotentiam manifestare, Diuina illi visio ostenditur formata lucis in rubo ardenti. Spinosa autem planta est rubus hinc illuc, ubi descenderat abiens, veteris descensus principium instaurans ac de integro veluti caput redigens, ut quod primum per rubum visum fuerat Verbum per spinam rursū assumptam ostenderet omnia esse vnius potentia, cū sit vnicus Patris Filius. Hæc ille acutè, sed deinde tria clarius in spinea corona excutit dicens, Quin etiam corona est typus fidei, vita quidem, propter ligni substantiam, lætitia autem propter coronæ appellationem, periculi verò propter spinam, neque enim citra sanguinem licet ad verbum accedere. Quid pulchrius? ut nascamur Christo, opus est vsque ad sanguinem pati, & id per spinæ aculeos ostenditur: oportet deinde accedere ad vitam, & hoc refert plantæ viuētis substantia: deinde sequitur summa lætitia, & hoc corona ipsa innuit. Quæ tria Ecclesiæ temporibus seruabantur iuxta illud, In die illa erit germen Domini, in magnificentia, & gloria, & fructus terra sublimis, & exultatio his, qui saluati fuerint de Israël, Isaia cap. 4.

E spinis colligitur multipliciter natiuitatis nostra splendor.

Quid plura? illæ spinæ sunt, per quas vetus homo sapientiam serpentis imitatus transit, ut relictis vetustatis suæ exuijs in nouum hominem efflorescat; illæ sunt, quas Iesus in suum caput transtulit, ut seges ampla in agro Ecclesiæ succrescat: illæ sunt, quæ nos ad nostræ originis nobilitatem euertunt, quod

quod sapienter dixit regius vates. *Conuersus sum in arumna mea: dum configi-
tur spina*, Psalm. 31. vbi S. Augustinus ait. *Quid factum est cum configeretur spi-
na? Datus ei sensus doloris, inuenit infirmitatem suam. Et ille qui tacuerat con-
fessionem peccati sui, ut clamando in defensione peccati sui inueterasceret virtus
eius, id est, ossa eius conuerterentur in vetustatem, modo quid fecit confixa spina?
Peccatum meum cognoui, si ille cognoscit, & ille ignoscit. Illæ sunt denique spi-
næ, à quibus non sine summa læsione suam eduxit Christus sponsam, vt pul-
chra similitudine declarat Hugo Cardinalis, in cap. 2. Cant. dicens. *Fecit
Dominus sicut canis Venaticus, qui feram insequens caput intra spinarum aculeos
immittit, non timens exulcerationem, vt feram capiat. Ecclesiam quasi feram
intra spinas latitantem extraxit: Sed punctiones spinarum vsque ad sanguinis ef-
fusionem sustinuit, in cuius signum spineam coronam portauit in capite.**

Non minùs splendet Pater futuri seculi à sceptro arundineo, quàm à
spinea corona. Non poterat nasci Ecclesia nisi prius Synagoga deleteretur, &
ecce Christus calamo arundineo omnem legis antiquæ delet dignitatem:
Nam ait eleganter S. Hieronymus. *Quod quia calamus arundineus instru-
mentum erat multis ad scribendum, propterea Christus calamum manu tenere vo-
luit, quo sacrilegium Iudeorum litteris mandaret. hæc ille in cap. 27. Matthæi.*
A scripto Iudeorum sacrilegio delendæ gentis eorum sumitur exordium.
Delenda item erant opera Diaboli: & Christus, vt ait S. Athanasius tom. 3.
in Euang de passione, & cruce. *Arundinem accepit, cum illi à Diabolo porri-
geretur, ignaro, quod contra se ipsum gladium acuerat. Quid inde? Quicquid
fuit in lege antiqua, erat infirmum vacuum & inane quid, instar arundinis,
& Pater futuri seculi hac arundine describit totum statum sui Imperij, his fi-
guris non iam amplius vtitur, nisi velut vmbris futurorum, & duplici calami
acumine suâ scilicet diuinitate & humanitate, vel veteri & nouo testamento
nos æternitati inscribens transfert ad regnum illud, quod in æternum non
dissipabitur, & populo alteri non tradetur. Et quo faciliùs eò nos pertrahat,
ipse proponit imperia huius mundi nihil aliud esse, nisi sceptrum mobile,
infirmum, & inane mobile quia vt Apostolus testatur, Rom. 8. *Mutationi
subiecta est omnis creatura: Infirmum atque inane, quia omnia illa regna si
Danielem consulamus cap. 2. quid sunt, nisi somni imago regi Babiloniæ
dormienti obiecta? quem locum placet parum altius discutere, vt regno-
rum terrenorum infirmitas, & Ecclesiæ constantia & immobilitas propo-
natur.**

Primò repræsentantur omnia mundi regna per metalla. Et cur hoc?
quia metalla in terra nascuntur, at Solis & siderû influxu; sic & regna in ter-
ra quidem oriuntur, sed à diuina ordinatione. Vnde alibi, vt Isaia cap. 11.

X ;

& Da-

Christus se
probat Pa-
trém futuræ
seculi sce-
pirum arun-
dineum fe-
rens, quod
pulchre o-
stenditur.

Omnia mun-
di regna, eo-
rumq; vani-
tas recte in
statua um-
bratilis regis
Babiloniorû
figuratæ

Cur per me-
talla repræ-
sentantur.

Cur per me-
talla tar-
tum qua-
tuor.

Cur regna
sub humana
figura pin-
gantur.

Omnia hu-
mana regum
maiestas est
in hominem
conceptibus.

& Daniel 4. v. 7. repræsentantur per arbores sicut enim plantæ è terra sur-
gunt & se in aëra extollunt cœlestiū virium effluuiū, ita & regna non assur-
gerent nisi à diuina prouidentia temperarentur, vnde dicitur Prouerb. 21.
Sicut diuisiones aquarum ita Cor regis in manu Domini. Videmus amplissima
flumina è terra suam originem trahere, & industriā, & arte per loca diuersa
deduci; sic est de Imperijs. Reges omnes terreni à Deo disponuntur, dedu-
cuntur, inflectuntur secundum beneplacitum. Quid ergo ex se habent fir-
mitatis, & constantiæ. Secundò regna illa repræsentantur per quatuor tan-
tum hæc metalla, aurum, argentum, æs, ferrum, per aurum Imperium Chal-
dæorum, per argentum Imperium Persarum, per æs Imperium Græcorum,
& per ferrum Imperium Romanorum. Cur non alia metalla ijs admiscen-
tur? Quia scilicet hæc quatuor sunt celeberrima; alia enim vt cuprum, stan-
num, argentum viuum, &c. aut vilia sunt, aut ad hæc quatuor reducuntur.
Voluit ergo significare Deus his quatuor toto orbe celeberrimis Monar-
chijs alia regna esse annexa, vt appendices, vel omittenda velut obscura:
Ideo siletur Assyriorum Monarchia, quæ velut propago quædam Chaldæo-
rum Monarchiæ annexa erat, siletur etiam Regnum Medorum, cuius con-
ditor fuit Cyrus & ad quod Imperium Persarum pertinebat; ideo, vt notat
ibi Theodoretus, per pectus cum duobus brachijs exhibebatur, quia Cyrus
maternum genus à Medis, paternum à Persis repetebat. Sic etiam Lydorum,
& Atheniensium regna omittuntur velut obscura. Deinde ea tantum re-
gna hic referuntur, quæ ad Patrem futuri sæculi per continuam seriem ven-
tura erant: vnde nulla habetur ratio regni Gothorum, Sarracenorum, Tur-
carum, quæ postea pullularunt, ideo verò hæc quatuor potentissima regna
elegit futuri Pater Imperij, vt vnicam suæ Ecclesiæ firmitatem proponeret,
cū illa regna omnia è suis ruinis festinabant, vt quasi procumbendo reue-
rentiam immobili Christi imperio deferrent, & è tam sublimi rerum fasti-
gio ruentia dispersis vbique cuius totum orbem de sua infirmitate admo-
nerent. Tertiò sub humana specie repræsentabantur, non solum quia per
homines imperia reguntur. Sed quia inde volebat Deus eorum ostendere
vanitatem. Ibi enim duo notat Theodoretus imaginem, & imaginem hu-
manam. Cū ergo Spiritus Sanctus omnes mundi Monarchias in imagine
proponit, ostendit clarè illas omnes in vnam statuat per imaginationem
esse compactas; adeoque ipsis nihil inesse solidi, nihil in re ipsa stabilis: sed
totum imaginarium ab humano conceptu effictum & veluti quoddam som-
nium & somnij vmbram. Vnde dicitur Prouerb. cap. 14. *In multitudine po-
puli dignitas regis.* Quasi tota ad æstimationem, & beneplacitum populi re-
feratur. Et Iliās, vbi insitam, & innatam à Deo dignitatem commendauit,
ad ter.

ad terræ reges sermonem conuertens ait. *Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, Iudices terræ, velut inane facit: Et quidem neque plantatus, neque sat-
tus, neque radicans in terra truncus eorum, Isaia cap. 40* Ecce vera regum
dignitas in arundine adumbrata: Nam septuaginta interpretes. *Secretorum
scrutatores vertunt Principes.* Licet enim maximè ad Sapientes & Philoso-
phos, quos Deus velut inane facit, dum stultam omnem huius mundi sa-
pientiam efficit, pertineat naturæ secreta, & actuum humanorum arcana
scrutari: tamen Imperatorum & regum proprium est in vitam, & mores
hominum inquirere: eos ergo Deus facit verè nomina vacua, & inanes a-
rundines, quæ non in se radicem habent, nec proprijs suis suffragijs assur-
gunt, sed alienis. Cùm verò non tantùm sub imagine quacumque, sed
humana cuncta exhibentur imperia, & de homine dicatur. *In imagine per
transit homo, Psalm. 38. & Psal. 141. Homo vanitati similis factus est: dies eius
sicut umbra praterunt.* Et ex S. Basilio à veritate ad figuram sit magnus de-
lapsus, iam hæc non erunt vanitatis imago, sed quid vanitatis imagine ina-
nius. Quartò notatu dignissimum est, quamlibet mundi Monarchiam licet
amplissimam vix vnius hominis lineamenta exhibere, vt pater ex illa phan-
tastica imagine, in qua auro deficienti aliud metallum, & argento aliud, &
æri aliud, & ferro lutum succedit, & terra fictilis ad supplendos pedes adhi-
betur. Vnde patet, vel solam hominis virtutem omnibus Monarchijs esse
præferendam: hæc enim sola facit hominem omnibus numeris absolutum,
iuxta illud Eccles. 12. *Deum time, & mandata eius observa, hoc est enim omnis
homo.* Id est perfectus homo, cum omne & perfectum idem sint, ex Arist. 1.
de cœlo, cap. 1. per timorem hic intelligimus filialem, qui est in virtutibus
consummatus, quo solo, vt hic aduertit Sanctus Hieronymus, homo perfi-
citur & consummatur, iuxta illud. *Non est inopia timentibus eum, Psalm. 33.*
id est, qui Deum amando timet, & timendo amat est expertus omnis indi-
gentiæ moralis. Ita Sanctus Chrysostomus Apostolum commendans cap. 9.
Epist. 1. ad Corinth. ait. *Omnem hominem Paulus exhibebat Deo.* Deo, in-
quam, apud quem nihil fingitur: Cum tamen omnes Monarchiæ, nè vnum
quidem hominem possint, etiam somniando & fingendo efformare.

Homo est
vanitatis
idolum.

Omnes mun-
di Monar-
cha vix suf-
ficiunt ad
vnum homi-
nem compo-
nendum.

Sola virtus
integrum
hominem ef-
format.

Hæc ergo omnia regna Pater futuri sæculi sceptrum arundineum fe-
rens, euertit non quidem omnino circa temporariam administrationem,
adhuc enim stat Imperium Romanum, & stabit vsque ad mundi interitum.
vt eruditè ostendit, & confirmat Tertullianus in Apologet. Sed circa er-
rores, & falsam religionem, & præcipue idololatriam & Iudaismum: vt cir-
ca animas regnum cœleste erigatur, quod statim à Christi morte accidit.
Nam vt primùm à D. Petro plantata Romæ fides coalescere cœpit, vt ex
Dione

Christus om-
nia mundi
regna quoad
errores euer-
tit in sua
arundine.

Dione l. 6. notat Baronius tom. 1. annalium, per id tempus Claudius Imperator multa sacrificia & dicatas dijs ferias abrogavit, quod magna anni pars cum publico detrimento in his insumeretur: ut ignaro, quid ageret, Imperatore, fide accedente ad arcem Imperij, idololatria rueret, & Ciuitas quæ erat magistra erroris fieret discipulo veritatis, & latius præsideret religione diuinâ, quàm dominatione terrenâ tantò per Christum mirabilius absoluta, quantò tenacius per diabolum fuerat alligata. Hinc Constantinus Imperator se Constantinopolim recipiens Romæ locum dedit, supra Capitolium crucis vexillum erexit, quem deinde secuti sunt Imperatores & reges numero prope infiniti, ut impleretur quod ante dixerat Deus per Prophetam. *Et erunt reges nutricij tui, & regina nutrices tue: vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent, Isaïæ 49.*

*Qua ratione
per latentes
causas &
occulta in-
crementa
assurrexerit
Christi Im-
perium.*

Age nunc humana sapientia, si Christus cum duodecimum agens annum publicè cœpit sui Imperij facere fundamenta, ut tandem per occultas causas, & incrementa latentia eò eius perduceret fastigium, ut summâ humanæ simul & diuinæ maiestatis accessione esse nihil posset in terris augustius, te circa media ad id necessaria consulisset, quid ipsi dedisses consilij? nunquid petijsses, ubi sunt opes? ubi pecuniæ? adsuntne tibi sumptus, quos opponas tantæ Imperij Romani potestati, nullos omnino præter meam nuditatem: adsuntne tibi decies centena hominum millia, ut exeratum nutrias ad nilum, alium ad Euphratem, alium ad Rhenum & Danubium, alium ad Oceanum, alium in Imperij præcordijs? nullum omnino nisi eorum, qui me flagellarunt. Ad sunt fortè Oratores singularis doctrinæ, & maiores eloquentiæ, qui verborum illecebris ad se trahant nationes, earum ferocitatem emolliant, animos temperent, & ad tuas leges, voluntates inflectant? nullos utique, præter mea vulnera, nolo vestium vllas delicias, nisi quæ purpuram in passione illulam sapiant. Nolo sceptræ quæ præsentem regibus, nisi omnibus splendorum titulis vacua. Et si quis à me coronas expectet, expectet spineas. Quid ad hæc dixisses? ô insaniam, ô amentiam singularem! ergone accedes ad honores, per contemptum ad diuitias, per nuditatem; ad summam rerum amplitudinem, per crucis infamiam; ad immortalitatem, per mortem turpissimam? Et tamen totum illud est factum. O admirabilem futuri sæculi patrem. Resurgant antiqui Cæsares, & iam Romam suam respiciant, ubi omnia imperia erant in vnum compacta, ubi omnes Erebi potestates sibi arcem fixerant, vnde emittebantur fulmina & sanguinolentæ leges contra Christi filios, ubi acuebantur hastilia, tela, enses, & mucrones ad refecanda eorum capita, ubi erat illud infame Pantheon omnium errorum caput: iam videant illam Christi sedem, Petram Ecclesiæ immobilem. Quid egisti

*Infirma mû-
di elegit
Christus ad
fortia con-
terenda.*

*Vana Impe-
ratorum in
Christianos
arricula.*

egisti Nero? quid molitus es Diocletiane? quid machinatus es Maximiane? antiquorum temporum monstra & orbis terrores, turgentem iam læto gemmarum partu Christi vineam omnium cruciatuum procella, cruorisque humani fluctibus obruere tentastis: Surgentem foelicibus incrementis Christianæ substructionis molem quæ verbere, quæ ignibus, quæ tormentis omnibus labefactare conati estis: at vestris vulneribus conualuit Ecclesia, facta est suo perlita sanguine illustrior, surrexerunt latiores palmites ex amputatione, & de cicatrice vitis vulneratæ germen erupit venustius. *Sola Ecclesia persecutionibus stetit, martyrijs coronata est. Crudelitas illecebra est sectæ nostræ, plures efficimur, quoties metimur à vobis, semen est sanguis Christianorum.* Ita S. Hieronymus, *In vita Malchi.* Ita Tertull. *in Apolog.*

Sed quis pudor Christianis, sub tanto Patre suæ dignitatis non agnoscere splendorem, & diuinæ facti confortes naturæ ad antiquam vilitatem degeneri conuersatione velle redire? quis pudor ferre nomen nudi & pauperis saluatoris & rabidæ avaritiæ flammis exuri? Nomen humilis saluatoris, & supercilium attollere, & alatâ, & elatâ ambitione vbique relinquere naufragia. Nomen saluatoris flagellati, & delitijs diffluere, nomen mansuetissimi Saluatoris, & sub nomine Christiano ferre oculos Gorgonios, aspidum flammæ & Tigridum furores, & animam felle, sanguine vindictâ & innumeris monstris foetam. *Omnis Christianorum culpa Diuinitatis iniuria est, atrocius sub sancti nominis professione peccamus. Ipsa enim errores nostros religio quam profitemur accusat.* Ait sublimis vir ingenij Saluianus quarto de Gubernatione Dei. Aut ergo mores emendemus, aut Christianum nomen deponamus, pudeat sub sceptro arundineo mundi gloriam & honores expectere, sub purpura sanguine Christi tincta vestium conquirere delitias, & sub spinoso capite membra habere delicata. In antiquis idololatriæ temporibus mundi illecebræ speciem quamdam honestatis præferebant, in nostris nullam.

*Inuictius
grauis in de-
generes Chri-
stianos.*

ECCE HOMO

SIVE

PATER FUTURI SÆCVLI

IN

CATOPTRICA CYLINDRI IMAGINE.

Et vocabitur nomen eius Pater futuri sæculi,

*Isaia 9.**Alexandrom
Optica in-
uentum.*

Non est vulgare Opticæ inuentum, sed quasi supremus iucundissimæ illius scientiæ apex, tenues colorum exuias, quas visiles species vocant, lucis spiculo excitatas; ita ad cylindrici speculi superficiem castigare, vt è proiectis temerè in horizontali plano coloribus, & dissipatâ negligentis penicilli vastitate, emendatissimæ venustatis imagines fœlici artis ludentis mendacio, Et, vigili naturæ nunquam fallentis industria enascantur, & in speculo resplēdeant, eò pulchriores, quò è magis deformi proiecturâ. Sic è multiuaga, barbarico ritu, pigmentorum congerie Angelus instar formosuli pusionis vultu mirabili fulgore circumfuso, crinibus in lacteam ceruicem molliter effusis, auro obryso flauescens, alisque geminis floridâ viriditate irradiatis; aut certè ipsemet Cæsar mixtâ pulchro terrori iucunditate in aureis armis è speculi superficie visus est fulgurare, & in ludicra sui imagine oculos velut propriæ, & genuinæ præsentis testes tenere cum intuentium plausu.

*Catoptrica
Christi ima-
go in fidei
speculo in-
spiciendo.*

Non absimilem hodie Romanus prætor stupenti populo exhibet imaginem, sed qualem? omninò immutatam, omninò indigestam, rudem & incompositam, si quis libero obtutu eius proiectiones inspiciat. Sed quid tandem? oculos iam morte graues, crines sanguine concretos, affixos capiti rigentis spinæ aculeos, illitam sputorum fœditate faciem, liuentes plagis humeros, exusta flagellis latera, cruorem è membrorum laceratione largiter profluentem; breuius dicam, veram doloris effigiem, quam nullus agnoscat, nisi dicatur. ECCE HOMO. Homo inquam, à quo omnis gratia, omnis splendor, tota venustas defluxit. Vnde & Propheta hanc intuitus picturam expauit dicens. *Non est species ei, neq; decor: & vidimus eum, & non erat aspectus, & desiderauimus eum*, Isaia 53. Proponitur Iudæis spectandus ex porticu quadam supra publicam plateam ampla laxitate, instar pontis lapidei, exstructa, & sub.

*Adrich-
mum in
theatro ter-
ra sancta de-
script. Ieruf.
Num. 20.*

& subdialibus ambulacris adornata, per quam à Pilati palatio. In arcem Antoniam, & inde in templum erat transitus: at eum Iudaica cæcitas nec agnoscit, vel si agnoscat, spernit, & ore tumens exclamat. *Tolle tolle. Aufer à me tam deformem hominem Crucifige eum.* Eum in suo splendore cupit videre Isaias, eum desideratis Christiani: hunc ipsi, & vobis ostendam, sed per speculum in ænigmate. Ille, ille est de quo ipse Isaias vaticinabatur dicens. *Et vocabitur nomen eius, Pater futuri seculi*, cap. 9. vt enim non minus piè quam eruditè ait D. Bernardus, serm. 28 in Cant. *Ex toto non sit ei species, neq; decor: vt sibi speciosam atque decoram acquirat sponsam Ecclesiam, sine macula, & sine ruga* Et certè Saluator noster sanguinem fundens, & totus igneus est & Phoenix, & Pelicanus, de quo est istud cænigma.

Christus in flagellatione deformatus reformatur per speculum in quo fulget verè Pater futuri seculi.

Parit, dum perit, dum parit, perit.

Id & præuiderat Isaias dicens. *Si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longauum.* Id videre non aliter nobis concessum est, quàm per speculum: Nam, vt docet Apostolus. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* 1. Cor. 13. Ita ergo Patrem futuri seculi inspicimus hominem, vt & eundem Deum agnoscamus: est enim velut speculum cylindricum, cuius altitudo tota recta est, & infinita secundum Diuinitatem, latitudo vero circularis, & clausa secundum humanitatem; & ex vtraque natura vnicum exurgit speculum quod est columna, & firmamentum veritatis, in quo viuacissima splendet diuini patris imago, & figura substantiæ eius. *Candor est enim lucis aternæ, & speculum sine macula Dei maiestatis, & imago bonitatis illius.* Sapient. 6. Christus ergo, quà Deus, est speculum Patris, quod, quia planum, & rectum est secundum altitudinem eum ad æqualitatem repræsentat: quà homo est speculum Deitatis eiusque gratiæ & gloriæ, quod cum sit circulare & terminis clausum imaginem imminuit quidem, sed lucidissimam ad fidei oculum defert.

Christus diuini Patris speculum.

Deformatam à Pilato imaginem & extra speculum auersantur Iudæi: quid mirum? sicut Democritus olim sibi oculos ad speculi vstorij fulgores extinxit, ita & natio damnata sibi suos, ad amoris Diuini flammam in cœlestis Patris speculo excitatas. Nos eam imaginem speculo admoveamus, & in concursu lineæ ad centrum delatæ & lineæ alterius ad nos reflexæ (ibi enim, vt Optica docet, est locus imaginis) hoc est in Christo ad Patrem transeunte & per suos dolores fidei oculum prouocante, Patris futuri seculi pulchritudinem, è deformatâ effigie enascentem contemplemur. Nolo hîc nisi sputa, nisi liuores, nisi tumentes plagas, nisi temerè oberrantes cruoris lineas, vt hominem exhibeam quem si ostendero Ecclesiæ, eique dixerò. *Vis ire cum homine isto?* Gen. 24, sine mora formosissima illa Rebecca dicat. *Vadam.* Et ad

Christus imago à Pilato deformatâ.

Isaac accurrat eumque vnicum sponsum, & Patrem futuri sæculi ad puteum, cuius nomen est viuentis & videntis complectatur, & vicissim cœlestis ille sponsus in tantum diligat eam, vt dolorem, qui ex morte matris suæ Synagogæ ei accidit possit temperare.

Cur Dei fi-
lius sit ima-
go patris.

Primò igitur Theologos consulamus: quæro vnde illi in arcanis Diuinæ naturæ scrutandis toti defixi intelligant, rationem Diuinæ imaginis vni Dei filio, non autem Spiritui sancto conuenire? multi multa suauis quâdam animi anxietate meditantur: sed vnicum audire placet Richardum Vict. ita loquentem lib. 6. de Trinit. c. 11. *Commune est omnibus personis Diuinis omnem plenitudinem habere: commune Patri, & filio tam habere, quam dare: proprium Spiritui sancto habere, nec alicui dare. In hoc igitur solus filius expressam in se patris similitudinem habet, & imaginem tenet. Quid clarius? quid ad nostrum institutum illustrius? Tota Diuini Patris fecunditas in eo existit, vt non solus maneat, sed sui similem producat, vt P. Zuniga Richardum sequens subtiliter interpretatur. Quis ergo magis Patri similis quàm filius? qui à Patre per veram generationem procedens est cōmune cum ipso non quidem generandi, id enim non patitur summa diuini verbi perfectio, sed Spiritum sanctum producendi principium: vnde & vltius exundans Pater futuri sæculi constituitur, velut speculum sine macula Dei maiestatis, siue vt elicit ex græco interprete Origenis speculum Dei in operationis. Id est operationis ad intra, quæ in nostra spiritali generatione, vt fusiùs dicam inferius, adumbratur; adeo vt iam non tantum Aquila, sed è turbine tonans angelus tonitruum filius dicat. Videte qualem Charitatem dedit nobis pater, vt filij Dei nominemur, & simus, Ioan. 1. epist. 4. Dicat iam M. ille Alexander, vtile sibi ad res gerendas semper fuisse, quod filius Iouis Ammonis habitus sit: gloriatur Romulus se à Marte progenitum, & Iulius Cæsar à Venere: non est nisi speciosa fabula omnis eorum nobilitas, splendorque omnis iucundum mendacium. Nos verò cœlestem à Christo trahimus originem, quâ nihil sub cœlo augustius, imò nec infra Deum. At quando nam Christus Pater futuri sæculi constitutus est? an cum ille. Semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, ad Philipp. 2. id libenter quidem admitto, & iam in ipsa incarnatione Christum Dominum patrem futuri sæculi veneror, & adoro. Aiebat S. Ioannes cap. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius: qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Vnde verò tanta virtus filios generandi ex Deo? explicat causam istud additum. Et verbum Caro factum est. Ex quo Diuinum verbum formam hominis suscepit Diuinissimam suam fecunditatem ostendit. Loquatur hîc D. Chrysostomus in hunc locum. Cum dixisset ex Deo, & filios Dei factos, qui eum receperunt, tanti*

honoris

Nobilitas
Christiani in
eo est quod
ille sit filius
Dei.

Ideo filij Dei
sumus pri-
mò, quia
Verbum ca-
ro factum
est.

honoris causam adiecit: quod Verbum caro factum, & serui formam accepit. Factus est enim filius hominis dilectissimus Dei Filius, ut filius hominis filios Dei faceret. Et hoc admitto: at Christi incarnatio, eiusque natiuitas post discussam tot errorum caliginem fuit prima Ecclesiae nascentis, Aurora consurgens. Cant. cap. 6. sed decebat, ut illa sponsi sanguine tincta rubesceret, & caput eius guttis noctium aspergeretur, ut ipsemet innuit sponsus ad sponsam accedens, *Aperi mihi, soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum* (spinis coronatum) *plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium*, Cant. cap. 4. Contendo igitur, tum Christum maxime se probasse nostrum patrem, cum apparuit vir dolorum inter tormenta, & propositus est sub hac voce, *Ecce Homo*, ecce homo morti destinatus, & iam emoriens ut nos ad vitam excitet, ecce homo, cuius sanguis est semen Christianorum. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Ioan. c. 12. Quid est illud granum? respondeat S. Augustinus, *Ipse Dominus Iesus erat granum mortificandum, & multiplicandum: mortificandum infidelitate Iudeorum, multiplicandum fide populorum*, tract. 5. 1. in Ioan. Granum illud in sinu Patris solum manebat: in sinu Matris nondum erat contusum, extra uterum adhuc vivebat, & ecce homo iam mortificatus: quid enim ipsi in tam acerba omnium membrorum laceratione ad mortem deest? iam ergo hora imminet, ut multiplicetur ecce homo, ipse de se loquatur, *Singulariter sum ego, donec transeam*, Psalm. 140. Quae verba, etsi non egeant explicatione, ea tamen illustret Sol Theologiae D. Augustinus. *Quid est singularis*, inquit, *in passione tu solus patieris, tu solus occideris ab inimicis. Singularis ergo. Sed quid est donec transeam? nisi de hoc Mundo ad Patrem. Donec ergo transeam, singularis sum, cum transiero, multiplicabor, multi me imitabuntur, multi patientur pro nomine meo. Ad filiationem requiritur similitudo, eam S. Augustinus agnoscit in hoc, quod multi patientur pro Christi nomine: nos enim Saluator filios suos agnoscit, dum patimur, sicut Diuinus Pater suum filium inter tormenta, ibi enim splendet longè clariùs. Videamus, quid egerit Deus in monte Sina, & quid in monte Thabor. Descendit Diuina Sapiencia in montem Sina: post descensum, *Ecce coeperunt audiri tonitrua, & micare fulgura, & nubes densissima operire montem, clamorque buccina vehementius perstrepebat*, Exodi cap. 19. At nihil auditur paternum. Verbum Diuinum sub humana figura apparet in monte Thabor, *Et ecce nubes lucida obumbravit eos, & vox de nube dicens: hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*, Matth. cap. 17. Cur in Sina nihil sonat, nihil auditur, nihil sentitur paternum, sicut in Thabor? nimirum quia in priori monte vni-genitus Dei Filius apparet, sed non in forma serui, non factus in similitudinem hominis, sed in splendore potestatis: in Thabor verò fulget ipsius humani-*

Maximè
Christus est
Pater futu-
ri seculi in
tormentis.

Explicatur
singulari
mysterio Chri-
stum se pro-
basse Patrem
futuri saeculi
in tormen-
tis.

tas : at dices, ibi quidem gloriæ fulgor omnia occupat, tunc in eo frons serena, illustres oculi, ad gratiam rubescens genæ, os purpureum, vibrans auro cæsaries, at summè totus ipse emicat quasi Sol è nube prorumpens, vbi autem tormenta? vbi passio? vbi vir ille dolorum? vbi illa vox? *Ecce homo.* Ista nec defunt, ait enim S. Matthæus c. 17. *Apparuerunt Moyses, & Elias cum eo loquentes.* Quid, quæso, loquebantur? id edisserit S. Lucas cap. 9. dicebant excessum, quem completurus erat in Hierusalem. Vnde D. Hieronymus lib. 2. contra Iouin. cap. 10. & S. Cyrillus in cap. 7. Isaia, vbi vulgata nostra legit, *Cum eo loquentes*, ipse interpretantur, *loquebantur de excessu*, vt non nisi inter habitos de passione sermones, Diuinus Pater suam proponeret imaginem Patrem futurisæculi, & lex in Moyse, prophetia in Elia, Euangelium in Ioanne illius vim sentirent, & maiestatem amplificatam doloribus venerarentur. *Etenim ipse vniuersitatis conditor, & Dominus ex paterno sinu accessit, ad seruos indulgenter se demittens, ac formam serui suscipiens, habitûque homo factus, vt caperetur Deus, qui ab hominibus capi non poterat, per seipsum, & in seipso Diuina naturæ claritatem ostendens*, ait D. Damascenus orat. de transfig. Non ergo Diuinæ naturæ claritas clarius micat in filio, quàm cum micat inter passionis dolores eius summa fecunditas.

*Finis filij
Dei tum
maximè
cum pati-
mur pro
Christo.*

Quis maiorem his lucem effundat quàm Apostolus? ille Christum Dominum velut superuitalem vitam nostram intuitus nostræ generationis nobilitatem ab his verbis auspicatur epist. 8. ad Rom. *Quicumque spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei.* Et tandem concludit, *Si tamen compatimur, vt conglorificemur.* Quasi nobis diuinitus nasci sit ad imitationem nostri exemplaris compati. Primò ergo ille filiorum Dei adoptionem explicat per Diuinæ naturæ consortium, & spiritûs Christi communicationem. Ratio est, quia filiatio sita est in quadam communicatione naturæ facta per actionem assimilatiuam: nullum autem donum creatum præcisè consideratum secundùm suam Phisicam entitatem, & absque diuinâ ordinatione est Diuinæ naturæ communicatio, nec vllam ex Deo natiuitatem dicit. Sustinete tantisper Theologi Scio multos è vobis, & quidem auctoritate graues, doctrinâ conspicuos asserere nos fieri Dei filios per ipsam charitatem. Id damus, at quâ ratione? nimirum, quia Charitas est vinculum, quo spiritus Christi nobis vnitur, & in nobis manet, nam vt ait S. Ioannes, *Deus Charitas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo*, 1. Ioan. cap. 4. Vnde verò hanc dignitatem trahit Charitas? an ex vi sua naturali nudè spectata? id cum R. P. Lessio lib. 12. de perfectionibus Diuinis cap. 11. negamus, maiora de nostra filiatione sentimus, nostram agnoscimus dignitatem, & per vltiorem largitionem, & benignam Dei ordinationem, nos Diuinæ consortes factos naturæ, per habi-

*Charitas
præcisè spe-
ctata non est
filiatio.*

tantem

tantem in nobis Christi spiritum, gloriamur. Qui diligit Deum, hunc vicissim Deus diligit: sed quid est diligere? est velle alicui bonum, & ipso affectu illud dare; bonum verò, quod Deus diligenti vult, non est tantum aliquod bonum creatum, sed & bonum Diuinum, nimirum Dei spiritus; cum ergo dilectio Diuina sit efficax, confert illa nobis Diuinum illum spiritum, qui nos viuificet, regat, & ducat ad hæreditatem, eumque non nudè confert, & sine dono creato, quæ enim fieret in nobis interna renouatio? sed charitatis interuentu, aut per gratiam, quam multi Theologi, cum D. Thoma, in animæ essentia constituunt tanquam Diuinæ essentiæ participationem: vt sicut dantur Diuinorum attributorum, sapientiæ, sanctitatis, iustitiæ, misericordiæ participationes, ita & Diuinæ essentiæ in se considerata, quatenus prior attributis illa à nobis concipitur, participatio quædam. Et hæc gratia, vt ait Suares lib. 2. de gratia cap. 2. est quasi vinculum inter supremum, & inferiorem adeò forte, vt si per impossibile Deus non esset vbique, ex vi illius Diuini in nobis spiritus retineretur. O foelicem, & verè nobilem hominum generationem! ô auream natiuitatem Diuinæ filij Dei natiuitati valde affinem! quamquam inter vtramque longum sit discrimen. Prima est æterna, secunda subiecta tempori: prima est necessaria, secunda libera: prima fit per intellectum, secunda per intellectum, & voluntatem: prima est à Patre, secunda à Patre, Filio, & Spiritu sancto, ita tamen vt, sicut ait D. Thomas 3. p. q. 23. a. ad 3. Approprietur Patri vt auctori, Filio vt exemplari, Spiritui sancto vt imprimenti in nobis huius similitudinem exemplaris. Sed quâ conditione? eâ, quam apponit Apostolus, *Si tamen compatimur, vt & eonglorificemur. Nam quos præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus*, ad Rom. cap. 8.

*Charitas est
vinculū spi-
ritus Christi
in nobis.*

Intueamur ergo speculum, & in eo è deformi imagine speciosissimum Patrem futuri sæculi contemplemur, & per imitationem dolorum, eius gloriæ radios transferamus in nos: nam vt ait Apostolus 2. Cor. cap. 3. *Reuelatâ facie* (Christi scilicet incarnati) non iam velati instar Moyfis, sed nobis apparentis, *gloriam Domini specularantes*, id est per speculum videntes, vt interpretatur S. Augustinus lib. 15. de Trinit. cap. 8. & patet ex græco κατὰ μέτρον, in eandem transformamur imaginem. *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cælo cælestis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes. Igitur sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis*, 1. Cor. cap. 15.

*Christus in
fidei speculo
radiat vt
Pater futuri
sæculi.*

Vide, vide hoc speculum, anima Christiana, vide tuum exemplar. Inuenta sunt specula, si nescis, vt homo ipse se nosceret. Multa ex hoc consecuta, primò sui notitia, deinde & ad quædam consilium: formosus vt vitaret infamiam;

*Seneca 1. nob.
quasi.*

*Ad quid
spectacula.*

infamiam : deformis ut sciret redimendum esse virtutibus, quicquid corpori deesset : iuuenis ut flore ætatis admoneretur illud tempus esse discendi, & fortia audiendi : senex ut indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. Ad hoc natura rerum facultatem nobis dedit nosmetipsos videndi. Ad muta illa oracula suam pulchritudinem mulieres explorant. Maculas & rugas, quas in facie notarint, castigant, emendant, & componunt : sic sponsa Christi sese ad hoc speculum comit, & studiosè exornat ; tale speculum nemini blanditur, nullum seducit, non sentit adulatores talem in eo se quisque reperiet, qualis fuerit. *Artifex misericordia Dei splendidissimum in mandatis suis condidit speculum, in quo homo sua mentis faciem inspiceret : & quàm conformis imagini Dei, aut quàm dissimilis esset, agnosceret, aiebat S Leo serm. 11. de quadrag. Multum est è mandatorum speculo se agnoscere, sed quid dicam è mandatorum exemplari ? Ad eius similitudinem, atque imaginem iustus sua vitæ cupiens instituta reformare, accusatus tacet, laesus remittit, dissimulat lacessitus, & non aperit os suum, ut illum imitetur, qui sicut agnus ad victimam ductus non aperuit os suum, inquit S. Ambrosius in Psalm. 37.*

Mirabili rerum immutatio in speculo fidei.

Principibus documentis.

Id habet speculum ut dextra ad sinistram, & sinistra ad dextram convertat. Ita & Ecclesiæ sponsus, cuius tota vita morum disciplina ad laevam inanes Mundi vanitates, & ad dextram ipsas miseras constituit. Præsentis sæculi principes voluptatum diuitias avidè expetebant : Princeps, & Pater futuri sæculi pauper esse voluit : honoribus, & imperijs inhiabant, rex fieri noluit : carnales suos filios magnum bonum putabant : tale coniugium prolemque contempsit : contumelias superbissimè horrebant : omne genus contumeliarum sustinuit : iniurias intolerabiles esse arbitrabantur : quæ maior iniuria ? quàm iustum, innocentemque damnari : dolores corporis execrabantur, flagellatus & cruciatus est ad ossium & viscerum nudationem. O mirabilem speculi indolem ! ò singularem omnium rerum in eo inuersionem ! vide, vide speculum anima peccatrix, & quid dicat ex sympotij ænigmate diligenter attende.

Mira videntur in speculo Christiana.

*Nulla mihi certa est, nulla est peregrina figura.
Fulgor inest intus radianti luce coruscus,
Qui nihil ostendit, nisi quicquid viderit ante.*

Splendidissimum est illud speculum sine macula : in eo nihil foedum, nihil deformæ reperies, nisi quod è tuis hausit venenatis affatibus. *Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Isa cap 53. In eo vide pro disperso singularitatem associatam, pro crudeli misericordiam afflatam, pro stulto sapientiam illusam, pro iniquo iustitiam damnatam, pro impio pietatem

pietatem flagellatam, pro misero exhaustam foelicitatem. Vide, vide te in hoc speculo, vide horrendam peccati effigiem, vt in te moriatur Auernalis serpens. Basiliscus si se in speculo respexerit, repercussis à splendida superficie venenatis sagittis enecatur: sic & peccator, si in eum ab hoc speculo repercutiatur immanis peccati figura.

*Ludouicus
Vines in S.
August l. 18.
c. 113.*

Quid verò prodest hæc audire, hæc videre, si non secundum visa, & audita operemur? *Quia si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo: considerauit enim se, & abiit, & statim oblitus est, qualis fuerit, iacob. epist. c. 1.* Multi in hoc speculo suæ natiuitatis vultum cum admiratione considerant, & statim abeunt, & suæ originis obliuiscuntur. Quanta obliuio! quanta cæcitas! quantus furor! sciunt Theologi Diuinis personis inesse Diuinam naturam per identitatem, Patri quidem, vt dixi alibi, simplici necessitate, Filio æternâ generatione, Spiritui sancto æternâ spiratione, Christi humanitati hypostaticâ vnione, nobis verò extensione quâdam diuinâ, quâ mediante dono gratiæ sanctificantis spiritus Christi noster spiritus incipit esse, non informans, sed formans, mouens, viuificans, & regens: & hoc in hoc speculo videmus, & oculos auertimus. Quid dicam? imò non mores nostros, sed speculum vellemus emendare? vel spernere.

*Non sufficit
in speculo fi-
dei videre,
sed ex specu-
lo operari.*

Iam loquatur non è columna nubis, sed ab hac speculi columna, & Iesus dicat, quod olim dixerat per Prophetam Isai. cap. 1. *Filios enutriui, & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me.* O scelus! ô crimen! audiant cœli, qui toties hominum peccatis rubuerunt: audiat terra, quæ toties peccatorum pressa pondere intremuit. Et si nullus mihi esset commendationis titulus apud homines præter memetipsum, præter meum sceptrum, meam coronam, meum dominium, meam maiestatem: me saltem debuissent agnoscere, vt subditus Dominum, vt creatura Creatorem. Sed audiant elementa, mei amoris, meæ benignitatis, meæ beneficentiæ testes: filios summo cum dolore peperì, filios cum multis delicijs enutriui. Ego quasi nutricius Ephraim portabam eos in brachijs meis: Eos exaltaui ad mei regni, & hæreditatis participationem. Et propter tot beneficia mereor reijci, sperni, contemni ab ijs, qui appropinquant mihi, ab ijs, super quos vultus mei lumina signaui, quorum frontibus omnem meæ gloriæ splendorem, & maiestatis radios impressi. Hæccinè reddis Domino, popule stulte, & insipiens? numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creauit te, si totum te debes mihi, ô homo, pro te facto, quid addes iam pro refeito, & refeito hoc modo? nec enim tam facilè refeitus, quàm factus. In amore vel sola obliuio non toleratur, quid de iniuria dicam? nulla est in me perfectio, quam non voluerim tibi conferre, non

*Christus Pa-
ter futuri
seculi suos
arguit dege-
neres filios.*

vnam, sed omnes tua vitia conculcarunt, ô homo, meam spreuisti iniquitatem tui pectoris angustiam, immensitatem meam limitatis tuis affectibus, meam immutabilitatem tuam inconstantiam, meam æternitatem rerum fluxarum desiderijs. Obtuli tibi meam sapientiam, eius radios tuam cœcitate extinxisti: Obtuli meam omnipotentiam, maluisti sequi carnis infirmitates; obtuli sanctitatem, & speculum sine macula, tuis tartareis afflatibus temerasti. Quid de liberalitate dicam? tua præualuit ingratitudo. Quid de dominio? tua tyrannis: quid de prouidentia? tuus stupor: quid de misericordia? tui cordis durities: quid de iustitia? tua iniquitas, tua crimina, quantum tibi licuit, hæc omnia subuerterunt. Popule meus, quid feci tibi? aut in quo tibi molestus fui? responde mihi. Non conqueror de Mauris, de Arabibus, de Turcis, qui me persequuntur. De te conqueror, Christiane, quem constitui dominum domus meæ, & feci principem omnis possessionis meæ. Si debui ab omnibus peccatoribus contra memetipsum contradictionem sustinere, vltimus omnium debebas leuare manum contra tuum Saluatorem, contra Patrem. Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, Israël autem me non cognouit, & populus meus non intellexit. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis. Væ à lege mea aberranti, væ ei qui iam occalluit ad scelera, eorumque pondere depressus iacet. Væ de parente diabolo natis filijs; sed salus, benedictio, & gloria, ijs, qui ad me omnium Patrem reuertentur. Plus in me est bonitatis, ô homo, quam possit esse in te malitiæ. Quid vis amplius? prius dicebatur Deo, tuus est homo: nunc dicitur homini, tuus est Deus. O homo, sufficis tu Deo, sufficiat tibi Deus.

CAPVT OCTAVVM.
CHRISTVS IN CALVARIO
LVMINE SEPTIMO
SPLENDENS
VT PRINCEPS PACIS.

SECTIO PRIMA.

SPLENDIDA DOMINICÆ CRVCIFIXIONIS
IDEA.

Et vocabitur nomen eius Princeps pacis.

Isaia cap. 9.

HEu quid à me expectatis? Christiani, quid expectatis? in hac die tenebrarum, & caliginis; in hac die nubis, & turbinis; in hoc spectaculo, quod cœlum videt, & stupet: Sol intuetur, & faciem velat, & mœrore contabescit: terra aspicit, & intremiscens fugam meditatur: saxa cautésque considerant, & disrumpuntur: sepulchra notant, & ex eis mors viua egreditur: abyssus sentit, & Tartaræ larvæ, Acheruntæ tyranni, & rabidi dæmones allatrant: Pater cœlestis è sublimi cœli arce contemplatur, & fulmen emittit, vt parcens reo, ruat in innocentem Principem pacis atrocissimâ lanienâ deformatum, & iterum deformandum, donec ille extremum spiritum pro hominum salute piè, & constanter effundat.

*Luctus in
morte Chri-
sti.*

Scio vos amare Iesum, vbique est enim totus desiderabilis, sed maximè in morte, vos ergo precor, per eos amores vestros, qui in eum feruntur, & maximè per eam charitatem, quæ à vulnerato eius corde egreditur, & per tot ora vocem emittit, quot plagas sacro illius corpori nostra crimina impresserunt, vt ad duo attendatis. Cogitate primò animæ Christi Domini inexhaustam bonitatem, innocentie splendorem, operum sanctitatem, miraculorum lumina, vno verbo eum, in quo nè minima quidem res fuit, quæ non spiraret diuinitatem. Et secundò oculos conuertite ad nostra scelera, & videte, quid in tantam innocentiam auaritia rapinis, luxuria flagitiosis ardoribus, gula nocturnis bacchationibus, fastus elatis supercilijs, arrogantia insanis honoribus, ambitio damnatâ tyrannide effuderit. Et quod ad me spectat in tota hac materia nullus ordo quærat, nulla venustas, nullæ opes, nullus in dicendo splendor. Qualis enim posset ordo stare in eo argumento,

*Duo maxi-
mè spectan-
da in amara
Christi Cru-
cifixione.*

*Christi Do-
mini cruci-
fixio nō eget
dicendi leno-
cinijs, vt
fulgeat: sed*

ipsa sui proprijs coloribus satis enitescit.

in quo omnia & Diuina, & humana confunduntur? quæ venustas? quando & ipsa vltimæ pulchritudinis facies elanguescit, & emoritur, qualia lumina? quando candor lucis æternæ extinguitur. Nolo mihi alium discursum, nisi qui fert in Caluarium, nolo alia orationis vincula, nisi catenas, sub quibus meus Saluator totius Orbis Sospitator ingemiscit, nolo alios eloquentiæ aculeos, nisi quibus ille in crucis patibulum impellitur. Mearum pondus sententiarum erit pondus crucis, omnis figurarum color, quo excitanda, & illuminanda esset oratio, erit sanguineus. O meam præclaram scientiam, si sit crucis scientia! ô præstantem eloquentiam, si ab aperto Christi corde vt sanguis, & aqua effluat! ô insignem periodum, si periodo vitæ Christi claudatur!

Historia luctuosâ prælodetur Dominica crucifixioni.

Admiranda omnibus sæculis in homine Hispano natura, & fidei lucta, in qua fides naturam domat.

Sed quid dicam? vnde oriar? rem in medio ponam, quæ tantum habet ipsa grauitatis, vt nequæ mea, quæ nulla est, nequæ cuiusquam ad inflammandos animos eloquentia requiratur. Tartessum, in Hispania, rex Maurorum Marcocius obsidione cingebat, vt refert Mariana lib. 5. de rebus Hispaniæ. Ciuitate ab hostium insidijs vindicandæ præerat Alphonsus. Meditatur rex facinus, quod priora sæcula non viderant, consequentia semper mirabuntur. Alphonsi filium à suis captum ante clausæ ciuitatis mœnia sistit, ante patris oculos vnicam prolem, innocentem victimam proponit, & iam, iam mactandam, ni pater feralem carnificinæ apparatus è propugnaculo spectans, locum infessum tradat. Quid ad hæc Alphonsus? ciuitas vastanda, filius dilaniandus ante ipsius oberrat oculos: quid agat? an patietur tenerum illum flosculum in ipso ætatis limine crudeliter meti, cum iam ad magnas spes incipit pubescere? filius oculis emorientibus patrem respicit, & cum adhuc hæret in teneris labellis anima, patris heu blandum, & dulce nomen, sed perituro nihil profuturum appellat. Si pater personam respiciat, filius est innocens; si dignitatem, natus est ad imperia; si virtutes, splendent in eo omnes virtutum militarium igniculi: si disciplinam, omni artium & scientiarum cultu floret. Quale spectaculum pater immotus manet. Hostes fremunt, ciues exhorrescunt, necem expectat princeps, & inter tot terrores suspensus hæret gladius. Vale, Pater, ait ille, è mea morte tuæ fidei vita fiat augustior: estote incolumes, ciues mei, estote florentes, estote beati. Ego pereō, nè pereatis: sine me, sed tamen per me vestra vigeat constantia: stet hæc vrbs inclyta, præclara quidem tot honorum titulis, sed meo sanguine futura illustrior. Quale in Alphonsi visceribus fidelitatis, & naturæ certamen! mira sanè hominem amplectitur tentatio, quæ aut illum faciet sacrilegum, si prostratâ fide ciuitatem aperiat, aut parricidam, si permittat proprium filium iugulari. Quid tandem? natura pugnat, sed fides vincit, immanitas in pietatem, & scelus transit

in

in sacramentum. Alphonſus proprium enſem vaginâ librat, meo gladio, inquit, meum filium, vel vnicum iugulate; moriatur filius ciues vivant; retineatur fides, natura in me extingatur, & inſuper iugulando filio enſem proijcit è muro impavidus ſub tanto, non dicam humanitatis, ſed naturæ metu. Interea magnus in ciuitate exoritur & creſcit clamor (Pater redierat domum) vlulatibus tumultuantis populi implentur plateæ. Lucem præſtantiffimo Iuueni in aduerſa foſſæ lorica Barbari eripiebant, conſtantem Principem immaniter diſcerpebant. Surgit è prandio Alphonſus, tantæ commotionis cauſam inquit: tum Ciues; omnes tuæ ſpes emarcuerunt, crudeli hoſtium carnificinâ, & pluſquam Athamantæo furore vnica tua progenies extincta eſt. Quid ille? *Credebam, inquit, captam eſſe ciuitatem, ſaluâ fidelitate, quam debeo Deo & Regi, integrâ veſtrâ ſalute, cuius curam gero omnia teneo.* O fidem! ô conſtantiam! ô gloriam! ô inſigne virtutis omnibus ætatibus teſtimonium! quam foelix orbis foret, ſi omnes, quibus aliorum ſalus credita eſt, ſic fierent parricidæ!

Hæc dum narro, refugio quantum poſſum oneris, quod tamen mihi libens impoſui grauitate perterritus. Quis ille Pater? quis filius? quæ Ciuitas? qui hoſtes? Pater, eſt Pater cœleſtis, filius eſt noſter Princeps pacis, Ciuitas beatitudo hominum & Angelorum, cuius terminos poſuit pacem artifex rerum miſericordia, hoſtes ſunt Auernales tyranni, infamis Mauro- rum dæmonum exercitus. Ciuitatem longâ obſidione cingunt hoſtes inſenſiffimi, eam inauditis à ſæculo machinis concutiunt, inſanis molibus oppugnant, fulmineis tormentis labefactare, varijs cuniculis intercipere tentant, ſed irritò conatu: illa enim Beata Hieruſalem diuinæ præſcientiæ nixa fundamentis, & in prædeſtinationis noſtræ Petra ſolidiffimè ſtabilita firmiter ſtat. At ecce vnigenitus Dei filius in manus hoſtiles incidit hunc vinc- tum tenent ante Patris oculos Acheruntæi ſatellites, hunc furiales Phari- ſæi, hunc milites Romani. Heu audio Erebi tyrannos inter veſanam con- curſationem ſic ſpumanti ore & rabidâ voce infrendentes. Vel diripienda illa Ciuitas noſtris furoribus, permittatur, vel maſtetur vnica Dei proge- nies. Ad hanc vocem pauent Angelici ciues, homines tremunt. Tu verò ſupreme rerum Moderator, Deus Optime Maxime, quid agis? Ergonè ſic patieris magnum illum & ſublimem tui vteri partum vnicam tui ſplendoris imaginem diſcerpi, laniari maſtari? Pater è cœleſti podio natum vnicum videt à peccatoribus captum, & enſem, quo iuguletur innocens victima ipſe proijcit: quis ille enſis? voluntas ipſius, *Qui etiam proprio filio ſuo non pe- percit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Rom. 8. Quid agis Diuina ſapien- tia, quæ cuncta diſponis in numero pondere & meſura? Ergonè, vt ſerue-

*Accessus ad
immanem
Chriſti cru-
cifixionem,*

*Cogitet hic
anima Chri-
ſtiana quan-
tus in homi-
nes Dei amor
ſplendeat.*

tur ciuitas, illa beatorum sedes, morietur ciuitatis Princeps totius orbis Conditoris, & Gubernatoris vnicus filius. Vt hominem serues, infers mortem hominum regi! qualis hic dicamne amoris, an doloris sensus? vt homo libertate fruatur, capitur Deus, fors mortis cadit in Dei filium, fors vitæ in vilissimas creaturas: iustitia sæuit in Deum Saluatorem, misericordia ampliat hominem peccatorem. Videtur Deus quodammodo plus homines diligere, quàm se ipsum. Scio, quid hic cogitent, quid dicant sacri Theologi, at quid cogitem, quid dicam prorsus ignoro.

Quis ais humana ratio? aut Princeps pacis morietur, aut populus: populus ergo moriatur, quis ceruicem neget? quis iugulum? Accurrite Ciues cœlestis Hierusalem, accurrite Christiani, collum date, morti tantus Princeps eripiat.

*Christus est
omnibus omnia.*

Summi Pontifices ipse est vestra tiara, Cardinales, vestra purpura, Episcopi, vester pastoritius lituus; Sacerdotes vestrum altare: Religiosi, vestrum cingulum: Imperatores, vester ensis; Reges, vestra corona: Princeps, vester clypeus: Nobiles, vestri gentilicij scuti fastigiatus apex: Doctores, vestra bibliotheca: Iudices, vestra statera: virgines, vester sponsus: viduæ, vestrum subsidium: infirmi, vester medicus. Quid moror? ipse est PRINCEPS PACIS, & omnibus omnia. Moriamur ergo, nè moriatur, ô singulare inter Deum hominesque certamen, Pater vult vt filius moriatur, filius mortem amplectitur quot sunt, qui velint pro Christo mori? dicat homo.

Me, me, adsum qui feci: in me conuertite ferrum

Iudæi: mea fraus omnis nihiliste, nec ausus

Nec potuit: cœlum hoc, & conscia sidera testor.

Pater cœlestis non his flectitur ille vult filium non aliter fieri Principem pacis, quàm per acerbissima mortis tormenta, vt sit iustè misericors, & misericorditer iustus. O tremendam reprobationis notam, si his non moueamur! O singulare foelicitatis auspiciu, si hæc nos tangant & ingemiscamus!

*Christiana
vita tota est
Christum se-
qui in feren-
da cruce.*

Exeamus ergo extra castra, sequamur Christi vestigia. *In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.* 1. Pet. 2. Optica nunquam melius in Solem defigitur quàm dum ille patitur eclipsim. Heu Sol ille è cuius pennis omnis ad nos sanitas effluit, nunc omnes maiestatis radios deposuit. *Sol factus est niger tanquam saccus cilicinus.* Apoc. 6. Ille densissimæ noctis subit tenebras. Quæ est hæc interfectio in qua Pater luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, deficit? qui nodi ascendentes & descendentes, in quibus Dei & hominum semitæ se secant? quis draco capitis sui afflatibus lucis fontem exsiccat, & sinuosis caudæ voluminibus stringit Saluatorem?

tores? quæ corpora stellularum errantia eum à nostris aspectibus eripiunt? ille videt contra se ferri à peccatoribus sententiam, sed heu qualem? horrendam, si spectemus subiectam: iniquam, si motiua: Auernalem si formam immanem: si alias causas, horrendam, contra innocentem: iniquam, contra omne ius & fas, Auernalem, contra Dei filium: immanem, diram, infandam, quia est sententia crucis. Et ecce mansuetissimus agnus humiliter & cum infinita animi demissione eam in se suscipit: nihil reponit, nihil obijcit, nihil contradicit, sed ad terram prostratus, demisso capite, iunctis manibus, collo funibus inuoluto & corde amoris flammâ accenso oculis suffusus his lacrymis quas exprimit Charitas videt Patrem sententiæ subscripsisse ad eumque conuersus ait.

Ita sum tuæ Sapientiæ & Bonitatis amans, Pater, vt à Iudicijs tuis nunquam deflectam, primum mihi lectulum strauisti in præsepi inter duo animalia, postremum in crucis patibulo inter duos furciferos ipse etiam coniscendam. Retrorsum non abeo. Vitæ telam orsus sum ab omnibus rerum asperitatibus: in ipsis adhuc maternis visceribus delitescens Romani Cæsaris edicto domicilium mutare compulsus sum, nè primum ex patrij coeli clementia spiritum delibarem: viator natus sum, natus exul, mihi vix nato tenero & exangui intentatus Herodis Mucro ferè me proprio & paruulorum, quos ille sustulit, cruore respersit: sanguinarijs cultris ereptus in vltimas barbaræ gentis oras fugi sine lare, sine pignore, sine hospite quasi è viuorum numero exclusus: in patriam reuersus eam meorum exemplorum & miraculorum scientiâ irrigaui, tot laboribus excolui: & quæ inde nata seges? Intercipior à Iuda, capior à Iudæis, à discipulis relinquer, ab Anna negligor, despicior ab Herode, damnor à Pilato, adest iam hora, quâ me probem obedientem vsque ad mortem, mortem autem crucis: ego autem non contradico, non à iustitiæ folio ad misericordiæ tribunal causam euoco. Vnica vel sanguinis gutta omnia inferni incendia extingueret; diuinæ lanci, vel vnicum suspirium impositum homini redimendo pretium foret æquale, & culpam superaret onus: sed sit copiosa apud Deum redemptio: percutiar, sed propter scelera populi: crux sit mihi ignominie patibulum, sed meis filijs fiat salutaris: sit illa amoris theatrum amplissimi beneficij memoria, præteriti testimonium temporis. Quis det vt veniat petitio mea, & quod expecto tribuat mihi Deus: qui coepit, ipse me conterat, soluat manum suam, & succidat me: & hæc mihi sit consolatio, vt affligens me dolore non parcat. Vos verò lectores quid hæreris? eamus ad montem myrrhæ, & ad collem thuris balsamum: è meis vulneribus effluet in vos copiosè, & ero vobis Sacerdos, victima & sacrificium in odorem suauitatis.

*Voluntas
Christi vo-
luntati pa-
terna semper
conformis.*

O Chri-

In omnibus
Christus au-
spicatus
Princeps pa-
cis.

O Christe verè Princeps pacis, qui tibi nobisque per extremos dolores pacem quæris. *Emissiones tua Paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus*, Cant. 4. O qualis pacis Paradisus in tuo ad Caluarium egressu? quæ coronæ in tuis malis punicis? quæ in tuis pomis suauitas? & propter hos fructus non paratur nisi infame lignum, nisi trabs feralis. Ita est, sed placet Deo hanc in se consecrare infamiam, & ex ea pacis symbolum erigere supra omnia Caesarum capita. Dicamus crucem fuisse ex oliua, vt multi piè meditantur Christus erit columba pacifica, quæ eam ad Ecclesiæ arcam referens Noëmo signum feret iam cessasse aquas diluuij, quo diuinai iustitia hominum scelera reprimebat. Dicamus illam fuisse ex quercu, vt multis videtur, & simus memores, Antiquos, vt pacis securitatem exprimerent typicā quādam imagine, expressisse Aquilam quercui insidentem, cum hac inscriptione, *REQUIES TVEISSIMA*. Afferamus eam ex palma fuisse, id enim multi putant, palma est victoriæ symbolum, pax vero victoriæ fructus. Addamus & eam fuisse ex Cedro. Cedrus non patitur corruptionem, & pax Christi est immortalis. Christus ergo hanc arborem amplectitur sicut sponsam. *Hanc amavi*, inquit, & *exquisivi à iuuentute mea*, & *quesivi eam mihi sponsam assumere*, & *amator factus sum formæ illius*. Generositatem illius glorificat contubernium habens Dei: sed & *Dominus dilexit eam*. *Doctrina est enim discipline Dei*. Sap. 8. Hæc est Dauidica cithara quæ Saulis animum ad pacem componit, 1. Regum 16. hæc Dauidica clavis Christo promissa, iuxta illud *Et dabo clauem domus David super humerum eius: & aperiet, & non erit qui claudat: & claudet, & non erit qui aperiat*. Isa. 22. Illa est clavis, quæ coelestem Hierusalem visionem pacis aperiet, claudet verò Babilonem discordijs foetam. Quo ergo ardore illam Iesus amplectitur? metiamur hunc ardorem ex Sanctorum in crucem affectu. Collega ille passionis cum Christo B. Andreas Burgundorum hospitator & vexillifer ad crucis aspectum ita exclamat. *O bona crux quæ decorem ex membris Domini suscepisti, diu desiderata, sollicitè amata, siue intermissione quaesita, & aliquando cupienti animo preparata: accipe me ab hominibus, & redde me magistro meo, vt per te me recipiat, qui per te me redemit*. Quid alios crucis enumerem amatores? darem si liceret, Cyprianos, Basilios, Nazianzenos, Ambrosios, Augustinos, sed loco omnium sit S. Ignatius Martyr qui ad suorum tormentorum aspectum in has voces erupit. *Iam incipio discipulus esse Christi. Frumentum Dei sum, dentibus bestiarum molar, vt panis mundus inueniar. Ignis, crux, bestia, ossium confractio, concisiones membrorum, omnia tormenta diaboli in me veniant, tantum vt Christo fruam*. Si ita illi, quid ille? si sic martyres, quid rex martyrum? ô crux lectulus Christi floridus, arcus & sagitta diuini amoris, omnis discordiæ amputatio, pacis firmamentum. Te feram

Amor Christi
& omniū
Sanctorum
in crucem.

feram ait Christus, in Caluarium, me in Caluario feres. *Vidit requiem, quod esset bona, & terram, quod optima, & supposuit suum humerum ad portandum.* Gen. 49. Quis ille? an Issachar: sub hac figura S. Ambrosius lib. de bened. Patriarch cap. 6. Saluatorem agnoscit. *Subiecit, inquit, humerum suum ad laborandum subijciens se cruci.*

Iesus è prætório egreditur, exundantem populum non capiunt plateæ, latrones vi è portarum angustijs trahuntur, Iesus sequitur, Iesus toto corpore cruentatus, Iesus rigentibus spinis coronatus. Cætera omittamus. Ille progreditur, quid dico viribus omnibus exhaustus vix incedit, post se, quantum ire licet longa sanguinis vestigia relinquit, adsunt luctuoso spectaculo vltra quatuor hominum millia, adsunt nobiles fastu tumentes, adsunt Pontifices Archimargiri, adest gregaria turba Phariseorum, adsunt ex manipulis sicariorum, ex ganeonum gurgustijs omnes omni feritate concreti, qui venenatis linguæ sibilis Iesum laceßere, eum lanceis impellere, eum inauditis modis excipere ei capto illudere certatim sibi laudi & religioni ducant. Christi Charitas omnia suffert omnia sustinet, sed his dum immoror giganti exultanti ad currendam viam vires deficiunt, ille in terram labitur, & procumbens iniquo crucis pondere opprimitur, vulnera ad lapsum singula recrudesunt. O quam graue est peccati onus sub quo Deus prosternitur, & ingemiscit.

*Incessus
Christi lu-
tuosus in
Caluarium.*

Ignosce, tortor, sine, videamus patrem antequam extinguatur; si filio non parcas, parce Matri: vide, vide, vt illa te amoris filium vero doloris oculo respiciat. Carnifex obsurduit, sanguinarius Poliphœmus non mitescit. Vide ergo, Christiane, vide Patrem humi iacentem, vide eum in sanguine natantem, sine spiritu, sine voce. Maria occurrit, Maria repellitur: heu, inquit, quis tuis humeris filii tam graue imposuit pondus? scio Amorem fuisse, quot sunt in Amore dolores? heu qualem te Nate aspicio? tuâne illa radijs Diuinæ Maiestatis plena facies? illêne vultus, quo beati spiritus recreantur? tuâne illi oculi, qui Solem illuminant, & astra splendore tingunt? tuâne illi humeri, qui ferunt orbem? ille manus, quæ cælum cum sideribus rotant. Heu quam tu ille mutatus ab illo! Ciuitas palmis læta tibi triumphanti occurrebat tota quasi è suis sedibus mota præ magnitudine gaudij te regem, te Deum inuocabat; & iam hæc regij splendoris ornamenta cerno? hos video triumphos? An erat hæc mihi splendida ab Angelo promissio, cum te magnum futurum nunciabat? sic tu ipse incedis terræ cœlique dominus? sic tibi honor ille sublimis? quo tibi munera aurea reges ab oriente obtulerunt? quo Angelici illi ad tua cunabula concentus? ô matrem me infœlicem! sed illæ terque quaterque beatæ, quarum insontes paruulos impius crudelitatis turbo demersit. O

Pij affectus.

te foelicem, Nate, si tu è cultris victimarijs non fuisses ereptus, ad hæc tormenta reſeruatus. Sine, fili, hanc crucem amplectar, quid files? si qua est pietas, hanc feram trabem, sunt & humeri oneri tanto non impares, Christus inter hæc gemit, Maria illacrymatur, moram non ſuſtinent tortores. O filium! O Matrem! O dolorem! O amorem. Christus iterum humeros altis vulneribus tumentes cruci ſupponit & in montem ascendit.

*Pulchra ſi-
militudo
Saluatoris
cum Isaac
à patre im-
molando.*

Non aliter ſanè mihi Saluatorem exhibeo quam fingendo mihi innocentiffimum Isaacum ſuum buſtum ferentem, & ad locum ſacrificijs deſtinatum properantem. Sinite, qui hæc legitis, parùm à contentione reſpirem & in hac figura aliquandiu quieſcam, terret me enim nimium, quæ ſuper eſt car-nificina. *Pater mi*, inquit Isaac, *ecce ignis, & ligna: ubi eſt victima holocauſti?* Quis fit vt Abraham non turbetur? vt illa Patris præcordia, quæ tantâ fidei firmitate in ſimilitudinem lapidis obriguerunt non in lacrymas ſoluantur? ad hanc vocem *Pater mi* Abraham plus reſpondet corde, quàm ore, et ſi plus corde quam ore conſtringatur: ille tacitum ſeruans ſub corde dolorem apud ſe loquitur. Heu! me, fili, patrem vocas, qui vitam tibi eripio, & ego te filium qui careo hærede. Sed quid ago? tardiùs incedo, quàm Isaac. quam Ieſus, iam vterque eſt in monte Moria, proprius eſt Opticæ locus: vocatur enim terra viſionis, oportet vt ibi videat natura, quod antea ignorabat. Accedas fili, inquit Pater, te amplectar, te deoſculet, erunt hi vltimi noſtri amplexus, hæc vltima oſcula. O te foelicem tu victimam petebas holocauſti; victima illa es à Deo electa. Vtinam liceret meum tuo ſanguinem miſcere, & commune irrigare altare. Vitam à Deo tenes, repetit ille ſuum depositum, ei reddatur, ſed ſine gemitu: vndenam poſſes foelicius ad vitæ fontem reuerti quam ab altari. Inter hæc non pauet filius, pater non ingemiscit, ſecurus manet ſe eo non poſſe diſplicere facinore, quod Deo geritur authore. O verè Deo dignum ſacrificiũ, in quo deſinire difficile eſt, vtrum ſit patientior victima, an Sacerdos, non percutiendi variatur color, non percuſſoris mutatur facies, nō membra tremore vibrantur, non demiffi, non torui ſunt oculi, nemo rogat, nemo trepidat, nemo ſe excuſat, nemo turbatur: vno voto, vnâ deuotione, nè quid profanum ſit, diligenter ac patienter ab vno geritur, quod ab altero celebratur: ille lignum, quo comburatur deſert, iſte aram extruit: ille ceruicem offert, iſte ferrum leuat: inter vtrumque gladius ſuſpeditur, Deus vtrique accurrit; Ieſus morietur, Isaac viuet. *Quia, Abraham, non peperciſti filio tuo propter me, viciſſim tibi tradam, ait Dominus, filium meum propter te: vt enim melior ſum, ſic tibi amoris ſignum maius præſtabo.* Lippom. in Cat.

Vellem mihi hîc ſuos inſpirarent animos Moyſes & Elias & eos doloris ſenſus quibus æſtuabant in monte Thabor loquentes de exceſſu, quem completu-

pleturus erat Iesus in acerbissimis tormentis : facerem vt Ecclesia, vel tota amoris incendio combureretur, vel tota doloris lacrymis nataret. Inspiciant Christiani Isaac, videant Iesum. Ille paternæ Sapientiæ alta consilia adorat in abyssum lucis inexhaustæ omni creaturæ inaccessibilem, in qua Pater habitat, ingreditur, se se in æternitatis sinum immittit, & in eo videt mare immensum essentiæ bonitatis & beatitudinis, in eo videt omnes glorias, omnes dignitates, diuitias, thesauros, gloriam & imperia, & oculis in cœlum sublati, Pater, inquit venit hora, vt ad te transeam ex hoc mundo, iam iam illa audietur ab illo diuini tui consilij horologio, quod à diuina Sapientia regitur in hoc vltimum temporis momentum conspirantibus inter se firmissimâ necessitate implexis Diuinarum perfectionum circulis & libramentis, à quibus omnia ad hominum salutem, & orbis complementum adducuntur, superest, vt mundo relinquam vltimum mei erga te amoris testimonium, vt discat & te amare : Ego clarificaui te super terram; opus consummaui, quod dedisti mihi, vnicum superest apponendum sigillum, vnica subscriptio meo sanguine inscribenda, cum exaltatus fuero omnia traham ad me ipsum, sed nemo potest venire ad me, nisi Pater traxerit ipsum; trahe, Pater, homines mei amoris vinculis. At vos Diuinæ Iustitiæ ministri manus pedesque cruci configite aperte mille vulnera, per quæ anima in amplum Patris erumpat. Tu vero vale, Hierusalem, cuius amore tot in me suscepi labores; vale ciuitas olim sanctis referta populis, venerabilis regibus, Dei domicilium, gratiarum sedes, nihil habuisti, ô crudelis, quod Deo tuo offerres præter crucem?

Oratio Christi ad Patrem.

Christus Carnifices suos & Hierusalem alloquitur.

*Infelix Solyma, infelix Indea propago,
Vltro infesta pijs, non ipsis vatibus aqua,
Hæc digna hospitia, hæc sedesq; torosque parasti
Cœlicolum regi. Apud Vidam Christ. 5.*

Tandem Iesus ducitur ad necem, crucifigitur, satis dixi, quid enim ego loquar? hæc refero, sed non sim, vt æs sonans, aut cymbalum tinniens gemitum refero, dolorem sentiam. Siue ille Princeps pacis dum sic excarnificatur in terra iacuerit, siue in crucem terræ firmiter hærentem sublatus fuerit pendente interea, dum manus affiguntur, toto corporis onere, siue erecta, vt dixi, cruce, in illius circuitu lignæ tabulæ, instar victimarij theatri vsque ad locum, vbi pedes erant crucifigendi, dispositæ fuerint, multa enim piè meditari licet : primum enim meditatur Laurentius Iustinianus ferm. de Pass. Dom. Secundum S. Bernardus tract. de Pass. Dom. Tertium S. Brigitta: licet hæc in re, in qua præ mœrore Euangelistæ tacent, difficile sit quidquam certi definire, nihil aliud mihi exhibeo nisi crucist tormenta. Duri oculi, qui hæc sine lacrymis vident; immites animi, qui hæc vident & non

Christi crucifixio.

Tres piæ meditationes quomodo Christus crucifixus fuerit.

illacrymantur. Eamus cum Maria, accedamus cum Ioanne, vltimum vale à Patre audiamus.

*Valedictio
Christi pa-
tris ad filios.*

Valete, filij, valete dulces animæ, valete mea viscera, mei suauissimi amores. Vos aliquando, cum Deo visum fuerit, latior fortuna reuilet. Ego, qui tot doloribus vos cœlo genui solus vestri causâ proficiscar ad mortem, meoque sanguine, quicquid est criminis, expiabo. Valete solatia mea: estote memores, me ideo in crucem ascendere, vt è cruce descendatis, me ideo mori, nè mors in vos præualeat. Amplectimini has manus, osculemini hos pedes, qui vestri causâ cruci configentur, & cum vobis ereptus fuero, me vobis semper cogitate præsentem. Pater, qui vos in suam tutelam suscepit, nunquam desertos esse patietur: adero vobis pro mei nominis gloria laborantibus, adero vobis vigilantibus, & dormientibus non deero. Valete iterum mea delicta, estis nunc infœlices, mox eritis beati, nunc calamitosi, mox florentes, nunc neglectissimi Patris filij. Mox Patris resurgentis splendida progenies. Meis legibus statè constanter, nec vllæ temporum iniuriæ vos à sanctitate religionis, quam meo sanguine firmo, diuellant.

Christus cruci affigitur.

Inter hæc verba Iesus emoritur. Audis, Christiane, tantæ carnificinæ strepitum, incompósitos carnificum clamores, furiales insanæ Iudææ voces, & montem circum per concaua loca altos verberum sonitus referentem. Iesus porrigit manum, carnifex clauum tenet, grauem malleum leuat. O Archangele dux militiæ cœlestis quid stupes? quid hæres? quid moraris? alliga carnifici brachium: Abrahamo brachij vsum ademisti, quid Isaac ad Iesum? At Iesus relinquitur ab Angelo, deseritur à Patre. Heu Maria, dolorosa mater, filius recipit vulnus in manu, tu in corde. Sanguinarius miles ictu repetito clauum impellit, clauus vi maxima adactus carnem lacerat, neruos secat, Caluariæ rupes latè ingemiscunt, Iesus deficit. Ergone clauis configuntur innocentissimæ manus, quæ iniuriam nemini, omnibus salutem pepererant. Ergone ferreis cuspidibus perforantur sanctissimi pedes, miserum me pro mea, & omnium salute fortiter asserenda tam crebris itineribus exerciti: longus sanguinis riuus è manibus, pedibusque decurrit in pacis signum. Sanguis Abel Caini parricidæ accusabat crudelitatem: Christi sanguis toti mundo propinat pacem. Attende anima mea, nè tuæ salutis pereat pretium. *Clamat clauus, clamat vulnus, quod in Christo sit Deus sibi reconcilians mundum.* ait sanctus Bernardus. Aspice Christum ante te pendentem, & dic cum D. Bonauentura. *Domine nolo viuere sine vulnere, quia te video vulneratum.* Dic cum S. Ignatio Martyre. *Amor meus crucifixus est.* Dic cum S. Elzeario. *Si me quæris, non alibi reperies quam in vulneribus Christi.*

Namq.

Lumen Christi Principis pacis.

189

*Namque meum crucifixus Amor crucifixit Amorem,
Spemque meam fixit spes crucifixa cruci.*

Hec princeps siderum se repentinis obducit tenebris, Sol fons luminis exsic-
catur, Christus emoritur, & cum eo omnis elanguescit creatura. Quid mi-
rum? *Quod factum est in ipso, vita erat.* Ioan. cap. 1. Accedite filij Iacob ad Pa-
trem; vos ad se vocat Iacob, vos Moyses vocat, *En ego morior*, ait pater, Genes.
c. 48. *Congregamini, & audite filij Iacob, audite Israel patrem vestrum*, Gen. c. 49.
Oculi eius super gentes respiciunt, Psal. 65. Diuino siquidem consilio factum
est, ut Iudæi ita crucem disposuerint, ut dorso Christi orientem urbemque spe-
ctante, eius facies conuerteretur in occasum, eâ quidem mente, quod indi-
gnum putarent homines (si superis placet) religiosissimi, sanctæ urbis aspe-
ctu: sed eo euentu, ut oculos ad nos dirigeret, nosque, quibus sedes est in oc-
cidente, vltimis sui aspectûs splendoribus irrigaret, & hæc prophetia contra
impios impleretur. *Dorsum, & non faciem ostendam eis, in die perditionis eorum*,
Ierem. c. 18. Christus moriens respicit Hispaniam, Galliam, Burgundiam, Ita-
liam. O singularem in te, Germania, Christi amorem ille moritur in meridie
spectans ad occasum, ergo sacri illius corporis vmbra in prouincias septen-
trionales porrigebatur, ut eas sub vmbra alarum suarum protegeret. Dic
Germania, *Sub vmbra illius, quem desideraueram, sedi: & fructus eius dulcis*
gutturis meo, Cant. cap. 2. Ascende in palmam, & apprehende fructum eius, est
fructus pacis, quid enim è victoriæ palma speras, nisi pacem. Accedant ad
crucem omnes, ut inde sibi suæ benedictionis fructum decerpant. Quid agis,
Iacob? adsunt in circuitu; caput inclinas ad oscula, brachia extendis ad am-
plexus, oculi tui super gentes, super Ecclesiæ populos.

*Cur facies
Christi con-
ueritur ver-
sus occiden-
tem, dorsum
versus Syna-
gogam.*

*Christus mo-
riens respicit
Hispaniam,
Italiam &c.
& Germa-
nia porrigit
dextram.*

Respice nostrum Imperatorem FERDINANDVM III. ipse est Ruben pri-
mogenitus tuus, dic Domine pacis Princeps, *Ruben primogenitus, tu fortitudo*
mea, & principium doloris mei: prior in donis, maior in IMPERIO. Ille, ille est,
in cuius militari, & pacificâ tesserâ crucifixum intueor statæræ moderatorem,
cum hac augustâ inscriptione, PIETATE, ET IUSTITIA. Ipse est fortitudo
tua, Christe, tuæ vires tua magna potentia solus. Quid enim agit, dum con-
iuratis animis à tuis hostibus auita pietas ridetur, sanctiones sacræ violantur,
Dei immortalis puluinaria exaugurantur, & furor impius sæuit in sanctissima
quæque instituta, ille in se suscipit Ecclesiæ ruinas, ruentem domum tuam
sustinet, nè feratur in præceps, stat firmissima fidei columna, & veritatis anti-
quæ firmamentum. Ipse principium doloris tui: eum primum oculis morien-
tibus aspicias, eum feruentioribus sanguinis tui guttis irrigas, eum tibi similem
efformas. O Domus Austriaca, tu prior in donis à Rudolpho Comite Ha-
psburgensi amplitudinis tuæ primo capite ad Imperium Romanum hu-

*Prima ora-
tio ad Chri-
stum in cru-
ce morientē
pro Impera-
tore Ferdi-
nando Ter-
tio ad bene-
dictionē pa-
ternam im-
petrandam.*

*Domus Au-
striaca laus,
& origo.*

manæ scilicet maiestatis fastigium per latentes Diuinæ Prouidentiaë causas, & occulta consilia, euecta, ad quos deinde gloriaë apices non fecisti gradum? prius augustissimo stemmati tuo terrarum prouinciæ, quam tabulis Geographicis inscriptæ lætantur. Sol nunquam vnâ illarum deserit, quin alteri continuo oriatur. **TIBI SOLI SOL SEMPER.** Quod lemma non est, quod soli Burgundi Suarium vrbiū ingressibus inscribant, sed omnium ore celebretur. Hinc est, vt si viginti quatuor orbis Meridianos sequamur iuge sacrificium per omnes horas sibi inuicem succedentes Deo oblatum apud te perseveret. Inde tibi crescit ille fidei Catholicæ ardor tantus ac tantus, vt nullas tibi, quin easdem Ecclesiæ subijcias nationes, in eo maximè verum Domina, in Imperio maior. Respice, Domine, super hanc familiam tuam, cuius fastigia non videris ad tantam eduxisse maiestatem, nisi vt esset tuæ crucis hostibus terrori, Ecclesiæ firmamento, & omnibus saluti. Respice tantæ Domûs Imperatorum, & Regum fidelitatem, & sicut illi non aliunde, quàm à cruce tua splendoris sui originem repetunt, da, vt per eam eundem tueantur. Imple tui nominis præfagia, vt in Augustissima Familia æternum Catholicæ Religionis firmiter domicilium perseveret.

Imperialis Eris Semper Victoria Sceptri.

Secunda pro
Electo-
ribus
Imperij.

Author ani-
mum iniecit
Electo-
ribus
ad arma ca-
pessenda con-
tra Turcam.

Accedant cæteri Christiani Principes, & maximè sacri Imperij Electores, quos summâ, quâ par est, veneratione colo: suscipiant illi omnes largam Regiæ domûs Iudæ benedictionem. Hæc est Iudæ benedictio: *Audi, Domine, vocem Iudæ, & ad populum suum introduc eum: manus eius pugnabunt pro eo, & adiutor illius contra aduersarios eius erit.* Deut. c. 33. Introduc, Domine, Christianos Principes in populum suum sub barbara seruitute gementem, in terram illam sanctam, tuam patriam proprio sanguine primò respersam, in qua posita sunt primaria fidei fundamenta, vbi prima risit nascentis Ecclesiæ aurora consurgens, & in qua populus absque Deo, ancillæ Ægyptiæ filius liberæ filijs extremas captiuitatis imponit conditiones, quibus erat ipse adstringendus, & iam, iam adstringeretur, nisi nostra peccata internecina impedirent. Hæc est benedictio vestra, Principes Christiani, eam suscipite, vt Constantinus Imperator, qui ereptam Christianis sanctam ciuitatem, Christianis restituit: eam complectimini, vt Heraclius Imperator, qui deuicto Cosroë Persarum rege sanctam crucem in montem eum retulit proprijs humeris, in quem illam suis noster Princeps intulerat. Nunquam quieuerunt, qui vos præcesserunt, Maiores, quin id agerent, vt illa ad se benedictio perueniret, quos si vellem in medium adducere, adducerem innumeros SS. Principum exercitus, quibus non fuit visum difficilius infideles è Christi sanctuario excutere, quàm mihi sit, tantam

tantam gloriam, resque præclare gestas enarrare. Quid ergo expectatis? an quæ supersunt in Orbe Christiano prouinciæ Turca Mundi odium, & terræ dedecus ferro. flammæque inuadat. Sic populus Christianus in terram suam introducetur? sic pugnabunt pro eo manus vestra? sic contra illius aduersarios eritis eius adiutores? dum interim nostro sanguine suas vires nutrit, oculos acuit, inflat colla, ceruicem leuat.

*Quis furor, o reges? qua tanta licentia ferri,
Gentibus inuisis vestrum præbere cruorem?
Hæc, quantum potuit terra pelagique parari
Hoc, quem ciuiles hauserunt sanguine terra?
Vnde venit Titan, & nox ubi sidera condit,
Quaque dies medius flagrantibus æstuat horis,
Et qua bruma rigens, ac nescia verè remitti
Astringit Scythicum glaciali frigore pontum.
Sub iuga iam Seres, iam barbarus esset Araxes,
Et gens si qua iacet nascenti conscia Nilo.*

Vobis, Christiani, iam erepta est Asia, iam Hungaria Virginis Regnum nuncupata, truncata; desideratis Macedoniam, Traciam, Armeniam, Galatiam, Cappadociam, Epirum, Cyprum, Bithyniam, Pontum, Syriam, Palæstinam, & cæteras prouincias primis fidei radijs afflatas à SS Petro, & Paulo ad Christum conuersas. Vestra est Ægyptus, eam repetite; vestra Africa, vestra Æthiopia, eas vindicate, vester Oriens, quid moror? vester totus Orbis apertus, eum Christo vobisque subijcite. Vnicum terra punctum, & si quæ pars minor gladio secatis! hoc velit Persa, hoc magno mercetur cornutus, & lunaticus Sycophanta, cuius infausto sideri non implebitur Orbis. Agite imprimis Nobilissimæ Germaniæ Principes, versus vos in cruce pendens Princeps pacis manum dexteram ad auxilium porrigebat, iam operi manuum suarum promittebat opem. Audite vocem patris vestri, audite ipsius gemitus, quibus etiam durissima saxa disrumpuntur, *Filij matris meæ pugnauerunt contra me*, Cant. cap. 1. Pugnaſtis, à Christo in Christi arma vertantur. Est, est & illud signum, in quo vincatis. Non Constantino, non Heraclio impar est FERDINANDVS. Agite Principes: habet & Hispania suos Ioannes Austriacos, Germania suos Conrados, Gallia suos SS. Ludouicos, Polonia suos Sigismundos, & Henricos, Lotharingia suos Godefridos Bullonios, Sicilia, Apulia. & Calabria suos Rogerios, & Boëmundos. Et toti Italiæ quid deest, viuunt in summo Ecclesiæ Moderatore INI, viuunt in eo omnes alij Pontifices, olim in Turcam leuantes signa crucifixi, Urbanus II. Paschalis II. Gelasius II. Cal-

*Author al-
loquitur om-
nes Christia-
nos, ad recu-
perandas om-
nes prouin-
cias à Turcis
possessas.*

*Bella in Tur-
cam olim ge-
sta.*

listus

listus II. Lucius II. Eugenius III. Eugenius IV. Nicolaus V. Callistus III. Pius II. Paulus II. Sixtus IV. Innocentius VIII. Pius V. Quorum hinc ultimum à me nominatus è sublimi Ecclesiæ arce militare Christi vexillum in Turcam explicans iunctis Regis Catholici, & Venetorum viribus celeberrimam illam victoriam de Turcis ad Naupactum in sinu Lepantico retulit, totamque Græciam infidelibus extorsisset, si Christiani Principes, ut vicerant, vti fuissent victoriâ. Agite tot sæculis tanto triumpho gloriæ expectati victores: præripite, Deo hominibusque plaudentibus, hanc maioribus vestris, & posteris gloriam. Bella interna videantur præcessisse, ut præluderent externis. Terror ille Orbis Christiano imminens sit æternum concordiae futuræ vinculum. Iam olim Germanorum, Bauarorum, Belgarum, Polonorum sopita bella fuere facta in terram sanctam expeditione Duce Conrado Imperatore, ut narrat Otto Frisingensis lib. I. de gestis Friderici Imperatoris. Nunc tota Martia est Europa, & expedita: consenuit, & suâ mole laborat Turcicum imperium, suâque ruinas, etiam ipso teste expectat difficile se ferens. Inde pax vobis petenda, inde gloria, inde triumphus, inde imperia. Circuitu gloriâ quæritis, tota est in manu. Digna est à nimis coelestibus hæc cogitatio, sed non altior vestris. Quis scit, an Christus Princeps pacis Othomannicam Hydram infinitorum portentorum foetam, idè sinat contra Ecclesiam accedere, ut eius sibilis excitati, & terrore facti concordēs, ita eius impetus coërceatis, ut nec postea volitet, & grassetur impunè, sed nè hiscat quidem, imò potius sic extingatur ut ipsi, eiusque Seperastris multiplici, & erratico lapsu Europam circumplacantibus, nè vnus quidem supersit sibilus. Nec dubium est, si semel draco pestifer vestra arma senserit, quin continuo comprimatur, aut suâ sanie, & veneno disrumpatur: non enim tanto sunt terrori Lunatica cornua ferentibus populis militaria Persarum vexilla, quàm nuda crux Christi. Syderati Tyranni imbellis semper fuit contra Dei sponsam potentia, si enim capitalis ille fidei nostræ hostis in nos aliquando victoriâ præualuerit, id non ad scribendum puto impiæ fortitudini, & cæco Barbarorum furori, sed nostris discordiis, quæ nobis arma contra eorum incursiones detraxerunt, ambitionibus mutuis, quæ nos lacerarunt, armata Dei exercituum iustitiæ, quæ in nos suos etiam hostes impulit, ut eis tanquam flagellis ad filiorum, quos amat, emendationem crudeliter blanda vteretur. & terra, quam tot peccatis polluimus, per externa incendia purgaretur. Aliàs Ecclesia est terribilis, ut castrorum acies ordinata, Cant. cap. 6. At quâ ratione ordinata? Charitate.

Ob Christianorum discordias & ambitiones Turca progressu facit.

Condonate hoc mihi, Summi Pontifices, & sacri Prælati, si vobis in ordine tertium deputem locum, estis primi Christi imitatores, ipse sibi ultimum elegit, & deinde qualem ordinem tenerem in hac acerba rerum subuersione?

eo tamen ordine, qui placuerit, accedite, estis Imperatores, estis Reges, estis Principes. Benedictio vestra erit benedictio Levi, qui dixit patri suo, & matri suæ: nescio vos, & fratribus suis: ignoro vos. Sunt ij filij tui, Domine, crux tua illorum est hæreditas, ecce tu illorum exemplar ponent illi animam pro ouibus suis, quæ damnationis formido hæc si non fecerint! sed quæ gloria si te imitentur! *Ponent thymiama in furore tuo, & holocaustum super altare tuum, Deut. cap. 33.* In coelum leuabunt manus vt Moyses, & furor iræ tuæ effundetur in Amalec: aperient os suum vt Iosue, & Sol in medio cursu repressus illorum illustrabit occultos triumphos, tūque ipsemet quasi de maiestatis solio detractus ad manus illorum venies ad hostes Ecclesiæ proterendos: nam

Benedictio Pontificum, & Prælatorum.

Hostibus à victis Hostia nomen habet.

Imponent illi thymiama vt Aaron, & sæuientibus flammis stantes inter viuentes, & mortuos auertent plagam ab eis, quos iam vorabant incendia. Non erat licitum in antiqua lege accendere thymiama, nisi igne ab altari holocaustorum accepto. Accende ergo, Domine, eorum corda, & preces igne ligno crucis accenso, in quo factus Mundi victima vnico holocausto omnia holocausta consummasti.

Viri Religiosi, descendet super vos à Christo benedictio Issachar, *Issachar asinus fortis accubans inter terminos. Vidit requiem, quod esset bona: & terram, quod optima: supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis seruiens, Gen. c. 49.* Accubate fortiter inter terminos vtriusque testamenti, inter natiuitatem & mortem Christi, inter primum, & eius aduentum, aspiciete quietem illius beatitudinis, quam suo sanguine ipse irrigauit, & dū eam aspicietis per assiduæ contemplationis studium descendite ad vitæ actiuæ labores, humeros cruci supponite tanto pondere onerati animi vestri alacriores fient. Si vota vestra, quæ distinxerunt labia vestra, Deo reddatis, non nobilia à vobis ille tributa petet. Fœlix est illa necessitas, quæ semper ad meliora compellit, aurea illa vincula, quæ non nisi regiæ congruunt seruituti. Alij tribus votorum clauis cruci affigantur, nos MINIMI quatuor, & à cruce nullus fiat, nisi ad tumultum descensus. Si Religiosi ad infidelium conuersionem suos animos conuertant, habebunt & aliam benedictionem, benedictionem Zabulon, *Zabulon in littore maris habitabit in statione nauium pertingens vsque ad sidonem, Gen. c. 49.* Religiosi à sæculi mari secedunt, quia illos decet esse mercaturæ animarum deditos, necesse est, vt etiam pertingant ad Sidonem non aliā naui, nisi eā, quam ipse Christus præsentat, & quam? *Contemptibile regnum, Sap. cap. 10.*

Religiosorum benedictio, & ad crucem ferendā adhortatio.

Religiosi cruci affigantur tribus votis, vt Christus clauis.

Alia Religiosorum benedictio ad conuertendas animas.

Benedictio Iudicum ad rectè iudicandum.

Iudices, descendit ad vos Benedictio Dan. *Dan indicabit populum suum,*

Bb

sicut

sicut & alia tribus Israël. Gen. cap. 49. Non parùm ferre nomen Eloim, non minimæ laudis est ferre iudicium è cruce, & stateram habere iudicate sub ea, sicut Debora sub palma, Iudic. cap. 4. Palmis exornabantur Romæ iudicum atria, non exornat vestras plurima palma fores, hæc vnica sufficiet, Samson è tribu Dan iudicum inuictissimus non tantùm fuit populi iudex, sed & vindex, vnâ manu sumite stateram, alterâ ensem, hæc est vnica crux vtrique, si tibi, ô iudex, immineat à potenti pauor, perrumpe fortiter iniquitatem, & dic Christo sicut Dan, *Salutare tuum expectabo, Domine*, Gen. c. 49. Vtere serpentis astutiâ, serua caput, illæso capite omnia sunt tuta, Samsonis fortitudo è capite veniebat ad membra, tua sit à Christo. In humilitate latens, si equitem nequeas attingere, satis est, si equi ungulas mordeas, & plus artibus vincas, quàm viribus. Sit hæc tua benedictio, *Fiat Dan coluber in via, cerasces in semita mordens ungulas equi, ut cadat ascensor eius retro*, Gen. cap. 49.

Benedictio
militum ad
pugnandum
armu crucu.

Milites, accipite benedictionem Gad. *Gad accinctus preliabitur ante eum, & ipse accingetur retrorsum*, Gen. cap. 49. Pugnate, sed crux sit vobis ante oculos. Sume arma miles, sed Crucifixus tuos animos præcedat, **IN HOC SIGNO VINCES**. Ad hoc si attendas, nihil erit tibi difficile, nihil arduum. Abraham pugnat contra potentissimos reges, & vincit, sed iam sub crucis signo, Genes. cap. 14 vt enim Clemens Alexandrinus, ducebat ille trecentos decem & octo milites, qui numerus his tribus litteris Græcis exprimitur, T. I. H. quorum prima crucem refert, aliæ duæ Crucifixi nomen.

Benedictio
virginū ad
tentationes
superandas.

Virgines recipite benedictionem Ioseph, *Filius accrescens Ioseph, filius accrescens, & decorus aspectu*, Gen. 49. Res est foecunda virginitas, crescit sicut lux ad perfectam diem vsque ad meridiem, cui nulla nox succedit, nisi quæ sit in Christi passione. Vestra pulchritudo est à Crucifixo, eius sanguis est vestrarum genarum purpura, patiemi tentationum iacula, *Exasperauerunt eum, & iurgati sunt, inuideruntque illi habentes iacula*. At verò, *Sedit in forti arcus eius*. Sume crucem, Virgo, sit illa arcus tuus, & dic, quod Iob olim cap. 29. *Gloria mea semper innouabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur?*

Benedictio
coniugū ad
affectus re-
primendos.

Coniuges, vos afficit benedictio Aser, *Tingat in oleum pedem suum: ferum, & as calceamentum eius*, Deut. cap. 33. Pedes sunt vestri affectus, sed tingantur oleo è Christi vulneribus defluente, aliàs matrimonij sacramentum erit vobis in ruinam, state constanter, manete in cruce vsque ad mortem, inceditis per diuitias, at vestra calceamenta fiant ex ferro, quo facti sunt clauis, quibus Christus configitur, sint ex ære serpentis in deserto erecti, nihil nocebit vestris affectibus.

Benedictio
viduarū ad
Christū ac-
cedendum.

Viduæ, vos respicit benedictio Nephtali, *Nephtali, ceruus emissus & dans eloquia pulchritudinis*, Gen. cap. 49. hebraicè, Aiala, id est cerua, aut ceuus, soluto

solutum matrimonij vinculo emittitur ceruus, sed quo? ad fontes aquarum, ad Christum, *Ecce iste venit saliens in montibus*. Saliunt ab eius vulneribus fontes, qui vestram sitim temperent, vestrae pulchritudinis eloquia sint de sponsi passione. Ad ipsius corpus vestrum componite, sit anima extra illud, nec in terra, si non adhuc in coelo, saltem in limbo cum Christo.

Nullane superest pro puerilis infantibus benedictio? superest benedictio Benjamin, *Amantissimus Domini habitabit confidenter in eo: quasi in thalamo tota die morabitur, & inter humeros illius requiescet*, Deut. cap. 33. Sinite, inquit Iesus, paruulos venire ad me, vos ille amat super ceteros, sicut Iacob suum Benjamin; ite ad crucem, ibi sunt vestrae cunae; ite ad Christi vulnera, ibi sunt vestra vbera, sanguis eius sit vobis lactis riuulus, quiescite inter eius brachia foeliciter, ne vobis timeatis ab Angelo exterminatore, vestrae domus postes aspergit Christi sanguis, clausi sunt oculi ipsius, sed illi vestrae inuigilant quieti, & securitati.

*Benedictio
puerorum ad
Christum imi-
tandum ad-
hortatio.*

Quid loquar tibi, peccator, propudiose Esau, infamis voluptatum venator, hereditatem vilissimam escam amisisti. Accede tamen, irrugas clamore magno, procumbe ante patrem, & in cordis contritione dic, benedic etiam & mihi, pater mi. Nunquid non reseruasti & mihi benedictionem? Vna adhuc superest, eris, quod Iesus est in cruce, si desinas esse, quod es in te. Percute pectus ut centurio, fateri crimen ut pius latro, agnosce Christum Regem, terra timore Dei tremat, cordis tui saxa dolore frangantur, scindatur velum, & tua conscientia videatur. Affige te poenitentiae cruci tribus clavis Fide, Spe, Charitate, & si blasphemet Mundus, & si te impij irrideant, & si dicat infernus, descende de cruce, non descendas, maneat ibi affixus, donec spiritum in manus benignissimi Patris emittas, fode tibi sepulchrum in corde mundo, & nouo, in eo sint omnium virtutum aromata, in eo ponetur corpus Christi,

*Peccatorum
benedictio
nulla, nisi
poenitentia,
& passio
Christi me-
ditatio.*

sed attende diligenter, ne inde capiatur. Inuigila ad sepulchri

fores diligenter, ut Saluator in te maneat, & tu

in illo. Et haec sit benedictio

tua.

SIVE ARCVS COELESTIS,
CATOPTRICVM, ET DIOPTRICVM
PRINCIPIS PACIS IN CRUCE PENDENTIS
SYMBOLVM.

Et vocabitur nomen eius Princeps pacis,

Isaia cap. 9.

*Iris est Optica
corona.*

*Operis to-
tius recapitu-
latio.*

*Pachra Chri-
sti Domini
pacis Princi-
pis in Calua-
rio figura.*

Flora admirationis est Iris, admiratio peperit scientias, scientiarum iucundissima est Optica, Opticæ corona Iris, sit & hæc huius nostri operis corona, in qua tot nitent adamantes, fulgurant carbunculi, accenduntur pyropi, virent smaragdi, gemmant vniones, quod roris guttæ: adeo vt nihil possit videri pulchrius, nihil iucundius. Hactenus Theandricæ visionis miracula, oculi Verbi Incarnati dignitatem, luminis pulchritudinem, & multiplices radios in secandis errorum tenebris prorsus mirabiles, & indomitos, & ipsam etiam Catoptricarum imaginum insidiosam innocentiam, & eius venustatis iucundas fallacias expressimus. Superest, vt aliquid de suo conferat, Dioptrica, vt Catoptricæ fulta adminiculis floream nobis Iridis pulchritudinem exhibeat, ex cuius aspectu ad Principis pacis pulchritudinē ascendamus.

Vtatur viuacissimæ Aquilæ Euangelicæ oculo. *Et vidi*, inquit S. Ioannes, *Angelum fortem, descendentem de cælo, amictum nube, & Iris in capite eius, & facies eius erat vt Sol*, Apocal. c. 10. Angelus hoc, vt ibi notat Alcazar, noster est Saluator, quem vidimus *Principem* in horto, *Admirabilem* coram Anna, *Consiliarium* ante Caiphā, *Deum* ante Pilatū, *Fortem* ante Herodem, *Patrem futuri sæculi* in flagellatione, & *Principem pacis* in Caluario. Angelus est, cuius hactenus vidimus dignitatum splendores: nam sept. Interpretes tot augustissimorum nominum maiestate quasi perterriti, vt aduertit S. Hieronymus, vnicum loco omnium nomen posuerunt istud, *Et vocabitur nomen eius, magni Consilij Angelus*. Vbi verò magis splendet eius fortitudo, quàm in cruce? vt enim cætera mittam, in cruce ille vtrâque manu vtramque & Idololatriæ, & Iudaismi columnam quatiens non nisi Victor in suo sepultus est triumpho. In hac à S. Ioanne proposita figura video materiam, ex qua, & in qua fit Iris, & eius causam efficientem, scilicet cum nube Solem, quid mirum, si Iris radiet in Christi capite?

At

At quid est iris in capite nisi pax in Principe? omitto, ut id euincam, ad Octauiani in urbem ingressum, clauso Iani templo iridem gemmenti coronâ cinxisse Solem naturâ quasi pacificum Octauiani principatû agnoscente. Prætermitto Louanij in ipsa Serenissimorum Principum Alberti & Isabellæ inauguratione inter tot triumphales arcus iridem supra cæteros fuisse erectam, cum hac epigraphe. NOVÆ POTENTIÆ, NOVÆ PACIS AVSPICIUM. Attendamus tantum ad iridis nomen. S. Hieronymus in hunc locum Daniel. 4. *Et ecce vigil, & sanctus descendit de cælo.* Pro voce, *vigil*, legit ex Chaldæo *Ir*. Vnde ipse existimat ab hac voce dictam esse iridem quasi vigilem; at nunc quid fusillimè docui in horto, propriam principum esse vigilantiam? Aliter iridis interpretationem elicit ex Græco Ticonius, aitque iris idem est quod *signon*, id est pax. Iungatur iam etymologia Chaldaica, & Græca habebitur Princeps pacis. Talis fuit Irene imperatrix Constantini iunioris mater quæ mortuo coniuge Leone Imperatore Iconoclasta pacem reddidit Ecclesijs, & quam ab iride, Theodorus Studita in vita S. Platonis acutè ait dictam fuisse Irenem, *Quæ pacem, ut cognomento, ita & re attulit.*

Iris est symbolum Principis pacis.

Vnde nomen iridis sit derivatum pulchrè ostenditur ad ostendendum pacis Principem.

Sed quid moror? Anno 1656. ab orbe condito secundum S. Hieronymi calculum ex diluvij aquis in pacis symbolum arcus effulcit in aëre Divina deputatione, iuxta illud. *Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me & inter terram*, Gen. 9. Et circa annum 33. circiter à Christo nato è Sanguinis diluvio supra Caluarias rupes in reconciliationisignum enitescit arcus ad cuius lucem omnis gemmea primi pulchritudo umbra est primus arcus tunc effulcit ad sacrificij præsentiam. *Ædificavit Noë altare Domino: & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis obtulit holocausta super altare. Odoratusq; est Dominus odorem suavitatis*, Gen. 8. Secundus verò splenduit ubi Divinus Pater in Caluario vidit illud altare erectum, in quo omnia sacrificia, per vnicam victimam in æternum, sunt consumpta.

Iris est Christi figura.

Inquirunt aliqui minoris tincturæ Philosophi an ante diluvium iris apparuerit: quomodo enim, inquiunt, dixit Deus. *Ponam arcum meum in nubibus, si antea fuerit positus.* Optici verò respondent à prima mundi origine apparuisse iridem saltem longè ante diluvium: etenim cum illa sit naturale Meteorum, cuius causæ Physicæ sunt radij solares, & nubes rorida soli opposita, & illæ fuerint à mundi exordio, sequitur multis retro sæculis iridem radiasse. Sic iris Christiana longè ante sanguinis diluvium visa est, illa effulcit in Abelis sacrificio, effulcit in ariete, quem Abraham loco Isaac immolavit, effulcit in sacrificio matutino & vespertino, in quo immolabatur Agnus: quid ago? Christus est Agnus, *Qui occisus est ab Origine mundi.* Apoc. 13. Occisus est ille ab initio, hoc est in primo suæ prædestinationis

Iris ante diluvium effulcit.

Christus est agnus ab origine mundi occisus.

crepusculo, si velis: vel, si magis arrideat, in figuris & imaginibus antiqui testamenti. Audiamus vel vnicum, è multis, S. Paulinum epist. 27. ad Africum. *Ab initio seculorum, inquit, Christus in suis patitur, & triumphat: in Abel, occisus est à fratre; in Noë irrisus est à filio: in Abraham, peregrinatus; in Isaac oblatus, &c.* At sicut non dixit Deus ante diluvium de arcu cœlesti. *Videbo illum, & recordabor fœderis sempiterni.* Ita nec de illis prioribus iridibus in quibus iam Christus apparebat unde id notans Propheta Psalmo 83. aiebat. *Protektor noster aspice Deus.* Sed in quem? in Abel, aut Isaac? minimè, sed. *Respice in faciem Christi tui.* Fuerunt irides speciosissimæ Abel, & Isaac, sed quid illi? *Bibebant de spiritali consequente eos Petra: Petra autem erat Christus.* 1. Cor. 10.

Quando nã
iris videa-
tur.

Quando nã
Christus, ut
iris efflores-
cit.

Iris naturalis non videtur nisi determinato tempore cum scilicet nubes rorans Solis sibi è diametro oppositi radijs imprægnatur, iisque inauratur, & sustinetur: Et iris Christiana non nisi definito à Patre luminum tempore: unde aiebat Iesus. *Pater venit hora, clarifica filium tuum.* Ioan. 17. quem locum Origenes, homil. 6. in Exod. & Procopius in Isa. 11. de Passionis tempore interpretantur: licet enim in Christo esset nubes humanitatis & Sol Diuinitatis eam in se suscipiens nubem, in eaque quodammodo crassescens ab ipso incarnationis exordio iuxta illud insigne S. Gregorij Nazianzeni a. cumen, orat. 38. *Carnis expers incarnatur, verbum crassefcit.* Nundum tamen dixerat Iesus. *Illumina faciem tuam super seruum tuum.* Quod tunc maximè dixit, cum post formam serui susceptam rorauit sanguine, Patrem ipsi, propter hominum peccata opposito: antea enim. *Nemo apprehendit eum, quia nundum venerat hora eius.* Ioan. 8. Nubem vocat Aristoteles flumen aëreum, siue Oceanum per aëra fluitantem. In meteor. Christus in cruce est flumen siue Oceanus in aëre fluitans. Notum est iam illud ænygma Iob cap. 38. *Quis conclusit ostijs mare, quando erumpebat quasi de vulua procedens: cum ponerem nubem vestimentum eius, & caligine illud quasi pannis infantia obuoluerem.* Christus enim quid est? mare immensum nube fragili clausum; ecce ille Oceanus est in aëre pendulus totus contritus: ita enim eum contemplatur Ieremias, cap. 2. Thren. *Cui comparabo te? vel cui assimilabo te filia Hierusalem? magna enim velut mare contritio tua.* O quot tormentis conteritur filia Hierusalem, pacifica Christi humanitas! totum comprimitur mare illud pacificum, & exprimitur ros ille aureus, de quo dixerat David. *Pluuiam voluntariam segregabis Deus hæreditati tuæ.* Psalm. 57. voluntarius ille ros est. *Oblatus est quia ipse voluit.* Isa. 53. Quid mirum si iam iris in rorenti nube resplendeat?

Quantum
iridu possit

Maximum iridis segmentum in planicie est semicirculus: si quis tamen
ex edi-

ex edito loco in vallem roridam prospiceret Sole à tergo radios immitente, aut si Ganimedes aliquis ab Aquila aliquantulum eleuaretur, posset intergrum spectare circulum, qualem non dubito aues præteruolantes videre: ita est de iride Christiana. Maximum ipsius segmentum apparens est misericordia. Iris hæc est quidem Circulus integer cuius segmenta sunt Misericordia & Iustitia. Superexaltat autem misericordia iudicium ait S. Iacobus epist. 2. illa sola misericordia radiat, Iustitiâ interim infra horizontem delitescente.

*segmentum
videri & an
totus Circu-
lus.*

Iris facillimè mouetur ad motum Solis: cum enim oculo velut hypomoclio innitatur eius axis, & centrum splendidissimi illius Meteoris sit valde vicinum oculo si ad centrum Solis componatur, norunt ex Statica viri docti, vel minimâ vi potentia in centro Solis constitutæ quodlibet in iridis centro positum facili admodum operâ posse in quamcumque loci differentiam circumagi. Vt eruditè innuit vir toti scientiarum antiquitati par, excellentissimus D. Ioannes Marco Marcus in sublimi illo & paucis cognito, sed tantum perspicacissimis libro de proportionemotûs, Positione 6. & fusius in suo libro de iride nos quoque copiosâ breuitate in nostra Statica naturali. Quid verò de iride Christiana dicam? Christus totus mouetur ad motum Patris, sed summâ facilitate, ipse valde nobis vicinus est, etsi à nobis longè pater remoueatur. Consideremus diligentius huius iridis motus, ita tamen (neque enim aliter fieri posset) ut illius centrum, centrum, oculi, & centrum Solis sint in eadem linea.

*Iris facile
ad Solu mo-
tum moue-
tur.*

*Christus ad
motum Pa-
tris moue-
tur.*

Primò ergo illa conuertitur ad Patrem; *Qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos*, Matth. 5. Et è suo arcu non quidem contra terras, sed in cœlum conuersæ occultâ illâ chordâ, quæ est hypostatica vnio vtrumque iridis cornu, naturam scilicet Diuinam, & Humanam constringente ardentes amoris sagittas in cor paternum emittit. *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt*, Luc. 23. quid ais iris pacifica? hi sunt qui te ad prætorum subsellia traxerunt, à subsellijs ad hanc cruentam carnificinam. Ita est, sed tuæ benignitatis radij in me velut in nube rorida refracti & efflorescentes in illos reflectantur. Hæ sanguineæ guttæ illos splendoretingant. Aspice arcum, Pater iam non nisi amoris sagittas emittit, tuas si ruant fulmina occurrit iris tota in misericordiæ iambres soluta quibus illa sopiantur, & extinguantur. O Christiana anima. *Vide arcum & benedic eum, qui fecit eum, qui fecit illum, valde speciosus est in decore suo. girauit cœlum in circuitu gloriæ suæ, manus excelsi aperuerunt illum*. Ecclesiastici 43. O quam pulcher in cruce Iesus! quam florens. Dicat S. Augustinus serm. 50. de verbis Domini. *In hoc maximè innotuit Iudeorum cæcitas, dum ipsum pulcherri-*

*Vt iris ad
Solem ita
Christus ad
patrem con-
uertitur.*

*Summus
Christi amor
in suos car-
nifices, ut se
principem
pacis osten-
dat.*

*Christus
Princeps pa-
cis ob suam
in cruce ve-
nustatem.*

mus

Latronum
vnus Christi
Principem
pacis agno-
scit.

Sicut Saul
cognouit
Dauid re-
gnaturum
ob suā man-
suetudinem,
ita latro
Christum.

Idem Christus
Princeps pa-
cis cognosci-
tur, quia pro
persequenti-
bus se orat.

Summa
Christi man-
suetudo.

Latro pœni-
tentia mo-
netur.

num pro inimicis orantem non cognouerunt. Hunc videt vnus è duobus latro-
nibus iam Innocens, iam pius, & ex illa amoris pulchritudine sublimem ali-
quam Principatus & regiae maiestatis agnoscit in Christo pacis Principe. Vt
notat doctissimus Salmeron, tract. 39. amor in hostes totus regius est. Saul
ex Dauidis mansuetudine collegit eum futurum regem sic enim aiebat. 1.
Reg. 24. Ecce agnosco, quod regnans regnabis, quod regnum Israël constituetur in
manu tua. Sed dic obsecro, inquit S. Chrysostomus, unde istud scis? penes te
sunt exercitus, penes te sunt pecunia, arma, ciuitates, equi, milites. breuiter uni-
uersa vis apparatus regij: hic contra desertus ac nudus, nec domum, nec ciuitatem
habens. Vnde igitur, te quaeso, ista loqueris? & tandem respondet. Nimirum
ex moribus Dauidis. Pari omnino ratione vnde colligis latro, in Christo Prin-
cipatum? ex beneficentia & mansuetudine eius in hostes. Rogat ille pro
Caipha, orat pro Pilato, preces fundit pro sanguinarijs Iudæis; profecto ille
est Princeps & Princeps pacis: quidni ergo ille ex tanto amore & mihi etiam
impijssimo pacem largiatur? Suos ille hostes honesto afficit nomine: quid
ad regnum auspicatius? illos vocat non barbaros, non exitiales, non fune-
stos, aut infandos carnifices. O quanta in Principe pulchritudo! quot in
illa iride smaragdi? quot adamantes? quot gemmae. Pius praedo iam cogi-
tat de caelestis regni spolijs, scelus confitetur, socium ad vitam inuitat, mo-
rantem increpat, desperantem relinquit. Quid tum? iris supra ipsum ef-
fulget, &

Mille modis trahit varios aduerso Sole colores.

Et tres in
iride colores,
ita in Chri-
sto tres emi-
cant virtu-
tes, fides, spes,
charitas.

Tres colores noto praecipuos, igneum, prasinum, caeruleum: igneus latronem
purgat Dei timore. *Neq. tu times Deum*, inquit. Prasinus illuminat fide, &
spe. *Domine, memento mei, dum veneris in regnum tuum*. Caeruleus perficit
foelicitatis possessione. *Hodie mecum eris in Paradiso*. Et hi omnes colores
non quidem apparentes, sed reales, gemmei & florentes ex lucidi & opaci
temperie hoc est ex Diuinæ & Humanæ naturæ vnione enascuntur, & spi-
rant. O Christe, quam liberalis es in hunc peccatorem? *Vistas eum diculo, &
subito probas illum*, Iob 7. Ecce, praemittitur in Paradisum hic nostræ absolu-
tionis nuncius, & nostræ libertatis primitias testis libertate donatus, coeli ci-
uibus id expectantibus & desiderantibus primus inuehit. Et vnde hoc? aiunt
nonnulli iridem scutellas quasdam aureas è diuite cornu effundere: sed, esto,
sit hoc anilis fabula, certum tamen est foelicem praedonem è diuite iride
Christiana suæ redemptionis pretium. Idque notat S. Greg. Niss. orat. 40.
de martyribus, vbi ait. *Animaduertit acutus, & ingeniosus fur thesaurum, &
nactus occasionem vitam rapuit, arte furandi pulchre & solerter abus. Adeo
verum est illud Ecclesiastici 11, Facile est in oculis Dei subito honestare paupe-
rem.*

Latro artem
colum ra-
piendi opti-
mè edoctus

Agno.

Agnosceis & hanc Iridem Maria, hanc videt Ioannes: sed sub quo angulo? sub semirecto: non enim aliter Iridis radij ad oculum reflectuntur, quam sub angulo 45. graduum, vt Optici norunt, ex concursu verò semidiametri & axis Iridis fit erectus angulus; ergo tertius, qui est complementum ad duos rectos, est semirectus, & proinde angulo ad oculum constituto æqualis. Ex hac doctrina Catoptrica aliquid in Christianam Opticam deducamus. Iesus è cruce, Ioannes è terra se sub æquali angulo mutuò vident, per vnicam visualem vtrique communem. Seipsum videt Iesus in Ioanne, & matrem refert ad discipulum: *Mulier, ecce filius tuus.* Discipulum ille refert ad Matrem: *Ecce mater tua.* Et Iesus, & Ioannes eandem matrem respiciunt, sed lineis duabus, quarum vna est superior, altera inferior; relatio enim Christi ad matrem longè sublimior est relatione Ioannis ad eandem: prima fundatur in natura, secunda in affectu; prima est ex naturæ traduce, secunda ex munere gratiæ: fit tamen vtriusque tanquam duarum perpendicularium ad angulum rectum concurrentium concors gratúsque complexus, vt verè dicat Maria, quod olim Eva: *Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain,* Genes. c. 4. id est Ioannem pro Iesu, quem occidit impia Synagoga: Et inde colligo multiplices radios Principis pacis. Quid enim aiebat Beatissima Virgo sub cruce? Illa audiatur, *Cum eo eram cuncta componens,* Prou. 8. Illa sub cruce cum filio Mundi pacem componebat. Chaldaeus habet, *In latere eius eram quasi nutrix.* Nam tunc maximè probabatur Filij Dei Mater. Id attigit D. Ildephonsus. serm. de nat. Mariæ, *Vt te veram Matrem ostenderet se hominem patiundo tormenta monstrauit.* Nec tantum eam commendat vt matrem, sed vt virginem. Aiebat enim Arnoldus Carnot. *Ipsè Christus ex cruce materna virginitatis est arbiter, idem & assertor.* At quâ ratione? quia eam Virginem Virgini commendat. Do S. Epiphanium lib. 3. contra hæres. *Quâ ratione, inquit, non Petro tradidit, non potius Andree, aut Matthæo. At manifestum est, quod Ioanni propter virginitatem, vt ostenderet ipsam matrem esse Principem virginitatis. Cum ergo beata Virgo tanto splendore sicut Mater honorificata detur Ioanni, quidni illa cum pace ei occurrat? quidni cum pace obuiet ei Ioannes? Notant Optici eodem tempore plures posse fieri Irides, ita tamen vt prima directè sit à Sole, secunda fiat ex primæ reflectione, tertia pendeat ab vberibus vtriusque, ô Mariam pacis Iridem à prima Iride florentem! ô Discipulum pacis Iridem de Christi vulneribus, & de Mariæ vberibus bibentem.*

*Cur Maria
discatur etiã
Ioannis ma-
ter.*

*Relatio ma-
tris ad Iesum
sublimior
illâ ad Ioan-
nem.*

*Diversi ra-
dij Christi
Principis pa-
cis.*

*Maria à
Christo Vir-
gini commē-
datur, vt il-
la Princeps
virginitatis
ostendatur.*

*Quomodo
eodem tem-
pore possunt
plures fieri
Irides.*

At quàm pauci sunt, qui iisdem tinguntur splendoribus, quibus B. Virgo & amantissimus Discipulus: quàm pauci Christo adhærescunt, quibus sua lumina communicet, ideò ille iterum ad Patrem conuertitur, *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Quid loqueris, pacifice Princeps? Filius non re-

*Idèò pauci
illuminan-
tur, quia
Deo non ad-
hærent.*

Verum Chri-
stus à Patre
derelinqua-
tur?

linquitur à Patre, sicut nec Iris à Sole. *Tecum principium in die virtutis tuae, in splendoribus sanctorum, Ps. 109.* Vnde ergo illa ad Patrem querela? an quia es ille Angelus, cuius licet caput, id est suprema animæ pars coronetur beatæ visionis Iride, eius tamen pedes, id est inferiores animæ partes exuruntur igne? An quia Solem vides discedere à Iudæis, ut in eis nulla pax, nulla Iris resplendeat? an quia in carne infirmitatis agnoscitur vox peccatoris? Audio S. Augustinum dicentem in Psal. 1. *Qui enim suscepit similitudinem carnis peccati, cur non susciperet similitudinem vocis peccati?* Audiamus quid respondeat Pater, *Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. Sicut in diebus Noë istud est mihi.* Sed cur sicut in diebus Noë? quia Christus in cruce derelictus est. ut Noë in Arca, sed finito diluvio vidit Noë Iridem efflorescere, & iam illa in sanguinis efflorescit diluvio, & mox ubi æternus Pater induerit Filij inimicos confusione, super ipsum efflorescit sanctificatio eius.

Quamobrem
Christus de
relictus est.

Christus sitit
non aquam,
sed animarum
nostrarum sa-
lutem.

Sed heu quales audio gemitus, *Audini vocem de cælo tanquam vocem aquarum multarum, Apoc. 4.* Sed quæ aquarum vox? *Ista. Sitio.* Iris sitit, quia deficit. *Domine, quid sitis?* ait Drogo de pass. *Ergone plus cruciat sitis, quam crux?* De cruce files, & de siti clamas, *Sitio. Quid? vestram fidem, vestram salutem, vestrum gaudium, plus animarum vestrarum, quam corporis mei cruciatu me tenent.* O ardentem Christi in nos ardorem, propter me fons sitit, demus ipsi bibere. Iris sitit aquas, ut illæ inarentur: sitit etiam ut ex aquis illa suæ pulchritudinis splendorem accendat. Iesus totus effusus est sicut aqua, ille iterum aquas petit, cupit maiori fidei nostræ lumine tingi, florê spei nostræ viriditate gemescere, aureâ charitatis nostræ gloriâ aspergi, mulier, inquit, da mihi bibere. Aperiatur deserti petra, & Christo nostras rebelliones ferenti præbeat potum: Angelus ostendat fontem Mariæ, illa apparet hîc vilior, quàm ancilla Agar, & Iesus plus sitit, quàm Ismaël à Patre derelictus. Vbi sunt illi Duces, qui per medios hostes viam inueniant, & referant potum Christo de cisterna Bethleem? ille longè ardentius sitit, quàm David. Quid agis, miles impie? potum differs, expectas nûm veniat Elias, falleris demens, & frustra ludis in hac voce, *Eli, Eli.* Superest Saluatori satis virium, ut vocem absoluat, & Eliam vocet: at ille non vocat Eliam, Elias ignem de cælo super te iuberet descendere, & statim flamma te corripere: longè mitiorem habet Iesus spiritum, quia est Princeps pacis.

Christus Eliam
non vocat,
quia est prin-
cipi pacis.

Christo mor-
tuo omnia
consummata
sunt.

Heu quid video, Iris expalluit, eius defluxit gratia, evanuit splendor *Consummatum est.* Quidquid æterna sapientia ad restorationem vniuersi, quicquid Diuina iustitia exigebat, quicquid expetebat misericordia, id omne, quod

quod erat Patribus promissum, quod figurarum mysteria expectabant, illud totum est consummatum. Quid ergo superest? miratus sum diu, Antiquos existimasse insigniores animas non prius potuisse solui à corporeis vinculis, quin morientibus Iris adesset, nam dum illa Carthaginis Regina cum morte certaret,

*Tum Iuno omnipotens longum miserata dolorem,
Difficilesque obitus, Irim demisit olympo,
Quæ luctantem animam, nexosque resolveret artus.
Ergo Iris croceis per cælum rascida pennis,
Mille trahens varios aduerso Sole colores
Deuolat, & supra caput adstitit. Æneid. 4.*

Non verò miror Christum, dum moritur, Iride coronari: moritur enim ut pacificus Princeps: non turbatur ad mortis accessum, imò, ut notat auctor quæst ad Antioch. quæ Athanasio tribuuntur, caput moriens ille inclinat, quasi nutu mortem accedere, formidantem ad se vocaret. Quid ergo mors agat? Mors & Amor inuicem sagittas mutant, ubi Mors amoris, ubi Amor mortis sagittas in Christum immisit, ille emisit spiritum dicens, *Pater, in manus tuas commendo spiritum.*

*Christus prin-
ceps pacis
Iride corona-
tur.*

O quàm tunc sublimis Princeps pacis! quàm augustus apparet, sed huius augustissimæ sublimitatis vires per Opticam metiamur. Notant illius scientiæ periti Iridem ita sequi motum Solis, ut illo ascendente descendat, & tandem Sole altitudinis 45 gradum attingente illa omninò infra horizontem mergatur. Simile quid notat in Christiana Iride Apostolus Philip. cap. 2. ubi enim dixit, Christum factum fuisse obedientem usque ad mortem, mortem autem crucis, continuò ille subiungit, *Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen.* O quantà, dum Iris deprimitur, in altitudine Sol Diuinitatis extollitur! dicebant Iudæi. Eradamus eum de terra uiuentium, & nomen eius non memoretur amplius, Ier. 1. Et ecce sicut olim nomen JEHOVA in fronte Sacerdotis, ita nomen IESVAH fulgurat in summo crucis apice multò Sole splendidius: quid mirum? de Christo dixerat Dauid Psal. 71. *Ante Solem permanet nomen eius.* Vel ut alij legunt, *Ante Solem filiabitur nomen eius,* id est, sanctum & terribile nomen Dei exercituum erit in Filio clarè & manifestè, & ubi augustius quàm in cruce? Verè Filius Dei erat iste, exclamat Centurio. At unde iste nouit? quia eadem agit Christus, quæ Deus olim portenta. Terruit Deus Ægyptum in signis & portentis, ut Dei Filius totum Orbem concutit, ad tanti nominis Maiestatem cælum inhorrescit, Sol faciem tegit, nubes densantur, & fœdere quodam horrore aërem circumuestiunt, terra terretur, elementa alia tabescunt. O sublimem Princi-

*Ut Iris Sole
ascendente
descendit, &
descendente
ascendit, ita
Christus obe-
diens factus
usq. ad mor-
tem nomen
super omne
nomen acce-
pit.*

*Christus in
signis & por-
tentis Filius
Dei agnosce-
tur.*

pem ! sed quis tunc eum dicat Principem pacis ? Imò quis non agnoscat in-

*A Christo
pacis Princi-
pe terra &
elementa fræ-
nantur, ne
hostibus suis
noccant.*

*Abiis radi-
us, cur Chri-
stus consti-
tuitur Prin-
ceps pacis.*

*Sol idè ob-
scuretur, ut
Christus prin-
ceps pacis ma-
nifestetur.*

*Idè monu-
menta aperi-
untur, ut
Saluatorem
& pacis prin-
cipem ger-
minent.*

*Christus prin-
ceps pacis
Patres è lim-
bo eripit.*

numeros radios, quibus ut pacificus splendet. Pugnare conatur Orbis terra-
rum contra insensatos, saxa se inuicem ad bellum impellunt, ubique fremunt
volitantia naturæ castra; fiunt tenebræ, ut minaci luce appareat cœli militia;
nullus tamen homo percutitur, nullus carnifex periclitatur, vnde tanta in
medio periculo Christi hostibus securitas? nimirum, quia omnia frænantur
à pacis Principe elementa. *Omnis sub cœlo creatura ipso horrore instructa, & ad
ultionem, pro eo, qui in cruce pendeat, sumendam erat parata, sed ab ipso prohibi-
ta,* ait author Græcus in orat. de exalt. crucis. Christo patiente mouetur qui-
dem terra, sed neminem vorat: disrumpuntur lapides, sed non lapidant Iu-
dæos: monumenta aperiuntur, non ut sepeliantur viui, sed ut resurgant mor-
tui. O Christum Principem pacis, qui surda etiam elementa ad pacem compo-
nit! Quæritur, cur Sol obscuretur? respondeat S. Chrysostomus serm. 3. de
pass. *Adhæsit quietum corpus Christi stipiti, & immobile lignum inconcussa membra
portauit. Minatur ecce proprio Mundus excidio, & rerum natura inusitato pauore
terretur. Sol abscondit radios suos, & Orbem globus luminis obscurauit, atque in-
cubatricem noctem dissimulato iure contradictionis admisit.* Antiquitus diuisum
erat diei, & noctis imperium, Sol diei habenas tenens naturali imperio no-
ctem à se repellebat, nec sinebat eam ad sui limites regni accedere: & iam ad
Principis pacis aspectum, eam, *dissimulato iure,* admittit. Singulare profectò
istud est ad pacem naturæ documentum. Quæritur, cur petreæ scindantur, &
aperiantur monumenta? dicam, quid cogitem. Pacem in limbo expectabant
Patres, eamque auidè expetebant, dicentes subinde. *Rorate cœli desuper, & nu-
bes pluant iustum; aperiatur terra, & germinet Saluatorem.* Isaïæ c. 45. vbi Syrus
vertit, *Lucundamini cœli desuper, & nubes rorent iustitiam, aperiatur terra, &
multiplicetur salus.* Hæc omnia hîc intueor. Iris est cœli iucunditas, de Chri-
stiana loquor, illa rorat iustitiam, quid mirum, si terra aperiatur, si monu-
menta aperiuntur, ut viuificus & pacificus ros inquietos in limbo Patres asper-
gat? Iris rorat. *Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion,* Psalm. 133. sed
quomodo ros Hermon in Sion? vnus illorum montium est trans Iordanem,
alter trans ad Hierusalem. Hæc non ad litteram intelligenda sunt, inquit san-
ctus Augustinus, sed in spiritu. Hermon ergo significat lumen exaltatum, &
Sion speculam. Christus ergo est ros luminis exaltati, & descendit in specu-
lam, in qua derinebantur Antiqui Patres eius à longè speculantes aduentum,
& descendendo his eos verbis exhilarat. *Expergiscimini, & laudate, qui habi-
tatis in puluere: quia ros lucis ros tuus, & terram gigantum detrahes in ruinam.*
Isa. cap. 26. Christus omnes ut vnum alloquitur, quia fert pacem, se vocat ro-
rem lucis, quia est ros Iridis, Hebraicè legitur, *ros herbarum lucida viriditatis.*

Quasi

Quasi dicat, *Ossa vestra quasi herba germinabunt*, Isa. cap. 66. Siue ut vertit Symmachus, *forebunt*. O quale gaudium dum terra illa Gigantum, spelunca dæmonum in ruinam trahitur! quales flores in tanta Patrum pubescentium hilaritate! *Animus gaudens floridam efficit iuuentutem: spiritus tristis exsiccat ossa*, Prouerb. c. 17. Illi erant similes aridis ossibus suis præ mœrore, iam gaudio florescunt. Constans est Philosophorum sententia, Iridem, syluas, agros, & hortos odoratiores reddere, si non virtute incumbentis arcus, saltem humore nubis roridæ ad fragrantiam excitante, quæ longâ siccitate constringebantur. Ita violæ, rosæ, & alia terræ sidera halant suauius. Sed quantus in his floribus, quos Christiana Iris irrigat odor? si enim, ut refert Euagrius lib. 2. cap. 2. è S. Euphemie tumulo odor mirificus difflebat, quis dignè assequatur, quanta fuerit in limbo suauitas odoris? Id habent aquæ, ut qualitates venarum, per quas decurrunt, secum vehant, ita ut illæ, quæ per aurifodinas elabuntur, vitam & salutem ferant. Iris nostra tota florea est, gemmea, aurea: quid mirum, si per venas Christi aqua & sanguis defluens secum ferat odores vitæ, odores agri pleni benedictione? Adamus, Noë, Abraham, & alij hauriunt aquas de fontibus Saluatoris, de visceribus Christi, quid suauius?

Patres mœrore confecti in aduentu Christi suauitate odore reuerantur.

Tempus est è Caluario reuerti, sed non iam ad Hierusalem tumultuosam, sed ad eam, cuius fines Deus posuit pacem. Reuertamur cum dolore, & lacrymis, ut illi, qui piè condolebant Christo. *Omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum illud, & videbant, quæ fiebant, percutientes pectora sua, reuertebantur*, Luc. cap. 23. Ad spectaculum, inquam, Græcè *θεορίαν*. Illud spectaculum sit nostra Theoria, nostra speculatiua Optica, sed ab hac Theoria de monte ad praxim descendamus. Oculo mentis crucifixum videre optimum est, eò spectat hæc Optica Christiana, hanc vnicam scientiam se scire profitebatur Apostolus, quia, ut docet S. Augustinus lib. de fide & operibus cap. 10. in Christo crucifixo discunt omnia homines. Sed multa scire, quid prodest, nisi Theoriam Practica coronet, utinam idem nobis accadat, quod sanctissimo illi martyri, qui captus à Gentili tyranno die Veneris semper cum lacrymis incedebat, Tyranno causam petenti ille ait, *Semper tristis incedo, quia mortis Dei mei memor continuo in corde meo passionis eius stigmata fero*. Tyrannus id agrè ferens iussit ei cor auelli, in quo reperit impressam aureis lineis crucifixi imaginem. Utinam id nobis contingat, quod sanctissimo nostro Patriarchæ Francisco de Paula Collegæ Crucifixi. Ille quidem totus igneus, & amore maximo accensus singulis vitæ momentis vestigia Christi sequebatur: maximè verò die Veneris fortis ut mors fuit dilectio. Ille præ amore morti factus vicinior, dum die Veneris sancta Christi Domini passio omni-

Frustra est speculatio, nisi reducatur ad praxim.

In cuiusdā martyris cor de reperta est aurea Crucifixi imago.

S. Franciscus de Paula summus crucis amor, maximè diebus Veneris.

*Oratio San-
cti Francisci
de Paula die
Veneris San-
cti morientis
ad Crucifixum*

*Minimi
quatuor vo-
tu cruci affi-
gantur.*

*S. Franci-
scus Fratres
suos adhor-
tatur ad
crucem am-
plexandam.*

bus esset venerationi, & dolori, Christi è cruce pendentis imaginem intuitus: O spectaculum, inquit, dicamne amoris, an doloris, an terroris! ergone illam intueor victimam promissam Antiquis Patribus, & Gentibus reuelatam, quid commisisti, mansuetissime Iesu, vt sic iudicareris? quod scelus tuum? quæ noxa tua? quæ tuæ occasio carnificinæ? ego sum tui plaga doloris, tuæ culpa occisionis. O mirabilem censuræ conditionem, & ineffabilis mysterij dispositionem! offendit impius, pius damnatur: quod perpetrat seruus, exsoluit Dominus: quod homo committit, Deus sustinet. Quo tua descendit Humilitas? quo tua flagrauit Charitas? quo tua processit Pietas? ego inique egi, tu poenâ multaris, facinus admisi, tu ultione plecteris, superbiui, tu humiliaris. Heu, quid egerat sacrum illud, & venerandum caput vt spinis rigeret? illa cæsaries vt sanguine rubesceret? illi oculi vt cruore natarent? quid melleum illud os vt aceto flueret? quid manus pedesque vt clauis, heu, rigidissimis affigerentur; hi quatuor clauis sint quatuor vota, quibus mei Religiosi cruci configentur: quis velit non fieri pauper, cum videt te nudum? quis non castus, cum te videt ita discerptum, & tam acerbè toto corpore laceratum? quis non obediens, cum te videt factum obedientem vsque ad mortem? quis non amplectatur vitam quadragesimalem, cum tuus panis sit panis doloris, tuus potus fel & acetum? hæc ille. Tum ad Fratres conuersus: Accedite, inquit, hic pater vester est, videte latus Crucifixi, ex eo fluxit aqua, & sanguis: duas ille receperat iniurias, primam, cum Pilatus lauit aquâ manus, secundam, cum Iudæi dixerunt, sanguis eius super nos. Iam illarum memoria iniuriarum cum aqua & sanguine effluxit, vos, si quid à me passi estis, condonate, vt ego omnibus condono. Intremus in apertum latus Christi, eamus ad foramina petrae, ad cauernam maceræ ibi quiescamus, sicut columbae gementes à Tartareis vulturibus securæ, ibi passer solitarius inueniat sibi domum, & Turtur nidum sibi, vbi ponat pullos suos, ite meæ cogitationes, mea desideria, mea vota ad plagas Saluatoris. Et hæc dicens eadem die, eadem horâ, quâ Christus in cruce mortuus est, ipse beatissimam animam emisit, cuius corporis per multos annos incorrupti, vt omnibus venerationi esset & saluti; spolia Christus & Spiritus sanctus sibi diuiserunt, id eius enim combustionem Christus suæ crucis lignum contulit, Spiritus sanctus ignem accendit, & coelum in odorem suauitatis recepit holocaustum. Fœlix hæc Optica foret eâ,

si sic omnes vterentur Christiani.

FINIS.

Hæc à me dicta sint in honorem SS. Trinitatis, D. N. Iesu Christi Crucifixi, B. Virginis Immaculatae, eiusque Sponsi S. Iosephi, & S. Francisci de Paula, in quibus si quid impressum occurrat contra Ecclesie scita, sciant omnes id à me non esse expressum.

INDEX

INDEX

SEV

OPTICVM MICRO-COSPIVM,

Quo res & materiae minutissimæ, quæ in hoc opere continentur, fiunt oculo viciniore, & clarâ visione digaoscentur.

A.

Abraham summè constans & immutabilis in filio immolando, fol. 186
 Accusationes contra Iesum, 99. 125
 Accessus ad Iesum prohibetur Maria, 133
 Adductio, per quam aliqui Theologi dicunt poni corpus Christi reijcitur, 24
 Affectus pietatis in Christum, 137.
 150. 151. 153. 185
 Agnus Paschalis comedatur festinanter, 125
 Alapa signum libertatis, 97. est mendacij compensatio, 98
 Ala quibus ad Deum volamus, 122
 Amoris diuini & humani multiplex discrimen, 36. Amoris victoria & triumphus, 37. 38. 39. Amor verus est necessario mutuuus, 39. Amoris affectus ne in clarè visam Dei pulchritudinem feratur, potest cohiberi, 95. Amor terrenus vanis honoribus hominem vestit, diuinus spoliât, 147. Amor Christum ad columnam alligauit, 150. Ipsum tot tormenta pati fecit, 153. Amoris signum fuit quondam flagellum, 156. Amor Dei in nos tantus fuit, ut proprio Filio non pepercit, 181. Amor Christi & omnium Sanctorum in crucem summus, 184. Item in suos carnifices, 199. Ubi Amor, ibi & Mors, 203

Angelus vnus, non verò duo, Sodoma euertit, 31. Cur Angelus Christo apparuit in horto, 68. Quis fuerit, ibid.
 Anima peccatoris ager siluescens, 121. Anima humana est domus trium personarum diuinarum, 40. Quo sensu Anima dicatur naturaliter Christiana, 48
 Anus similis Idolo Dagon à Christo comminutus, 94
 Apostolis cur pedes lauandi, 15. 16
 Arithmetica docet hominem esse notam o nullius valoris, nisi diuinam unitatem sequatur, 7. Illa ducit ad cognitionem Dei, 50
 Argutio Christi in degeneres filios suos, 177
 Astrologia mortis nuncia, 8
 Austriaci Principes studiosi scientia de morte, 5. & 6. Christo conformes, 155
 Austriaca Domus laus, & origo, 189

B.

In Baptismo Christiani purpurescunt, 159
 Barrabbas Iesu compositus & antepositus, 143. Cur dimittatur, 144. Pulchra figura cur exeat liber, Ibid.
 Basiliscus Iudicis & Consiliarij symbolu, 109. Aspectu serpentes necat. Ibid.
 Est hieroglyphicum Christi, Ibid. Basilisco Egyptij caput anguila tribuebant, 109. Basilisci oculi erant felicitatis & malorum

Index.

maiorum auspices apud Egyptios, 109

Beatitudinis aeterna pulchritudo clare proposita, quo sensu dicatur posse contemnerari ab homine, 95

Beati Deum vident, at non per se proprie, 128

Bella in Turcam mouenda sunt, 190
In Turcam olim gesta, 191

Bellua cur lateant in syluis de die, id habent ex mirabili diuina providentia arcano, 114

Benedictiones Christi in cruce morientis, 189. & seqq.

Borea & Solis certamen, 147

C.

Caiphas daemonis discipulus, Magistro nequior, proprijs verbis illaqueatus, 100
Cur ante ipsum Christus tacet, Ibid. Cai- phas Iudaicam cathedram vacuat, ut Romana impleatur, 102. Ipsius luxur cum Christi miserijs collatus, 103

Ad Caluarium Christi incessus summe luctuosus, 185. In Caluario Christi Principis pacis figura, 196. In ipso Christus est reconciliationis signum, 197. Ut Iris effloret, 198. e Caluario regressus summe luctuosus esse debet, 205

Candelabrum aureum est symbolum charitatis Christi, 54

Cardinales sunt oculi Summi Pontificis, 78. Cur, & quando veste purpurea uti coeperint, 160

Catoptrica probat Deum Vnum & Trinum, 51. Mortis nuncia, 8. Est Christi imago in fidei speculo inspicienda, 170

Centrobarrica probat Deum esse, 51

Christus ad Patrem moriendo transit, ut lux per rimulam caeci conclauis de-

cussatis radijs in formam crucis, 8. Est

lumen Patris, 9. Mirabiles in Christo

Antitheses, 11. Voluntarie moritur, 12

In eo quanta humilitas, 12. 13. Pruden-

tia Magister, 17. Est compendiosa ad

falicitatem via auctor, 17. 18. 19. Testa-

mento nobis vita sua imaginem reliquit,

18. Humanitas ipsius Diuinitati in om-

nibus conformis, 18. 74. 75. 183. 199

Quo sensu dicatur illa Deum compre-

hendere, 51. 52. Christi inuentiones in

Eucharistia, 21. Solus est iustus, Ibid.

Rori comparatur, Ibid. Habet septem-

plitem oculum in Eucharistia, 23. In

Eucharistia quomodo dicatur Agnus

stans tanquam occisus, Ibid. Quomodo

ponatur sub panis & vini exunijs, 24

Est velut pater sui ipsius in Eucharistia,

25. Se cibauit seipso cum Apostolis, Ibid.

Eius amor in Eucharistia similis amoris

Diuino, qui est Spiritus sanctus, 37. Est

victor rerum omnium in Eucharistia,

37. 38. 39. Cognoscitur ex eius dilectio-

ne, Ibid. In Eucharistia est candidus &

rubicundus, 40. 147. Cur ille dicatur

vestibus sordidis indutus, 44. Est solare

germen, & flos mentium, 45. Passus est

in suprema parte anima, 55. Christus

natus & datus est nobis, 55. Christi se-

ptem lumina, Ibid. Eius humilitas per

totum caput primum, Item, 58. Eius

principatus in horto per totum caput, 4-

In hortum descendit ut in arenam, 59

Cur dicatur flos campi, 59. 60. Cur li-

liam conuallium, 60. Est Princeps im-

pavidus Dauidi comparatus, 60. 61. 80

84. Cur non omnes secum discipulos as-

umat in horto, 61. Cur tres, Ibid. Ut

Princeps

Index.

Princeps suam discipulis imprimit constantiam, Ibid. Eius vigilantia, 61. 62 Christi metus arguit summum eius principatum, 63. Ideò metuit, ut ad se hostem vocet, Ibid. Est suarum passionum Dominus, & Moderator, Ibid. Non natus est sub dominio Stellarum, nec passionum, Ibid. Eius summa tristitia indicat in eo summum sapientia imperium, 64. Christo Principi ad se contristandum subseruiunt omnes animi motus: ad hoc conferunt omnes Diuina perfectiones, Ibid. Christi principatus inde lumen accenditur, quod ad hominum ruinam ingemiscat, 65. In se suscipit nostram formidinem, ut fieremus impauidi, 66. Ex eius humilitate multiplices radiant principatus radij, 66. 67. Item ex eius oratione, 68. Eius oratio est cunens fulminens in suos hostes, Ibid. Christi principatus inde splendet, quod ei apparuerit Angelus in horto, 68. 69. Christi consolatio, 69. 70. Oratio ad Patrem, 72. 140. Christi principatus ab eius obedientia, 72. 73. Per Solem figuratus, 73. Eodem mouetur motu ac Sol, 74. Ut Sol intrepidus ad occasum properat, 74. 75. Diuidit suum sanguinem, & Moyses mare rubrum, 76. 77. Christi sanguis velut mare aestuans erat inclusus non scopulis, non muro, sed portâ, quæ facile aperiretur, 77. Agnoscitur Princeps è sudore sanguineo, Ibid. Sudor Christi sanguineus nos vocat ad certamen, 78. Eius imperium nè creatura seuiant in Iudam, 80. Est Oriens, 82. Cur Iudam vocat amicum, Petrum verò sathanam, Ibid. Christi principatus ab eius suauis

colloquio in Iudam, 82. Suauis illud colloquium fuit Iudæ fulminea vox, Ibid. Vocans Iudam amicum probat se esse Principem, 83. Christi principatus splendet ab eius sapientia, Ibid. Vox Christi ad milites fuit fulmen, 84. Christi pulchritudo Martia & suauis est principatus radius, 84. 85. Cur non sinat suos discipulos à Iudæis capi, 85. 86. In horto ut Aquila tegebat in nido pullos suos adhuc implumes, 86. Capitur à militibus, contra pulchram figuram scripture, 86. Quanta splendeat in Christo maiestas, & quanta sit vilitas creatura, à qua capitur, 87. Quanti principatus radij in Christi captura, Ibid. Christi principatus fulget, dum sanat Malchum, & Petrum arguit 88. Quatuor dignitates in eo, quæ dū ab impijs extinguuntur, magis radiat, 92. Cur ad Annam ducatur, & luctuosus eius incessus, 93. Christi varia miracula, 92. Ille ab omnibus derelinquitur, Ibid. Admirabilis ante Annam à pag. 93. ad 98. Alapa percutitur, 96. Inde splendet lumen Christi admirabilis, 97. 98. Cur inauditis modis fuerit post alapam acceptam excarnificatus, 97. Contra Christi innocentiam Pharisæicum Concilium quale fuerit 99. Omnes creatura patrocinantur veritati pro Christo, 99. 113. Christi Consiliarij varia lumina à pag. 99. ad 113. Cur taceat ante Caipham, 100. Christi in iudicio extremo iudicaturi maiestas, 101. Sputis ideò conspuitur, ut damnet Synagogam: ideò velantur eius oculi, ut in eam ferat sententiam, 104. Intra breue tempus fit antiquus dierum, & senex Conciliarius.

Index.

104. Christum esse Messiam probatur oratione integrâ, 115. 116. 117. 118. Diuinitatis suæ lumina effundit, à pag. 118. ad 131. Christi patientia infinita, 125. 126. Cur dicat se ideò venisse in Mundum, ut testimonium perhibeat veritati, Theologicè explicatum, 121. 128. In Christo nulla est causa peccati, 129. Cur? 130. Christi fortitudo, à pag. 131. ad 135. Cur mittitur ad Herodem, 131. Ante Herodem videtur plus passus quàm in cruce, 133. 134. Ille ut ciuitas oppugnatur à milibus Herodianis, 134. 135. Nauicula tempestate iactata similis, Ibid. Pater futuri sæculi per totum caput, 7. Est ciuis Romanus, 141. 142. Christi incessus ad columnam nudatio, & alligatio, 145. Christi nuditas flagellatione acerbior, 146. Flagellatio Christi, 150. 151. Grauius flagellatur à luxuriosis, quàm à carnificibus, 152. Compassio Christi pijs affectibus, 153. Christi sanguis est semen Christianorum, 156. Christus probatur Pater futuri sæculi à purpura, 159. Spinis coronatus & purpurâ indutus nuptias cum Ecclesia celebrat, 161. Cur dicatur Ecclesie Sponsus, non verò Pater, nec Spiritus sanctus, Ibid. Sine Christi corona spinea difficile est sine distractione orare, 162. Synagogam & opera diaboli delet calamo arundineo, & Ecclesiam instituit, 165. Omnes errores arundine euertit, 167. Infirma elegit, ut fortia confundat, 168. Cur de Christo Ecce homo dicatur, 170. à Iudeis condemnatur, quia totus deformatus, 171. Deformatus, reformatur per speculum, Ibid. Verum spe-

culum cylindricum, Ibid. Imago deformata à Pilato, Ibid. Granum frumenti mortificandum, deinde multiplicandum, 173. Cur in Christi transfiguratione tonitrua audiuntur, at vero in ipsius passione omnia silent, 173. In fidei speculo radiat ut Pater futuri sæculi, Ibid. Speculum sine macula, 176. Arguit degeneres filios suos, 177. In Caluario splendet ut Princeps pacis: probatur per totum caput octauum, 179. In morte maxime amabilis, Ibid. Ad imaginis Christi crucifixionem accessus, 181. Est omnibus omnia, 182. Quomodo à peccatoribus condemnatur, 183. Christi voluntas Patris voluntati conformis, Ibid. Summum Christi desiderium pro peccatoribus pati, & pro suis carnificibus, Ibid. Item 199. Ob crucem Princeps pacis, 184. Amor Christi & omnium Sanctorum in crucem, Ibid. Christi incessus ad Caluarium summè luctuosus, 185. Summa in Christo mutatio, Ibid. Isaaco immolando assimilatur, 186. Christi oratio ad Patrem, 187. Quomodo crucifixus fuerit, Ibid. Valedictio Christi ad filios, 188. Christi crucifixio, Ibid. Moriens respicit Italiam, Hispaniam, & Germaniam dextram porrigit, 189. Christi morientis benedictiones, 189. & seqq. In Caluario est reconciliationis signum, 197. Est Agnus ab origine Mundi occisus, 197. & seqq. Ad motum Patris mouetur, 199. Totus pulcher in cruce pendens, & ob suam pulchritudinem, & mansuetudinem agnoscitur ab uno latronum, 200. An Christus derelinquatur à Patre, & cur, 202. Non aquam si-

tit,

Index.

tit, sed nostram salutem, Ibid. Christo mortuo omnia consummata sunt, Ibid. Irade coronatur ut Princeps pacis, 203. Obediens factus usque ad mortem, nomen accipit super omne nomen, 203. In signis & portentis Filius Dei agnoscitur, Ibidem. Terra & elementa franantur à Christo, nè hostibus suis noceant, 204. Patres è limbo eripit, Ibid.

Christiani Christo Patri similes, 154
155. Christi sanguis est semen Christianorum, 156. Sunt veri Filij Dei, quia Verbum caro factum est, 172. 174 Cur vocantur porphyrogenita, 159

Circumcisio in Eucharistia, 22

Circulus est Dei, eiusque sapientia representatio, 4. vide ibid. pulchra de circulo.

Cælum est Diuina essentie peristroma, 51

Color rubens apud Feciales est colorum princeps, 77. Variè appellatur, Ibid.

Compassio erga Christum pijs affectibus, 153

Concionatoribus pulchra documenta, 109

Concilium Pharisæicum contra Christi innocentiam quale fuerit, 99. Consiliarij Christi varia lumina, 90. ad 113
Concilij domus vocabatur silentium, & Consiliarij silentiarij, 100. Concilium nocturnum inualidum, 115

Coniugum benedictio, 194

Constantia summa in Abrahamo & Isaaco immolando, 186

Corona Christi medicina fuit infirmitatum, concupiscentie carnis, oculorum, & superbie vitæ, 158. Coronâ spineâ, purpura, & arundine discant Reges

fieri Filij Dei, Ibid. Godefridus Bullionius coronari renuit, eodem die, & in eo loco, quo Christus coronam tulit, 163. Corona usus ante Christiana tempora frequens, Ibid. In primis Ecclesia temporibus nefas fuit floreas ferre coronas, 164. Sine Christi corona spinea difficile est sine distractione orare, 162. Corona spinea à S. Catharina Senensi potius electa, quàm gemmea, 163

Cosmographia explicat, quomodo sine dua partes in Christo, quarum una patiebatur, altera felicitate fruebatur, 55

Creatura omnes patrocinantur veritati pro Christo, 99 131

Pulchra meditationes, ex quo ligno crux Christi fuerit composita, 184. In crucem maximus amor Christi, & Sanctorum, Ibid. Quomodo Christus crucifixus fuerit, 187. Crucifixio Christi, 188. Crucifixi imago in cuiusdam corde reperta, 205. Amator crucis fuit S. Franciscus de Paula, Ibid.

D.

Delicias homines quarunt, Christus autem asperitates, 153

Deus est oculus sui ipsius, 3. Dei symbolum est oculus scepro insistens, Ibid. Est circulus, Ibid. & 4. 50. Est ignis, 46
Deus est ignis vilifer, 47. Est corona ignea Orbem cingens, 4. Est totus igneus, 36. Dei inuisibilitas quanta, 47. 48
Deus est summè visibilis, 48. 51. & cur, 48. Dei notitia est inscripta paginis Elementorum, & voluminibus temporum, Ibid. Deus est unitas unitatum, veritas veritatum, bonitas bonitatum, Ibid. Est primum rerum principium, 48. 49

Dd 2

Non

Index.

- Non continetur in pradicamentis*, 49.
Est summe simplex, Ibid. *Non est corpus*, Ibid. *Est musica artifex & ipsemet est harmonia*, 50. *Splendet in tota natura Angelica*, 51. *Dei summa pulchritudo*, 52. 129. *In Deo communicatio nihil imminuit*, 52. *Dei immutabilitas*, 52. *Deum aquare creatura signum reprobationis*, 119. *Dei in hortum ingressus terrore & Maestate plenus*, 71. *Dei symbolum Sol affixus sceptro*, 79. *Deus quam longè suauius agat in Iudeos, quam in proprium Filium*, 133. 138.
Cur diabolus dicatur Aquilo, 82. *Nihil potest in nos, nisi ipsi à Deo detur potestas*, 86.
Dignitas rerum in arundine adumbratur, 166.
Diuina cognitio per currum, qui apparuit Ezechieli, adumbrata, 3. 4.
Dioptra quid sit, 11. 12. *Dioptra explicat, quid sit lumen glorie*, 51.
Discordia Christianorum causa est progressus Turcarum, 189.
Documentum Principibus, 176.
Dorsum vertit Christus in cruce versus Synagogam, 189.
E.
Ecclesia non quiescit, nisi habeat suauitatem in primo fonte degustatam, 27.
Ecclesie figura, 28. 33. 34. 38. *Ecclesie Romana dignitas ex vigilantia*, 78.
Difficile floret sub pastore indigno, 122.
Non admittit nisi minimos, 144. *Fit sponsa Christi ob nuditatem*, 147. *Ecclesie fundamentum fuit Christi flagellatio*, 154. *Quomodo Christus Ecclesiam sibi in uxorem acceperit*, Ibid. *Ecclesia sponsa Christi sponso similis*, Ibid. & 155.
Nigra apparet in sacco, & cilicio, respundet autem in Christi flagellatione, 155. *è suis damnis sumit incrementa*, 156. *Scapulis Christi obumbrata, & sub pennis eius secuta*, Ibid. *Ecclesie indumentum byssus & purpura*, 160.
Suscipitur à Christo in veste purpurea, Ibid. *Cum Ecclesia Christus nuptias celebrat in purpura*, 161. *Ecclesie sponsus dicitur Christus, non verò Pater, nec Spiritus sanctus*, Ibid. *Nullam fert coronam, nisi spineam*, Ibid. *Ecclesie & Synagoge natiuitas à spina*, 164.
Christi & sui imitatorum sanguine illustrior facta est, 169. *Deformitatem Christi non recusauit*, 171.
Electorum Imperij benedictio, 190.
Adhortantur, ut bellum faciant contra Turcam, Ibid.
Eloquentia vera prouenit ab aperto Christi latere, 18.
Elisabetha Regis Hungariae filia ob conspectam Christi nuditatem reliquit omnem regium splendorem, 148. 149.
Epistole grauiores sunt, quam personæ presentia, 134.
Eucharistia est speculum omnium mysteriorum fidei, 22. *Potuit institui ante incarnationem*, 25. *Impellit ad primum principium*, 26. 29. *Efficat, ut maneamus in Deo*, Ibid. *Detegit circumcessionis mysterium*, 25. *Melius sapit quam antiqua sacrificia*, 26. *Detexit processionem Filij à Patre*, 28. 29. *Detexit Filium esse idem cum Patre*, 30. 31. *Nos affigit Christi uerbis, ut unicum puerum, non ut plures*, 32.

Nos

Index.

- Nos efficit Christi consanguineos, & corporeos. Ibid. Detexit creationem per Verbum factam, 33. 34. Omnia Diuina continet. Ibid. Nos docet omnia sapienter operari, 35. Detegit aeternum in Deo amorem, & igneam sancti Spiritus naturam, 37. Detexit in Essentia unitate personarum Trinitatem, 40. Parat domum sanctissima Trinitati, quia nihil potest Diuinis personis esse iucundius ex-
 cta Deum, Ibid. Detegit duas in Diuinis processiones, 41. 42. Eucharistia miracula, 28. 33. 34. 38. 41. 42. Ipsi-
 us figura curru ab Ezechiele visus, 34. 35
 Exemplorum efficacia, 18. 102. 103
 Experientia sine Optica cognitu diffi-
 ciles, 2
- F.
- Facies Christi conuertitur versus oc-
 cidentem in cruce, 189
 Facultates quinque motrices Philo-
 sophie machinaria Deum esse probant,
 51
 Ferdinandi III. Augustissimi Impe-
 ratoris inuictissima constantia & forti-
 tudo, 53. 54. Triumphus, 65. Eius be-
 nedictio, 189
 Filiationis Diuina character amor
 in homines, 12
 Filij Dei constituimur non tantum
 per charitatem, sed etiam cum pro Chri-
 sto patimur, 174. Filius Dei est vera
 imago Patris, & non Spiritus sanctus,
 172
 Fides natura praualet, 180
 Flagellatio Christi ita acerba, ut Au-
 thor reformidet eam enarrare, 146. 150
 Eius immanitas, 150, 151. Illa est fun-
 damentum Ecclesie, & inferni ruina,
 154. Non satisfecit ardentissimo Christi
 erga nos amor, 158
 Flagellum amoris signum, 156
 Fœminarum colloquia quàm metu-
 enda, 106. Inter fœminas difficile est in-
 uocare Dominum in Spiritu sancto, 107
 Formido est morte grauior, 61. Quan-
 ta debeat esse in homine etiam iusto, 124
 Fortitudinis singulare specimen, 132
 Insigne Emblemata, 133. Illius defectu
 Christus damnatur, 143
 S. Franciscus de Paula summus crucis
 amator, & maxime diebus Veneris, 205
 Ipsi-
 us morientis oratio die Veneris san-
 ctâ facta ad Crucifixum, 206. Moritu-
 rus Fratres adhortatur ad crucem am-
 plectendam, Ibid. Ipsi-
 us corpus per mul-
 tos annos mansit integrum & incorru-
 ptum, Ibid.
- G.
- Gallus gallinaceus est conscientie &
 concionatoris symbolum, 108. 109.
 Quomodo dicatur intelligentia gallo da-
 ta, Ibid.
 Gedeon figura Christi, 41. 54
 Gentilium furor in Christi Discipulos
 sub Imperatoribus, 85. Gentiles faue-
 bant Christo, Iudæis illum damnantibus,
 inde salutis nostræ auspicia, 141
 Geometria docet scientiam de mor-
 te, 7. Item docet Deum esse, 50
 Gnomica mortis nuncia, 8
 Gratia Diuina ostium non aperire est
 valde timendum, 119
- H.
- Hebraeorum cacitas stupenda, 118
 Illorum ingratus animus, 138. 143
 Dd 3 Herodes

Index.

Herodes qualis fuerit, 131. *Ipsius supina tarditas, & nugacitas*, 132. *Herodis Pantomimi histrionica interrogatiuncula*, Ibid.

Inter Hierusalem, & Hierusalem quanta differentia, 136. *Illam est similis mari tempestate iactato*, 138. 139

In quodam nobili Hispano admiranda lucta natura, & fidei, 180

Hominis à Deo recedentis inconstantia, 88. 89. *Ipsius in Deum quanta temeritas*, 95. *Ingenuo nihil magis arduum, quam subijci inepto, & vano*, 131. *Vel minimo à se deficiens sit alter homo*, 108

Homo verus est tantum in Christo, 114. *Sapè gemit post peccatum, sed ut campana*, 123. *Est vanitati idolum*, 167

Horopter quid sit, 2. *Ultra horopterem obiectum multiplex apparet*, 23

Hortus Gethsemani descriptio artificiosa per antitheses, 59

Humilitas virtus auspiciatissima principum, 67. *In Moyse quanta*, Ibid. *In Elia magna*, *In Christo maxima*, Ibidem. *Est virtutum Regina. Hominem transfert in naturam Divinam consortium*, Ibid. *Nos efficit Dei filios*, 144

Hydraustatica, & Hydraulica probant Deum esse, 51

I.

Idololatra cur colebant Solem, & Lunam elegans ratio, 104

Ignis est Divina essentia symbolum, 46. *Præferebatur olim ante Reges, & Imperatores*, 46. 47. *Cur sit figura Dei*, 47 & seqq. *Ipsius proprietates*, Ibid. *Est univèrsi pulchritudo*, 52. *Non communicatione sui minuitur*, Ibid. *Dua*

actiones ignis Divinarum processionum similitudines sunt, 53

Illuminantur pauci, quia Deo non adherent, 201

Filius Dei imago vera Patris, 172

Imitatio Dei est ipsa felicitas, & providentia caput, 18. *Imitamur Christum per tormenta*, 155

Imperium Romanum Iesum defendit, 140. *Eius est tutor*, 141. *Illud usque in finem Mundi semper permanebit*, 167. *Imperium Christi per latentes & occultas causas surrexit*, 168

Incarnatio in Eucharistia extenditur, 22

Inferni ruina fuit flagellatio Christi, 154

Instabilitas & inconstantia regnorum, 166

Inuictiva gravis in degeneres Christi filios, 169

Iniurias pati, & silere est Divina indolis, 126

S. Ioannes Evangelista non quiescit, nisi in primo luminis fonte, 26

Ionatha fors luctuosa fuisse amplificatur, 90. 91. *Sed nihil illa ad Christi dolores*, 91. 92

Jonas expressissima Christi imago, 138. 139

Iris est Optica corona, 196. *Est symbolum Principis pacis*, 197. *Est Christi figura*, Ibid. *Ante diluvium effulsit*, Ibid. *Quandonam videatur*, 198. *An tota possit videri*, 199. *Facile ad Solis motum movetur*, Ibid. *Vnde nomen eius derivatum*, 197. *Possunt plures eodem tempore fieri*, 201. *Sine tride quidam se non potuisse*

Index.

- potuisse mori existimauerunt, 203. Iride Christus coronatur, Ibid.
- Iudas sibi mortem solus intulit, damone etiam exhorrescente. ut solus proditor esset contemptor Christiani principatus, 81. Absaloni similis, 118. Cur reprobus, 119. & seqq. Deum similem fecit creatura, 129. Iudae dolor serior cessit in damnationem, 120. Eius peccatum fuit casus Christo reservatus, 122. Cur in Collegio Christi duo fuerint Iudae, 123. Iudas similis campana, Ibid. Ipsius immane facinus, 80. In illum inuectiua, Ibid.
- Iudaeorum ornamenta in Ecclesiam translata, 89
- Index olim ferebat in pectore imaginem veritatis ex sapphiro, 99. Improbus sibi semper dissimilis, 143. Iudicibus documentum, 143. Iudicium benedictio, 194
- Iudicium extremum, 101. Iudicij extremi immemor in summa scelera incidit, 102
- Iurisprudencia ducit ad mortis scientiam, 7
- Iustitia Dei quam metuenda, 71. 72
- 150
- L.
- Lacryma poenitentis sunt ipsi Baptismus, 112. Illae sunt aquae Siloe, sunt aquae maris rubri, Ibid. Efficiunt, ne homo in puluerem abeat, 113. Efficiunt, ut homo cantet in soliditate, Ibid.
- Lampas Verbi incarnati representatio, 53. In candelabro vita est mortis symbolum, Ibid. Quomodo septem lampades candelabri à Zacharia visi erant dispositae, 55. Haec septem representant se-
- ptem leges à Deo homini impressas. Ibid. Eadem representant septem partes Dominicae Passionis, in quibus septem ardent lumina, Ibid. Quanam sint haec lumina, 56
- Latro in cruce pendens artem caelum rapiendi edoctus, 200
- Leo est fortitudinis & vigilantiae symbolum, 62. Leones duodecim in throno Salomonis quid significarunt, Ibid.
- Lingua debet regi à Deo, huius rei emblemata, 35. Sacrificabatur Mercurio, & cur, Ibid.
- Logica docet mortis meditationem, 7. Non capit Deum in suis categorijs, 49
- Lumen principatus Christi per totum caput quantum, 179
- Luctus in morte Christi, 10
- Lux est similitudo Dei, 10
- Luxuria quam foeda sit, & qualem iniuriam inferat incarnationi Christi, 152. à Luxuriosis grauius flagellatur quam à carnificibus, Ibid.
- M.
- Magdalena poenitentia matutina, 121
- Maestas humana est in hominum conceptibus, 166
- Malchus percussus, sanatus, ostendit Christi principatum, 88. Ostendit Christum Admirabilem, 94. Immanis ipsius audacia, 95. Eius utilitas, 94. In Malchum grauis inuectiua, 96
- Ob mansuetudinem Christus agnoscitur à latrone regnaturus, 200
- Maria est dioptra perspectiua, quâ usi

Index.

usi sunt Propheta ad videndas res longè à se positas, & per quam Deus metitur gloriam Sanctorum, 11. 12. Est omphalopora purissimi crystalli, 12. Eius purissima fecunditas, 59. Ad Filium intrans expellitur, 185. Cur dicatur Ioannis mater, 201. Mariae relatio ad Iesum sublimior relatione ad Ioannem, Ibid. Tanquam Princeps virginitatis à Christo virgini commendatur, Ibid.

Matheſis eſt mortis ſcientia, 7

Medicina eſt eadem, Ibid.

Metaphyſica idem annuit, Ibid.

Deum eſſe probat, 48

Matutine Pariſienſes, 54

Maximiliani II. pulchrum emblema, 86

Militum benediſtio, 194

Miniſtri Sacramentorum indignitas grauitè caſtigata, 122

Minimi quatuor votis cruci affiguntur, 206

Miſſe ſacrificij pulchra figura, 41

Mobilia ſecunda, quo vicina ſunt, proprio mobili minus ei contradicunt, 75. Quanto tempore proprias abſoluant periodos, Ibid.

Monumeta aperiuntur, ut Saluatore germinet, 204

Mors eſt ſcientia propria Principũ, 5 Clare propoſita ſalutifera, occultè lethalis, Ibid. Eſt ſcientiarum moderatrix, 6 eſt ſcientia: eſt muſica, 8. Ubi amor, ibi mors, 203

Muſica indicat Diuinam exiſtentiam, 50

Mutatio in Chriſto maxima, 185

N.

Nautica Deum eſſe probat, 51. Deſtegit ſingulare arcanum, cur diabolus dicatur ſtare à dextris Iuda, 82

Nomen Patris eſt verbum eius, 93

Nomen Chriſti dicitur Accelera, 77. Nomen Chriſti Admirabile, 93. 94. Cur Chriſti nomen Propheta interdum non proponant, ratio miranda, 146

Ad Northlingam pugna, 53. Ibidem Suecorum ſtrages, & Auſtriacorum victoria, 65

Nuditas Chriſti ipſa flagellatione clarior, 146. Nudat Chriſtus Eccleſiam terrenis bonis, ut cœleſtibus ornetur, 147

Nuptia celebrata cum Eccleſia à Chriſto, 161

O.

Oculus eſt Verbi Diuini imago, 1 Tenet imperium inter alios ſenſus, Ibid. Habet affinitatem cum intellectu, Ibid. Ipſi ineſt libertatis adumbratio, Ibid. Eſt typus hominis iuſti, 21. Chriſti oculi efficaces, 109. 118. Illorum ſymbolum, 110. Sunt vocales, Ibid. Sunt inſtar oculi Solis, 112

Operis totius recapitulatio, 196

Optica confert ad mortis meditationem, 8. Item ad Dei cognitionem, 50 Optica Chriſtiana præſtantia, 19. Illa eſt ſcientiarum oculus, 20. Detexit duos motus in Chriſto, 74. Illius cum Verbo Diuino affinitas, 20. Ipſius obiectum, tum proprium, tum commune, Ibid. Illa tres radios conſiderat, unde & Optica & Catoptrica, & Dioptrica dicitur, Ibid. Docet unitatis dignitatem, 32. Conſiderat ſeptem in Chriſto lumina in obſcura eius

Index.

- ra eius passione splendens, 56. Illius in-*
uentum mirabile, 170
Oratio est victoriarum artifex, 68
Oratio imperatoria virtus, Ibid. Ora-
tio in solitudine potentior, Ibid. Absen-
tes interesse facit victorijs, Ibid. Est cu-
neus fulminans, Ibid. Orare difficile est
sine corona spinea Christi, 162
Osculum terra impressum nota est re-
gia, 67. Osculum Christi Iuda ori im-
pressum creatura reuerentur, imò & ipse
Diabolus, 81. Illud fuit sicut signum,
quod olim posuit Deus in Cain, Ibid.

P.

Passio Domini est lampas septemplex,
55. Non est indecora Deo, 58. Qualis
in Eucharistia, 22. Illa representatur
per candelabrum, & septem lampades,
54. Tota Dominica passionis Idea, 44
Pastores interdum Deus permittit
errare, ut discant suam & aliorum infir-
mitatem, 106. Pastor stultus est ultima
Ecclesie ruina, 124. Insaniens & abu-
tens potestate est Prodromus Antichri-
sti, Ibid. Inepto Pastori propter Deum
subijci est valde gloriosum & salutare,
131
Patientia est natura Diuina, 126
Patres in limbo aduentu Christi re-
creantur, 204
Peccatum committere, cum salus pœ-
nitentibus promittatur, aeternæ damna-
tioni vicinum, 119. Peccatoris ani-
mus discolor, 135. Peccati tyrannis, 136
137. Peccatorum benedictio nulla, nisi
pœnitentia, 195
S. Petri animus sublimis, 61. 105
Cur vocetur Simon, 78. Cur gladius ei
adimatur, 88. Ipsi gloriosum fuit, quod
cadat in certamine, 105. An Petrus
Christum negauerit: pulchra sententia,
105. Non tantum Christum negauit, sed
seipsum, 107. Benè representatus in sta-
tua phantastica Nabuchodonosoris, 107
108. In ipsius conuersione radiat Christi
diuinitas, 118. Matutina Petri conuer-
sio, 121. Cur Petrus ceciderit, 106. Cur
impellente ancillâ, Ibid.
Philippus II. filio Philippo III. in si-
gnum amoris flagellum proprium san-
guine tinctum reliquit, 156
Physica est scientia de morte, 7. Pro-
bat Deum esse, 48
Pilati inconstantia, 143. Eius ini-
qua sententia, 144
Piscis innocentia symbolum, 100
Pneumatica probat Diuinam essen-
tiam esse, 51
Pœnitentia vera, nunquam sera. Se-
ra autem raro vera, 120
In Pontifice Romano septem oculi, 78
Pontificum & Prælatorum benedi-
ctio, 192
Principum sublimis ad inferiora de-
scensus, 58. Talis descensus, quia volun-
tarius Deum decet, Ibid. Princeps fer-
re debet prius onera, quæ subditis impo-
nit, 62
Prophetia varia, & figura maiorum
Christi dolorum, 156
Prouidentia est lucida pyramis, 13
Eius emblemata, Ibid. In ea considerandi
duo actus, Ibid. Quid sit, singulari my-
sterio explicatur, 13. 14. In illa est co-
gnitio matutina, & vespertina, 14. Re-
spicit internam, & externam rerum

Ee dispositi-

Index.

dispositionem, 13. In se rerum ideas continet, Ibid. Corpus eius circulare, apex, humilitas: basis, charitas, 17

Prudentia est pyramis, 17. Quae sit eius natura, Ibid.

Puerorum benedictio, 195

Purpura denotat Christum Patrem futuri saeculi, 159. Purpurescunt Christiani in baptismo, Ibid. Purpura denotat natiuitatem Christianam, Ibid. Cur & quando Cardinales veste purpurea uti coeperint, 160. Byssus & purpura Ecclesiae indumentum, Ibid. In veste purpurea Ecclesia à Christo suscipitur, & Synagoga deseritur, Ibid.

Pyramides Aegyptiaca erant bibliotheca, & sepulchra regum, 6

Pyrica probat Diuinam essentiam esse, 51

R.

Rabies Iudaica excurrit columnam Christi inscriptam plus ultra, 157

Redemptio nostra quam copiosa, 183

Rex est basis populi ex eius nomine Hebraeo, & Graco, 63. Reges olim ferebantur in clypeo, Ibid. Sunt aquila, quarum penna sunt militum enses, Ibid. Regis est subditorum ruinas ingemiscere, 65. In hoc summa laus Constantini Imperatoris & Principum Austriacorum, Ibid. Reges, qui non ingemiscunt ad suorum subditorum calamitates sunt idolis similes, Ibid. Item similes nautis ebrijs in media tempestate, 66. Rex ille vere dici debet, qui ita regit, ut & regatur, 73. Regis imago est Sol, & cur, Ibid. Regem Persarum consiliarij vocabantur oculi Regis, alij manus, alij humeri, 78.

Regis symbolum est oculus scepro affixus, 79. Regia est indolis honorifice de suis hostibus loqui, 83. Reges, cuius rei defectu ab hostibus capiantur, 84. Maxime pulchritudo illos commendat, Ibid. Regum est premere & laxare hominibus habenas, 86. Rex in vinculis est semper liber, 87. Regum vanitas, 116. Rex est similis sutori, 127. Nullus est aptus ad regendum alios, qui est ignarus; quod doctè & eleganter probatur, 88

Regnum Christi non est de hoc Mundo, 122. 126. Inter regnum Christi & regum terra discrimen, 127. Omnia Mundi regna in statua umbratili Babyloniorum regis figurata, 165. regnorum instabilitas, 166

Religio comparata ad statum est luminare maius, 115

Religiosi absentes à secularibus laudantur, praesentes spernuntur, 134. Religiosus est ut pictura, quae pulchrior apparet, cum procul videtur, Ibid. Religiosorum benedictio, ut tribus votis cruci affigantur, & ut ad animas conuertendas studeant, 193

Reproductionum Christi corporis possibilitas, 24

Repudiare uxorem propter minimam rem non licet, 154

Resurrectio in Eucharistia, 22

Roma fides exaltata, & crucis vexillum erectum, 168. Romana gloria, unde, 141

S.

Sacerdotis lingua regitur à lingua Christi, 35. Sacerdos ad interna prouidentiae consortium vocatus, quantum debeat splendere puritate, 15. 16. Sacerdotis

Index.

dotis lapsus alios in ruinam trahit, 103
122. Sacerdotum potestas miranda in quo, 33.34

Sacramentorum legis antiqua paupertas, noua verò maiestas & efficacia, 15. 16. Sacramenta operantur ex opere operato, 122

Sanctitas nulli simplici creatura potest esse connaturalis, 119

Sapientia Christiana est pyramis, 9
Ubi sapientia habitat, 9. 27. Videtur ut lux, 9. Sapientia diuina cum luce comparata, 9. 10. Mundana opposita, 11
Eius emblema, Ibid. Sapientia incarnata est pyramis, cuius apex est humilitas, & basis charitas, 12. Hac est erecta in ordine S. Francisci de Paula, 13. Sapientia Diuina per circulum representata, 33.34

Scientia est laboris mater, 64. Scientia Christiana emblema, 5. Est pyramis. Ibid. Scientia Principum propria est meditatio mortis, quod varijs exemplis probatur, 5. Omnes scientia sunt mortis prænuntia, 6. Scientia sunt cæli lumina, & delibati à Diuino lumine radij, 20

Sidera nostra atate detecta, 21

Silentium erat olim consiliariorum Deus, 100. Silentij symbolum, Ibid.

Sitis Christi non tendit ad aquas, sed ad salutem nostram, 202

Sol cur diuidat diem & noctem, cum iam facta fuisset à Deo diuisio, 14. 15
Sol Christi similitudo, 73. Cur ignea natura sursum ascendens inferiora regat, 73. Secundum antiquos Astronomos mouetur duplici motu, uno ab ortu ad occa-

sum, altero ab occasu ad ortum, sed secundum recentiores illi duo motus visi sunt unicus motus realis, 74. Sol quomodo dicatur agnoscere occasum suum, Ibid.
Cur in Christi morte obscuratur, 204

Somnia quid sint, eorum species, quale fuerit somnium uxoris Pilati, 130

Specula ad quid inuenta sint, 176. In fidei speculo mirabilis immutatio, Ibid.

In speculo Christiano mira videntur, Ib.

E spinis colligitur natiuitatis nostræ splendor, 164. Inter spinas latitans Ecclesia extrahitur, 165

Statica mortis scientiam docet, 8
Item & Deum esse, 51

Non sufficit audire vel videre, sed operari, 177. Synagoga sterilitate percutitur, quia irridet Christum nudum, ut Michol Dauidem, 146. Deseritur in veste purpurea, 160. à Christo calamo arundineo deletur, 165. Ipsius natiuitas à spina, T. 164

Vanus Imperatorum in Christianos terror, 168

Theologia docet mortis scientiam, siue sit positina, siue scholastica, siue moralis, 7. 16

Tormenta varia, per quæ transierunt Christi filij, ut patrem imitarentur, 155

Transfiguratio Christi in Eucharistia, 22

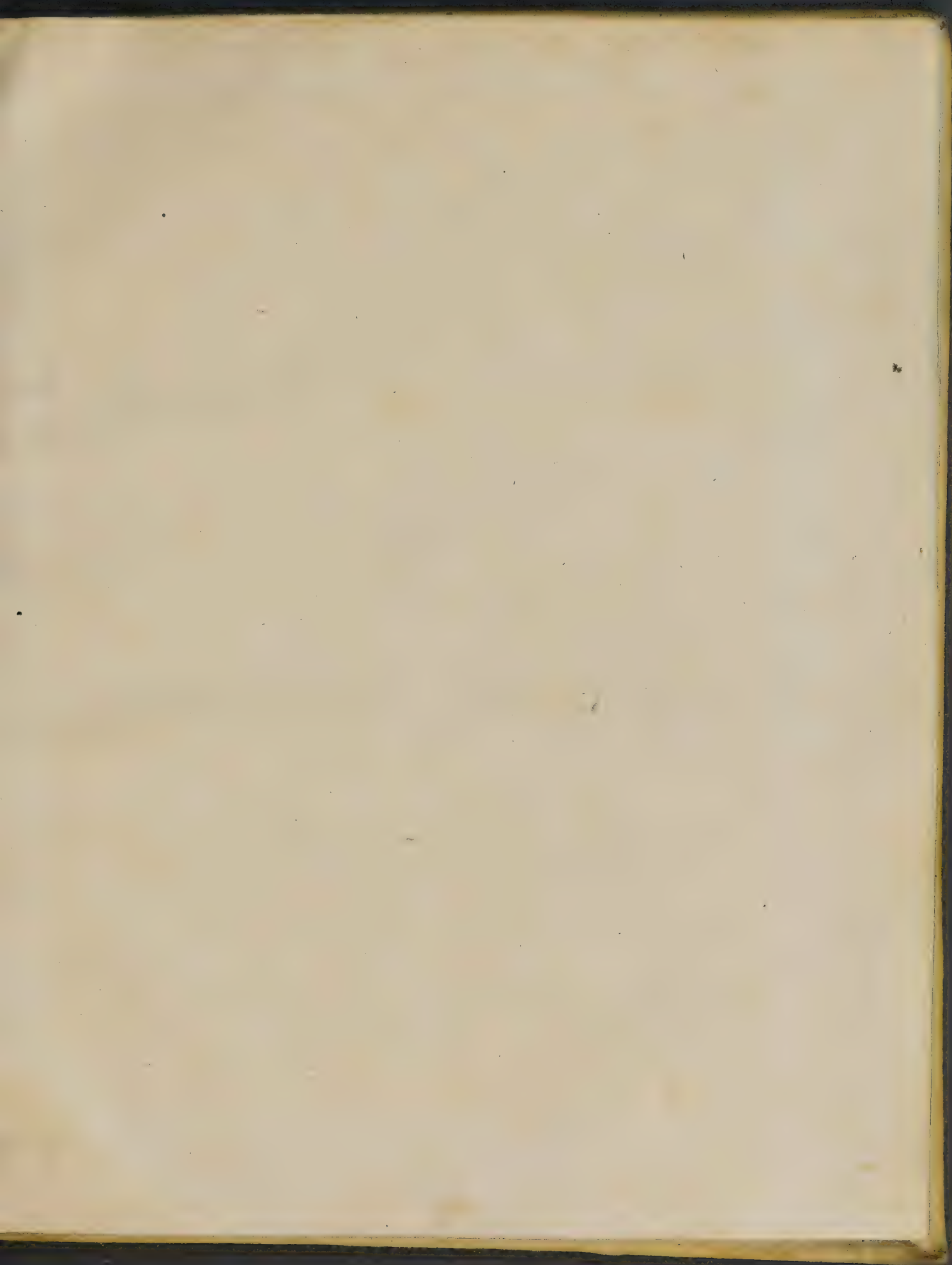
S. Trinitatis mysteria per Eucharistiam clarè explicata, 23. & seqq. Pater est fons hortorum, id est Diuinarum personarum in S. Trinitate, 23. Triplex lux in S. Trinitate, & quomodo, 24. Ad S. Trinitatis notitiam per ignem ascensus, 53. Verbi à Patre processio, & distinctio,

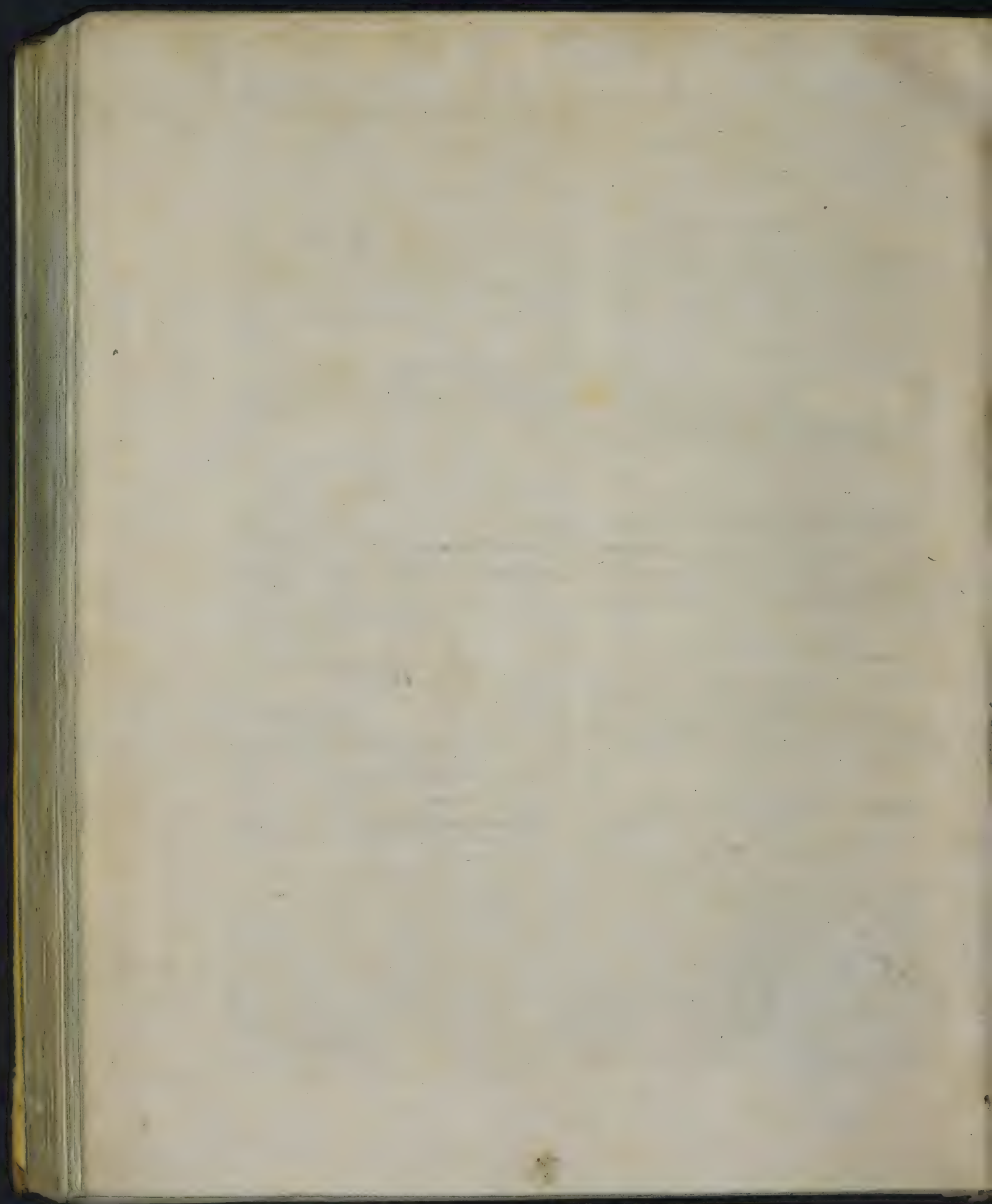
Index.

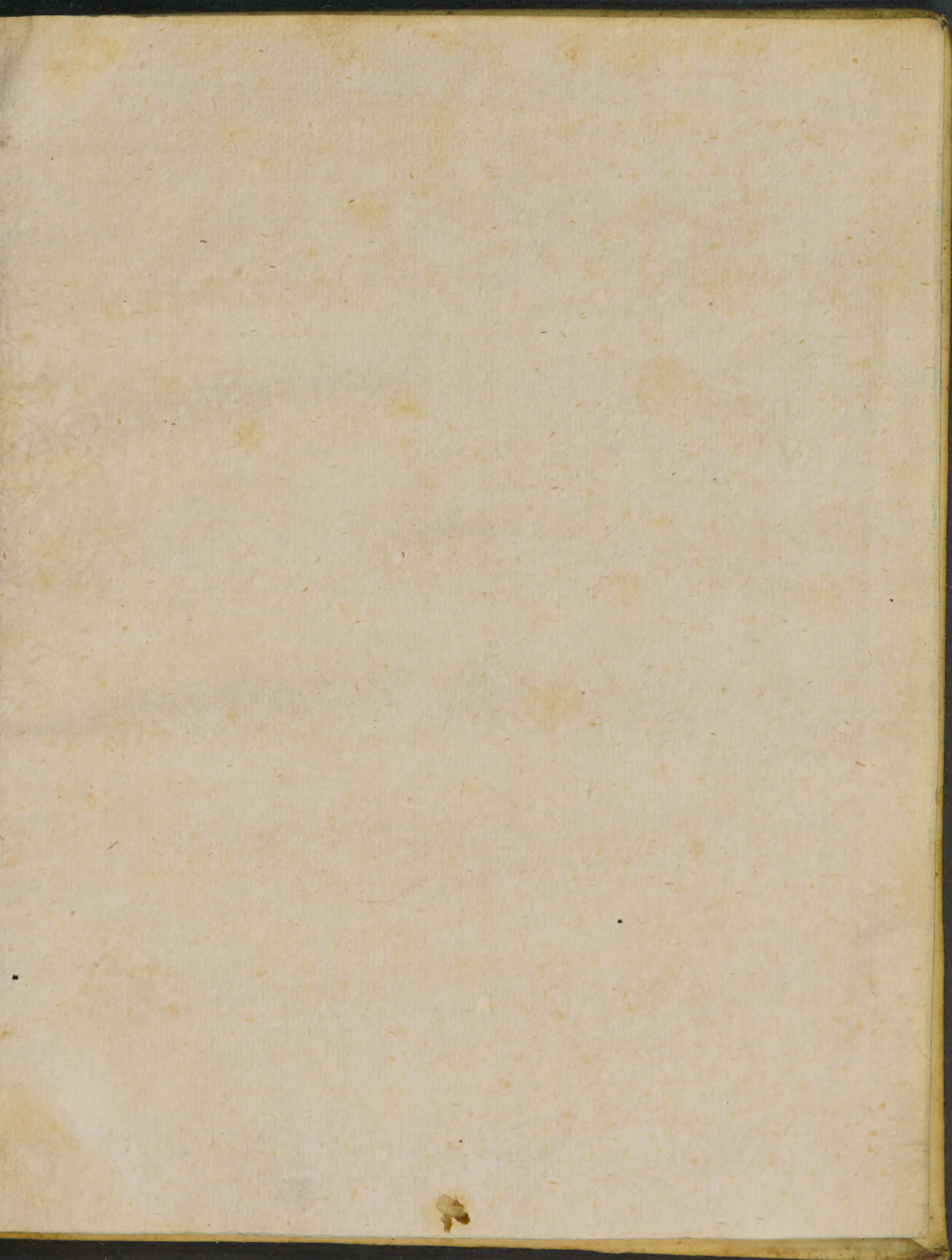
<i>Ad. 27. Cur Filius dicatur Verbum, 30</i>	<i>nit, 148. In Clericis grauitur castigatur, 149</i>
<i>Filius est definitio Patris. Ibid. Est oculi Patris, Ibid. Est eius lingua, 33. Est Patris facies, 36. Est idem in essentia cum Patre, 33. Pater omnia per Verbum creat, 32. Et quantâ facilitate, 33. Processio S. Spiritus à Patre & Filio in figura expressa, 36. Cur Pater aternus dicatur sedere, & cur antiquus dierum, Ibid. Spiritus sanctus est mutuu amor Patris & Filij. Ibid.</i>	<i>Victoria contra Turcâ reportata, 192</i>
<i>A Turcis accepta Prouincia recuperanda sunt, 191. In Turcam bella olim gesta, Ibid.</i>	<i>Vidisse multa non iuuat sine operatione, 177</i>
	<i>Viduarum benedictio, 194</i>
	<i>Vigilantia Imperatoria & militaris virtus, 61. 62. Exempla vigilantie, Ibid. Symbolum, Ibid. Propria Principum, 78. Est Praesulum splendor, 79</i>
	<i>Quo quis Deo vicinior, eo vigilantior, Ibid. Vigilans virga quid sit, Ibid.</i>
	<i>Virginum benedictio, 194</i>
	<i>Virtus sola integrum hominem efformat, 167. Virtutes tres in Christo emicant, 200</i>
	<i>Visio fit per internam specierum suspensionem, 2. Ad visionem concurrunt quatuor pyramides, Ibid. Visio Christiana fit per quatuor pyramides, quae sunt scientia, sapientia, prouidentia, & prudentia, 5</i>
<i>Valedictio Christi ad filios, 188</i>	<i>Vita otiosa nugacitatum mater, 132</i>
<i>Vanitatis & veritatis diuersi & contrarij effectus, 147</i>	<i>Vita Christiana consistit in Christum sequi, 182. Tota vita nostra debet esse in cruce Christi, 188</i>
<i>Verbi incarnati obiectum in Optica adumbratum, 20. A Verbo Dinino tres oriuntur mystici radij, Opticus Beatorum, Catoptricus Fidelium, Dioptricus Gentilium, 20</i>	<i>Vnitatis ex plurium concordia dignitas, 31</i>
<i>Veritas animis speculo affixis ignota, 129</i>	<i>Voluntas Christi Patris voluntati conformis, 183</i>
<i>Vespera sicula, 54</i>	
<i>Vestis alba triumphatori propria, 135</i>	
<i>Vestium luxu in Ecclesia damnatus, 147</i>	
<i>Est agrotantis & morientis reipublica nota, Ibid. Non nisi meretricibus conuenit, Ibid.</i>	

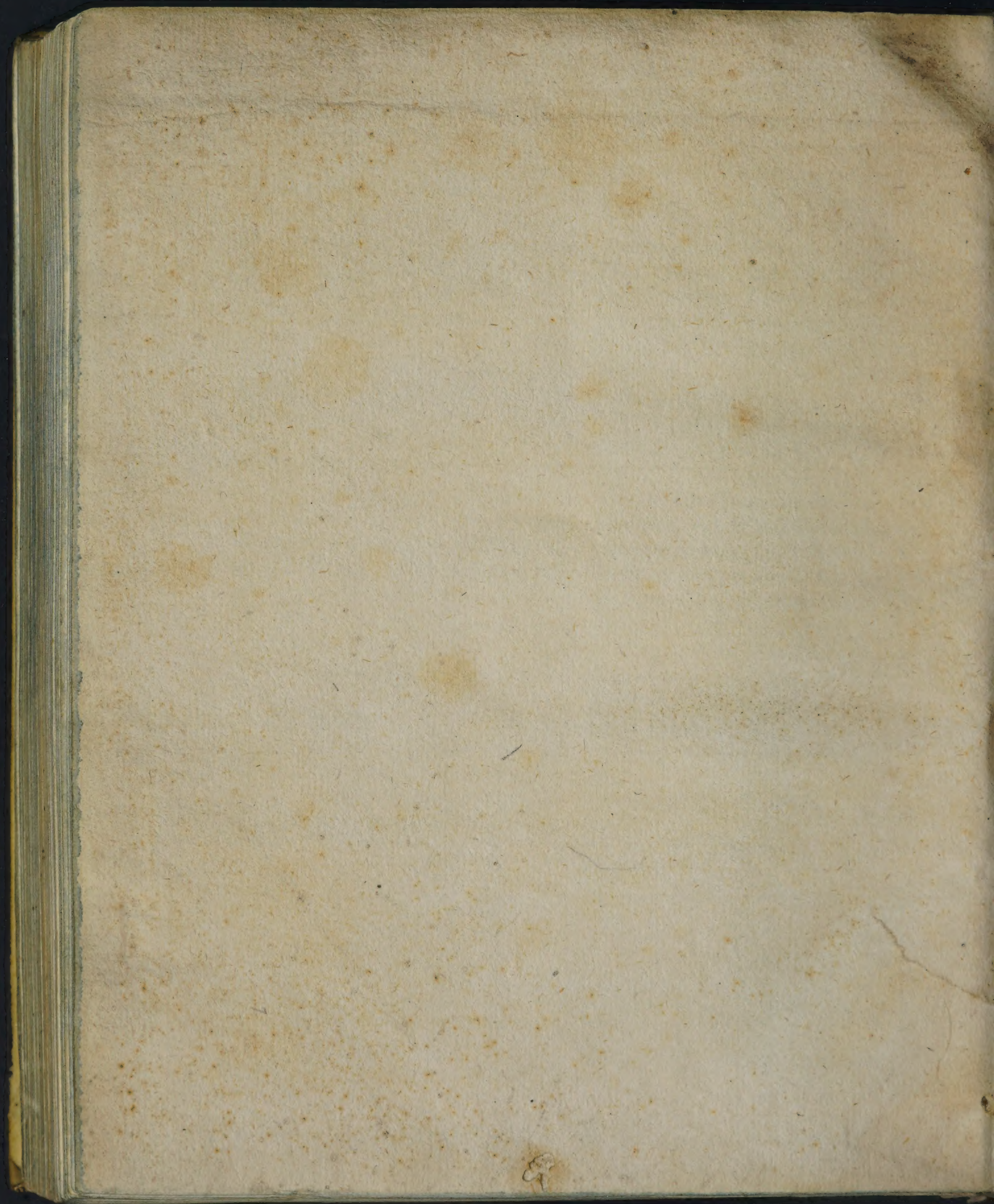
Errata in repertorio corrigenda.

Expressa Lege expressa pagina 1. Sap. 1. deleatur 4. istud est deleatur 4. SS. Pates lege SS. Patres 25. eodete lege nocte 41. ex Prophetarum lege est Prophetarum 44. principatus eius deleatur eius 62. trahere lege traheret 72. oculum lege oraculum 78. fuldurea lege fulgurea 80. hospitator lege hospitator 91. exanthoratus lege exauthoratus 94. contemnator lege contemnatur 95. silentia lege silentij 100. vos lege vox 101. sublimi lege sublimis 108. imagine lege imaginem 109. vel lege vt 116. non reseruatum lege est reseruatum 122. ipsemet lege ipsemet 124. ille lege illa 129. honor qui dele qui 133. exeratu lege exercitu 134. & lege est 136. potum lege polum 140. prayedis lege praxedis 145. vestitx lege vestite 148. intextus lege intextas 149. si lege fin. 152. alioquitur lege alloquitur 157. cimenta lege camenta 157. Ipidem lege Isidem 163. euertunt lege euehunt 164. cuius lege ruinis 166. discipulo lege discipula 168. exeratum lege exercitum 168. nullum lege nulla 168. nullos lege nulli 168. ipse lege ipsi 174. oriar lege ordiar 180. ciuitate lege ciuitati 180. suarium lege suarum 190. eris lege erit 190. verum lege rerum 190. in Christi supple holles 191. In lege Innocentio 191. à nimis lege animis 192. ceuus lege ceruus 194.

188812

9410

0, m

1800229

